8
3-E
18 K

7-10-I-24

E.11.48

7 K 3 4

8—3·E·18·

Digitized by Google

Digitized by Google

DE TRIBVS DAGOBERTIS FRANCORVM REGIBVS DIATRIBA

GODEFRIDI HENSCHENII
E SOCIETATE IESV.

In quâ horum Regum ac ſucceſſorum genus, tempus, acta indicantur: DAGOBERTO II, S. Sigeberti filio, regnum Auſtraſiorum vindicatur, & Chronologia ex Conciliis & Epiſcoporum geſtis illuſtratur.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ANTVERPIÆ,
Typis IACOBI MEVRSII,
Anno CIↃIↃCLV.

BIBL. DOM. PROF. ROM. IHS

Digitized by Google

Digitized by Google

DE TRIBVS DAGOBERTIS FRANCORVM REGIBVS DIATRIBA

GODEFRIDI HENSCHENII
E SOCIETATE IESV.

In quâ horum Regum ac ſucceſſorum genus, tempus, acta indicantur: DAGOBERTO II, S. Sigeberti filio, regnum Auſtraſiorum vindicatur, & Chronologia ex Conciliis & Epiſcoporum geſtis illuſtratur.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ANTVERPIÆ,
Typis IACOBI MEVRSII,
Anno CIƆIƆCLV.

BIBL. DOM. PROF. ROM. IHS

Digitized by Google

Digitized by Google

SERENISSIMO
LEOPOLDO
GVILIELMO,
AVSTRIÆ ARCHIDVCI,
BELGII BVRGVNDIÆQVE
PRO REGE CATHOLICO
GVBERNATORI.

D*Vm Francorum irrequieta tot iam annis*, SERENISSIME PRINCEPS, *illuſtri ſapientiæ ac fortitudinis laude, arma ſuſtines ac repellis; eorum priſci duo Reges in* TVÆ CELSITVDINIS *conſpectum velut rediuiui aduenêre :* CHILDERICVS *nuper; Chlodouei* I *parens; modò* DAGOBERTVS,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

S. Sigeberti filius, Dagoberti I nepos. Illius refoſſum Tornaci cadauer: huius nomen ac regni decus, ingratâ mille propè annorum obliuione conſepultum, in lucem poſtliminiò prolatum. Vterque in Belgicâ natus: primâ Dagobertvs*; quam totam ac ſecundæ partem, & Germaniam vtramque, ac trans Rhenum ſitas prouincias imperio rexit.* Childericvs *ſecundam Belgicam, vbi editus in lucem erat, ferè omnem tenuit, & primæ partem, Celticæq; prolato ad Ligerim regno. Verùm is in alienas ditiones præter ius faſq; inuadebat. Nemo enim eſt, qui ignoret, Francos Salios in eâ primùm Belgij plagâ, quæ Brabantia nunc appellatur, iuxta Toxiandriam-locum, oppidumq; Dieſthemiũ, precariò ſedes obtinuiſſe à Romanis: dein velut aſpidem in ſinu fotam, in ipſos Romanos Aborigineſq; impetum feciſſe, ac ſenſim proxima quæque bello populatos.* Dagobertvs *autem, poſtquàm aſſenſione populorum, Pontificis Romani auctoritate, Imperatorumq; Orientis approbatione, Francis erat regnum Galliæ pridem confirmatum, hereditario iure, patris auiq; ſucceſſor, etſi quàm illi*

minùs

minùs latè, regnauit, haud tamen anguſtiùs CHILDERICO.

Expulſus à ſuis DAGOBERTVS *ac* CHILDERICVS: *hic ob effranem laſciuiam, quâ etiam ingenuis Virginibus promiſcuè vim afferebat. Licet enim (vt Saluianus Maßilienſis teſtatur) perfidioſa eſſet iis temporibus gens Francorum, caſta tamen erat: vſque adeò vt ne in Rege quidem immodicam illam libidinem paſſa ſit.* DAGOBERTVS *autem Procerum quorumdam regno inhiantium fraude, innocenti pietate, penè puer attonſus in Clericum eſt, & in Hiberniam deportatus, Diuino cultui conſecrandus.* CHILDERICVS *cùm etiam ad cædem deſignari ſe ſentiret, in Thuringiam ad Biſinum Regem profugit. At neque hoſpitij reuerentia illic impuritates eius coërcuit, vt non regalem thalamum adulterio violaret.* DAGOBERTVS *autem ſanctißimis Scotorum inſtitutis ad omnẽ morum honeſtatem ac pietatem præclarè eſt exilij tempore informatus.*

CHILDERICVS, *VViomadi cuiuſdam operâ, placatis paullatim Francorum animis, reuerſus in regnum eſt: parte tamen eius aliquamdiu contentus,*

tus, quoad Ægidius vixit, quem, licet Romanum ac Chriſtianum, ſed militiæ peritiſſimum, Franci Regem ſibi adſciuerant. Reuocatus ab exilio eſt Dagobertvs, *ſtudio præcipuè Imnechildis matris, piiſſimæ prudentiſsimæq́; Reginæ, cuius quoque illuſtre olim pluribus benefactis nomen, ſed neſcio quâ fortunâ propè oblitteratum, in lucem reſtituimus.* De Hiberniâ Dagobertvs, *vti VVillelmus Malmesburienſis lib. 3 de geſtis Pontif. Angl. auctor eſt, ad S. VVilfridum Archiepiſcopum Eboracenſem* venit, *qui eum* hoſpitio recepit, & equis ſociiſque adiutum, patriæ remiſit. *Ibi ille in paterni regni eſt portionem à Childerico patrueli ſuo, Chlodouei II filio, admiſſus.*

Bella exinde non pauca geſsit Childericvs: *& fortaſsis hominum illorum iudicio, qui veram nullam, niſi partam ſanguine, gloriam agnoſcunt, hac vnâ re* Dagoberto *ſuperior habebitur. Nec iſte tamen operum militarium expers fuit, etſi vacare pacis artibus mallet, ſubditorumq́; populorum conſulere tranquillitati: ſed reprimere ſuum in regnum irrumpentem, cum crudeliſsimo Maiore-Domus Ebroino, Theodericum, patruelem itidem ſuum, coactus eſt.* *Res*

Res vna eſt, quam iure laudare in Childerico *liceat, quòd, quamuis Paganus, Chriſtianos tamen bello victos, ſuis vti palam legibus, Antiſtites ſacra obire, ſacerdotiorum prouentibus frui religioſos homines, paſſus eſt: quo pacto id euicit ipſe, & filius eius, vt in vnum tandem populum Franci Romaniq; & Galli coaleſcerent. Quid, quòd ſanctimonia famâ celebres homines ſuſpiciebat ac honorabat, vti eſt à nobis in S. Genouefæ Virginis Vitâ ad diem* III *Ianuarij commemoratum? Illuſtrior hoc in genere* Dagoberti *laus fuit, qui & colebat ipſe caſte ſancteq; pietatem, & ad eam ceteros inuitabat, pluribus lautè fundatis religioſorum hominum domiciliis, erectis aut locupletatis Epiſcopatibus, liberaliter acceptis hoſpitio viris ſanctis, qui aliunde in eius regnum aduentabant, nonnullis etiam, vt apud ſe domicilium figerent, inuitatis, adhibitâ quoque curâ, vt ad Friſones diuini Euangelij præcones mitterentur.*

Fortunatus, inquiet aliquis, Childericvs, *qui ſtirpem reliquit, & glorioſam illam quidem. Fateor: è Baſinâ, quæ libidine amens, relicto marito Thuringiæ Rege, ad eum vltro venerat in Galliã,*

Chlodo-

Chlodoueum ſuſcepit, dignum qui honeſtiori thoro naſceretur: quippe qui Chriſtiana demum ſacra complexus, ac legitimus Galliæ Rex declaratus, ad limitem vſque Hiſpaniarum dominatum, pulſis Aquitaniâ Gothis, extendit, Alamannos vicit, Ripuarios Francos (non tamen abſque paricidij ſcelere) ſubiugauit. Quantò ſors DAGOBERTO *beatior! Liberos is plures ſuſcepit, ſed ſanctè. Qui omniū decurſus vitæ fuerit, indagamus. Sanctorum virorum precibus adoleſcentulus filius vitam, valetudinem filia recuperauit. Ita Superis cara iam tum erat optimi Regis progenies. Filia alia S.* IRMINA *illibatam cæleſti ſponſo virginitatem deuouit, in Horreenſi parthenone, quem illa ſuis facultatibus ac patris conſtruxerat, dotaratq; ita amplè, vt vigeat etiamnum opibus ſanctâque diſciplinâ.* S. IRMINÆ *ſoror* ADELA, *& ipſa Sancta ac Beata nuncupata à nonnullis,* GREGORIVM *nepotem ita educârat formaratq; ad virtutem, vt in ipſo adoleſcentiæ flore S. Bonifacio Apoſtolo Germaniæ ſeſe comitem vltro iunxerit, ſitq; & ipſe Cælitum deinde honores conſecutus. Poteſtne honoratior cuiquam Regi poſteritas obtingere?*

Demum

Demum ſepultus eſt DAGOBERTVS *Rotomagi, Chriſtianâ magis pompâ, quàm regio luxu, forſan etiam poſteà tranſlatus aliò, & honorificentiori conditus tumulo, atque, vt ſuſpicari non temerè licet, conſecrata eius diuinis honoribus ad aras memoria eſt.* CHILDERICVS *auitis ſuperſtitionibus immortuus, Regũ barbarorum ritu Tornaci tumulatus eſt, cum vario armorum ac cimeliorum apparatu. Reperta hæc vnà cum corpore, dum Tu,* SERENISSIME PRINCEPS, *Belgium Maximi Regis auſpiciis tueris ac gubernas, Tibi vt iſthæc vetera ornamenta, & Belgij quondam Celticæq́; ſpolia, ſecundiſſimo auſpicio, oblata ab antiquo illo bellicoſiſſimo Galliarum domitore videantur. Rediuiuus itidem adeſt* DAGOBERTVS, *nullius egens ad ſplendorem ſepulchralis apparatus; cuius ſumptu conſtructa tot olim ampla & operoſa templorum ac monaſteriorum extant etiamnum, ad gloriam eius ſempiternam, ædificia. Huius à me nomen, & (ſi fas ita loqui) regnum refoſſum eſt: non, vt* CHILDERICI, *ex ruinoſæ domus diſiectis fundamentis, ſed ex Sanctorum Actis, VVilfridi præſertim ac Salabergæ Abbatiſſæ. Illi nempe anno* IϽCLXXX, Epi-

ſcopatum Strateburgenſem, *quem* Tu *nunc*, Serenissime Princeps, *feliciter adminiſtras, obtulit* Dagobertvs Rex Tranſrhenanorum Francorũ. *Idemq́, vt in S. Salaberga Actis narratur, aduersùs Theodericum Regem in Auſtraſiæ Burgundiæq́ finibus bellum geſſit.*

Vſque adeò Sanctorum virtute ſuſtentatur regnorum ſalus, vt non modò viui calamitatem à populis ac Principibus precibus ſuis ac benefactis auertant, iis Numen propitient, vtroſque ſalutari doctrinâ excolant, ſuiſq́ exemplis ad piè viuendum extimulent; mortui autem eos patrocinio tueantur, morboſq́ ac cetera humanæ vitæ mala auertant; ſed nuda ipſorum Acta vitam Regibus ipſis, regnis vetuſtum ſplendorem, reſtituere videantur. Certè neſciremus, qui ante CIϽCC *annos* Avstriæ *Veſtra, quod tunc Noricum Ripenſe dicebatur, ſtatus fuerit, niſi S. Seuerini, qui iuxta Viennam vrbem habitauit, Vita à coæuo auctore ſcripta extaret.* Carolvm v, *omnium ſeculorum ſapientiſſimum, non modò fortiſſimum, Imperatorem, aiunt, quorumdam irridentem interminatas genealogias, dicere ſolitum, nolle ſe, vt altiùs, quàm à* Rvdolpho *Habsbur-*

Habsburgico ſuæ ſtirpis origo repeteretur; quem cõſtaret generis claritudine, ſcientiâ militarium artium gerendæq́; Reip. longè celeberrimum, ideò ad Imperij Romani gubernacula euocatum, ab eo deinceps intaminata omnia plenaq́; gloriæ. Vereri ſe, ne ſi retro quis vlteriùs tendere velit, fabulas admiſceat, atque optimè nata dedecoret. Tamen ex S. Deicoli Abbatis Lutrenſis editâ à nobis Vitâ, multa de ipſius Rvdolphi *antiquiſsimis maioribus eruerunt Hieronymus Vignerius, & Ioannes Iacobus Chifletius, viri clariſsimi; hic in Stemmate Auſtriaco, ille in Genealogiarum publicam in lucem dato volumine. Quàm multi nunc in tenebris atque æternâ iacerent nocte, ac ſine nomine, Reges, niſi in Sanctorum Actis eorum fieret mentio, quæ nulla alibi extat! Sanè qui noſtrâ ætate antiqui temporis hiſtorias ſcripsêre, pleraque ex Actis Sanctorum hauſêre. Ipſi etiam Heterodoxi, licet adeò non honorent Sanctos, vt etiam ijs cultum deferentes irrideant; Acta tamen eorum ſæpe ad antiquitatis illuſtrationem afferunt.*

Eapropter fore confido, Serenissime Princeps, *vt, qui* Childericvm *ita auidis oculis, ma-*

nibus, animiſq; ſuſcepiſti; vt, quæ de illo ab viro eruditiſsimo ſcribebantur, ſingula, priuſquàm typis mandarentur, recenſueris ſtudiosè, Tuoque calculo comprobâris; DAGOBERTVM *quoque noſtrum ſolitâ Tuâ facilitate in Tuum conſpectum venire patiaris. Idq; tantò æquius eſt me ſperare, quòd Diœceſis Argentoratenſis Tua, reliquaq; Alſatia, vetuſta Auguſtæ Veſtræ Domus poſſeſsio, plurimis huius* DAGOBERTI *monumentis eſt condecorata: quorũ pleraque erant ad auum eius Dagobertum* I, *quædam ad Theoderici patruelis eius atque aduerſarij nepotem, Iuniorem Dagobertum, tranſlata. Nos ei, cuius ſunt propria, ex veteribus diplomatis Actiſq; Sanctorum aliorum redhibemus. Atque vtriuſque illius Dagoberti, vt certiùs noſtro illi Auſtraſio decus ſuum conſtet, res geſtas ſeriemq; temporum, quibus regnauêre, exponimus. Plurimorum etiam Epiſcoporum atque Epiſcopatuum antiqua ornamenta è ruderibus, quibus erant nonnullorum ſcriptorum imperitiâ obruta, euoluimus. Tuæ certè* SERENISSIMÆ CELSITVDINIS *Epiſcopatum Argentoratenſem Franciſcus Guillimannus, integro volumine*

de

de eius Antiſtitibus vulgato, Patruoq́ Tuo, tunc quoque Argentoratenſi Epiſcopo, Leopoldo Avstriaco *dedicato, affirmârat Dagoberti* I *temporibus eſſe fundatum, primumq́ ei præſediſſe tunc S. Amandum à Traiectenſi Sede euocatum. Verùm iſthic trecentis minimùm annis priùs ſanctos ſediſſe Epiſcopos oſtendemus. Aliarum quoque Eccleſiarum antiqua decora, præſertim quæ ad ſeculum Chriſti ſeptimum atque octaui initium ſpectant, illuſtramus. Hoc apparatu comitatuq́ in conſpectum venire* Tvæ celsitvdinis *geſtit* Dagobertvs *hic noſter, nec, vt placeat, aliis ſe cimeliis putat egere. Probatum iri autumat apud pium ac ſapientem* Principem, *quod ex illo diuite ſacroq́ armamentario profertur: è Sanctorum, inquam, Actis, quæ à nobis iam edita in lucem, adeò non contemni à* Te *nouit, vt etiam cùm fatigatum* Te *bellicis laboribus curiſq́ valetudo aliqua aduerſa detinet, ea* Tibi *prælegi mandes; potiſſimùm præſidalia Martyrum Acta, quæ à Notariis olim excepta, tranſmiſſaq́ ad poſteros ſunt. Quamquàm in aliorum etiam geſtis*

Sanctorum , præter eximiæ pietatis virtutumq́; aliarum exempla, ineſt etiam ille, quem diximus, fructus , vt veterum Regum ac Principum nomina ac res geſtæ innoteſcant, aliis neglectæ ſcriptoribus, aut cum ipſis ſcriptorum monumentis abolitæ.

At ſi non eâ, quâ Anaſtaſis Childericiana, vel ſtyli puritate, vel typi elegantiâ, vel ectyporum nitore comptus ornatuſq́; hic rediuiuus Rex videbitur, CELSITVDINEM TVAM *orat, vt meminerit horridiore aliquantò cultu amictum prodire, qui adoleſcens ſeuerâ Scotorum eruditus fuerit diſciplinâ, atque eâ vixerit tempeſtate, quâ minùs excolebantur bonæ litteræ: quare hîc quoque ex vetuſtis ferè diplomatis aut conſimilibus monumentis conſertâ oratione prædicatur.*

Illud ego ad extremum ſupplex precor, vt idem ille religioſiſſimus Rex, Cælitibus, quod minimè dubium eſt, additus, cum ſanctâ filiâ IRMINA *ac pronepote* S. GREGORIO, *præſertimq́; ſancto parente* SIGEBERTO, *Auſtraſiæ itidem, & proinde maximæ partis Belgij, quod feliciter pridem*

Digitized by Google

dem moderaris, Rege, patrocinio T E *ſuo diu incolumem ac fortunatum conſeruet. Ita voueo Kalendis Januarij* CIↃIↃCLV

SERENISSIMÆ CELSITVDINIS TVÆ

Deuotiſſimus cliens

GODEFRIDVS HENSCHENIVS
è Societate IESV.

Digitized by Google

INDEX CAPITVM.

LIBER PRIMVS.

DAGOBERTVS I *Rex Francorum.* pag. 1

I Epocha annorum ab ortu Chriſti ſeriùs ad ordinandam Chronologiam adhibita. Priſcis temporibus, inſcienter à poſteris inſerta. *pag.* 3

II Epocha veterum Francorum per annos Regum diſtincta;non Pontificum Romanorum,Imperatorum externorum aut Indictionum. Epocha eadem characteribus hiſtoricis in progenitoribus DAGOBERTI I firmata. 9

III Diſcrimen vnius anni in ſucceſſione filiorum Chlotharij I inter Gregorium Turonenſem & Fredegarium. Annus obitus S. Gunthramni, Childeberti & filiorum Theodeberti & Theoderici. Monarchia Chlotarij II patris DAGOBERTI I: huius infantia. 16

IV Tres geſtorum Regis DAGOBERTI ſcriptores præcipui, Fredegarius, Monachus S. Dionyſij, & Aimoinus. Eius adoleſcentia,regnum Auſtraſiorum,& coniugium cum Gomadrude. 21

V Geſta Dagoberti poſt matrimonium initum apud Auſtraſios. Wormatienſi Eccleſiæ donata. Quid Argentoratenſi & Spirenſi ab eo præſtitum. 26

VI Regnum Neuſtriæ & Burgundiæ DAGOBERTO delatum. Pars Aquitaniæ Chariberto fratri permiſſa. Sedes regni primis annis apud Auſtraſios. Epocha regni Auſtraſio-

Digitized by Google

ſtraſiorum. Sclaui & Auares. Illorum Rex Samo an ex Belgio oriundus? 35
VII Sedes poſteà DAGOBERTI vrbs Pariſiorum. Gomadrudis repudiata. Nanthildis aliæque Reginæ & concubinæ adſcitæ. Filij S. Sigebertus & Chlodoueus II. Regnum Auſtraſiorum S. Sigeberto datum. 37
VIII Maiores-Domus DAGOBERTI B. Pippinus & Æganes, Referendarij, ſeu Cancellarij, Godefridus, Henricus, Chrodobertus, S. Audoënus. Monaſterium S. Dionyſij dotatum. Primi illius Abbates. Diplomata diſcuſſa. 42
IX Obitus DAGOBERTI Regis. Chronologia ſtabilita. Auctorum quorumdam errores indicati. 47
X Anni regni Chlodouei II filij DAGOBERTI. Chronicon Fredegarij finitum anno IↃCXLVII. Hiſtoria Francorũ iuſſu Childebrandi Comitis ſcripta ,. ab anno IↃCLXXXVII inchoata. Defectus XL annorum in Annalibus antiquis quomodò ſupplendus. 50
XI Chlothario III anni regni XIV vindicati, ab anno Epochæ vulgaris IↃCLXII ad IↃCLXXVI. Anni regni DAGOBERTI, illius aui, confirmati. 54

LIBER SECVNDVS.

DAGOBERTVS II *Rex Auſtraſiorum.* 61
I DAGOBERTI II parentes S. Sigebertus & Imnechildis. Illius obitus. Exilium DAGOBERTI. 63
II Reges Auſtraſiorum Childebertus intruſus, tum Childericus ſub tutelâ Imnechildis amitæ, matris DAGOBERTI. Huius ab exilio reditus, & regnum in Alſatiâ & cõfiniis. An in Thuringiâ habitârit? 67
III Pacificè regnatum à patruelibus DAGOBERTO in Alſatiâ & trans Rhenum, Childerico in reliquâ Auſtraſiâ. Huius coniux Bilichildis, ab Imnechilde matre DAGOBERTI diuerſa. Epiſcopi Argentoratenſes Anſoaldus &

Rodbarius. Monaſteria extructa à SS. Deodato, Hildulpho, Arbogaſto, Florentio. 73
IV Childericus Neuſtriæ Rex factus. Huius ſucceſſor Theodericus. Ab Auſtraſiis aſſumptus Chlodoueus. Regnum DAGOBERTI in Alſatiâ. Aduentus S. Wilfridi Epiſcopi. 79
V Filius DAGOBERTI à S. Arbogaſto Epiſcopo Argentoratenſi ad vitam reuocatus. Varia à DAGOBERTO Eccleſiæ Argentoratenſi & monaſteriis Schutterano & Saraburgo donata. 83
VI Filiæ DAGOBERTI ope S. Florentij viſus & loquela reddita. Kirchemium aliaque loca monaſterio Haſelacēſi attributa. 87
VII Regnũ Auſtraſianum DAGOBERTI. Bellum in confiniis inter eum & Theodericum Regem Neuſtriæ & Burgundiæ. 91
VIII Diploma monaſteriis Stabulao & Malmundario à DAGOBERTO anno IV regni Auſtraſiorum, Chriſti IↃCLXXXIV ſignatum. 95
IX Friſiorum ad fidem conuerſio à DAGOBERTO Rege commendata Epiſcopo Colonienſi. Epiſtola S. Bonifacij de hac re ad Stephanum Papam. 102
X S. IRMINA Abbatiſſa Horreenſis, filia DAGOBERTI II. Diploma fundationis Horreenſis monaſterij. 107
XI Beneficia à S. IRMINA filiâ DAGOBERTI præſtita S. Willibrordo, potiſſimùm pro Epternacenſi monaſterio. 112
XII Horreenſis Abbatiſſa poſt S. IRMINAM Anaſtaſia, non S. Modeſta. S. Chlodulphus Epiſcopus Metenſis, non Treuirenſis. 115
XIII Sepultura S. IRMINÆ apud Wiſſenburgenſes. Hoc monaſterium à DAGOBERTO dotatum. Alia monaſteria à DAGOBERTO fundata aut dotata. 120
XIV Aliæ DAGOBERTI Regis filiæ. Palatiolum monaſterium

Digitized by Google

rium ab Adela, viduâ fundatum. Albericvs huius filius, nepos Dagoberti, pater S. Gregorii Vltraiectenſis, an etiam auus Alberici Epiſc. Vltraiectini? 127
xv Dagoberti obitus, & apud Rotomagẽſes ſepultura. 131
xvi Chronologia regni Theoderici cum annis Dagoberti collata. Obitus S. Leodegarij Martyris & Ebroini Maioris-Domus. 135
xvii Regnum Auſtraſianum Dagoberti ii probatum ex diplomate Theoderici Regis Stabulao & Malmundario dato. Horum ſub vtroque Rege Abbas S. Goduinus. Obitus Theoderici Regis. 140
xviii Regnum Chlodouei iii. Diploma datum S. Papoleno Epiſcopo, Abbati Stabulenſi & Malmundarienſi. 147

LIBER TERTIVS.

Dagobertvs iii *Rex Francorum* 152
i Pater Dagoberti iii Childebertus Rex. Huius regnum annis xiii terminatum. Subrogatur Dagobertvs adhuc puer. 154
ii Suprema in Childeberti & Dagoberti regno præfectura Pippini. Huius coniux Plectrudis num repudiata? Illius obitus. 158
iii Bellum ſub Dagoberto inter Auſtraſios & Neuſtrios. Obitus Dagoberti. 164
iv Chilpericus Rex ſucceſſor Dagoberti, filius Childerici Regis anno ıↃclxxix occiſi. Illius bella & obitus. Contra eum Chlotarius à Carolo Martello Rex creatus. Abbates primi Corbeienſes. 167
v Theoderici vltimi regnum xvii annorum. An Dagoberto patre natus? Interregnum Caroli Martelli. 172
vi Childerici vltimi genus regni abdicatio. Regnum Pippino anno ıↃccl delatum. Theodericus filius Childerici monachus Fontanellenſis. 175
vii S. Dagobertvs Sathanacenſis Patronus Martyr habi-

Rodbarius. Monaſteria extructa à SS. Deodato, Hildulpho, Arbogaſto, Florentio. 73
IV Childericus Neuſtriæ Rex factus. Huius ſucceſſor Theodericus. Ab Auſtraſiis aſſumptus Chlodoueus. Regnum DAGOBERTI in Alſatiâ. Aduentus S. Wilfridi Epiſcopi. 79
V Filius DAGOBERTI à S. Arbogaſto Epiſcopo Argentoratenſi ad vitam reuocatus. Varia à DAGOBERTO Eccleſiæ Argentoratenſi & monaſteriis Schutterano & Saraburgo donata. 83
VI Filiæ DAGOBERTI ope S. Florentij viſus & loquela reddita. Kirchemium aliaque loca monaſterio Haſelacēſi attributa. 87
VII Regnū Auſtraſianum DAGOBERTI. Bellum in confiniis inter eum & Theodericum Regem Neuſtriæ & Burgundiæ. 91
VIII Diploma monaſteriis Stabulao & Malmundario à DAGOBERTO anno IV regni Auſtraſiorum, Chriſti IↃC-LXXXIV ſignatum. 95
IX Friſiorum ad fidem conuerſio à DAGOBERTO Rege commendata Epiſcopo Colonienſi. Epiſtola S. Bonifacij de hac re ad Stephanum Papam. 102
X S. IRMINA Abbatiſſa Horreenſis, filia DAGOBERTI II. Diploma fundationis Horreenſis monaſterij. 107
XI Beneficia à S. IRMINA filiâ DAGOBERTI præſtita S. Willibrordo, potiſſimùm pro Epternacenſi monaſterio. 112
XII Horreenſis Abbatiſſa poſt S. IRMINAM Anaſtaſia, non S. Modeſta. S. Chlodulphus Epiſcopus Metenſis, non Treuirenſis. 115
XIII Sepultura S. IRMINÆ apud Wiſſenburgenſes. Hoc monaſterium à DAGOBERTO dotatum. Alia monaſteria à DAGOBERTO fundata aut dotata. 120
XIV Aliæ DAGOBERTI Regis filiæ. Palatiolum monaſterium

um ab Adela, viduâ fundatum. Albericus huius
lius, nepos Dagoberti, pater S. Gregorii Vltraie-
:enſis, an etiam auus Alberici Epiſc. Vltraiectini? 127
ɩgoberti obitus, & apud Rotomagēſes ſepultura. 131
hronologia regni Theoderici cum annis Dagoberti
ɔllata. Obitus S. Leodegarij Martyris & Ebroini Ma-
ɪris-Domus. 135
.egnum Auſtraſianum Dagoberti II probatum ex
iplomate Theoderici Regis Stabulao & Malmunda-
o dato. Horum ſub vtroque Rege Abbas S. Godui-
us. Obitus Theoderici Regis. 140
ʀegnum Chlodouei III. Diploma datum S. Papoleno
piſcopo, Abbati Stabulenſi & Malmundarienſi. 147

LIBER TERTIVS.

Dagobertus III *Rex Francorum* 152
ɩter Dagoberti III Childebertus Rex. Huius re-
gnum annis XIII terminatum. Subrogatur Dago-
ertvs adhuc puer. 154
ɩrema in Childeberti & Dagoberti regno præfe-
ura Pippini. Huius coniux Plectrudis num repudia-
? Illius obitus. 158
llum ſub Dagoberto inter Auſtraſios & Neuſtrios.
bitus Dagoberti. 164
ilpericus Rex ſucceſſor Dagoberti, filius Childeri-
Regis anno ɪↄcLXXIX occiſi. Illius bella & obitus.
ontra eum Chlotarius à Carolo Martello Rex crea-
s. Abbates primi Corbeienſes. 167
:oderici vltimi regnum XVII annorum. An Dago-
:rto patre natus? Interregnum Caroli Martelli. 172
ilderici vltimi genus regni abdicatio. Regnum Pip-
ɔo anno ɪↄccL delatum. Theodericus filius Chil-
:rici monachus Fontanellenſis. 175
Dagobertus Sathanacenſis Patronus Martyr habi-

Digitized by Google

tus, incertum an regiæ ſtirpis? 179
VIII S. DAGOBERTVS Rex Francorum habitus, an filius S. Sigeberti? an DAGOBERTVS I? 184
IX S. DAGOBERTVS num filius Childeberti Regis? An Dux aliquis Francorum? 187

LIBER QVARTVS.

Galliarum Epiſcopi & Concilia, DAGOBERTORVM *Regum temporibus.* 193
I Concilium Pariſienſe anno IↃCIV. Remenſe IↃCXXIV. Epiſcopi Veſontionenſes, Bituricenſes, Cadurcẽſes, Pictauenſes, Lingonenſes, aliique. Sedes Eluſana tranſlata. 194
II Concilium Cabillonenſe circa an. IↃCL. Epiſcopi Pariſienſes. 201
III Concilium Rotomagenſe anno IↃCXCIII. Archiepiſcopi Lugdunenſes & Rotomagenſes. Primi Abbates Fontanellenſes. 210
IV Epiſcopi Argentoratenſes ab anno CCCXLVI per quatuor ſecula enumerati. Epiſcopi Moguntini, Wormatienſes, Spirenſes. 217
V Archiepiſcopi Treuirenſes. S. Hildulphi ætas inque Mediani monaſterij regimine ſucceſſores vſque ad ſeculum XI. 223
VI Epiſcopi Tullenſes, Virdunenſes, Metenſes, Colonienſes. 228
VII Epiſcopi Traiectenſes ad Moſam. S. Lamberti exilium ſub DAGOBERTO II, cædes ſub Pippino Herſtallo. 234
VIII Primorum Regum Principumque primæ & ſecundæ ſtirpis in eadem Traiectenſi Diœceſi ſedes. 241
IX Epilogus. Lectoris compellatio. 251

DE TRIBVS

DE TRIBVS
AGOBERTIS
·RANCORVM REGIBVS
DIATRIBA
ƆDEFRIDI HENSCHENII
E SOCIETATE IESV.

LIBER I.

ƆAGOBERTVS I.

QVoniam eò præcipuè ſpectat noſtra hęc commentatio, vt DAGOBERTVM II, S. Sigeberti Auſtraſiorum Regis filium, è tenebris, in quibus eum tot iam ſeculis iacere ingrata ſuſtinuit poſteritas, in ·m ac regnum paternum reuocemus; de DAGO-ᴛᴏ I illius auo priùs agendum. Nam huic multa,

 quæ

Digitized by Google

quæ nepotis erant, benefacta, inſigniaque virtutum, ſcriptores tribuerunt. Vt quo fato olim, Francorum quorumdam Procerum ambitione ac dolo, deportatus in Hiberniam eſt, eodem poſteà ex hominum memoriâ, ac multò etiam iniquiore, exturbatus videatur. Quod tamen fortaſſis non tam malitiâ æmulorum euenit, quàm poſterioris ætatis turpiſſimâ inſcitiâ: quâ factum, vt qui ſuas à DAGOBERTO Rege ædificatas Eccleſias fundataque monaſteria legebant, cùm in Francorum, præcipuè Neuſtraſiorum, hiſtoriis, DAGOBERTI, illius aui, celebre nomen reperirent, eum eſſe fundatorem ſuum exiſtimarint. Quo ſemel implicti errore, partem magnam hiſtoriarum perturbauêre, ac fortaſſis nonnumquàm temporum notas diplomatis Regiis appoſitas corrigere, aut veriùs adulterare, auſi ſunt: cùm iſtæ diplomatum ſubſcriptiones, expreſſaque in iis tempora certiſſimam hiſtoriæ facem præferant. Quam qui ſequi negligit, in illam maximi Oratoris meritò reprehenſionem incurret, vt *non quidem re totâ, ſed, quod maximum eſt, temporibus erret*. Quæ eadem Cæſaris Baronij tomo 1 Annal. ad an. Chriſti 70 § 3 ſententia eſt: *Ex quo videas*, ait, *quod ſæpius inculcamus, quantùm conferat in rebus inueſtigandis temporis ratio, ſine quâ interdum labi in portentoſos errores*,

s, *neceſſe ſit*. Eâ potiſſimùm ratione modoque, vt
DAGOBERTO Auſtraſio decora, quæ auo mendo-
ſcripta erant, redhibeantur, enitar. Non tamen
n omnium, quæ geſſit ſenior ille DAGOBERTVS,
riam pertexam, ſed Chronologiam præcipuè e-
mporis, quo Semptemtrionalis primùm Auſtra-
lein plurium etiam prouinciaru ad id regnum
antium, poſteà Neuſtriæ quoque, ac demum to-
Galliæ gubernacula tenuit, explicabo.

I

*cha annorum ab ortu Chriſti, ſeriùs ad ordi-
andam Chronologiam adhibita. Priſcis hiſto-
is inſcienter à poſteris inſerta.*

HIſtoriæ neruus Chronologia eſt, ſiue temporum, quibus, quæ narrantur, res geſtæ, explicatio. Hæc certis adſtringi diſtinguique notis, minimè obſcuris, ſolet. Græci Olympiadas, Syri ac Palæſtini poſt tempora Alexandri Magni annos Græcorum, Romani Vrbis conditæ numerauêre: alia s aliç lapſi temporis ſigna poſuêre. Annos Chriſti nunc m temporis computum adhibemus: eaque ratio conta iam vſu nouem ſeculorum, paulloq; ampliùs, prio- etiam temporibus ad ipſum vſque Chriſti natalem ur, non abſque maximis tamen difficultatibus. *Æram rem, communemùe Epocham* appellamus. Eius principium

 ducitur

ducitur à *Kalendis Ianuariis, C. Caſare & L. Æmilio Paullo Coſſ.* anno Iuliano XLVI, Vrbis conditæ ſecundùm computum Varronianum IↃCCLIV. quem qui præcedit annus Chriſti incarnatione ac natiuitate vulgò illuſtris habetur. Hanc Epocham Baronius in Annalibus biennio præuertit, inchoatque *Auguſto Caſare* XIII & *M. Plautio Siluano*, & huic ſuffecto *C. Caninio Gallo, Coſſ.* anno Iuliano XLIV, Vrbis conditæ IↃCC-LII. Ne tamen perpetuò in contextu Annalium à vulgari calculo diſſideret, in eorum progreſſu annos ſex imperij Probi ad quadriennium contraxit, & duo paria Conſulum alibi prætermiſit. Hoc ergo Epochæ vulgaris initium, communi vſu receptum, retinendumque (ni perpetuò nos, ac præcipuè lectorem, in moleſtiſſimas coniicere tricas velimus) quocumque demum anno natus fuerit Chriſtus, ſeu qui Iulianum XLVI, vt diximus, immediatè præceſſit, ſeu biennio antè, vt ſtatuit Baronius, ſiue etiam quadriennio, vt Ioannes Deckerius ac Dionyſius Petauius, aliique.

Verùm eâ Epochâ minimè vſi antiquiores: nec ferè, quę manu exarata extant antiquiſſima Chronica, Euſebij, Hieronymi, Proſperi, aliorumque veterum, annos Chriſti adnotatos habent. Adſcripti margini ſunt à poſteris, prout cuiuſque captus erat. Quare alios exhibet editio Scaligeri, Pontaci alios, ac Miræi & ceterorum. Idatius certè dum priora illa Chronica continuat, admonet, *ne anni Olympiadum turbentur*, ſe *annum eumdem* ſcribere *& Theodoſij Magni vltimum & filiorum Arcadij & Honorij primum*: ſilet de annis Chriſti, qui ſi in vſu tunc fuiſſent, æquè, ne turbarentur, cauere debuiſſet. Et verò ſi quam Chriſti Epocham ſtatuiſſent Euſebius, Hieronymus, Proſper, Marcellinus Comes, ac reliqui veteres, à Chriſti baptiſmo ac prædicatione, aut paſſione ſiue reſurrectione exorſi eam eſſent, vt ex eorum Chronicis

›oteſt fieri coniectura. Quam Epocham à paſſione aut
ectione ductam Gregorius Turonenſis in Hiſtoriâ
orum ſub finem librorum 1, 3, & 10, Fredegarius in
riâ Epitomatâ cap. 73, Victor Tunenenſis in fine
nici, Auctor Hiſtoriæ Francorum iuſſu Childebrandi
tis ſcriptæ, & Chronico Fredegarij ſubnexæ, cap. 109,
ndunt cum eâ, cuius à Chriſti natiuitate ſtatui pri-
ium debuiſſet, vt legenti perſpicuum eſt. Quæ res cla-
uit, necdum illo tempore viguiſſe conſuetudinem an-
Chriſti natiuitate aut incarnatiône numerandi.
iamobrem ad ſtabiliendam Regum Francorum Me-
gicæ ſtirpis Chronologiam, ſuperuacaneum eſt, ad
ab Chriſti natiuitate numeratos recurrere, quando ea
: à Chriſti ortu computandi ratio in antiquis hiſtoriis
eculum octauum minimè fuit vſitata. Quo primùm
re inoleuerit, non proditur. Excogitârat eam olim,
ndequaque tamen huic, quâ modò vtimur, congruen-
Dionyſius Abbas Romanus circiter annum IↃXXV.
ius Presbyter Beda ferè antiquiſſimus eſt, qui ad annos
ti digeſſit Hiſtoriam gentis Anglorum: quam conſcri-
ùm Francis Carolus Martellus imperitabat. Ex eo tem-
præſertim ſub huius filio Pippino ac nepote Carolo
io, modus ille à Chriſto nato aut incarnato annos or-
di præcipuè inualuit, vt paſſim exinde Regum Anna-
recenſiti extent. Huiuſmodi Annales vulgauit An-
Cheſnæus tomo II Scriptorum hiſtoriæ Francorum:
niuntur ad annum Chriſti, alij IↃCCXC, alij IↃCCC, qui-
d VI, VIII aut XIII ſequentis ſeculi: quando proinde
n auctôres vixiſſe videntur. Hi autem necubi aberra-
ſuos illos Annales auſpicati ſunt ab vltimis Pippini
alli annis eiuſque filij Caroli Martelli: circa quorum

 tempo-

tempora maior propterea auctorum conſenſus reperitur. Monachus S. Dionyſij in geſtis Dagoberti I & Aimoinus in Hiſtoria Francorum antiquorum, etſi iam longo recepta vſu ea annorum à Chriſto nato computatio eſſet, tamen ne quos ſe in errores induerent, eos ſolùm adhibuerunt temporum characteres, quos à vetuſtiſſimis & coæuis ſcriptoribus ſignatos notarant.

Regino Abbas Prumienſis, qui circa annum Chriſti ıↄcccc floruit, ſolùm poſteriori Chronicorum libro, *à morte Caroli Martelli, per Incarnationis Dominicæ annos, tempora Principum & geſta declarat*: priore autem libro, omiſſis annis Chriſti, ſe *nihilominùs, quo tempore, quo loco, vel quid ſub vnoquoque Principe actum ſit, ſummatim demonſtrare*, ſub finem eiuſdem libri monet. Seriem verò annorum ab ortu Chriſti inchoatam libro primo deeſſe alius quiſpiam inconcinnum ratus, eos infarſit, adeò tamen confusè ac perturbatè, vt vacuum integri ferè ſeculi interuallum reperiatur. Nam ſub finem libri illius, præfixo anno Dominicæ Incarnationis ıↄCLV, iſta ponuntur: *Carolus Princeps* X *anno regni ſui cum Baioariis pugnauit. Anno* XV *contra Lantfridum dimicauit. Anno* XVI *Eudonem Ducem Aquitaniæ protriuit. Anno* XVII *Saracenos expugnauit.* At liber ſecundus mox incipit ab obitu eiuſdem Caroli Martelli his verbis: *Anno Dominicæ Incarnationis* ıↄCCXLI *Carolus filius Pippini Maior-Domus & bellicoſiſſimus Dux Francorum defunctus eſt.* En LXXX & ampliùs annorum ſpatium eidem adſcriptum Martello, ac rebus geſtis omnino inane. Quod quia perquàm abſurdum, non putamus in Reginonem cadere potuiſſe. Quare toto libro primo, *annis Dominicæ Incarnationis* deletis, ſingulos paragraphos ab Imperatoribus inchoandos arbitramur, hac ratione:

Mauricius regnauit annos XX.

Phocas

Phocas regnauit annos VIII.
Heraclius regnauit annos XXVI.&c.
ergo modo Epochâ temporis per Imperatorum ſucceſſionem vtcumque indicatâ, quas res eo tempore variis geſtas eſſe credidit, ſubiunxit: nec tamen abſque menſuram. Nam DAGOBERTI I *Regis obitum*, qui contigit anno IↃCXV, ad *Imperium Iuſtiniani Rhinotmeti*, anno IↃCLXXXV inchoatum, diſtulit. Aſt eiuſdem Auguſti Imperio præfixus annus *Dominicæ Incarnationis* IↃCXII, ſummam induxit rerum omnium perturbationem. Abſurdius etiam illud, quòd Iuſtiniani huius pater *Conſtantinus Pogonatus* XVII *annos regnaſſe* dicitur, præſcribiturque eius Imperio *annus Dominicæ Incarnationis* IↃCV, ad decennium integrum exerrante ratiocinio. Illos autem *annos Dominicæ Incarnationis* iam ab aliquot ſeculis appoſitos fuiſſe perſuadent tum antiqui codices MSS. tum editi omnes, in quibus eodem modo anni expreſſi.

Reginone paullò antiquior eſt Milo monachus ac Sacerdos Elnonenſis, à cuius calamo dedimus VI Februarij Vitam S. Amandi Epiſcopi Traiectenſis, carmine heroico libris quatuor ſcriptam: item Hiſtorias Tranſlationis & Eleuationis corporis eiuſdem ſancti Antiſtitis, cum miraculo cerei cælitus accenſi anno IↃCCCLV à ſe ſpectati. Hic *corpus illius* tradit pag. 888 & 891 *eleuatum anno* IↃCCCIX, eumque numerat *annum à tranſitu viri Dei Amandi centeſimum quinquageſimum*; cùm ſolùm interfuerint anni CXXIV, menſes VII & dies XIV, à VI Februarij ſcilicet anni IↃCLXXXIV, quo obiit, ad XX Septembris anni IↃCCCIX, quo corpus eius eleuatum fuiſſe diximus. Ita annis XXIV legitimam Chronologiam Milo anteuertit. Eumdem aut conſimilem errorem poſteà errarunt Chronologus Gandenſis, Theodericus Abbas S. Trudonis,

Trudonis, Philippus Abbas Bonæ Spei, atque alij, qui ſeculo Chriſti xii in Belgio floruerunt. In Chronico Gandenſi *annus Incarnationis Dominicæ* ıↄcx coniungitur cum *anno* Dagoberti xiv, quo Blandinium conditum traditur, quod factũ anno ıↄcxxxvi. S. Amandũ, qui anno Theoderici Regis ii, Chriſti ıↄclxxi, menſe Aprili, teſtamentum ſuũ ſignauit, ſcribunt Philippus Abbas aliique, vitâ functũ eſſe anno Chriſti ıↄclxi. At Theodericus Abbas ſtatuit S. Bauonem ſub Rege Chlodoueo ii vxorem duxiſſe, dein aliquot poſt annos Clericum ordinatum, tandem incluſum, ac biennio pòſt mortuum, idque anno ıↄcxxxi; cùm Chlodoueus annò demum ıↄcxxxviii natus ſit: ſub quo S. Bauo anno ıↄclvii vitâ functus eſt. In his ergo ſimilibuſque auctoribus antiquus, Dagoberti, Chlodouei, Theoderici, aliorumque Regum character, expunctis Chriſti annis, ferè ſeruandus eſt. Quæ extat duplex S. Vedaſti Epiſcopi Atrebatenſis Vita, à nobis vi Februarij illuſtrata, indicat *annos Epiſcopatus* eius *quadraginta*, reticet annum mortis: quem Æræ vulgaris ıↄlxx fuiſſe tradit poſterior Vita, in Lectiones ad Matutinum recitari ſolitas in Breuiario Atrebatenſi diſtributa. Eumdem annum ıↄlxx ſignant Sigebertus in Chronico, Baronius in Notationibus ad Martyrologium Romanum, aliique ſcriptores illuſtres: cùm tamen S. Vedaſtum circa annum ıↄxl mortem obiiſſe certò conſtet ex dictis vi Februarij pag. 785.

In Galliâ interiore plurimæ Sanctorum Vitæ ſeculo Chriſti ſeptimo conſcriptæ ſunt, earumque nonnullæ intruſis Chriſti annis poſteà interpolatæ. Ita infrà oſtendetur factum in Actis S. Wandregiſili Abbatis Fontanellenſis, & S. Anſberti Archiepiſcopi Rotomagenſis, in quibus ad Chronologiam rectè ordinandã annos ix aut x addi neceſſe eſt.

t. Eodem modo auctor Vitæ S. Audoëni, qui circa an. hr. nongenteſimum videtur vixiſſe, ac dein Fridegodus oëta, qui circa annum IↃCCCCL metrico eam ſtylo vert, appoſitis Chriſti annis. Epocham Regum Francorum d XI aut XII annos præuenientes, Chronologiam interuerunt. Similia ſæpe in opere noſtro de Vitis Sanctorum notata reperiet lector: noſque infrà nonnulla attingemus. Quibus non accuratè obſeruatis, plures è recentioribus hiſtoricis ſuos Annales ac Chronica neutiquam appoſitè digeſſerunt.

I I

Epocha veterum Francorum per annos Regum diſtincta; non Pontificum, Imperatorum externorum, aut Indictionum. Epocha eadem characteribus hiſtoricis in progenitoribus DAGOBERTI I *firmata.*

NOn hîc diſquirimus, quæ à variis nationibus, præter iam indicatas, olim Æra aut Epocha annorum adhibita fuerit. Antiquitatem hiſtoricam Francorum, quæ ad propoſitam quæſtionem ſola facit, ſpectamus. Hanc ab vetuſtioribus aliquot Chronicis auſpicatur Cheſnæus: è quorum auctoribus Idatius Olympiadas atque Imperatorum annos potiſſimùm adnotauit. Proſper Aquitanus in Chronico priore, quod Petrus Pithœus olim edidit, ſolùm annos Imperatorum exprimit: in altero verò Chronico, Euſebij & Hieronymi Chronicis ſubnecti ſolito, ſingulos an-

nos propriis Conſulibus diſtinguit. Hoc Proſperi Chronicon excipit Marius Epiſcopus Auenticenſis, qui initio ſolos Conſules numerat, quibus à Maximo Conſule, id eſt, anno Chriſti IↃXXIII, adiungit Indictiones in antiquo Codice, qui apud nos extat. Gregorius Turonenſis dum libro primo Hiſtoriæ Francorū atque initio ſecundi, tēpora ea pertractat, quibus Imperatores Romani rerum adhuc in Galliâ potiebantur, res geſtas, ad eorumdem Imperatorum Epocham ordinatas, per ſua tempora diſtribuit; recenſitis etiam Conſulibus Romanis, quos ad annum obitus S. Martini accuratiùs obſeruatos repererat. Deinde verò, poſtquàm Imperio Romano è Galliis eliminato, regnum ibidem Francorum ſtabilitum eſt, ſolùm ſuorum Regum annos obſeruarunt, qui dein primi res Francicas litteris tradidêre, Gregorius idem, Fredegarius, Fortunatus, Audoënus, Vrſinus, aliique Vitarum Sanctorum ſcriptores coæui, eoſque imitati monachus S. Dionyſij in geſtis Dagoberti I, & Aimoinus ſuprà memorati.

At Romano Imperio ad Carolum Magnum eiuſque poſteros delato, Franci cum nomine Imperatorum vſum Indictionum, quibus Romani aſſueuerant, etiam ſuſceperunt, quas diplomata Ludouici Pij & ſequentium Imperatorum paſſim exhibent. Poſteri ergo cùm viderent hiſtorias, ſuorum maiorum temporibus conſcriptas, & priorum Regum diplomata, hiſce Imperatorum & Indictionum notis, velut inſigni ornamento, carere, ipſi ſuo calculo, ſæpe inepto, ſuppleuêre. Trithemius, cùm appoſitis Indictionibus priſcorum Regum annos validè firmatum iri cenſeret, eas ſuæ chronotaxi aptauit. Ita in Hiſtoriâ Francorum ab eo digeſtâ, *anno Chriſti* IↃCLXV, *Indictione* VIII, Dagobertvs I è vitâ exceſſit; & *anno* IↃCLXXXI, *Indictione* IX, *Chlodoueus* II: idque

idq́ue circiter XX annorum aberratione : quâ in compendio libri primi Annalium quadantenùs emendatâ, mortuus dicitur DAGOBERTVS *anno* IↃCXLV, *Indictione* III, & *Chlodoueus* II *anno* IↃCLXII, *Indictione* V. Eadem ratione in aliis Regibus erratum ab eo aliiſque. *Chlodoueus* II in Chronico Moiſſiacenſi *poſt* DAGOBERTI *deceſſum, regnum patris adſciuit, anno ab Incarnatione* IↃCXLI, *Indictione* IV : *moritur* verò, *regnauitq́ filius eius Chlotharius pro eo, anno ab Incarnatione Chriſti* IↃCLVIII, *Indictione* II. Quæ omnia, aliaque quàm plurima, licet Indictionibus additis videantur ſolidata, infrà ſubruemus.

Faciliùs ſe error prodit in annis Pontificum Romanorum adſcriptis, cùm neque ea conſuetudo facilè probetur apud antiquiores ſcriptores vſitata, & menda adeò enormia inſperſa ſint, vt auctoribus coæuis nequeant attribui. S. Martinus Papa, qui Theodoro anno IↃCXLVII vitâ functo ſucceſſit, paſſim coniungitur cum DAGOBERTO I, qui anno IↃCXLIV mortuus. Imò Chronici Gandenſis Scriptorem annum XIV DAGOBERTI & V Martini Papæ in Chriſti IↃCX conieciſſe ſuprà diximus.

Hanc ergo epocham Imperatorum, Pontificum, Indictionum in vſu non habuêre Franci veteres : ſed Regum inuicem ſuccedentium annis diſpuncta ad ſeculum Chriſti VIII diſcrimina temporum ſunt. Quæ tamen *computandi* ratio ad *annum chronicalem*, vti Gregorius Turonenſis infrà producendus appellat, ab auctoribus refertur, atque initio à Kalendis Ianuarij aut Chriſti natiuitate ſumpto, annis Iulianis cum Chronicis & Annalibus aliorum accommodatur. Quam ob rem aduertendum ſedulò, qui vſus auctorum ſit: & an ad Kalendas Ianuarias, quæ initium regni præcedunt, an quæ illud proximè ſequuntur, primum annum Regum conferant, maximè ſi regnare cœperint menſibus ab

vtroq;Ianuario lõgiùs diſiunctis. Hinc ſollicitè Idatius monet, vt ſuprà diximus, ſe annũ eumdẽ ſcribere & *Theodoſij Magni vltimũ* & *filiorum Arcadij & Honorij primum.* eſtq; is annus Chriſti cccxcv *Olybrio & Probino Coſſ.* Quem annum Imperio Theodoſij integrum relinquunt Proſper, Oroſius, Turonenſis, atque ab anno ſequenti imperium filiorum Arcadij & Honorij ordiuntur. Mortuus eſt fortaſſis Theodoſius, ſi coniectura non fallit, xvi Iulij: habuitque de eo orationem S. Ambroſius xxiv Auguſti, in quâ teſtatur *aſſiſtente ſacris altaribus Honorio Principe*, illius *obitum conclamatum eſſe*, iamque *quadrageſimum diem celebratum*, quando *inhonorum adhuc honore tumuli corpus Conſtantinopolim tranſmittebatur*: cui tranſlationi impendendi ſuperfuerunt dies lxxv, nec plures diſtantia locorum poſtulat, ad viii vſque diem Nouembris, quando corpus, Arcadio iuſta paterno funeri ſoluente, Conſtantinopoli ſepultum fuiſſe tradit Socrates lib. 6 Hiſtor. Eccl. cap. 1. Apud hunc tamen, præter alia menda, quæ ad Vitam S. Sigeberti 1 Februarij pag. 215 notamus, vitioſè ſcriptum, obiiſſe xvi Ianuarij. Iulij arbitror vel ſcripſiſſe eum, vel ſcribere debuiſſe. Si quis tamen maius ſpatium temporis requirat, ad corpus Mediolano Conſtantinopolim deportandum, menſis per me licebit adiiciatur, dicaturque ſub medium Iunij migraſſe è vitâ. Ita & ratio conſtabit, cur Idatius annum eumdem & patris vltimum & primum filiorum ſtatuerit, quia dimidiâ parte anni vtrique imperarint. Quibus autem magis Oroſij, Proſperi, Gregorij, totum eum annum patri aſſignantium, calculus probabitur, ij quoque credibiliùs vnà nobiſcum ducent, vt ille ſexto aut etiam ſeptimo menſe deceſſiſſe dicatur, quàm ſub medium primi menſis. Quis enim æquum eſſe cenſeat, vt xi menſes ac dies xv imperarint filij, & tamen omne illud

tempus

pus patris iam mortui nomine celebretur ſigneturque? ›eſſiuerunt illi quidem mox ab eius morte imperium, illud in horum ſcriptorum Faſtis non niſi à Kalendis ſeritis Ianuarij illis imputatur.

n Proſperi Chronico *Arcadio* IV *& Honorio* III *Coſſ.* adſcris eſt horum Imperij annus primus, qui erat Æræ vulgaCCCXCVI. In Hiſtoriâ Gregorij Turon. lib. 1 cap. 45 *anno ›erij* eorum *ſecundo, Conſules* ponuntur *Atticus & Caſar*. Is eſt annus Chriſti CCCXCVII, quo S. Martinus obiit, & idem *anno ætatis ſua octogeſimo primo, Epiſcopatus autem vigeo ſexto*. Eos autem annos Iulianis aptatos auſpicatur is iptor à proximè ſeqnente Ianuario. Quem morem obſerre ſe teſtatur, vbi *ſequitur & ſupputatur annus Chronicalis*.

Apud Francos Chlodoueo I, die XXVII Nouembris, anno IX, vitâ functo, filij regnū quadrifariàm partiti ſucceſſerūt; d ita vt eorū primus annus ab initio ſequentis IↃX inchoër. Ex his porrò Chlodouei filiis Chlotharius I mortuis fraibus monarchiā poſteà aſſecutus eſt Francorum, deceſſitue anno IↃLXI, cuius regnū inter quatuor filios diuiſum, a eſt, vt annus eorum primus apud Gregorium à ſequente nuario numeretur. Ex his Sigebertus I Rex Auſtraſiorum pud eumdem Gregorium lib. 4 cap. 46 interemptus, *obiit nno regni ſui* XIV, Chriſti IↃLXXV, ciuſque filius *Childebertus* b. 5 cap. 1 *vix luſtro ætatis vno peracto, die Dominici Natalis renare* cœpit. A quâ ſolennitate quia tunc Franci annum auſpicabantur, apud Marium *Sigeberto per fraudem interfecto, Childebertus ſuſcipit regnum Indictione* IX, *anno Conſulatus Iuſtini iunioris Auguſti* X, Chriſti IↃLXXVI. qui *Childeberti primus*, nteger *S. Gunthramni* Regis Burgundiæ & *Chilperici*, patruorum Childeberti, voluitur *decimus quintus* apud Gregorium. Hinc lib. 5 cap. 26 horum *annus* XVII cum illius *tertio*

 compo-

componitur, & cap. 28 illius *quartus* cum horum XVIII. Imò lib. 6 cap. 14 *menſis Ianuarius anni* VII *Childeberti* in patruorum XXI incidit. At lib. 9 memoratur *dies* IV *Kalend. Decemb. anni* XII *Childeberti & XXVI Gunthramni.*

Conſenſum cum annis Chriſti confirmant varij characteres, ad quorum normam chronologia alibi ſtabilienda eſt. Nam lib. 6 cap. 15 *dies Dominicus pridie Kalend. Februarij eſt anno Childeberti* VIII, Chriſti IↃLXXXIII, cyclo Solis IV, litterâ Dominicali C. Lib. 4 capitibus 10 & 22 collatis, *dies hebdomadæ quartus*, ſeu Mercurij, XVIII *Kalēdas menſis quinti*, ſeu Iulij, *anno Childeberti* XV *& Gunthramni* XXIX, Chriſti IↃXC, cyclo Solis XI, litterâ Dominicali A, quo die terræ motus contigit. Libro 10 cap. 1 *Pelagio Papâ defuncto S. Gregorius eligitur anno Childeberti* XV, Chriſti IↃXC. Eiuſdemque *Gregorij annus* V, ad calcem Hiſtoriæ, eſt Childeberti XIX, Chriſti IↃXCIV. Præterea S. Radegundis Regina (vt ſcribit in eius Vitâ Bandomina, quæ morienti adſtiterat) *obiit quartà feriâ manè Idibus Auguſti*: addit Gregorius, qui eius ſepulturæ præfuit, lib. 8 cap. 43, & lib. 9 cap. 2 *annum* tunc fuiſſe *Childeberti Regis* XII, *menſem* VI, *&* XIII *diem menſis*: quæ annum Chriſti IↃLXXXVII oſtendunt fuiſſe, cyclo Solis VIII, litterâ Dominicali E. Eodem Gregorio teſte lib. 5 cap. 17, *anno* II *Childeberti*, Chriſti IↃLXXVII, *dubietas Paſcha fuit*. Nam cyclo Solis XXVI, litterâ Dominicali C, *apud Turones multaſq; Galliarum ciuitates Paſcha celebratum fuit* ſecundùm Victorij canonem, XIV *Kalendas Maias*, cyclo Lunæ VIII: *apud Hiſpanos* verò ſecundùm antiquorum Latinorum Canonem XII *Kalendas Aprilis*, ipſo Æquinoctij die. Sed apud Italos ſecundùm cyclum Lunæ Alexandrinum eo anno *Paſcha fuit* VII *Kalendas Maias*: concurrentibus dicto anno in Dominicas XXI Martij, XVIII & XXV Aprilis. Simili modo lib. 10 cap. 23, *anno Childeberti*

Digitized by Google

XV & *Gunthramni* XXIX, Chriſti IↃXC, *Turonenſes Pa-*
lebrarunt XXII, alij XV *Lunâ*, hi VII *Kalendas*, illi IV *No-*
rilis : qui dies cyclo Solis XI, litterâ Dominicali A, in
nicas conueniebant. Denique lib. 6 cap. 21 *anno Chil-*
i VII, *Chilperici & Gunthramni* XXI, Chriſti IↃLXXXII,
clipſin paſſa eſt, & lib. 10 cap. 23 *anno Childeberti* XV,
ramni XXIX, Chriſti IↃXC, *ſol eclipſin pertulit menſe octauo*,
Octobri. Vtramque dictis annis eclipſin contigiſſe ac-
o calculo demonſtrat Petauius de Doctrinâ temporum
pag. 850 & 852.

æc placuit diffuſiùs proponere, quæ qui ſcripſit, co-
ſpectauit S. Gregorius, Epiſcopus Turonenſis factus
Chriſti IↃLXXIII aut initio ſequentis, biennio ante re-
n Childeberti : vt lector agnoſcat characteres è viſce-
s hiſtoriæ erutos, quibus diſcrimina temporum inter-
i debent, & certis quaſi palis terminiſque affigi ac cir-
ſcribi : intelligatque non ſufficere externum quempiam
orum regni vniuſcuiuſque numerum, qui fallax eſt, ſtu-
itati amanuenſium, & fraudibus erroribuſque variis ſub-
us, vt ſuprà ex Reginone conſtat.

Demum anni variorum Epiſcoporum aut Abbatum à
æuis ſcriptoribus obſeruati, magnam Chronologiæ con-
unt lucem, ac præclarè Epocham Regum ſtabiliunt. Cu-
rei exempla infrà damus.

III *Diſcri-*

III

Diſcrimen vnius anni in ſucceſſione filiorum Chlotharij I *inter Gregorium Turonenſem & Fredegarium. Annus obitus S. Gunthramni, Childeberti & filiorum Theodeberti ac Theoderici. monarchia Clotharij* II *patris* Dagoberti I. *Huius infantia.*

FRedegarius initio Chronici præfatur, ſe *de eodem incipere tempore ſcribere, quo Gregorius finem Geſtæ ceſſauit & tacuit, cùm Chilperici vitam finiſſe ſcripſit.* Interim, quod hactenùs non obſeruaui ab aliis animaduerſum, eius Chronologicum calculum anno vno præuertit, dum, quem Gregorius Turonenſis primum annum regnorum Gunthramni, Chilperici & fratrum ſeparat ab vltimo anno patris Chlotharij I, ac duos conſtituit; ipſe coniungit, atque vnicum facit vltimum Chlotharij & primum filiorum Regum. Propterea qui calculum Fredegarij circa hos Reges chronotaxi Gregorij aptare cupiat, annum Fredegario demat neceſſe eſt. Quod ſequentibus exemplis demonſtratur: dum anni Gunthramni & Chilperici ſecundùm vtriuſque calculum applicantur annis Childeberti Auſtraſiorum Regis, qui *patre Sigeberto* I interempto, vt ſuprà oſtendimus, *die Dominici Natalis regnare cæpit.* A quâ ſolennitate inchoatus annus Chriſti IↃLXXVI, qui *Childeberti primus*, & *Gunthramni & Chilperici* patruorum apud Gregorium *decimus quintus* eſt: quem *decimum ſextum* numerat Fredegarius.

Hinc

Hinc in Hiſtoriâ epitomatâ, quæ etiam Excerpta Chronica Gregorij Turonenſis inſcribitur, cap. 80 *annus tertius Childeberti* coniungitur cum *anno decimo ſexto Chilperici & Gunthramni*: & *annus* illius *quartus* cum horum *anno decimo ſeptimo*. Apud Gregorium Turon. verò lib.5 cap.26 horum *annus decimus ſeptimus* componitur cum illius *tertio*. Dein cap.28 illius *quartus* cum aliorum *decimo octauo*. Imò lib.6 cap.14 *menſis Ianuarius anni* VII *Childeberti* in *annum* patruorum *vigeſimum primum* conuenit: quem Fredegarius cap.87 ſolùm *vigeſimum* cenſet. Prætereà Chilpericum tradit Gregorius lib.6 cap. 46 interemptum eſſe menſe circiter Septembri, vt ex cap.45 colligitur, idque *anno* IX *Childeberti*, qui cap. 33 indicatur, & res eodem anno IX Childeberti geſtæ adhuc referuntur lib.7 vſque ad caput 24. Illum annum idem Gregorius ſtatuit conuenire in *annum Chilperici & Gunthramni vigeſimum tertium*, quem Fredegarius in Chronico capitibus tribus primis numerat eorum *vigeſimũ quartum*, eumdemque ſignat *annum primum regni Clotharij* II patris Dagoberti I, quamuis is patre moriente, quatuor tãtùm menſes natus fuerit, neque annum illum integrum, qui eius regno tribuitur, vixerit: erat is, vt diximus annus Chriſti IↃLXXXIV.

Anno inſequente, apud Fredegarium cap. 4, *vigeſimo quinto regni Gunthramni*, huius iuſſu *Mummulus interfectus eſt*: cuius cædem Gregorius lib. 7 cap. 39 refert *anno Childeberti* X *& Gunthramni* XXIV: ad quem annum res geſtæ lib.8 ab eo deſcriptæ, adhuc ſpectant. Anno Chriſti IↃLXXXVII Leouigildi Regis Hiſpaniarũ mortui regnũ obtinuit Reccaredus filius: qui annus Fredegario cap.6 eſt *Gunthramni vigeſimus ſeptimus*, Gregorio lib. 8 cap. 46 eiuſdem *Gunthramni vigeſimus ſextus, & Childeberti duodecimus*. Ita qui au-

ctore eodem Gregorio lib.10 cap. 10 dicitur *Childeberti decimus quintus, & Gunthramni nonus atque viceſimus*; & cap. 24 *Childeberti decimus ſextus & Gunthramni trigeſimus*; apud Fredegarium eſt *Gunthramni trigeſimus* & *trigeſimus primus*: apud quem cap. 13 *anno* XXXII *Gunthramni ita à mane vſque ad mediam diem ſol minoratus eſt, vt tertia pars ex ipſo vix appareret*. Ea ſolis defectio accidit anno IↃXCII, qui ad Gregorij calculum foret annus Childeberti XVI, & Gunthramni XXXI: quem tamen Aimoinus etiam huius XXXII appellat lib.3 cap.80, qui initio calculum Gregorij Turonenſis ſecutus, à cap.75 eiuſdem libri, ſui immemor, poſuit annum Guntbramni XXV & ſequentes ſecundùm computum Fredegarij. Eamdem ſolis defectionem anno IX Mauritij, qui in dictum annum Chriſti IↃXCII conuenit, verno tempore contigiſſe ſcribunt Theophanes & Anaſtaſius in hiſtoriâ. Viſa autem eſt XVIII Martij, paullò antè horam IX, & duabus horis ac dimidiâ durauit, vti ſecundùm Pariſinas tabulas accuratè demonſtrat Petauius lib.8 de Doctrinâ Temporum paginâ 853 & ſequenti. Et hic ſolidus hiſtoriæ Fredegarij atque Aimoini character eſt, quo tempora ſequentia niti poſſunt.

Anno ergo proximo ab hoc ſolis defectu apud Fredegarium cap.14 *moritur Gunthramnus Rex anno regni* XXXIII, V *Kalendas Aprilis*, die eius venerationi deinceps ſacrato. Fredegarium deſcribit Aimoinus lib. 3 cap.81. Annus is eſt Chriſti IↃXCIII, quem ſucceſſio Childeberti, eiuſque filiorum confirmat. In tabulis Chronologicis, quæ geſtis Epiſcoporum Tungrenſium, Traiectenſium & Leodienſium, à Chappeauilleo editis ſubnectuntur, calculo Fredegarij ſecundùm computationem Gregorij Turon. perperàm poſito, & relata ſolis defectio ad annum IↃXCIII ſtatuitur, &

obitus

obitus S.Guntramni, ſucceſſioque Childeberti, in annum ſequentem IↃXCIV reiicitur. Verùm dicto anno IↃXCIII nulla omnino eclipſis ſolaris fuit,in noſtro quidem hemiſphærio conſpicua. Nã è quatuor Nouiluniis,quæ prope Caput & Caudam Draconis contigerunt, & de quibus ſolis poteſt aliqua quæſtio moueri, tria pluribus poſt ſolis occaſum horis facta ſunt,vnicum interdiu,nempe II Auguſti,horâ circiter ſecundâ pomeridianâ, quod eclipticum non fuit. Dein ſi annis Gunthramni in eiſdem Tabulis ſignatis ſubſtituantur anni Childeberti apud Burgundos regnantis, vti actum eſt à Fredegario, & Aimoino, eius primordium neceſſariò ab anno IↃXCIII ſumendum eſſe, ex mox dicendis conſtabit.

Idem ergo annus Chriſti IↃXCIII à nobis aſſignatus, apud Fredegarium & Aimoinum & vltimus fuit S. Gunthramni Regis, & primus Childeberti in illius ſuſcepto regno: cuius regni Epocham tribus ſequentibus annis adhiberi diximus. Hic autem *Childebertus*, vt cap. 16 tradit Fredegarius, *anno* IV, *poſtquàm regnum Gunthramni acceperat, defunctus eſt, regnumq́; eius filij ſui Theudebertus & Theudericus adſumunt. Theudebertus ſortitus eſt Auſter, ſedem habens Metenſem, Theudericus accepit regnum Gunthramni in Burgundiâ, ſedem habens Aurelianis*. His conſimilia habet Aimoinus cap. 84. Eſt autem hic vltimus annus Childeberti,idem qui primus filiorum,Theoberti & Theoderici, conuenitque in annum Chriſti IↃXCVI,quo nempe eiſdem Regibus, epiſtolâ *Indictione* XIV ſcriptâ. S.Gregorius Papa commendauit SS. Auguſtinum,Laurentium, alioſque in Angliam proficiſcẽtes *anno Mauritij* XIV, vt ait Beda lib.I cap.25: qui annus cum *Indictione* XIV incidit in annum Chriſti IↃXCVI.Eſt ea S.Gregorij epiſtola 58 libri 5 Regiſtri, cuius tum *menſe Iulio* ſcri-

ptæ meminit Baronius,& anno illo 596 num. 10,& an. 598 numer. 13. Ad quem annum diſtulit obitum S. Gunthramni Regis. quare & addit: *Dum verò aiunt*, Fredegarius & Aimoinus, *Gunthramnum Childeberto reliquiſſe regnum, non video, quomodò id fieri potuerit, cùm habitâ ratione annorum Gunthramni, ipſum Childebertum ante eum ex hac vitâ migraſſe oportuerit anno* IↃXCVI, *vt ex litteris Gregorij Papæ monſtrauimus*. Verùm ſecundùm chronotaxim noſtram, omnia liquida ac perſpicua ſunt. De itinere SS. Auguſtini, Laurentij & aliorum per Gallias in Angliam egimus II Februarij ad Vitam S. Laurentij II Archiepiſcopi Cantuarenſis § 2 nu. 5.

Regni deinde *Theuderici anno* VII apud Fredegarium cap. 23, *Mauritij à ſe interfecti Imperium aſſumpſit Focas*. Annus is ex calculo poſito eſt IↃCII, quo litterâ Dominicali G, cyclo ſolis XXIII, *die* XXVII *Nouembris, Feriâ* III *hebdomadæ, capite eum plexum* refert Chronicon Alexandrinum. Demum *anno regni Theodorici* XVII, Chriſti IↃCXII, *Theudebertus* prælio à fratre victus, cum regno vitam amiſit. *Theudericus* verò *anno regni* XVIII, Chriſti IↃCXIII, *Mettis profluuio ventris mortuus* eſt: cuius filiis Sigeberto aliiſque & auiâ Brunechilde occiſis, Clotharius II anno regni paterni XXX, teſte eodem Fredegario cap. 49, *in Burgundiâ & Auſter regnum arripuit*, eiuſque primus annus cum dicto anno IↃCXIII, quo Theodericus eiuſque filij obierunt, computatur. Puer adhuc eo tempore Dagobertvs I erat, ex Bertetrude priore coniuge Chlotharij II natus.

IV *Tres*

Digitized by Google

IV

Tres geſtorum Regis DAGOBERTI *ſcriptores præcipui, Fredegarius, Monachus S. Dionyſij, & Aimoinus. Eius adoleſcentia, regnum Auſtraſiorum & matrimonium cum Gomadrude.*

ACturi de DAGOBERTO I, non quæcumque ab eo geſta traduntur recenſebimus, ſed potiùs, quod de rebus illi adſcriptis ferri iudicium par ſit, paucis oſtendemus. Ac primò Fredegarius (quem infrà probamus, Chronicon ad caput LXXXX, ſiue ad quartum poſt obitum DAGOBERTI annum, ſolùm ſcripſiſſe) vnus eſt, cuius præcipuè ſtare teſtimonio poſſimus, vtpote DAGOBERTO coæuus, & qui præfatur, ſe *Acta Regum & bella gerentium, quæ legendo ſimul & audiendo, etiam & videndo, cuncta certificatus cognouit, huius libelli volumine ſcribere non ſiluiſſe, ſed curioſiſſimè, quantùm potuit, inſerere ſtuduiſſe.* Et quiuis hoc Chronicon relegens, facilè aduertet ex dictione circa Acta DAGOBERTI magis incultâ, ea primò illius calamo exarata eſſe; non, vt priora magis nitida, ex aliis auctoribus deſcripta, aut ſaltem contracta.

Andreas Cheſnæus tomo I Hiſtoriæ Francorum, exorditur DAGOBERTI Regis tempora à *geſtis* eiuſdem *Domni* DAGOBERTI, *ſcriptis à monacho S. Dionyſij*, eumque *anonymum quidem, ſed contemporaneum* appellat. Petrus de Marcâ lib. I hiſtoriæ Bearniæ cap. 26, § I opinatur ſcripſiſſe illum *ſub Chlodoueô* II, cum cuius obitu hiſtoriam finit. Verùm plura ſunt, quæ hunc auctorem aliquot ſeculis iunio-

rem eſſe perſuadeant. Sufficiant hîc paucula ex capite XLIII verba: *Vnum*, inquit, *quod in quadam vetuſtiſſimâ reperi chartâ, quam, vt ferebatur, B. Audoënus ſcripſerat, quodq́ memorato Regi eius poſt mortem contigit, breuiter narrabo miraculum.* Eiuſdem Dagoberti Geſta quaſi à pluribus ſcripta citat Aimoinus lib. 4 cap. 17. *Cuius* Dagoberti, inquit, *actus licet à nonnullis ſeparatim digeſti habeantur, tamen ne eos facta eius lateant, apud quos præfata non inuenitur ſcriptura, ea nos libuit perſtringere.* Floruit Aimoinus monachus Floriacenſis ſub annum Chriſti CIↃ, ſuamq́ue hiſtoriam inſcripſit S. Abboni Abbati anno CIↃIV interempto, cuius & Vitam ſcripſit, XIII Nouembris à nobis publico dandam. Aimoino quantò antiquior ille S. Dionyſij monachus fuerit, incertum eſt: antiquiorem tamen fuiſſe, ex dictis licet coniectare. Ambo præcipuam hiſtoriæ ſuæ auctoritatem mutuantur à Fredegario, à quo pleraque deſcribunt. Reliquis eorum ſcriptis non tam ſecuram vbique fidem eſſe adhibendam, infrà conſtabit.

Inter antiquas & fide dignas hiſtorias minimè numeraramus *Geſta Regum Francorum* ad Theodericum Regem, Dagoberti Iunioris ſucceſſorem, continuata, atque à Marquardo Frehero, & Andreâ Cheſnæo edita, cuius libri auctorem viri eruditi non immeritò *anonymum fabulatorem* appellant.

Hæc de auctoribus: ex quibus monachus S. Dionyſij cap. 2 ſcribit, Dagobertvm *in annis puerilibus à genitore traditum eſſe Arnulpho Metenſium vrbis Epiſcopo, vt eum ſecundùm ſuam ſapiētiam enutriret, eiq́ tramitem Chriſtianæ religionis oſtenderet, cuſtoſq́ ac baiulus eſſet.* Ac quaſi Metis dein Pariſios rediiſſet, addit, *adoleſcentiæ ætatem venationibus exercuiſſe*, ac venerationem amoremq́ue erga *SS. Dionyſium, Eleutherium ac Ruſticum*

cum

cum concepiſſe: quando ipſo inſequente ad horum Martyrum ædem fertur ceruus confugiſſe. Quæ auctor ille, & primusquidem, prolixè narrat, cap. 2, 3, 4; dein cap. 5 obitum Bertetrudis Reginæ matris eius, quam Fredegarius cap. 46 tradit *mortuam eſſe anno Chlotharij* XXXVI, Chriſti IↃCXIX, ac biennio pòſt DAGOBERTVM *ſuper Auſtraſios Regem inſtitutum, anno* XXXVIII *regni Chlotharij*, Chriſti IↃCXXI: quem adhuc adoleſcentem potiùs arbitramur tunc primùm S. Arnulpho Epiſcopo Metenſi commendatum. Fredegarius cap. 58, *Ab initio*, inquit, *quo regnare cœperat, conſilio primitus beatiſſimi Arnulfi Metenſis vrbis Epiſcopi, & Pippini Maioris Domus vſus, tantâ proſperitate regale regimen in Auſter regebat, vt à cunctis gentibus immenſo ordine laudem haberet*. Et auctor Vitæ S. Arnulphi coæuus, & in pluribus teſtis oculatus, ait: *Arnulphum Epiſcopum Chlotharius tantâ fide & amore dilexit, vt cùm prolem ſuam* DAGOBERTVM *in Principatus culmine ſublimaſſet, eidem regnum ad gubernandum, & filium ad erudiendum in manum tradiderit. Quem ille acceptum ita altiſſimâ & profundâ erudiuit prudentiâ, vt in ſe amborum ratione Rex nullus illi ſimilis fuiſſe narraret*. Hæc illi, quæ nobis magis probantur, maximè quòd eum *adoleſcentem Auſtraſiorum regnum adminiſtraſſe* etiam afferat Harigerus in geſtis Epiſcoporum Tungrenſium & Traiectenſium cap. 29. Quem Fredegarius initi apud Auſtraſios regni, appellat *annum Chlotharij* XXXVIII, ſequentẽ XXXIX tradit monachus S. Dionyſij c. 12, eumq; ſecutus Aimoinus lib. 4 cap. 8, vbi ipſamet reliqua verba Fredegarij vſurpant. Verùm quia eadem vbique ratione tam in libris editis, quàm manu exaratis legitur apud Fredegarium *annus Chlotharij* XXXVIII, eum potiùs retinendum cenſemus, cùm codex MS. Alexandri Petauij appelletur *vetuſtiſſimus*, & codex Iacobi Sirmondi *vncialibus litteris exaratus* videa-

videatur extitiſſe ante ætatem Aimoini & fortè monachi S. Dionyſij. Verùm mox ſequuntur Fredegarium, & Chrodoaldum iuſſu Dagoberti anno xli tradunt interfectum.

In hac regni Auſtraſiorum inſtitutione *Chlotharius ſibi retinebat, quod Ardenna & Voſagus versùs Neuſter & Burgundiam excludebant.* Accipit auctor Ardennam, vt eam Iulius Cæſar lib. 6 de Bello Gallico cap. 29 deſcripſit, ad Neruios vſque extentam, cuius iſtic partem alij ſcriptores ſiluam Carbonariam appellant. Hinc B. Pippinum, quem cum S. Arnulpho ad informandum regiis moribus Dagobertvm ſtatuerat Chlotharius, occaſione Pippini Herſtalli nepotis tradunt Annales Metenſes ad an. 687, *populum inter Carbonariam ſiluam & Moſam fluuium & vſque ad Freſionum fines, vaſtis limitibus habitantem iuſtis legibus gubernaſſe.* Quâ in ditione tunc Germaniæ ſecundæ, cuius caput Colonia erat, portio cenſebatur; atque vnà cum Germaniâ I & Belgicâ I, ac regionibus Tranſrhenanis in Dagoberti regno continebatur. Partem eam Belgicæ II, in quâ diœceſes Remenſis, Catalaunenſis, Laudunenſis & Cameracenſis ſitæ, ſibi retinuerat parens Chlotharius. Ea quoque, vbi matrimonium iniit Dagobertvs reliquis Auſtraſiis addita. Quæ ita narrat Fredegarius cap. 53: *Anno* xlii *regni Chlotharij,* Chriſti DCxxv, Dagobertvs *cultu regio & iuſſu patris honeſtè cùm Leudibus in Clippiaco, non procul Pariſius venit, ibiq; germanam Sichilda Regina, nomine Gomadrudem, in coniugium accepit. Tranſactis nuptiis die tertio inter* Chlotharium *& filium ſuum* Dagobertvm *grauis orta fuit intentio. Petebat enim* Dagobertvs *cuncta, quæ ad regnum Auſtraſiorum pertenebant, ſuæ ditioni velle recipere. Quod* Chlotharius *vehementer denegabat, eidem ex hoc nihil velle concedere. Electi ſunt ab his duobus Regibus* xii *Franci, vt eorum diſceptatione hæc finiretur intentio. Inter quos & Domnus*

Digitized by Google

mnus Arnulfus Pontifex Metenſis cum reliquis Epiſcopis elegitur, vt benigniſſimè (ſicut ſua erat ſanctitas) inter patrem & filium pro pacis loqueretur concordiâ. Tandem à Pontificibus vel ſapientiſſimis viris Proceribus pater pacificatur cum filio. Reddenſq́; ei ſolidatum, quod aſpiciebat ad regnum Auſtraſiorum, hoc tantùm exinde, quod citra Ligerem vel Prouinciæ partes ſitum erat, ſua ditioni retenuit.

Hæc Fredegarius, qui apud Burgundiones, & eos præſertim qui Meridiem versùs propinqua Rhodano tenent, egit ætatem. Ab his Aruerni, Albigenſes, Gabali, Cadurci, viciniq́ue populi, qui ſpectabant ad Auſtraſios, dicebantur *citra Ligerim fluuium* habitare. Suum Fredegarius affectum erga Reges Burgundionum vel maximè prodit, dum Chronicon & à laude ac virtutibus S. Gunthramni Regis auſpicatur, & per annos illius, tum Childeberti, huiuſq́ue filij Theoderici, vt Regum Burgundiæ, deducit, omiſſo Theudeberto Rege Auſtraſiorum, licet natu ſenior foret, & neglecto Chlothario II Rege Neuſtriæ vſque ad annum regni XXX, quando reliquis mortuis etiam *in Burgundiâ & Auſtriâ regnum arripuit*, vt tradit cap. 43. Cum Fredegario prædictos populos *citra Ligerim* conſtituunt non ſolùm Aimoinus, qui in monaſterio Floriacenſi ad Ligerim degebat, ſed etiam monachus S. Dionyſij in Geſtis illius cap. 13. *Hoc tantùm*, inquit, *exinde, quod citra Ligerim, vel Prouinciæ partibus ſitum erat, ſua ditioni retinuit.* Aimoinus cap. 12: *Hoc tantùm exinde, quod citra Ligerim, vel in regione, quam Prouinciam cognominant, ſitum eſt, ſua ditioni retinuit.* De regione Rhodanum inter & Alpes, Romanorum olim Prouinciâ, egimus I Februarij ad Vitam S. Sigeberti Regis Francorum Auſtraſiorum, diximuſq́ue Auſtraſiis ſubiectam fuiſſe prouinciam Maſſilienſium, imò eam in plures ſubdiuiſam. Nam *S. Bo-*

nitus, poſteà Epiſcopus Aruernorum, olim *S. Sigeberti Referendarius*, ſub huius ſucceſſore Childerico factus eſt *Iudex in Præfecturâ Maſſiliæ primæ Prouinciæ*, vt dicitur in huius Vitâ xv Ianuarij num. 4 A Sigeberto I Rege Auſtraſiorum ad Cabellicenſem Cathedram in Prouinciâ promotum eſſe S. Veranum, habent huius Acta xi Nouemb. vti diximus viii Februarij in Vitâ S. Honorati Epiſcopi Mediolanenſis pag. 167 num. 25.

V

Geſta Dagoberti *poſt matrimonium initũ apud Auſtraſios. VVormatienſi Eccleſiæ donata. Quid Argentoratenſi & Spirenſi ab eo præſtitum.*

Anno poſt has Dagoberti nuptias, *regni Chlothariј* xliii, vt ſcribit Fredegarius cap. 54; *VVarnacharius Maior-Domus moritur. Filius eius Godinus, animum leuitate imbutus, nouercam ſuam Bertanem eo anno accepit vxorem. Vnde Chlotharius Rex aduersùs eum nimio furore permotus: iubet Arneberto Duci, qui Godini germanam vxorem habebat, eum cum exercitu interficeret. Godinus cernens vitæ ſuæ periculum, terga vertens, cum vxore ad* Dagobertvm *Regem perrexit in Auſter, & in eccleſiâ S. Apri, regio timore perterritus, fecit confugium.* Dagobertvs *per legatos pro eius vitâ ſæpius Chlothario Regi deprecabatur. Tandem à Chlothario promittitur Godino vita conceſſa, tantùm vt Bertanem, quam contra Canonum inſtituta vxorem acceperat, relinqueret. Qui cùm ipſam reliquiſſet, reuerſus eſt in regnum Burgundiæ.* Hæc Fredegarius, neque aliud quidquam ab Dagoberto

Digitized by Google

GOBERTO geſtum narrat, quamdiu in viuis pater fuit. Adduntalij, DAGOBERTVM impigrè bellum cùm Saxonibus geſſiſſe, & certamine inito, vulnus in capite animosè pugnantem accepiſſe. Ei patrem Chlotharium re cognitâ ſuppetias tuliſſe, Bertoaldum Ducem in fugâ obtruncatum, & penetratâ regione, vaſtatiſquè tectis & agris, mares omnes delctos eſſe *ſpathâ Chlotharij* longiores. Hæc pluribus, eiſdemque ferè verbis, narrant Aimoinus lib. 4 cap. 18, Monachus Sandionyſianus cap. 14, Auctor geſtorum Regum Francorum cap. 41 & ſenem depingunt Chlotharium, qui detractâ galeâ, nudum caniſque niueum verticem hoſti ad metum ſuique reuerentiam oſtentârit: quem conſtat annum ætatis XLV vix ingreſſum deceſſiſſe. Niſi quis dicat, ex tot bellis, quæ ab ipsâ penè pueritiâ geſſit, nec ſemper ſecundâ fortunâ, caput illi intempeſtiuâ canitie albicaſſe. Verùm quia de his omnino ſilet Fredegarius, & ea Aimoinus poſt mortem ipſius DAGOBERTI, ordine præpoſtero, narrat, non plenam ſaltem obtinent fidem.

Adiungo perſcriptas hoc tempore tabulas, & publicâ DAGOBERTI Regis auctoritate ſignatas, à Marquardo Frehero in libro de Lupoduno editas: quibus in ipſius Lupoduni, quod iam tum Laudemburgum vocabant, perpetuam Eccleſia Wormatienſis miſſa poſſeſſionem eſt. Plura ex his tabulis, quæ ad tempora ac res geſtas DAGOBERTI ſpectant, eruere licebit. Sunt autem huiuſmodi.

DAGOBERTVS *Rex Francorum. Cunctos noſſe volumus, qualiter nos de remedio animæ noſtræ & de futurâ retributione cogitantes, omnino propoſuimus in animo noſtro Eccleſias Dei de allodiis noſtris cohæredes facere, & loca Sanctorum augmentare. De hoc tulimus bonum conſilium Procerum noſtrorum, Pippini, qui eſt Maior-Domus, Arnolſi Metenſis Epiſcopi, Huniberti Colonienſis Archie-*

D 2 *piſcopi:*

piſcopi: & inde miſericordiam Dei conſequi, & eius Sanctorum ſuffragia promereri confidimus. Ideò omnes Dei fideles, & noſtri, præſentes & futuri recognoſcite, qualiter omnes res iuris noſtri in pago Laudemburgenſi, & quidquid ad noſtram vrbem ambulare viſum eſt, & omne quod ad fiſcum noſtrum hactenùs pertinebat (excepto Stipe & Comitatu) ex eo nihil dimittentes, tradimus totum ex integro, magnum & paruum, ad baſilicam S. Petri Apoſtoli, quæ eſt in VVormatiâ ciuitate conſtructa, cui præeſt Dominus, vir Apoſtolicus, Amandus; hoc eſt, quod tradimus, ciuitatem noſtram Laudemburg, palatium noſtrum, ædificia, mancipia, vineas, terras cultas & incultas, agros, prata, campos, omne ſiluaticum in ſiluis Oyenvvalt, cum omni vtenſilitate in omni pago Laudenburgenſi & vndique in intrahâ, in paſcuis, materiamina, aquas, aquarumq́ decurſus, piſcationibus, quæſitis & inquirendis, omne teloneum, mercatum, & quidquid dici aut nominari poteſt, ſicut priùs ad noſtrum vſum ambulare videbatur, ſic in anteà ad præſcriptam baſilicam pro æternæ mercedis augmentum poſſidendum donauimus, & ſub integrâ communitate omnia ad eamdem baſilicam pertinentia, præceptione noſtrâ à nouo confirmamus, ſicuti priori anno communitatis tuitionem dedimus, omnes villas, facultates, ſeu Abbatias, & quidquid ad ipſam ciuitatem VVormatiam aſpicere videtur, vt nullus Iudex publicus, nec cauſſas audiendo, nec freda exigendo, nec homines ipſius Eccleſiæ, tam ingenuos quàm & ſeruientes, diſtringendo, nullum impedimentum audeat facere, niſi pro parte ipſius Eccleſiæ, vel ipſe Pontifex Amandus, aut ſucceſſores hoc habent conceſſum atque indultum, quieto ordine poſſidere, atque dominari, quod partibus fiſci noſtri fuit conſuetudo reddendi. Et vt auctoritas hæc firmior ſit, manu noſtrâ ſubſcriptionibus ſubditis illam decreuimus roborare. DAGOBERTVS REX FRANCORVM. *Godefridus recognouit, Datum ſub die* II Kalend. *Octobris, anno regni noſtri* VI. *Actum Moguntiæ palatio noſtro, feliciter ſatis.*

Hactenùs

Hactenùs tabulæ DAGOBERTI, quas dein confirmarunt Reges Childericus, Pippinus, eiuſque filius Carolus Magnus: vti in huius diplomate apud eumdem Freherum paginâ 22 liquet. Ibi, vt Carolus declarat, *Erenbertus Eccleſiæ VVormatienſis Epiſcopus detulit præceptum* DAGOBERTI *Regis Frãcorum, in quo tenebatur, qualiter idem* DAGOBERTVS *Rex Francorũ ad baſilicam S. Petri Apoſtoli, quæ eſt in VVormatiâ ciuitate conſtructa, tradidit ciuitatem Laudemberg in pago Laudenburgenſi ſitam, cum omnibus rebus ad illam pertinentibus, hoc eſt, ædificia, mancipia, vineas, terras cultas & incultas, agros, prata, campos, omnem ſiluaticum in ſiluis Oyenvvalt, cum omni vtenſilitate in omni pago Laudenburgenſi in vndique in intrahâ, in paſcuis, in materiaminibus, aquis aquarumq́ decurſibus, piſcationibus, quæſitis & inquirendis: item teloneum, mercatum, & quidquid ad fiſcum pertinebat, excepto Stipe & Comitatu, ex integro omnia conceſſit, & ſub integrâ erumnitate omnia ad eamdem baſilicam pertinentia ſuâ præceptione cõfirmauit. Præterea in noſtram præſentiam attulit chartas & præcepta prædeceſſorum noſtrorum, Regum videlicet Francorum, Hilperici, & genitoris noſtri bonæ memoriæ Pippini, in quibus continebatur, quomodò ipſi Principes & Reges Francorum præceptum* DAGOBERTI, *& omnes prædicta Eccleſiæ res ſuis præceptionibus confirmaſſent . . . . Data menſe Iulio, anno* XXX *regni noſtri. Actum Valentianas.* Quod priuilegium poſteà confirmarunt *Ludouicus Rex, Otto Imperator, Henricus Rex, Rudolphus Rex Romanorum*, & *Ludouicus* IV *Imperator*. Imò *telonei* à DAGOBERTO aliiſque Regibus conceſſi priuilegiũ renouarunt *Ludouicus Pius Imperator, Lotharius Auguſtus*, & *Otto Imperator*. vti in eodem tractatu videri poteſt pag. 23 & 24. Demum *originale diploma* DAGOBERTI *Regis* ſuo tempore *adhuc integrum* fuiſſe *in archiuis Epiſcopi VVormatienſis* teſtatur Gaſpar Bruſchius in X Epiſcopo Wormatienſi. Quæ omnia dicto

Digitized by Google

diplomati fidem conciliant indubitatam, ac tres Antiſtites nominant, qui anno VI regni Dagoberti, Chriſti IↃCXXVI aut ſequenti, ſacras infulas geſſerunt, Arnulphum Metenſem, Chunibertum Colonienſem, & Amandum Wormatienſem.

Eſt hic *Amandus* II iſtius nominis Wormatienſis Epiſcopus, qui *tantâ religione*, vti aſſerit Bruſchius, *ac tantis miraculis etiam claruit, quibus doctrinam Chriſtianam confirmauit Deus, vt ei Senatus populuſq. vrbis Vangionum templum gratitudinis ac pietatis ergô poſt mortem ſtatuerent, quod hodie adhuc in ſuburbio ſitum, S. Amandi parochia appellatur.* Bertramus Limburgius Societatis noſtræ olim apud Vangiones collegij Rector, de Sanctis vrbis Wormatienſis à nobis interrogatus, reſpondit anno CIↃIↃCXXXVIII, *corpus S. Amandi, huius nominis* II *Epiſcopi VVormatienſis, adſeruari in Cathedrali æde, in eiuſq. honorem extructum templum extare parochiale in ſuburbio, dictum S. Amandi, eiuſq. feſtum celebrari* XXVI *Octobris, at Lectiones in Breuiario VVormatienſi recitari de S. Amando Belgij Apoſtolo, nullâ factâ Sedis VVormatienſis mentione.* Sed S. Amandus II Wormatienſis diuerſus eſt ab S. Amando Belgij Apoſtolo, Epiſcopo Traiectenſi. Hic iuuenis Biturigas profectus, S. Auſtregiſilum eius vrbis Epiſcopum conuenit, non ante annum IↃCXII, quo infrà dicemus S. Apollinari menſe Octobri anni IↃCXI mortuo ſucceſſiſſe S. Auſtregiſilum. Ab hoc *S. Amandus*, teſte Baudemundo in eius Vitâ, *Bituricis incluſus, tribus ferè militans luſtris, pane & aquâ corpus ſuum ſuſtentauit.* Quibus luſtris annos quindecim exprimunt, Anonymus Aquitanus, Milo Poëta, Harigerus, & Philippus ab Eleëmoſynâ in eius Vitâ. *Sic*, inquit hic, *annis fermè quindecim viro Dei viuitur*, ſub *SS. Auſtregiſilo & Sulpitio Pio*, ad annum vſque Chriſti IↃCXXVII, quo Romam abiit, à reditu conſecratus

cratus Epiſcopus: cùm Wormatienſis Epiſcopus Amandus iam prædicta bona à DAGOBERTO Rege anno IↃCXXVI aut ſequente obtinuiſſet.

Spira ciuitas Nemetum, Wormatiam inter & Argentoratum, ſuos olim habuit Epiſcopos, ſed quorum acta nominaque prorſus interciderunt, vnico excepto Ieſſæo, qui in Synodo Agrippinenſi, anno Chriſti CCCXLVI cum aliis orthodoxis Epiſcopis Euphratam hæreſeos condemnauit. A quo tempore collapſum volunt hunc Epiſcopatum, quem *Rex* DAGOBERTVS *feliciter inſtaurârit*, eique *præfecerit Athanaſium, Sacellanum ſuum*: ideoque DAGOBERTVM *veluti primum ſuum fundatorem totam honorare & prædicare Spirenſem Eccleſiam.* Verùm ſicut quæ non firmis nixa ſunt fundamẽtis ædificia, facilè corruunt, ita nonnullæ hiſtoriæ, quibus ſua deficit ab antiquitate auctoritas, facilè diſſipantur. Walafridus Strabo in Vitâ S. Galli Abbatis XVI Octobr. refert *à Gunzone Duce Conſtantiam ad eligendum Epiſcopum aduocatos eſſe Auguſtodunenſem & Verdunenſem Epiſcopos, cum multitudine Clericorum. Nemidone etiam, quæ à modernis Spira vocatur, venire iuſſum Epiſcopum.* Ita Strabo. In eo Epiſcoporum conuentu, S. Gallo id onus declinante, creatus eſt Epiſcopus Ioannes Diaconus circa annum IↃCXIII. Guiliel-lielmus Eyſengreinius lib. 7 Rerum Chronologicarum vrbis Spirenſis & Bruſchius de Epiſcopis, hunc *Nemidonenſem*, ſeu Spirenſem, Epiſcopum appellant *Athanaſium*, eiuſque Sedi attribuunt *annos quadraginta*: vti & Demochares & Claudius Robertus: qui eidem ſucceſſiſſe tradunt *Principium*, quem donationibus Eccleſiæ Treuirenſi eiuſque Epiſcopo Modoaldo à DAGOBERTO anno IↃCXXXII factis ſubſcripſiſſe volunt: adeoque eius deceſſor Athanaſius multis antè annis fuiſſet Epiſcopus, quàm DAGOBERTVS naſceretur.

tur. Verùm illud donationis monumentum fide auctoritateque carere infrà oſtendetur.

Nicolaus Serarius enumerat antiquos vrbis Moguntinæ Epiſcopos, ac XXXVI cenſet *Luthvvaldum*, eique ſucceſſiſſe *Leovvaldum*, quorum alteruter, ſi tamen diuerſi ſint, eſt *Lupoaldus*, qui Concilio Remenſi anno IↃCXXIV aut ſequenti ſubſcripſit. Quidni ſimili modo Wormatiæ, Spiræ, Argentorati, quæ eidem Germaniæ I in Notitiâ antiquâ Prouinciarum & Ciuitatum Galliæ attribuuntur, ſui etiam fuerint Epiſcopi? Eſt autem nobiliſſima ditiſſimaque Argentoratenſium Eccleſia, cui ab vno eodemque Rege Dagoberto præcipua bona volunt donata, poſterioris æui paſſim omnes ſcriptores, eumque appellant *Argentinenſis Epiſcopatus Fundatorem.* Iacobus Wymphelingus in catalogo Epiſcoporum Argentinenſium anno CIↃIↃVIII excuſo, originem huius Epiſcopatus ita refert: Dagobertvs, *Auſtraſiorum & Alſaticorum Rex, cognitâ ſanctitatis & virtutum Amandi famâ, ipſum, vt ex Traiecto vocatus, primus Argentinenſis Eccleſiæ Antiſtes præficeretur, effecit anno Chriſti* IↃXCVI, ſcilicet quinquaginta antè annis, quàm Eccleſiæ Traiectenſi præficeretur S. Amandus, circa an. IↃXCIV natus, quo tamen Dagobertvs Rex multò iunior fuit. Franciſcus Guillimannus in Commentario de Epiſcopis Argentinenſibus Wymphelingi errorem correcturus, ſcribit *S. Amandum ab* Dagoberto *Magno Francorum Rege, primum Argentinenſium inſtitutum Epiſcopum circiter an. Domini noſtri* IↃCXL. quem Epiſcopatum fundaturus *quidquid iuris aut regiæ ſuperioritatis in eâ* Alſatiâ *ſibi aut ſuis quocumque modo competeret, in Amandum & in eius in præſulatu legitimos ſucceſſores liberrimè transfudit.* Quæ verba tamquàm *ex vetuſto ſcriptore* deprompta, magni æſtimat Iodocus Coccius in Dagoberto Rege

cap. 14

Digitized by Google

cap. 14, neque aliud, quo nitantur, fundamentum oſtenditur. In antiquo Breuiario Argentinenſi, annis 1478 & 1489 excuſo, celebratur XXVI Octobris feſtum *S. Amandi Epiſcopi Argentinenſis*, Lectionibus, quæ ad Matutinum recitantur, ex Vitâ S. Amandi Epiſcopi Traiectenſis deſumptis: vnde alijs videtur errandi occaſio data, maximè quòd eodem die etiam colatur S. Amandus Traiectenſis ob tranſlatas eo die Reliquias. Infrà lib. 4 texemus catalogum Epiſcoporum Argentoratenſium, qui tribus ſeculis ante regnũ DAGOBERTI iſti Eccleſiæ præfuerunt.

VI

Regnum Neuſtriæ & Burgundiæ DAGOBERTO *delatum. Pars Aquitaniæ Chariberto fratri permiſſa. Sedes regni primis annis apud Auſtraſios. Epocha regni Auſtraſiorum. Sclaui & Auares. Illorum Rex Samo an ex* Belgio *oriundus?*

MOrtuo Chlothario anno regni ſui* XLV, Chriſti ƆƆCXXVIII, DAGOBERTVS, inquit Fredegarius cap. 56, *iuſſit vniuerſis leudibus, quos regebat in Auſter, cum exercitu promouere. Miſſos in Burgundiam & Neuſter direxit, vt ſuum deberent regimen elegere.* Quod primò *omnes Pontifices & leudi Burgundiæ* fecerunt: dein & *Neuſtraſiæ Pontificum & Procerum plurima pars. Cumq́*, inquit cap. 57, *regnum Chlotharij, tam Neptrici quã Burgundiæ, præoccupaſſet* DAGOBERTVS, *captis theſauris & ditioni ſuæ redactis; conſilio ſapientum vſus, Chariberto fratri ſuo cõceſſit pagum Toloſanum, Caturcinum, Agennenſem, Petroco-*

 reum

reum & Santonicum, vel quod ab his verſus montes Pyrenæos excluditur. Qui *Sedem Toloſanam elegens, in parte prouinciæ Aquitanicæ regnauit.* Erat is natus matre Sichildâ ſorore Gomadrudis vxoris Dagoberti. Hic reuerſus Metas, perrexit ad viii vſque annum poſt obitum patris & apud Auſtraſios habitare, & cœptam ab initio regni annorum Epocham continuare. Nicolaus Zylleſius par. 3 defenſionis Abbatiæ S. Maximini pag. 9 vulgauit *diploma* Dagoberti, *datum Moguntiæ pridie Nonas Aprilis anno regni* xii, quod *Henricus Cancellarius ad vicem Ricolfi Archicapilani recognouit*, adiuncto ſigno Regis ex litteris nominis Dagoberti, ſecundùm æui illius morem, efformato, cum effigie eiuſdem, & circumpoſitis his verbis: DAGOBERTVS REX D+ GRACIA. Annus hic xii regni ſecundùm Æram apud Auſtraſios cœptam conuenit in annum Chriſti ıↄcxxxii aut ſequentem: nec poteſt applicari calculo regnorum eius à morte Chlotharij patris incepto. Nam *anno* xi *regni* Neuſtriæ, vt tradit Fredegarius cap. 75, *Sigebertum filium ſuum in Auſter regnum ſublimauit:* cuius in diplomate illo annus debuiſſet apponi, non Dagoberti, qui illud regnum abdicârat.

Ceterùm apud Fredegarium ſex illorum annorum, quibus ab obitu patris Dagobertvs apud Auſtraſios moratus eſt, vacuum eſt, & inconcinnè initium capitis lviii diſpoſitum his verbis: Dagobertvs *cùm iam anno* vii *regnaret, maximam partem patris, vt iam memini, aſſumpſit,* id eſt, poſt maximam partem regni patris aſſumptam, *Burgundias ingreditur* &c. Quæ verò ad illud vſque tempus egerat, ſub finem capitis ſummatim repetuntur: *Vſque eo tempore,* inquit, *ab initio, quo regnare cœperat, conſilio primitus beatiſſimi Arnulfi Metenſis vrbis Pontificis & Pippini Maioris-Domus vſus,*

ſus,tantâ proſperitate regale regimen in Auſter regebat, vt à cũctis gentibus immenſo ordine laudem haberet. Timorem verò ſic fortem ſua concuſſerat vtilitas, vt iam deuotione arriperent, ſua ſe tradere ditioni,vt etiam gentes, quæ circa limitem Auarorum & Sclauorum conſiſtebant, eum promptè expeterent, vt ille poſt tergum eorum iret feliciter, & Auaros & Sclauos ceteraſq; Gentium nationes vſque manu publicâ,ſuæ ditioni fiducialiter ſpondebat. Hac laude gloriæque ſplendore cumulandus S. Arnulphus Epiſcopus, cuius ſanctis moribus ac præceptis hactenùs inſtitutus fuerat DAGOBERTVS. Sed pergit Fredegarius: *Poſt diſceſſum B. Arnulfi* ad eremum, *adhuc conſilium Pippini Maioris-Domus & Chuniberti Pontificis vrbis Coloniæ vtens, & ab ipſo fortiter admonitus, tantâ proſperitate & iuſtitiæ amore cõplexus,vniuerſas ſibi ſubditas gentes,vſque dum ad Pariſius,vt ſuprà memini,peruenit,regebat,vt nullus de Francorum Regibus præcedentibus ſuâ laude fuiſſet præcellentior.* At ſolùm antè dixerat, DAGOBERTVM poſt obitum patris anno VII veniſſe Pariſios, is eſt annus Chriſti IↃCXXXIV: ad quod vſque tempus DAGOBERTVS feliciſſimè, & necdum luxuriæ vitiis corruptus,apud Auſtraſios vixerat.

Intereà S. Amandus creatus Epiſcopus ad prædicandum vbiuis gentium Euangelium, fundandaſque Eccleſias, per S. Aicharium Epiſcopum Noniomenſem impetrauit epiſtolas DAGOBERTI Regis, quibus munitus intrepidè fidem Chriſti Gandauenſibus annuntiauit: quod factum eſſe anno Chriſti IↃCXXXI diximus ad huius Vitã VI Februarij § 10 pag. 831. Notitia eidem tunc quoque inita in reliquo Bracbanto,pago Senonago, ac vicinâ Hasbaniâ: in quibus locis degebant B. Pippinus Maior-Domus DAGOBERTI, pater SS. Gertrudis & Beggæ, Walbertus parens SS. Waldetrudis & Aldegundis; Witgerus, à quo progenitæ SS. Gudila &

Rainildis; omnes viri Principes, atque in aulâ Dagoberti Regis magno in honore habiti. Eſt autē pagus ſeu Comitatus Senonagus in antiquo Bracbanto à flumine Sennâ *Sennegavv* dictus, vti ab Hainâ *Hainegavv*, à Moſâ ſeu Maſâ *Maſegavv*. Exoritur Senna prope oppidum *Sonegiam*, quaſi *Sennonegiam* appellatum, vulgò *Sennick*, Gallico ſermone *Soignies*, ac dein interluit illuſtrem Belgij Principum ac Gubernatorum ſedem *Bruxellas*: quæ vrbs num huic etiam fluuio ſuam debeat nomenclationem, non diſputo. Eſt Pōtiſara, Gallis *Pontoiſe*, Vexini Francici oppidum, cui pons Oeſiæ ſiue Iſaræ fluminis nomen dedit: an *Bruxella*, in antiquis chartis *Brughſella*, quaſi *Bruchſenna* eodem modo appellata? Ita Brabantiæ eiuſdem aliud oppidum, eiſdem litteris mutatis, Thena Gallis Tillemontium dicitur. Sed his omiſſis, præerat Sclauis antè indicatis *Samo, anno Chlotharij* XL, Chriſti IↃCXXIII, *in Regem electus*, vt tradit Fredegarius cap. 48, *natione Francus, ex pago Senonago* oriundus. Acceptâ horum Sclauorum eorumque Regis Samonis notitiâ, S. Amandus vltra Rhenum Danubiumque profectus eſt anno IↃCXXXIII, æſtuans deſiderio aut hanc gentem eiuſque Regem ad fidem Chriſti adducendi, aut martyrij palmam conſequendi. Potuit litteris conſanguineorum Regis in dicto pago Senonago habitantium, & religione Chriſtianâ iam antè inſtitutorum, inſtructus hoc iter feciſſe S. Amandus. Dicebantur hi Sclaui cognomento Winidi ac Carentani, & occuparant prouincias tranſdanubianas, Carinthiam, vulgò *Karndt*, Marchiam Winidorum, & Sclauoniam hactenùs appellatas: quibus vicini Auares Chuni Pannoniam inferiorem detinebant, ab iis Hungariam dictam. Ibi *circa limitem Auarorum & Sclauorum* Marchiones conſtituti ſunt, è quibus in Annalibus Fuldenſibus ad annum IↃCCXCIII eſt qui-

quidam *Engiſcalcus*, ab Arnulpho Imperatore, cuius is filiam habebat vxorem, *Marchenſis in Oriente* factus: quales tum *Marchiones*, poſteà *Archiduces Auſtriæ* dominatum tenuerunt. De *Marca* iſtic *ordinatâ* à *Ludouico ſeniore Rege Germaniæ* legendi iidem Annales Fuldenſes ad annum IↃCCCLXI.

VII

Sedes poſteà DAGOBERTI *vrbs Pariſiorum. Gomadrudis repudiata. Nanthildis aliaq; Regina & concubinæ adſcitæ. Filij S. Sigebertus & Chlodoueus* II. *Regnum Auſtraſiorum S. Sigeberto datum.*

MOrtuo Chlothario, populi Neuſtriæ & Burgundiæ annos regni DAGOBERTI ab hac ſucceſſione numerare cœperunt: cuius veſtigium extat in teſtamento S. Burgundoforæ fundatricis ac primæ Abbatiſſæ monaſterij Eboriacenſis in diœceſi Meldenſi, ab eâ *S. Pharæ* vulgò appellati. Edidit illud Labbeus in Miſcellaneis curioſis cap. 3 § 5 hoc exordio: *Anno quinto, regnante Domino* DAGOBERTO *Rege glorioſiſſimo ſub die* VII *Kal. Nouemb.* Progreditur ab anno VII regni Neuſtriæ, Chriſti IↃCXXXIV, Fredegarius. DAGOBERTVS, inquit cap. 58, *Burgundias ingreditur. Tanto timore Pontifices & Proceres in regno Burgundiæ conſiſtentes, ſeu & ceteros leudes aduentus* DAGOBERTI *concuſſerat, vt à cunctis eſſet mirandus. Pauperibus iuſtitiam habentibus gaudium vehementer inrogauerat. Cumq; Lingonas ciuitatem veniſſet, tantam in vniuerſis Leudibus ſuis, tam ſublimibus quàm pauperibus, iudicabat iuſtitiam,*

ſtitiam, vt crederetur omnino Deo fuiſſe placibile, vbi nullum intercedebat præmium, nec perſonarum acceptio, niſi ſola dominabatur iuſtitia, quam diligit Altiſſimus. Deinde adgreſſus Diuionem, imeq; & Latona reſedens aliquantis diebus, tantam intentionem ad vniuerſum regni ſui populum iuſtitiâ iudicandum poſuerat. Huius benignitatis deſiderio plenus, nec ſomnum capiebat oculis, nec cibo ſatiabatur, intentiſſimè cogitans, vt omnes cum iuſtitiâ receptâ de conſpectu ſuo læti remearent. Hæc ibi cum illuſtri commendatione piæ inſtitutionis, quâ apud ſanctiſſimos viros Arnulphum & Chunibertum Epiſcopos, ac Pippinũ Maiorẽ-Domus fuiſſe DAGOBERTVM formatum ex eodem capite Fredegarij retulimus. Sed pergit idem auctor: *Eodem die, quo de Latonâ ad Cabillonum deliberârat properare, priuſquàm luceſceret, balneum ingrediens, Brudulfum auunculum fratris Chariberti interficere iuſſit, qui ab Amalgario & Arneberto Ducibus & VVillibado Patricio interfectus eſt.* Erat Brudulfus, frater Sichildis ſecundæ vxoris Chlotharij, & Gomadrudis ipſius DAGOBERTI vxoris: quem cap. 56 dixerat *voluiſſe Charibertum nepotem in regnum ſtabilire*, atque *aduersùs* DAGOBERTVM *cæpiſſe muſcipulare.*

Interfecto Brudulfo, DAGOBERTVS (verba ſunt Fredegarij) *Cabillonum iuſtitiæ amore, quam cæperat, perficiendæ intentionem dirigit: pòſt per Auguſtidunum, Auteſioderum pergens, per ciuitatem Senonas Pariſius venit, ibiq; Gomadrudem Reginam in Romiliaco villâ, vbi ipſam in matrimonium acceperat, relinquẽs, eò quòd eſſet ſterilis, cum conſilio Francorum, Nanthildem vnam ex puellis de monaſterio, in matrimonium accipiens, Reginam ſublimauit.* Aimoinus cap. 19 *Nanthildem à monaſterio raptam* tradit. Monachus San-Dionyſianus, ſolùm *puellam ſpecioſiſſimi decoris* appellat, ſilentio præteriens Regis libidinem, quam cap. 60 ita depingit Fredegarius: *Luxuriæ ſuper modum deditus.*

Digitized by Google

tus. Nam tres habebat maximè ad inſtar Reginas, & plurimas concubinas. Reginæ verò hæ fuerunt, Nanthildis, Vulfgundis & Berthildis. Nomina concubinarum, eò quòd plures eſſent, increuit huic Chronicæ inſeri. & hoc poſtquàm ab anno regni Neuſtriæ VIII, Chriſti IↃCXXXV *in Neptrico*, id eſt Neuſtriæ regno, *ſedem patris ſui Chlotharij deligẽs, aſſiduè reſidere diſpoſuit, cũ omnis iuſtitia, quam prius dilexerat, fuiſſet oblitus, cupiditatis inſtinctu ſuper rebus Eccleſiarum & Leudium, ſagaci deſiderio vellet omnibus vndique ſpoliis nouos implere theſauros.* Eadem tradit Aimoinus. Ob hanc DAGOBERTI Regis incontinentiam culpatam, S. Amandum fuiſſe in exilium miſſum, tradunt Vitæ eius ſcriptores. Eodem *anno* VIII, tempore verno, *cùm* DAGOBERTVS *regio cultu Auſter circuiret, quamdam puellam Ragnetrudem ſtratui ſuo adſciuit, de quâ eo anno habuit filium nomine Sigebertum ... Pippinus verò eo anno cum Sigeberto filio* DAGOBERTI *ad Charibertum Regem acceſſit. Charibertus Aurelianis veniens, Sigebertum de ſancto lauacro ſuſcepit.* Hæc Fredegarius cap. 59, 61, & 62, & dein alia refert eodẽ anno VIII, Chriſti IↃCXXXV, peracta, quo *Legati* DAGOBERTI, *quos ad Heraclium Imperatorem direxerat, nomine Seruatus & Paternus, ad eumdem reuertuntur, nuntiantes pacem perpetuam cum Heraclio firmaſſe.... Æga verò à ceteris Neptraſiis conſilio Dagoberti erat aſſiduus.*

Anno IX regni Neuſtriæ, Chriſti IↃCXXXVI, vt tradit Fredegarius cap. 67, *Charibertus Rex moritur, relinquens filium paruulum, nomine Chilpericum, qui nec poſt moram defunctus eſt. Fertur factione* DAGOBERTI *fuiſſe interfectus. Omne regni Chariberti vnà cum VVaſconiâ* DAGOBERTVS *protinùs ſuæ ditioni redegit*, factus totius Francici imperij monarcha.

Eodem anno inter Samonem Regem Sclauorum & DAGOBERTVM bellum eſt exortum, quòd *Sclaui*, inquit Fredegarius, *negotiantes Francorum cum plurimâ multitudine interfeciſſent*,

ciſſent, & rebus expoliaſſent. Miſſus initio ad res repetendas Sicharius, ſed quòd ſuperbiùs ageret, de conſpectu Samonis eſt eiectus. Dagobertvs mox triplicem aduersùs Sclauos concitauit exercitum, Langobardorum, Alamannorum, Auſtraſiorũ. Auſtraſij re parùm proſperè geſtâ diffugerũt. *At plurimum numerum captiuorum de Sclauis Alamanni & Langobardi ſecum duxerunt. Multis poſt hæc vicibus VVinidi in Thoringiam & reliquos vaſtando pagos, in Francorum regnum irruunt.* .... *Iſtam victoriam non tantùm Sclauiuorum fortitudo obtenuit, quantùm dementatio Auſtraſiorum, dum ſe cernebant cum* Dagoberto *odium incurriſſe, & aſſiduè expoliarentur.* Hæc Fredegarius, qui cap. 74 aliam Winidorum irruptionem in Thuringiam, anno ſequenti, Chriſti ıↃcxxxvii, regni Neuſtriæ x factam refert: quando Saxones ſe Francorum limitem conſeruaturos addixerunt, modò Rex, quod pendere conſueuerant tributum, non exigeret. *Quingentas*, inquit idem auctor, *vaccas inferendales ſingulis annis à Chlothario ſeniore cenſiti reddebant, quod à* Dagoberto *caſſatum eſt.*

Cum his non obſtantibus, *VVinidi iuſſu Samonis fortiter ſæuirent, & ſæpe tranſcenſo eorum limite, regnum Francorum vaſtando, Thoringiam & reliquos pagos ingrederentur,* Dagobertvs *anno regni* xi, Chriſti ıↃcxxxviii, *Metis vrbem veniens, cum conſilio Pontificum, ſeu & Procerum, omnibuſq́ Primatibus regni ſui conſentientibus, Sigebertum filium ſuum in Auſter regnum ſublimauit, ſedemq́ Mettis ciuitatem habere permiſit. Chunibertum Coloniæ vrbis Pontificem, & Adalgiſelum Ducem Palatij ad regnum gubernandum inſtituit. Theſaurum, quod ſufficeret, filio tradens, condignè (vt decuit) eum huius culmine ſublimauit, & quodcumque eidem largitus fuerat, ſigillatim præceptionibus roborandum decreuit. Deinceps Auſtraſij eorum ſtudio limitem & regnum Francorum contra VVinidos vtiliter defenſare noſcuntur.* Hæc Frede-

Fredegarius cap.75. qui cap.76, occaſione Chlodouei nati, regnum Auſtraſiorum nouâ pactione ſtabilitum ſcribit, his verbis: *Cumq́ anno* XII *regni* DAGOBERTI, *eidem filius, nomine Chlodoueus, de Nonthilde Reginâ natus fuiſſet, conſilio Neuſtraſiorum, eorumq́ admonitione, per pactionis vinculum cum Sigeberto filium ſuum firmare dinoſcitur, & Auſtraſiorum omnes Primati, Pontifices ceteriq́ Leudes Sigeberti, manus eorum ponentes, inſuper ſacramentis firmauerunt, vt Neptricum & Burgundia ſolidato ordine ad regnum Chlodouei poſt* DAGOBERTI *diſceſſum aſpiceret. Auſter verò, idemq́ ordine ſolidato, eoq́ quod & de populo & de ſpatio terra eſſet coaquans, ad regnum Sigeberti, idemq́ in integritate deberet aſpicere, & quidquid ad regnum Auſtraſiorum iam olim pertineret, hoc Sigebertus Rex ſua ditioni regendum reciperet, & perpetuò dominandum haberet, excepto Ducatu Denteleni, qui ab Auſtraſiis iniquè abſtultus fuerat, iterum ad Neuſtraſios ſubiungeretur, & Chlodouei regimini ſubiiceretur. Sed has pactiones Auſtraſij terrore* DAGOBERTI *coacti, vellent nollent, firmare viſi ſunt, quod poſteà temporibus Sigeberti & Chlodouei Regibus conſeruatum fuiſſe conſtat.* Hæc Fredegarius: ex quibus auerſus ab Neuſtraſiis animus Auſtraſiorum perſpicitur, quod infrà in ſucceſſoribus manifeſtiùs perſpicietur.

Digitized by Google

VIII

Maiores-Domus DAGOBERTI *B. Pippinus & Æganes. Referendarij, ſeu Cancellarij, Godefridus, Henricus, Chrodobertus, S. Audoënus. Monaſterium S. Dionyſij dotatum. Primi illius Abbates. Diplomata diſcuſſa.*

QVI DAGOBERTO Regi adfuerunt intimi, maximeque honorati miniſtri, ſunt aut Maiores-Domus, qui vniuerſis palatij rebus inuigilabant, aut Referendarij, ita dicti, teſte Aimoino lib. 4 cap. 41, *quòd ad eos vniuerſa publica deferrentur conſcriptiones, ipſiq́ eas annulo Regis, ſiue ab eo ſigillo ſibi commiſſo, munirent, firmarentq́.* Maior-Domus, vſque ad annum Chriſti IↃCXXXV, regni DAGOBERTI poſt obitum patris VIII, id eſt, quamdiu apud Auſtraſios vixit, palatio eius præfuit B. Pippinus Dux, de cuius ſanctiſſimâ vitâ agimus XXI Februarij die eius natali. Poſtquàm Rex Pariſiis, quæ ſedes Chlotharij patris vltima fuerat, domicilium fixit, *Æganem præ ceteris Neptraſiis conſilio* DAGOBERTI *fuiſſe aſſiduum* tradit Fregedarius cap. 72. *Ipſe namq́*, vt dicitur cap. 80, *inter ceteros Primates Neptrici prudentiùs agens, & plenitudine ſapientiæ imbutus, cunctis erat præcellentior. Eratq́ genere nobili, opibus abundans, iuſtitiam ſectans, eruditus in verbis, paratus in reſponſis: tantummodò à pluribus blaſphematus, eò quòd eſſet auaritiæ deditus. Facultates plurimorum, quæ iuſſu* DAGOBERTI *in regno Burgundiæ & Neptrico inlicitè fuerant vſurpatæ, conſilio Æganis omnibus reſtaurabantur,* dum ab obitu illius *regnum Chlodouei*

filij

filij *& palatium condignè gubernaret.*

Inter Referendarios, quos Cancellarios poſteà appellarunt, primùs refertur Godefridus anno regni Auſtraſiorum ſexto, ſecundus Henricus, anno eiuſdem regni XII, quando diplomata ſuprà relata conſignarunt. Poſtquàm ſedem regni Pariſiis ſtatuit, primus Referendarius videtur fuiſſe Chrodobertus, ille idem, qui in bello Sclauico Dux Alamannis præfuit anno Chriſti IↃCXXXVI, & anno ſequenti obtulit diploma regium, quo infrà lib. 4 dicemus S. Deſiderium fuiſſe *Idibus Aprilis* Epiſcopum Cadurcenſem denominatum. Præcipuus & maximi nominis Referendarius fuit S. Audoenus, cuius meminit Fredegarius cap. 98 ad annum Dagoberti XIV, Chriſti IↃCXLI, & virum laudat *ſanctæ religionis ſectantem.* Idem faciunt monachus Sandionyſianus cap. 39, & Aimoinus lib. 4 cap. 29, qui ait eum *religioſæ vitæ teſtimonium habuiſſe.* Auctor Vitæ S. Audoëni de dignitate Referendarij hæc habet: *S. Audoënus cognomento Dado, Auricularij locum in aulâ Regis ſortitur. Ipſe etiam ad ſignanda ſcripta, vel edicta regalia, quorum ipſe conſcriptor erat, ſigillum vel annulum Regis cuſtodiebat.* Quo eum anno Rex ad hanc dignitatem euexerit, non ſat liquet. Edidimus VI Februarij pag. 818 diploma DAGOBERTI, quo S. Amando confirmat Elnonem donatum ad monaſterij conſtructionem. Signatum diploma eſt *Pariſiis Kalend. Maij anno regni* Neuſtriæ XI, Chriſti IↃCXXXIX, & *recognouit Gerardus Notarius ad vicem Dadonis Cancellarij.*

Iacobus Dubletius lib. 3 Antiquitatum monaſterij S. Dionyſij plures tabulas profert, quibus DAGOBERTVS Rex confirmat priuilegia dicti monaſterij, aut varia eidem beneficia donat. Sed ſcatent ſubſcriptiones enormibus mendis. Anno regni eius XXV aut XXX quædam diplomata ſignan-

 tur,

tur, & tamen XVI regni anno viuere deſiit. *Eligius* anno regni eius V, X, XIV & XV ſubſcribit *Epiſcopus*, & rurſus anno XV, XXV & XXX *aurifaber*, vti & *Dado Epiſcopus Rotomagenſis* anno regni V. Qui ambo tertio poſt obitum Regis anno tantùm ordinati ſunt Epiſcopi. Eadem plerorumque Epiſcoporũ, qui plurimi memorãtur ratio eſt. *S. Arnulphus Epiſcopus Metenſis*, qui relicto Epiſcopatu circa annum IↃCXXXI ſeceſſit in eremum, ſubſignat anno regni eius XIII, & XIV, & in priori cum *Chlodoueo filio Dagoberti*: cuius iterum diploma anno regni VII ſignat cum Gundoëno Comite Normanniæ & Charimundo Comite Flandrenſi. Dubletius intereà teſtatur effigies Dagoberti & Chlodouei in ſigillo cereo expreſſas videri appenſas, quaſi ſic omnis dubitandi de ſinceritate præciſa eſſet anſa. At vel ideò magis omnia ſuſpecta. Alij ſincerius eſſe cenſent diploma à Dubletio pag. 656 editum, cum hac ſubſcriptione: *Ego* Dagobertvs *ſubſcripſi: Dado obtulit. Datum die* III *Kal. Auguſti anno* II *regni* Dagoberti, *Compendio feliciter in Dei nomine, Amen.* Agitur de mercatu annuo Idibus Octobris ad honorem S. Dionyſij conſtituto: quem monachus S. Dionyſij in Geſtis Dagoberti cap. 36 tradit conceſſum anno XII Dagoberti, qui proinde annus eſſet reſtituendus. Neque Abbatum S. Dionyſij in hiſce diplomatis nomina omnem ſuſpicionum materiam ſatis eximunt: quatuor omnino nominantur, *Aigulfus, Chunaldus, Dodo, Leobaſarius*, quos hoc ordine primos illi monaſterio præfuiſſe tradunt Dubletius & Claudius Robertus. Ex his *Aigulfus* memoratur in diplomate *anno* VIII & X *Dagoberti*: quo etiam X *anno Chunaldus* nominatur, vti *anno* XIV *Kalendis Auguſti Dodo*: quo eodem anno *menſe Octobri* iterum, quaſi reuixiſſet, *Aigulfus* ſubſcripſit, & dein *anno* ſequente XV *Kalendis Nouembris*; quo tamen anno antè relatus

erat

Digitized by Google

erat III *Kalend. Auguſti Leobaſarius.* Sed rurſus ad *annum Dagoberti* XXV, & XXX *Aigulfus* legitur, qui denuò ſignat anno VII Chlodouei: vt quatuor ab iis *Aigulfos* ſtatui neceſſe ſit; qui vnus *idemq́;* ſub DAGOBERTO & Chlodoueo vixit. DAGOBERTVS, teſte Fredegario cap. 79, *eccleſiam S. Dionyſij condignè ex auro & gemmis & multis pretioſiſſimis ſpeciebus ornauit, & condignè in circuitu fabricare precepit, patrocinium ipſius pretioſum expetens. Tanta opes ab eodem & villa & poſſeſſiones multa per plurima loca ibi ſunt conlocata, vt miraretur à plurimis. Pſallentium ibidem ad inſtar monaſterij Sanctorum Agaunenſium inſtituere iuſſerat. Sed facilitas Abbatis Aigulfi eamdem inſtitutionem noſcitur refragaſſe.* Hæc Fredegarius, quem monachus S. Dionyſij deſcribit cap. 44. vti priorem partem Aimoinus cap. 33, qui cap. 41 tradit *anno* XIV *regni Chlodouei, Aigulfum loci illius Abbatem* fuiſſe, quem tres alij ſub Chlothario & Childerico aut etiam DAGOBERTO iuniore ſecuti videntur.

Idem Aimoinus de ornatu eccleſiæ S. Donyſij hæc enarrat cap. 20. *Inter alia Eccleſiarum Galliæ ſpolia, ex occaſione baſilicæ D. Dionyſij exornandæ, direptas valuas fuſili ære fabrefactas à templo S. Hilarij Pictauenſis fertur abſtuliſſe. Quas dum per Oceanum in Sequanam deuehi iuſſiſſet, vt per eam Pariſius vſque ducerentur, vna earum fluuio abſorpta, nec poſtmodùm dicitur fuiſſe reperta.* Ceterum ornatum interiorem ex auro, gemmis, aliâque magni pretij materiâ à S. Eligio confectum, DAGOBERTO Rege impenſas præbente, in huius Vitâ exponit S. Audoënus, tunc Referendarius Regis: à quo alius eſt *Chadoindus Referendarius,* qui, teſte Fredegario cap. 78 Dux exercitus Burgundionum, anno XIV regni DAGOBERTI, Chriſti IↃCXLI, rebelles Waſcones domuit, *quondam temporibus Theoderici Regis multis prælijs ſtrenuus probatus*, quando paruulus adhuc erat S. Audoënus circa annum IↃC natus.

Chadoindum Brunechildis poſt obitum Theoderici ad *Chlotharium direxit legatum*, apud eumdem Fredegarium cap. 40. At ſub quo Rege, aut quâ occaſione præfuerit ſigillo, non liquet. Præterea Vrſinum, Dodone Abbate S. Dionyſij, diploma Dagoberti obtuliſſe refert Dubletius pag. 670, ſed alius fortè Rex ſubſtituendus. Maior fides tribuenda iis, quæ monachus S. Dionyſij in Geſtis Dagoberti teſtimonio ſuo confirmat: à quo donationes ferme dicuntur anno regni xii & ſequentibus factæ: imò quæ hic cap. 17 & tribus ſequentibus narrat beneficia ſuo monaſterio præſtita, ad ea tempora referenda ſunt, quibus poſt relictos Auſtraſios cœperat Rex apud Pariſios habitare.

Quæ recenſet Labbeus in Miſcellaneis curioſis cap. 3 & 4 diplomata monaſterio Milebeccenſi apud Bituriges, & Prioratui ſanctæ Crucis in ſiluâ Cuiſiaco ac territorio vrbis Compendij à Dagoberto indulta, ſuis ſe ſubſcriptionibus deſtruunt. Dona priori monaſterio collata cum Dagoberto *filius Chlodoueus propriâ manu auctorizat & confirmat*, idque *anno ab Incarnatione Domini* ıɔcxxxii, ſeptem ſcilicet annis, antequàm naſceretur. Alterum diploma ita incipit: *In nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego* Dagobertvs *Chlotharij iunioris Francorum Regis filius, cùm poſt mortem patris glorioſiſſimè atque excellentiſſimè florerem.* Signant poſt Dagobertvm Regem *Flauius Archiepiſcopus Remorum*, is ſcilicet qui anno ıɔxxxv Concilio Aruernenſi ac dein Aurelianenſi ivante annos centum interfuerat, *Eligius Nouiomenſis Epiſcopus*, *Amandus Traiectenſium Epiſcopus*, quorum ille anno iii poſt obitum Dagoberti ordinatus eſt, hic conſtitutus Traiectenſium Epiſcopus. Eiuſdem farinæ ſunt monumenta à Miræo lib. 2 Donationum Belgicarum cap. 1 & 2 edita, in quorum altero Dagobertvs Rex prædium Wallare, ſiue

Wallare,

Wallare in ſiluâ Faniâ ad extruendum monaſteriũ S. Landelino donat: in altero illud in ſuam protectionem ſuſcipit S. Autbertus Epiſcopus Cameracenſis: quæ *duo diplomata* rectè obſeruat idem Miræus *videri aut poſterioris aui manu ſcripta, aut ſaltem immutata.* Quæ publicauit Iodocus Coccius in DAGOBERTO *Rege & Argẽtinenſis Epiſcopatus fundatore*, ea maximâ ex parte pertinere ad DAGOBERTVM II, filium S. Sigeberti, infrà probabimus.

IX

Obitus DAGOBERTI *Regis. Chronologia ſtabilita. Auctorum quorumdam errores indicati.*

BEllum à DAGOBERTO *anno regni* XIV, Chriſti IↃCXLI, *rebellantibus VVaſconibus* illatum, iiſque *clementiâ* DAGOBERTI *vitam indultam anno* XV, Chriſti IↃCXLII, referunt Fredegarius cap. 78, monachus S. Dionyſij cap. 36 & 42, Aimoinus lib. 4 cap. 28 & 31. Qui mox capitibus ſequentibus addunt; DAGOBERTVM *profluuio ventris in Spinogelo villâ ſuper Sequanâ fluuio laborare cæpiſſe, exinde ad baſilicam S. Dionyſij à ſuis delatum, anno regni ſui* XVI exeunte, ſub finem anni Chr. IↃCXLIII. Nam regno Neuſtriæ & Burgundiæ filio Chlodoueo tradito, eoque & Reginâ Nanthilde Maiori-Domus Ægani commendatis, ingraueſcente morbo *humanis rebus exemptum eſſe* XIV *Kalendas Februarias*, obſeruant in Geſtis eius monachus S. Dionyſij cap. 43, & Aimoinus cap. 43. Annus tum cœperat IↃCXLIV, qui primus Chlodouei II numeratur: cuius regnum eo anno initum ſolidiſſimè confirmat S. Audoënus, DAGOBERTI Regis antè Referendarius. Hic indicaturus,

Digitized by Google

turus, quem non poterat non optimè meminiſſe, annum & diem, quo Epiſcopi conſecrati fuerant, ipſe Rotomagenſis, S. Eligius Nouiomenſis, in huius à ſe editâ Vitâ teſtatur, ambos ſe A*poſtolicam benedictionem meruiſſe eo tempore, quo apud Gallias à cuncto populo Rogationes celebrabantur.* Tum, inquit, *conuenientes ſimul in ciuitate Rotomagenſi decimo quarto die menſis tertij*, ſiue Maij, *anno tertio Chlodouei, iuuenculi adhuc Regis, die Dominico ante Litanias, inter cateruas populi, inter agmina Clericorum, inter choros pſallentium, conſecrati ſumus gratis ab Epiſcopis pariter Epiſcopi, ego Rotomago, ille verò Nouiomo.* Hæc S. Audoënus. Annus ab eo indicatur Chlodouei III, Chriſti IↃCXLVI, quo, cyclo Solis XI, litterâ Dominicali A, cyclo Lunæ I, Paſchâ celebratum fuit Lunâ XVIII, die IX Aprilis, & ſolennitas Chriſti in cælos adſcendentis XVIII Maij, quam anteceſſit Dominica Rogationum, ſiue ante Litanias, XIV Maij. Quæ hactenùs à nobis traditam Epocham exactè confirmant.

Iuuenculus dicitur ab Audoëno *Rex Chlodoueus*, annum ætatis agens ſeptimum, natus, vt diximus, anno Chr. IↃC-XXXIX: & ita mutuus conſenſus auctorum, qui tum vixerunt, S. Audoëni, inquam, & Fredegarij, arctiſſimo vinculo Chronologiam connectit. Fredegarium ſequuntur monachus S. Dionyſij & Aimoinus: quorum *imprudentiâ duo regni* Dagoberti *primordia confuſa* eſſe, non rectè arguit Petauius par. 2 Rationarij temporum lib. 4 cap. 17, dum ſcribit Clodoueum natum potiùs eſſe anno XII regni Auſtraſiorum, vt ſucceſſoribus ætas conſtet, quâ liberos, quorum habentur genitores, procrearint. Quæ ratio infrà chronologiam poſterorum Dagoberti ſtabiliet firmabitque. Hîc ſufficit indicare, diſtinctiſſimè à Fredegario proponi à capite XLVII ad caput LV, quæ & Chlotharius & Dagobertvs in conſor-

tem

tem regni aſſumptus egerunt: à quibus exactiſſimè ſecernit à capite LV ad LXXIX, quæ à morte Chlotharij fecit DAGOBERTVS. Idem in Geſtis DAGOBERTI exequitur monachus S. Dionyſij, dum huius, viuo patre, regni adminiſtrationẽ exponit à capite XII ad XV, atque inde ad caput XLIII quæ ab obitu patris geſſit. Vtrumque ſequitur Aimoinus, qui lib. 4 cap. 8 in regni partem à patre cooptatum DAGOBERTVM tradit, ac poſt huius obitum quæ egerit à capite XIV proſequitur. Et hi anno DAGOBERTI XII regni Neuſtriæ, ante obitum V, id eſt Chriſti IↃCXXXIX, exactiſſimè tradunt Chlodoueum natum eſſe, quibus oſtendimus S. Audoënum, qui tum DAGOBERTI Referendarius erat, prorſus conſentire.

Anonymus fabulator in Chronico, quod *Geſta Regum Francorum* inſcribitur, omnem luxuriæ & incontinentiæ infamiam à DAGOBERTO *in Chlodoueum* filium, maritum S. Balthildis transfert; *S. Sigebertum & Chlodoueum* facit fratres germanos ex eadem *Nanthilde* natos: DAGOBERTVM *in Spinogelo villâ mortuum eſſe, & regnaſſe annos* XXXIV, & quidem, vt antè inſinuârat, *Monarcham in totis tribus regnis*, vt conſtat ex capitibus 42, 43 & 44. Verùm licet concedamus hîc annos DAGOBERTI ab inito regno Auſtraſiorum numerari, tamen mortem eius cogemur differre ad annum Chriſti IↃCLIV. Simili mendâ annos eius XXV aut XXX diplomatis monaſterij S. Dionyſij ineptè appoſitos eſſe ſuprà oſtendimus. Iuo Carnotenſis annos regni illius ſcribit XLIV, quaſi ad annum IↃCLXIV aut IↃCLXXI vixerit. Anno IↃCLXV mortuum eſſe tradit Trithemius in Hiſtoriâ Regum Francorum. In fragmento hiſtorico, quod Chronico Alberti Argentinenſis à Chriſtophoro Vrſtitio præfixum eſt, & inter ſcriptores Francorum ab Andreâ Cheſnæo recuſum,

Digitized by Google

ita legitur: *Anno Domini* IↃCLXXIV Dagobertvs *Rex obiit, & filij eius duo regno ſubſtituuntur*. Reginonem diximus ſuprà, obitum eiuſdem Dagoberti referre ſub Imperatore Iuſtiniano II, Rhinotmeto dicto, qui patri Conſtantino ſucceſſit anno IↃCLXXXV. Non ergo mirandum, ſi pluresanni poſterorum regnis eripiantur, vt tandem in Carolo Martello, Pippino & Carolo Magno annorum calculus ad legitimum ratiocinium reducatur. De reuelatione factâ cuidam ſeruo Dei, quâ vidit animam Dagoberti patrocinio Sanctorum liberatam, ſilet Fredegarius, agit monachus S. Dionyſij cap.45, & hunc ſecutus Aimoinus lib.4 cap.34. De nomine eius ſacris Faſtis alicubi adſcripto infrà agemus. De variis monaſteriis tempore Dagoberti, aut eo etiam expenſas conferente, per regnum eius extructis, frequens dicendi occaſio eſt in opere noſtro de Vitis Sanctorum.

X

Anni Chlodouei II *filij* Dagoberti. *Chronicon Fredegarij finitum anno* IↃCXLVII. *Hiſtoria Francorum iuſſu Childebrandi Comitis ſcripta, ab* IↃCLXXXVII *inchoata. Defectus* XL *annonorum in Annalibus antiquis quomodò ſupplendus.*

Poſt Dagoberti *diſceſſum*, inquit Fredegarius cap.79. *filius ſuus Chlodoueus ſub tenerâ ætate*, quinque ſcilicet annos natus, *regnū patris adſciuit. Omnes Leudes de Neuſter & Burgūdiâ eum villâ Maſſolaco ſublimant in regnum. Æga verò cum Reginâ Nan-*

Nanthilde,quam DAGOBERTVS *reliquerat, regebat palatium. Aegâ* anno tertio pòſt febri extincto, *Erchinoaldus,conſanguineus* DAGOBERTI, *Maior-Domus efficitur. Anno* IV *in regno Burgundiæ Maior-Domus ſtabilitur Flaocatus*: qui, *Nanthilde Reginâ mortuâ, eodem anno menſe Septembrio contra VVillebaldum Patricium pugnando conflixit: In eo certamine VVillebaldus interfectus eſt.* Poſt cuius necē *vndecimo die Flaocatus,iudicio Dei percuſſus,febre interiit.* Hæc pluribus cap. 90 Fredegarius: quo capite Chronicon finit ad annum regni Chlodouei IV, Sigeberti X, Chriſti IↃCXLVII: neque enim Chronicō vltra caput LXXXX produxit,reliquis,quę deinde ſubnectuntur,ab nō vnico auctore,neque eodem tempore conſcriptis.

Ad hanc de Fredegario opinionem plurima nos mouent: Primò,quæ ſolius ſunt Fredegarij,ea ſola extant *in vetuſtiſſimo codice Iacobi Sirmondi Societatis Ieſu vncialibus litteris exarato*, vt ante hoc Chronicon præfatur Andreas Cheſnæus. Dein in eodem Chronico typis Wichelianis in Corpore hiſtoriæ Francicæ anno CIƆIƆCXIII cuſo, ea poſt præfationem tantùm Capitula recenſentur, quæ nos ſolùm à Fredegario conſcripta arbitramur. Præterea Aimoinus, quamuis hiſtoriam ſuam Francorum,vt in præfatione fatetur, *ad id temporis, quo Pippinus pater Caroli Magni regnare cœpit*, decreuiſſet deducere, eam tamen cum Chronico Fredegarij à nobis limitato finit, ſagaciter perſpiciens, ſe fidelibus ac ſolidis hiſtoricis,quos ſequeretur deſtitui. Denique Fredegarium ſtylus & modus ſcribendi ab Continuatoribus planè diſtinguit. Ille,vt monet in prologo,imitatus Gregorium Turonenſem, per annos Regum res geſtas digerit; iſti annis illis omiſſis, maximè diſparata hoc ſimiliúe modo loquendi connectunt: *igitur,quoque,hiſce diebus,eodem tempore* &c. Ille procul à Galliis res ab Imperatoribus, Lango-

bardis,

bardis, Hiſpanis aliiſque geſtas interſerit; hi ſolùm quæ Frãcorum ſunt, narrant, &, vt varij fuerunt auctores, diſpari ſtylo ac fide.

Qui vltimam partem iuſſu Childebrandi Comitis ſcripſit, *Hiſtoriam vel geſta Francorum* appellat, non, vt Fredegarius, *Chronicon*: atque ea potiſſimùm attingit, quæ videntur ſpectare ad familiam Childebrandi, qui capite CIX dicitur *germanus Caroli Martelli*, & ad finem iſtius partis, *auunculus Pippini Regis*. Incipit autem illa pars à capite XCVII: in quo mox legitur, *mortuo Vulfoaldo Duce*, qui Maior-Domus erat, *Pippinum* Herſtallum patrem Martelli ſucceſſiſſe, quod cõtigit anno Chriſti IↃCLXXXVII. inter quem annum & IↃCXLVII. quo Chronicõ Fredegarij deſinere diximus, vacuum interuallum eſt XL annorum. Tertius ergo acceſſit qui Chronicon Fredegarij alteri hiſtoriæ, iuſſu Childebrandi Comitis ſcriptæ, annectere voluit: vtque διάστημα XL annorum ſuppleret, proximum caput XCI de Chlodoueo II paucis verbis decerpit ex Geſtis Dagoberti à monacho S. Dionyſij ſcriptis: quibus mox deficientibus, confugit ad apocrypha Geſta Regum Francorum, quæ dum ſummâ incuriâ contrahit, ſuam in hiſtoricâ antiquitate inſcitiam prodit. In illis Geſtis poſt obitum Chlotharij III hæc cap. 45 leguntur: *Theudericus autem frater eius Rex eleuatus eſt Frãcorum. Childericus itaque alius frater eius in Auſtriá vnà cum Vulfoaldo Duce regnum ſuſcipere perrexit.* Quæ ita in illo ſupplemento contracta ſunt: *Theodericus verò frater in Auſtraſiâ à Francis in regnum eleuatus eſt apud VVulfoaldum Ducem.* En quanta vtriuſque regni confuſio. Sed quamuis omnia & ſingula verba inde accuratè forent deſumpta, eamdem mererentur cenſuram, nec digna eſſent, quæ ad illam lacunam explendam adhiberentur. Sunt ergo XL anni, qui neque in

vllo

vllo antiquo Chronico, neque in aliquâ veteris ſcriptoris hiſtoriâ per ſucceſſionem Regum deductâ explanantur. Deſinunt ad illa tempora Fredegarius & Aimoinus. Paucula in Geſtis DAGOBERTI de vltimis annis Chlodouei filij attinguntur: de S. Sigeberto & Auſtraſiis altum ſilentium. Illo eodem hiatu abſorptum eſt regnum Auſtraſiorum DAGOBERTI II, reciſi X anni Chlotharij III, plures Childerici fratris. Aliunde interuallum illud explendum eſt. Acta Sãctorum variorum illo eodem ſeculo ſcripta illuſtre ſupplementum conferunt, confirmant ipſorum Regum genuina diplomata, & ſimilia veterrimorum ſcriptorum, quibus fides tutò adhiberi poteſt, ſincera monumenta.

In ſupplemento illo cap. 92 poſt conſtitutum ab obitu Chlodouei Chlotharium III Regem, hæc adduntur: *Eodem quoque tempore mortuus eſt Erchanualdus Maior-Domus Palatij. Franci autem in incerto vacillantes, accepto conſilio Ebruinum in huius honoris curam ac dignitatem ſtatuunt.* Quæ eiſdem penè verbis in Geſtis Regum Francorum habentur cap. 44 & 45. Verùm aliquot ante *Regem Chlodoueum* annis *Erchenoaldum repentè extremum efflauiſſe ſpiritum*, ſcribit in Vitâ S. Eligij Audoënus. Succeſſor eius *Radobertus* ſubſcripſit *Maior-Domus* Præcepto Chlodouei de libertate monaſterij S. Dionyſij X Kalendas Iulij anno regni illius XVI, Chriſti IↃCLIX: quo aut breui defuncto, aut fortè per illam Francorum vacillationem ſubmoto, ſubſtitutus eſt *Ebroinus*: à quo *Maiore Domus, & Chlodoueo Rege* punitos eſſe interfectores S. Aigulfi Abbatis Lirinenſis docent huius Acta antiqua, à Vincẽtio Barrali Salerno in Chronologiâ Lirinenſi edita. Eumdem Ebroinum ſub mortem Chlodouei & initium regni Chlotharij III fuiſſe Præfectum palatij docet auctor coæuus in Vitâ S. Bathildis Reginæ verbis infrà proferendis.

Digitized by Google

Anno regni Chlodouei XVIII, Chriſti IↃCLXI, *Leodebodum Abbatem S. Aniani, & fundatorem monaſterij Floriacenſis laudabilis vitæ curſum ſancto fine concluſiſſe* legitur in antiquis monumentis, cum huius teſtamento editis à Carolo Sauſſeyo lib. 4 Annal. Eccleſiæ Aurelianenſis cap. 1 num. 14. Monachus S. Dionyſij, relatis pro monaſterio ſuo XXII Iunij anni regni XVI ſignatis donationum tabulis, tandem cap. 52 & vltimo ſcribit, *Regem Reliquias S. Dionyſij minùs religiosè* attrectantem, *in amentiam decidiſſe*; ſed quantum temporis poſt datum diploma ante hanc amentiam contractam interfuerit, non exponit. *Poſt hæc* addit, *vt ſenſum Rex recuperaret, villas quaſdam illi loco traditas eſſe, & reliquias auro, gemmiſq́; miro opere veſtitas. Sed ſenſum ex aliquantulâ parte recuperantem, non autem integrè recipientem, poſt duos annos vitam cum regno finiuiſſe.* Quibus verbis finiunt Geſta DAGOBERTI Regis. Hinc in Fredegarij Chronico ſuppleto *Chlodoueus in extremis vitæ annis amens effectus, vitâ caruit, regnauitq́; annos* XVIII, quibus omnino expletis, mortuus eſt anno ætatis XXIV, Chriſti IↃCLXII.

XI

Chlothario III *anni regni* XIV *vindicati ab anno Epochæ vulgaris* IↃCLXII, *ad* IↃCLXXVI. *Anni regni* DAGOBERTI I *confirmati*.

CHlodouei II fuerunt tres filij, *Chlotharius* III, *Childericus*, *& Theodericus*, quos *in morte eius paruulos* fuiſſe teſtatur in Vitâ S. Eligij Audoënus. Horum *natu maiorem Chlotarium illicò ſuſcepiſſe regnum ſub tutelâ S. Bathildis matris* tradit

in

in huius Vitâ auctor coæuus. In huius Regis chronologiâ rectè diſponendâ haud parùm operæ per annos aliquot collocaui, cùm viderem annos regno eius quatuor tantùm à poſterioribus omnibus chronologiæ atque hiſtoriæ Francorum ſcriptoribus aſſignari; & tamen, vt plures eius regno aſſignentur anni, antiquorum & coæuorum teſtium auctoritatem clariſſimam grauiſſimamque euincere. Nam primò *quintum* annum regiminis indicat conceſſum monaſterio Corbeienſi diploma regium, ſiue, vt iſtic appellatur, *Præceptum*, de huius monaſterij ab omnibus teloneis immunitate. Integrum legitur tomo I Conciliorum Galliæ ex peruetuſto codice Virdunenſi à Iacobo Sirmondo editum. Eius clauſula ita habet: *Vt hæc præceptio firmior habeatur, & per tempora conſeruetur; nos & præcelſa genitrix noſtra Domna Baldechildis, Regina maxima, noſtris ſignaculis ſubter eam decernimus adfirmare. Signum glorioſi Clotharij Regis. Signum præcelſæ Baldechildis Reginæ. Data ſub die* XXIII *menſis Decembris anno quinto regni noſtri.* Is eſt annus Chriſti IↃCLXVI.

Duo alia diplomata regni annum *ſextum* exprimunt: horum alterum confecit *S. Audomarus Epiſcopus Teruanenſis*, quo *baſilicam S. Mariæ Sithiuenſis* tradidit *S. Bertino Abbati ſub die* XVIII *Maij*, VI *regni Domni Chlothacarij Regis*. Integrum habet Iacobus Malebrancus in Scholiis ad lib. 4 de Morinis cap. 3. Eiuſdem meminit in MS. Chronico Bertiniano Ioannes Iperius capitulo 1 parte 10, titulo de Fundatione eccleſiæ S. Mariæ: qui dein titulo de Concambio quarumdam terrarum inter SS. Bertinum & Mommolenum tunc Epiſcopum Nouiomenſem, aliud diploma allegat hoc exordio: *Dum & nos Dominus in ſolio Patrum* &c. hac verò clauſulâ, *Actum ſub die Kalend. Februar. anno* VI *regni noſtri.* Iperius, quòd regno Chlothari *anni quatuor* tantùm

paſſim tribuerentur, addit, *hæc duo priuilegia data fuiſſe anno ſexto regni Chlotharij: ſigillum enim regium nec fallere nec falli.* Vbi clarè innuit ſe primigenia diplomata ac ſigillum regium coràm inſpexiſſe, & diligenter examinaſſe.

Septimum regno annum aſſignat *Bertefridus Epiſcopus Ambianẽſis* tomo I Conciliorum Galliæ. vbi concedit *monaſterio Corbeienſi* priuilegium libertatis à plurimis Epiſcopis ſubſcriptum *ſub die* VII *Idus Septembris anno* VII, *regnante Chlothario Rege.* Ex Actis S. Wandregiſili eumdem VII annum Chlotharij mox communiemus.

Statutos hactenùs Chlotharij annos præclarè promouet Vrſinus in Vitâ S. Leodegarij Epiſcopi Auguſtodunenſis, quam iubente Anſoaldo Pictauorum Epiſcopo, & vrgente Audolpho Abbate S. Maxentij, qui ambo viuente adhuc S. Leodegario, eum dignitatis gradum obtinuerant, ipſe eruditiſſimo viri iudicio conſcripſit. Vitam illam elimato nonnihil ſtylo, vt præfatur, edidit Surius II Octobris, atque ex illo Cheſnæus tomo I Hiſtoriæ Francorum. Nos eamdem primogenio ſtylo ex quatuor optimæ fidei codicibus MSS. nacti, huc paucula conferimus. Ita ergo ſcribit: *Cùm quidam Pater ex monaſterio, quod eſt ſitum in honore S. Maxentij, obiſſet, iuſſu Pontificis Pictauorum Didonis, auunculi ſui, idem ſuſcepit Leodegarius regendum, quod per ſex ferè annos ſtrenuè rexit, illudq́ magnis opibus dilatauit. Sed cùm iuxta ſuum Pontificem idoneum ſe præparaſſet, & clarus haberetur præ omnibus, odor eiuſdem ſuauitatis intantùm proceſſit, vt vſque ad palatium Regis redoleret. Erat enim eodem tempore minor Chlotharius cum Baldhilde matre Rex, Francorum regens regnum, qui agnitâ eius prudentiâ, cupientes eum ſecum habere in aulâ regiâ, petierunt Pontificem, vt habitâ ipſius licentiâ, cùm ipſis eſſet in palatio. Qui ſtatim iuſſa complens, magnis rebus ditatum, & ſapientiæ floribus adornatum, obtemperans*

rans

Digitized by Google

rans eorum voluntati, deſtinauit ad palatium; quem Rex atque Regina videntes, honorificè ſuſceperunt. Qui in paucis diebus tam dulcia ſua verba & bonitatem oſtendit intantùm, vt Rex ſimul atque Regina & pleriq; Pontifices ac Proceres ſupra omnes eum in amorem ſuſciperent. Et quia eum videbant dignum ad ſuſcipiendum honorem, cunctorum conſenſu, præcipuè Francorum, ad honorem Pontificalem eum eſſe idoneum proclamarunt. Quem ad hoc electum omnes Auguſtiduno, quæ eſt Æduorum ciuitas, fecerunt Pontificem. Quam cùm per annos decem ſtrenuè gubernaret, eodem tempore Rex Chlotharius, qui eum Epiſcopum conſtituerat, defunctus eſt. Hæc Vrſinus, ex quatuor, vt diximus, præclaris codicibus MSS. cùm ſummo aſſenſu *in decem annis* aſſignatis, quos Surius ita expreſſit: *Quo munere* Epiſcopali *decem annis ſtrenuè cùm functus eſſet, Chlotharius Rex, qui eum promouerat, exceſſit è viuis:* iam pridem ante hos Epiſcopatus illius *decem annos* Rex erat Chlotharius, cùm S. Leodegarius & Abbas eſſet S. Maxentij, & deinde in aulâ degeret, eò ab ipſo Chlothario euocatus. Hoc indicat odor boni nominis ex Aquitaniâ vſque ad Regis palatium redolentis. Hoc exigit etiam perfecta eius in aulâ viuendi ratio, quâ ipſe ex Aquitaniâ accerſitus, Procerum animos ſibi tantopere conciliârat.

Quæ ſimul cum Chlothario aduocârat S. Leodegarium Bathildis mater, eadem inter regni adminiſtrationem anno regni illius VII vnà contulit priuilegium, quod à Bertefrido Epiſcopo conceſſum fuiſſe monaſterio Corbeienſi ſuprà monuimus. Ceterùm, vt Acta MSS. S. Bertilæ Abbatiſſæ Kalenſis, danda IV Nouembris, tradunt, *S. Bathildis Regina monaſterium Kalenſe puellarum conſtruxerat, quatenùs cùm ad legitimam ætatem filius ſuus Domnus Chlotharius perueniſſet, & regnum ſibi commiſſum per ſemetipſum regere potuiſſet, tunc ipſa, relictâ*

lictâ curâ regali, ſub religionis ordine in prædictum ingrederetur monaſterium. Quod executa eſt *Chlothario filio adulto, cum conſenſu Optimatum ſuorum, & in monaſterio ſupradicto ſub obedientiâ Bertila ſe abdidit Abbatiſſa.* Verùm, vt in ipſius Bathildis Vitâ legitur, *Primores & Proceres Francorum, vt cœnobialem vitam in monaſterio duceret, differebant, quia eius ſapientiâ palatium regebatur, & pro ſanctâ ſuâ conuerſatione ab omnibus amabatur.* Iam verò ſe *ad legitimam ætatem perueniſſe* anno regni ſui xiv, tum annos xvii natum agnoſcit S. Sigebertus Rex Auſtraſiorum patruus Chlotharij, in ſecundo diplomate donationum monaſterio Stabulao & Malmundario factarum, à nobis ad Kalendas Februarias edito pag. 235: vt vel ſimili ætate adultus Chlotharius, matre in monaſterium profectâ, regnum videatur ſolus adminiſtraſſe; aſſumptâque dein maiore viuendi licentiâ, thori ſociam, ſiue illicito concubitu, ſeu potiùs legitimo coniugio, adſciuerit. Nam à morte eius, fratriſque Childerici, *Ebroinus eiuſque aſſeclæ, quemdam Chlodoueum paruulum, quem Chlotharij fuiſſe confinxerunt filium, in partibus Auſtri ſecum leuarunt in regnum*, vti infrà conſtabit ex alterâ S. Leodegarij Vitâ, Ermenario, eius in Epiſcopatu Auguſtodunenſi ſucceſſori, inſcriptâ, editâque tomo 1 Hiſtoriæ Francorum Andreæ Cheſnæi.

Adultam hanc Chlotharij ætatem præclarè confirmat S. Drauſcius, ſiue Drauſcio, Epiſcopus Sueſſionenſis, qui memorato antè priuilegio Bertefridi Epiſcopi anno vii Chlotharij indulto ſubſcripſit. Hic aliud priuilegiũ, quod inſtar epiſtolæ inſcripſit Bertefrido aliiſque Epiſcopis, conceſſit monaſterio B. Mariæ, potiſſimùm à Lentrude vxore Ebroini fundato, editum anno cIↃIↃCXXXIII à Melchiore Regnaldo in Epitome hiſtoricâ vrbis Sueſſionis, fol. 2 Probationum

num, cuius hæc eſt clauſula: *Actum Auguſtæ Sueſſionum, ſub datâ ſexti Kalend. Iulij anno decimo quarto regni Domini noſtri Chlotharij glorioſiſſimi Regis.* Idem *Chlotharius*, vt legitur in Vitâ S. Wandregiſili Abbatis, *faſtigium regni poſt patrem Chlodoueum adeptus, rexit populum Occidentalium Francorum annis quatuordecim.* Ibidem in expoſitione eorum, quæ S. Bathildæ prædixerat S. Wandregiſilus, additur: *Chlotharius maior natu quartum decimum regni agens annum, conſortiis ſubitò caruit humanis. Childericus temerè ab inſidiatoribus interemptus, à præſenti ſublatus eſt vitâ. Tertius Theodericus matri ſuperſtes, regni ſuſcepit gubernacula.* Quo regnante auctor Vitam illam inſcripſit S. Lamberto eius ſucceſſori, tunc Archiepiſcopo Lugdunenſi. Annos regiminis S. Wandregiſili infrà probamus numerari *à die Kalend. Martiarum anni Chlodouei Regis* XI, Chriſti IϽCLIV, quo monaſterium Fontanellenſe conſtrui cœpit. Hinc conſenſus annorum Chlotharij cum epochâ Chriſti vulgari confirmatur. Nam *S. VVandregiſilus*, vt in eius Vitâ legitur, *anno regiminis ſui* XV, *adiit Chlotharium anno regni eius* VII, *& priuilegium regiæ confirmationis ſuper areâ cœnobij ſui liberaliſſimâ datione accepit*: ergo anno Chriſti IϽCLXVIII aut initio ſequentis. *Expleuit S. VVandregiſilus annos regiminis* XIX, *menſes* IV, *dies* XXI, *mortuus* XXII Iulij, ſeu XI *Kalendas Auguſti*, ergo anno Chriſti IϽCLXXIII, qui annus XII *regni Chlotharij* ſtatuitur in eius Vitâ. Annos ergo XIV regni Chlotharij ab anno Chriſti IϽCLXII cœptos, finimus cum anno IϽCLXXV aut initio ſequentis IϽCLXXVI, quo primùm Theodericus, tum hoc pulſo Childericus ſucceſſerunt, ambo adultâ iam ætate, Childericus etiam ductâ ab aliquot annis in vxorem Bilichilde, matrimonio coniunctus. Secundùm hunc calculum noſtrum à XIX Ianuarij anni IϽCXLIV, quo demonſtrauimus DAGOBERTVM deceſſiſſe, ad

initium anni ıↄclxxvi, ſiue obitum Chlotharij iii, eſt interuallum annorum xxxii, è quibus annos octodecim Chlodoueo ii, & quatuordecim Chlothario iii cum auctoribus coæuis aut certè illorum ætati vicinioribus vindicamus. Baronius obitum Dagoberti coniecit in annum ıↄcxlvii, Chlodouei ii in ıↄclxiv, poſt quem quarto anno ſtatuit Chlotharium puerum anno ıↄclxviii vitâ functum eſſe. At viri quidam eruditi volunt hunc regnaſſe ab anno ıↄclx, ad ıↄclxiv, aſſignatis regno Chlodouei ſolùm xvi, & Chlotharij iv annis. Præiuit fabulator celebris in Geſtis Regum Francorum, cap. 45. *In his diebus*, inquit, *Chlotharius Rex puer obiit, regnauitq́ annis quatuor*. Sed qui eius ſcriptoris ſequi auctoritatem tutò ſe arbitrantur, an cum eo xxxiv annos tribuent Dagoberto?

LIBER II.

DAGOBERTVS II REX AVSTRASIORVM.

ALter hic eſt DAGOBERTVS, prioris nepos: qui etſi regni amplitudine ac diuturnitate neutiquam par auo, pietate tamen & præclaris ad propagandam religionem operibus, nec ipſi, nec ſuperiorum Regum vlli ſecundus fuit, ſi parentem eius Sigebertum, & fortaſſis Gunthramnum, exceperis, quorum vterque in Sanctorum tabulas relatus. Verùm decora iſthæc pleraque ad auum ſunt, alioſúe agnatos Reges, fœdè tranſlata; Principúmne inuidentiâ, an potiùs ignorantiâ ſcriptorum, in ambiguo eſt. Ea nos illi vindicatum imus. Sed priùs ex Hiberniâ eum reducemus, quò adhuc puerum deportandum curârat Grimoaldi Ducis, vt ferunt, perfida ambitio, in Clericum attonſum vi aut dolo, necatis etiam forſan minoribus eius fratribus. Sed dedit mox pœnas tyrannus. Suffectus in regnum patruelis Childericus, huiuſque educatio ac tutela, & regni adminiſtratio Imnechildi matri DAGOBERTI com-

miſſa. Ea ſenſim alumnum Regem induxit, vt in partem regni reſtitui DAGOBERTVM pateretur. Reuocatus igitur ab exilio, præfectus eſt Adrhenanis Francis, quæque illis ſubiectæ erant in Germaniâ nationes. Ipſo deinde interempto Childerico, qui, fratre mortuo Chlothario, totius reliquæ Galliæ imperium tenebat; Auſtraſia reliqua ſe DAGOBERTO ſubmiſit, quamuis Theoderico fratre Childerici, atque Ebroino Maiore-Domus, bello ei obſiſtentibus. Multa ille, in Alſatiâ præſertim, illuſtria ſuæ pietatis monumenta erexit, quæ hîc proſequemur.

Hanc porrò vt aggrederemur commentationem de DAGOBERTI huiuſce regno, quem plerique in exilio extinctum arbitrantur, auctor præcipuè nobis fuit ALBERTVS RVBENIVS, Regis Catholici arcano Concilio à ſecretis, vir nobilis, iuris ac litterarum, omnigenæque antiquitatis ſcientiſſimus: cuius humanitati plurimùm nos debere lubentes profitemur.

I

DAGOBERTI II *parentes S. Sigebertus & Imnechildis. Illius obitus. Exilium* DAGOBERTI.

SAnctus Bonitus Aruernorum Epiſcopus partem ætatis in S.Sigeberti aulâ egerat, gratioſus & carus illi miniſter, primùm *Princeps pincernarum*, dein *annulo ex manu Regis accepto Referendarij officium adeptus*, vti ſcribit auctor coætaneus in eius Vitâ, ex tribus veteribus MSS. ad diem XV Ianuarij à nobis editâ, vbi num.4 *filios* S. Sigeberto fuiſſe oſtendit. Ex his ſolius DAGOBERTI, qui ſenior fuit, nomen exprimunt auctores: quem à Rege Sigeberto nomine patris ſui fuiſſe appellatum adnotat Sigebertus Gemblacenſis in Vitâ eiuſdem S.Sigeberti, ad Kalendas Februarij à nobis illuſtratâ.

Natus eſt S.Sigebertus, primogenitus DAGOBERTI, anno, vt ſuprà diximus, regni DAGOBERTI in Neuſtriâ octauo, Chriſti IↃCXXXV, & Rex Auſtraſiorum conſtitutus anno regni illius XI, Chriſti IↃCXXXVIII: qui Imnechildem in matrimonium duxiſſe potuit circa an. Chr. IↃCL aut paullò pòſt. Nihil enim certi tradunt auctores, cœptâ iam illâ XL annorum lacunâ Chronologiæ Francicæ, Annalibus Chroniciſque antiquis deficientibus, ex alijs veteribus monumentis ſupplendâ. Hinc in obitus S. Sigeberti aſſignando tempore admodùm variant viri alioquin doctiſſimi. In tabulis Chronologicis ad Chapeauillæum de Epiſcopis Traiectenſibus hæc leguntur ad *annum* IↃCLIV: *Sigebertus Rex*

Auſtraſiæ

Auſtraſiæ moritur I *Februarij. Vita. Molan. & quidem* XVI *anno regni ſui. Vignierius in Chronico Burgundiæ. Anno* XI *à morte patris. Baronius.* Tabulas illas ſequuntur Bartholomæus Fiſen, Iacobus Malebrancus, Autbertus Miræus aliique, ſed non præiuerunt qui in iis indicantur auctores. Baronius & Vignierius defunctum tradunt anno IↃCLVIII; Vignierius prætereà *annum regni* ſtatuit XVI *vel* XVII. At Vita habet *obiiſſe Kalendis Februarij, ætatis ſuæ anno ferè triceſimo primo, regni viceſimo octauo, ab Incarnatione Domini anno ſexcenteſimo ſexageſimo ſecundo, à tranſitu S. Martini anno ducenteſimo ſexageſimo tertio.* Molanus in Natalibus SS. Belgij ex Vitâ eoſdem ætatis, regni, & epochæ Chriſti annos retinet. Sed qui tempore Sigeberti Gemblacenſis, illius Vitæ auctoris, annus Chriſti numerabatur IↃCLXII, nobis annum à Ianuario inchoantibus eſſe ſequentem IↃCLXIII ſæpius monet Bucherius. Eſt autem hic annus Chriſti medius inter duos extremos adiunctis characteribus indicatos. Nam annus à tranſitu S. Martini CCLXIII, ex calculo alibi à nobis accuratè probato, conuenit in annum Chriſti IↃCLX, & contrà annus ætatis S. Sigeberti XXXI, eiuſque regni XXVIII incidit in annum Chriſti IↃCLXVI. Quàm hæc procùl abſunt ab anno IↃCLIV, quem illi auctores probandum ſuſceperant! At poſt annum Chriſti IↃCLX S. Sigebertum aliquot adhuc annis vixiſſe confirmat Epiſcopatus S. Remacli Traiectenſis, quem anno IↃCL ſuſceptum decem annos adminiſtrauit, in Chronico MS. cœnobij Trudonenſis expreſſos: eoſque exigunt tum Acta S. Trudonis lib. 2 Diatribæ noſtræ de Epiſcopatu Traiectenſi cap. 6 citata, tum monaſteria Stabulaus & Malmundarium à Rege Sigeberto anno VI Epiſcopatus S. Remacli extructa, & triennio pòſt à S. Remaclo adhuc Epiſcopo Traiectenſi dedicata: qui poſt annum

IↃCLX

IↃCLX relicto Epiſcopatu, ibidem annos aliquot vixit, quã do & bina ei à Sigeberto ſignata ſunt diplomata, quibus vtrũque monaſteriũ regiè dotauit. In iis dicitur *vir venerabilis Remaclus Epiſcopus, Chriſto auſpice, Abba præeſſe*, vt vel inde annus obitus Sigeberti in Actis indicatus neceſſariò infeperatur. Quin & S. Sigebertus dum in ſecundo diplomate reuocat donationes à ſe factas, antequàm *ad legitimam peruenerat ætatem*, caſque ſolùm ratas cenſet, quas *ab anno regni ſui decimo quarto* conceſſerat, prouectiorem ſe oſtendit, & plures poſt decimum quartum lapſos eſſe annos. Ipſa diplomata integra excuſa ſunt 1 Februarij pag. 234 & 235. Quibus omnibus collatis cum annis regni Chlodouei fratris, & huius filiorum Chlotharij III, Childerici & Theoderici, arbitramur obitum S. Sigeberti conferendum in Kalendas Februarij anni Chriſti IↃCLXIII, ætatis XXVIII, quando filius DAGOBERTVS potuit natus eſſe annos decem aut circiter, aptus qui in Clericum attonderi ſe pateretur, & procul extra Galliam ablegaretur.

Mortuo ergo S. Sigeberto, DAGOBERTVM filium, cui iure hæreditario regnum Auſtraſiorum debebatur, *factione Magnatum pulſum eſſe* tradit Willielmus Malmesburienſis lib. 3 de Geſtis Põtificum Anglorum in Vitâ S. Wilfridi Archiepiſcopi Eboracenſis, ab Heddio Stephano (quem S. Wilfridus ex Cantio euocatum cantui Eccleſiæ ſuæ tradendo magiſtrum præfecerat) ſcriptâ. Ipſum autem S. Wilfridum fuiſſe DAGOBERTO ſingulari amicitiâ coniunctum infrâ conſtabit. Porrò inter Magnates, à quibus ablegatus eſt DAGOBERTVS, auctoritate & potentiâ præualebat *Grimoaldus Maior-Domus*, qui in eâ dignitate B. Pippino patri ſuo anno IↃCXLVI, mortuo ſucceſſerat. Huius ergo aliorumque Magnatum factione *in Clericum attonſum eſſe* DAGOBERTVM

tradunt Acta SS. Audoëni Archiepiſcopi Rotomagenſis, & Remacli Epiſcopi Traiectenſis, Sigebertus in Chronico & in Vitâ S. Sigeberti, Auctor anonymus in Fragmento, quod Chronico Alberti Argentinenſis in MSS. præfixum reperit edidítque Chriſtophorus Vrſtitius tomo 2 Rerum Germanicarũ pag. 74 & ex eo Andreas Cheſnæus tomo 1 Scriptorum Franciç pag. 782. *Grimoaldus* ergo *filium Sigeberti, nomine* DAGOBERTVM, *Didoni Pictauenſi Epiſcopo detonſum ſub cuſtodiâ direxit*, vti narratur in libello vetuſti ſcriptoris de Maioribus-Domus Regiæ. Aut certè *attõſus eſt* DAGOBERTVS *conſilio Didonis Epiſcopi Pictauenſis, & per manum ipſius Didonis in Scotiam directus ad peregrinandum*, vti legitur in Actis S. Sigeberti apud Cheſnæum ex MS. Petauij, in Chronico Sigeberti, apud Continuatorem Aimoini lib. 4 cap. 41, alioſque. Per *Scotiam* intelligit Malmesburienſis *Hiberniam inſulam, ex quâ* DAGOBERTVM *ad ſe venientem hoſpitio recepit S. VVilfridus*. Erat eâ ætate, ſeu pactis fœderibus, ſeu ſolùm ingenuâ hoſpitalitate, Galliæ arctè deuincta Hibernia, vt vltro citroque frequentiſſimi commearent. Ita *Agilbertum*, dein Epiſcopum Pariſienſem, *in Hiberniâ non paruo tempore legendarum gratiâ Scripturarum demoratum fuiſſe*, tradit Beda lib. 3 cap. 4. At, qui DAGOBERTVM in Hiberniam deduci curauit *Dido*, erat *ex præcelſâ & nobiliſſimâ Francorum progenie ortus*, à Chlothario Rege, cùm vniuerſæ Francorum monarchiæ præeſſet, datus Pictauenſibus Epiſcopus, patruus S. Leodegarij, à cuius ſorore prognatæ dein fuêre Bildechildis vxor Childerici Regis, & Berſuinda mater S. Odiliæ, Didonis proneptes, vti tradunt Vrſinus in Vitâ S. Leodegarij, Auctor Vitæ S. Odiliæ, memoratus antè anonymus ab Vrſtitio editus. Adde Leudeſium, qui conſilio Leodegarij factus fuerat Maior-Domus, patrem fuiſſe *Adalrici*,

ſiue

ſiue *Athici*, patris S. Odiliæ. Ex quibus familiaris Epiſcopi Didonis cum Grimoaldo & Magnatibus Auſtraſiis notitia coniici facilè poteſt.

II

Reges Auſtraſiorum, Childebertus intruſus, dein Childericus ſub tutelâ Imnechildis amitæ, matris DAGOBERTI. *Huius ab exilio reditus, & regnum in Alſatiâ & confiniis. An in Thuringiâ habitârit?*

DAGOBERTVM factione Procerum relegatum eſſe *exilio irreuocabili* aiūt Acta S. Sigeberti apud Cheſnæum, proq̀ue eo in *regnum Auſtraſiorum* intruſum *Childebertum filium Grimoaldi*: à quo S. Niuardum Archiepiſcopum Remenſem Eccleſiæ ſuæ à teloneis aliiſq̀ue tributis immunitatem impetraſſe, atque ab eius patre Grimoaldo villas Calniciacum & Victuriacum S. Remigio oblatas tradunt Flodoardus lib. 2 Hiſtoriæ Eccleſiæ Remenſis cap. 7, & Auctor Vitæ S. Niuardi Kalendis Septembris. Huic Childeberto in breuiſſimo Chronico Regum Auſtraſiorum tomo 1 Cheſnæi pag. 781 tribuuntur VII *anni*, quot ille annos haudquaquam regnauit. Annus illi integer aut ſeſquiannus in Chronico Sigeberti aſſignatur. Vt autem regnum Childeberti magis firmaretur, duplex per ditiones Auſtraſiorum ſparſus rumor eſt; ſcilicet DAGOBERTVM vitâ functum eſſe. Ita poſt obitum Childerici fratrem eius *Theodericum defunctum* etiam eſſe, *cum ſacramento omnes aſſeruiſſe* infrà exponemus

ex Vitâ S. Leodegarij. Alter vulgatus rumor, Childebertũ, pridem à Sigeberto Rege fuiſſe adoptatum regni Auſtraſiorum hæredem, ſi ipſe liberos non reliquiſſet. Vnde poſteriores ſcriptores, ſumptâ errandi occaſione, arbitrati videntur Sigebertum diu prole caruiſſe. Auctor Vitæ S. Boniti xv Ianuarij ſcribit num. 4 *poſt obitum Sigeberti, filiiſq; defunctis, pronepotem eius*, imò nepotem ex fratre, Childericum nomine, *ſuſcepiſſe ſceptra Auſtraſiorum: cuius conſpectui ita páruit gratus Bonitus, vt eligeretur Iudex præfecturæ Maſſiliæ primæ prouinciæ.*

De regno Auſtraſiorum in Childericum tranſlato hæc ſcribit coæuus Auctor in Vitâ S. Bathildis Reginæ, huius matris, ex MSS. à nobis XXVI Ianuarij editâ: *Deo iubente Rex Chlodoueus*, inquit, *vir eius migrauit à corpore, relictâque ſobole filiorum cum matre, ſuſcepit illud filius Chlotharius quondam Francorum regnum.... Tunc enim & Auſtraſij pacifico ordine, ordinante Domnâ Bathilde, per conſilium quidem Seniorum, receperunt Childericum filium eius Regem Auſtri.* Quando etiam *iuxta Domnæ Bathildis magnam fidem, Deo gubernante, ipſa tria regna* Neuſtriæ ac Burgundiæ ſub Chlothario, & Auſtraſiæ ſub Childerico *inter ſe tenebant pacis concordiam.* At Grimoaldum captum Pariſios deductum, carceri incluſum, perque varios cruciatus vitam finiuiſſe, plures tradunt ſcriptores. Factum id labente anno DCLXIV, cùm iam Chlotharius altero anno in Neuſtriâ regnaret.

Quæ fuerat S. Sigeberto vxor Imnechildis (& filio abducto in Hiberniã, forſan Pariſios fugerat, opem imploratura contra regni inuaſorem) dein cum Childerico adoleſcentulo Auſtraſios rexit, à quibus regni illius anno II, Kalendis Auguſti, impetrauit S. Amandus monaſterium Bariſiacum in agro Laudunenſi. Donationis diploma edidit Miræus

lib. I

lib. I Diplomatum Belgicorum cap. 3, ſed pro Reginâ Imnechilde ſubſtituitur Bildechildis, quæ eidem Childerico poſteà, virilem adepto ætatem, vxor fuit. Labbeus in Miſcellaneis curioſis cap. 4 § 3, quòd in diplomate legatur, eũ *propter imbecillam ætatem minimè potuiſſe ſubſcribere*, & tantùm *manu propriâ ſubterſignaſſe*, nomen *Bildechildis* debere abeſſe ratus, iudicauit ſubſtituendam eſſe *Baldechildem* matrem Childerici, ſed hæc cum Chlothario ſeniore filio, etiam adoleſcentulo, Neuſtriam regebat & Burgundiam : neque propter *Auſtraſiorum æmulationem* (de quâ alibi) tam amplâ dominatione potuiſſet illius quoque partis adminiſtrationi intendere. Antiquus Codex noſter MS. in Appendice ad Vitam S. Amandi tradit *cellulam, qua vocatur Bariſiacus, cum adiacentibus ſibi appendiciis Childericum Regem & Imnechildem Reginam illi condonaſſe*. Quæ etiam refert Cheſnæus tomo I pag. 647. In codice MS. Amandino ita legitur: *Childericus Rex Francorum & Chinechildis Regina, viro illuſtri Bertuino Comiti*. & ſub finem: *Signum Childerici Regis. Chinechildis Regina ſubſcripſi. Datum ſub die Kal. Auguſt. anno* II *regnante Domno noſtro Childerico Rege*. Quæ *Chinechildis* eadem eſt *Imnechildis*, cuius expunctо ex ignorantiâ nomine, ſubſtituta eſt *Bildechildis*. Eam Childerici donationem ratam habuit poſt Ludouicum Pium Lotharius Imperator, petente *Adalleodo viro venerabili Abbate monaſterij S. Amandi*, vti in diplomate legitur, quod ſic incipit : *In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti Dei æterni. Hlotharius Diuinâ ordinante prouidentiâ Imperator Auguſtus. Si poſtulationibus fidelium noſtrorum iuſtis & rationabilibus Diuini cultus amore fauemus.... quatenùs villam, quam pridem Childericus Rex prædicta Eccleſiæ ob communem inibi degentium Fratrum commoditatem delegauerat in pago Laudunenſe, qua olim Bariſiacus dicebatur* &c. & *recognouit Eichardus ad vicem*

Agilmari. Eiuſdem Reginæ Imnechildis conſilio traditur etiam Childericus fundaſſe Monaſterium in valle S. Gregorij in Alſatiâ ſuperiore, vulgò *Munſter in S. Gregorien-thal.* Huius fundationis meminerunt Munſterus in Coſmographiâ, Matthæus Merianus in Topographiâ Alſatiæ, Sanmarthani lib. 4 Genealogiæ Francicæ cap. 5. rati Imnechildem fuiſſe priorem vxorem Childerici, & materteram S. Odiliæ, quæ Bilichildis fuit, vnica illius coniux.

Imnechildis ergo ſummæ prudentiæ Regina, non ſolùm pro Childerico adoleſcentulo regnum Auſtraſiorum admiſtrauit, ſed etiam poſtquàm is adoleuit, iamque ductâ Bilichilde, vxore, regnum adminiſtrabat, illum adhuc fideli conſilio iuuit, ac tandem pro eodem, in Neuſtriam euocato, Auſtraſiis imperauit. Potuit denique eadem Regina & Childerico nepoti regnum adſeruare, & Dagoberto filio, ex Hiberniâ reduci, in locis magis remotis partem regni adſciſcere, & inter vtrumque Regem pacem concordiamque fouere.

Reditum Dagoberti, regnique paterni portionem receptam his verbis indicat Malmesburienſis ex Heddio Stephano, vt ſuprà diximus, auctore coætaneo: *Iamq́ ſe*, inquit, *verna temperies aperiebat in flores, cùm VVilfridus* Archiepiſcopus Eboracenſis *itinere reincepto ad* Dagobertvm *Regem Tranſrhenanorum Francorum venit. Is non immemor, quòd eum quondam factione Magnatum pulſum, & de Hyberniâ ad ſe venientem, hoſpitio receperit, & equis ſociisq́ adiutum patriæ remiſerit; benignè habuit, multisq́ precibus fatigauit, vt prouinciam remanentiâ ſuâ dignaretur, Epiſcopatum Strateburgenſem accipiens. Cùm ille rogantem ad reditum ſuum Româ distuliſſet, cum Deodato Epiſcopo ſuo ire laxauit.* Erat S. Wilfridus in ſummo honore apud varios inſulæ Britanniæ Reges, Wulfherum Merciorum,

Digitized by Google

ciorum, Egbertum Cantiorum, & maximè Oſwium eiuſque filium Alcfridum Nordhumbrorum: ordinatus in Galliâ anno IↃCLXIV Epiſcopus, ſed non niſi anno IↃCLXVIII ad finem vergente ad Sedem Eccleſiæ Eboracenſis admiſſus, ac decennio pòſt expulſus. At Rex DAGOBERTVS circa annum IↃCLXX, aut priùs aliquantò, à Wilfrido videtur in patriam remiſſus: nec diu pòſt matrimonio iunctus, varios, vt infrà dicetur, liberos procreauit. S. Arbogaſtum dein ad Epiſcopatum Argentoratenſem promouit: quem Epiſcopatum S. Wilfrido obtulerat; cuius hoſpitalitatis aliorumque *quondam* acceptorum beneficiorum dicitur *Rex non immemor* fuiſſe.

Illac porrò iter Romam versùs inſtituit S. Wilfridus, vt inſidias *Ebroini Ducis Francorum* & *Theoderici Regis* declinaret, *quibus à Britanniâ mandatum erat, vt VVilfridum Epiſcopum caperent & ſpoliarent.* Et verò *Adalgiſum* Friſiæ *Regem gentilem ad necem vel expulſionem viri Dei Ebroinus epiſtolis tentauit, aurum immenſum pollicitus*: ſed *irritus fuit,* vt deinceps narrat idem Malmesburienſis, qui ideò videtur DAGOBERTVM *Regem Tranſrhenanorum Francorum* appellare, quia hoc iter per illius ditiones vltra Rhenum ſitas confecerat S. Wilfridus, Vltraiecto (vt credibile eſt) Argentoratũ. Wimphelingus in Vitâ S. Arbogaſti DAGOBERTVM *Francorum Germanicorum Regem glorioſiſſimum*, & in Vitâ S. Florentij, itidem Argentoratenſis Epiſcopi, *Germanorum Regem* appellat. Eſt autem Argentoratum, antiqua Tribocorum vrbs, Germaniæ primæ in Notitiâ Imperij attributa; Argentina poſteris, Strateburgum, & Strasburgum appellata, & antiquæ Galliæ adſcripta. Vrbem hanc perlabitur Bruſcha non ignobilis Alſatiæ fluuius, poſtquàm oppida Dachſtenium & Molshemium alluit, vnde haud procul diſtat

Kirche-

Digitized by Google

Kirchemium, palatium Dagoberti, in quo eum *domicilium fixiſſe* Acta S. Florentij indicant: & ipſe Dagobertvs infrà in diplomate *regalem ſuam habitationem* nuncupat: & paſſim hiſtorici confirmant. Inter Dagoberti Tranſrhenanas ditiones Thuringia fuit, in earum extremo limite, à Theoderico 1 Rege Auſtraſiorum olim ſubiugata. Cui à Dagoberto 1 Dux præpoſitus Radulfus, fœdere cum Winidis inito, contra S. Sigebertum rebellauit: quando egregiam S. Sigeberto operam nauauit Ænoualaus Comes Sigiontenſis, vti auctor eſt Fredegarius cap. 87. Apud Thuringos Dagobertvm è regno expulſum cùm coniuge ſuâ habitaſſe tradit ex Chronicis MSS. Matthæus Merianus in Topographiâ Archiepiſcopatus Moguntini, agens de Heiligenſtadio Eichsfeldiæ vrbe primariâ, quem locum ſua exordia Dagoberto debere aiunt, caſtrumque iſtic extructum, quod *Antiquum-burgum* etiamnum appelletur: eidemque diuinitus oſtenſas Reliquias *SS. Aurei* & *Iuſtinæ* Martyrum, ob quorum memoriam *Heiligenſtadt* loco nomen ſit factum, quod vrbẽ, vel locum ſanctum aut Sanctorũ ſonat: atque ob baſilicam liberalibus impenſis ædificatam, & collegium Canonicorum amplâ dote inſtructum: etſi eorum quædam à poſteris, potiſſimùm B. Rabano & Willigiſo Archiepiſcopis Moguntinis, credantur adiuncta. An mox à ſuo ex Hiberniâ reditu illic aliquamdiu habitârit, indeque in Alſatiam euocatus ſit, nolumus ex nudâ coniecturâ pronuntiare. Ad certiora properamus.

Digitized by Google

III

Pacificè regnatum à patruelibus, DAGOBERTO *in Alſatiâ & trans Rhenum, Childerico in reliquâ Auſtraſiâ. Huius coniux Bilichildis ab Imnechilde matre* DAGOBERTI *diuerſa. Epiſcopi Argentoratenſes Anſoaldus & Rodharius. Monaſteria extructa à SS. Deodato, Hildulpho, Arbogaſto, Florentio.*

REgnum Childerici reuiſamus, apud quem, etiam matrimonio iunctum, degebat prudentiſſima Regina Imnechildis, Regis DAGOBERTI mater. Dedimus Kalendis Februarij illuſtre Childerici Regis diploma, quo donationes monaſteriis Stabulenſi & Malmundarienſi à S. Sigeberto factæ confirmantur: cuius diplomatis aliud exemplar Bambergâ nobis tranſmiſit Ioannes Gamanſius noſter ex archiuo Eccleſiæ Bambergenſis, vbi aliquæ S. Remacli Reliquiæ adſeruantur, deſcriptum: ex illo nonnulla huc transferimus.

Childericus Rex Francorum, Emnechildis & Bilihildis gratiâ Dei Reginæ, cùm viris illuſtribus Gundoino Duce, & Hodone Domeſtico. Ad æternam procul dubio mercedem crędimus pertinere, ſi petitionibus Sacerdotum vel quorumlibet deuotorum iuſta petentium perducimus ad effectum. Igitur Domnus & Pater noſter Remaglus Epiſcopus Clementiæ regni noſtri petiit pro monaſteriis ſuis Stabelau ſiue Malmundario, quæ bonæ recordationis auunculus noſter Sigebertus quondam Rex ſuo conſtruxit opere. Vnde & ipſius Principis regiminis tale præceptum nobis oſtendit relegendum....

vt per conſilium Pontificum ipſius temporis, id eſt, Chuniberti, Nemoriani, Giſloaldi, cùm illuſtribus viris, Grimoaldo, Fulcoaldo, Adregiſilo, Bobono, Ducibus, Chlodulfo, Anſegiſilo, Gariberto Domeſticis, taliter actum fuit. . . Vnde iuſſimus pro hac re Domno & Patri noſtro Theodardo Epiſcopo, vel inluſtri viro Hodoni Domeſtico, cùm foreſtariis noſtris ipſa loca menſurare & deſignare per loca denominata . . . vt abſque vllius impugnatione foreſtariorum vel cuiuſlibet perſona, liceat ipſam familiam Dei quieto ordine reſidere, & pro vitâ noſtrâ & ſtabilitate regni Francorũ die noctuq; Domino famulari. Et vt hæc præceptio noſtra in membranis conſcripta, firma & inuiolabilis perſeueret, manu noſtrâ ſubter eam decreuimus adfirmare. Signum glorioſi Domni Childerici Regis. Signum Emnechildis Reginæ. Signum Bilihildis gratiâ Dei Reginæ. Signum Gundoini Ducis. Data quando fecit menſis September dies VI, *anno* VIII *regni Domni Childerici Regis. Traiecto feliciter.*

Annus is Chriſti eſt IↃCLXXII: quo tempore florebat, in diplomate nominatus, Theodardus Epiſcopus Traiectenſis, anno IↃCLXXVI palmam martyrij adeptus. Reliqui Pontifices ſunt S. Chunibertus Colonienſis, S. Nemorianus, aliis Numerianus, Treuirenſis, & Giſloaldus Virdunenſis. Dux Gundoinus, qui Regias tabulas etiam ſignauit, videtur ille eſſe, quem Anſigiſus ad maximos militiæ honores promouit, à quo dein miſerè peremptus eſt; quemque filius eius Pippinus, necem paternam vltus, interemit; vti infrà iterum dicetur. Ceterùm huius donationis meminerunt, tum Childerici frater, Rex Theodericus, & huius filius Chlodoueus III, quorum monumenta infrà damus, tum Imperatores Otto II & Henricus II, ac Pontifex Romanus Leo IX, vti ex eorum diplomatis infrà citandis conſtabit: ſed potiſſimùm Ludouicus Pius Imperator, in cuius priuilegio ipſum Childerici diploma totidem ferè verbis repetitur, *Detulerunt nobis,*

Digitized by Google

his, inquit, *Præceptum Childerici Regis, in quo continebatur, qualiter vir ſanctus, Remaglus ſcilicet nomine, qui nunc eodem in monaſterio requieſcit, detuliſſet ei præceptiones Sigiberti Regis: in quo erat inſertum, qualiter eaſdem cellulas nouo opere conſtruxiſſet, & de ſuâ foreſte duodecim leugas vndique menſuratas, ſiue quæ infrà erant, pro Diuino amore conceſſiſſet. Sed prædictus Pater magis diligens quietè Domino ſeruire, quàm tumultuoſam ſeculi perturbationem perpeti, deprecatus eſt eumdem Childericum Regem, vt ſex leugas eis ſubtraheret, propter quietudinem monachorum ibidem conſiſtentium, & ſex eis per ſuum Præceptum confirmaret, atque vndique deſignari iuberet. Sicut & idem Rex libenter procurauit, id eſt, de monaſterio Malmundario vſque Siccum-Campum*, Ac dein longo ordine loca finitima per circuitum in vtroque diplomate aſſignantur, & tandem *ad Siccum-Campum* determinatio reducta completur. Hæc ibi. Claram ergo atque indubitatam hæc omnia diplomata ſibi inuicem adſtruunt fidem. Præcipuum ad ea, quæ diximus, roboranda, primo ineſt pondus, cui ſubſcripſerunt poſt Childericum Regem, Emnechildis Regina vidua S. Sigeberti, & mater DAGOBERTI Regis, Bilichildis Regina, vxor Childerici, ab illâ prorſus diuerſa.

Duo in Catalogo Bruſchij referuntur Epiſcopi Argentoratenſes, à Childerico Rege conſtituti, qui ſaltem tempore regni eiuſdem eam Eccleſiam adminiſtrarunt: *Anſoaldus* qui fortè primos eius attigerit annos, & *Rodthartus Ducali origine & ſtemmate natus*, atque *ex regiæ curiæ Magiſtro ac ſtrenuo equeſtris ordinis viro Epiſcopus*. Quo tempore *S. Deodatus Epiſcopus Niuernenſis extruxit monaſterium Vallis-Galileæ ad Mortam fluuium*. Et hæc *certiſſima eſſe, & vetuſtis diplomatibus etiam demonſtrari* addit Bruſchius. In Vitâ S. Deodati (quæ auctoritate Leonis IX Pontificis anno Chriſti CIↃXLIX

approbata, in Eccleſiâ ſolebat legi, & anno CIↃIↃCXIX Nanceij pleniùs eſt excuſa) hæc traduntur: *Liberalis munificentia Childerici excellentiſſimi Regis à fiſco abſciſſam eamdem Vallem Galilæam, cum omni integritate, viro Dei ſucceſſoribuſq́; eius, annulo ſuo firmauit in æuum.* Vtinam illud diploma obtineri poſſet! Aliud conceſſit S. Deodato S. Numerianus Archiepiſcopus Treuirenſis, in quo expetit pro Childerico Rege preces fundi. Illius ſolam inſcriptionem producit Ioannes Ruerus par. 3 Antiquitatum Voſagenſium lib. 1 cap. 1, eſtq́ue eiuſmodi: *Dominis ſanctis & ſummi culminis Apoſtolici Pontificalis Cathedræ ſpeculæ præſidentibus, in Chriſto fratribus Chidulpho, Clodoaldo, & Eborino Epiſcopis comprouincialibus, Numerianus Archiepiſcopus, ſupplex & fidelis veſter præſumit mittere ſalutem.* Fuerunt autem hi Epiſcopi *Chidulphus*, aliis *Chlodulphus*, Metenſis, *Clodoaldus*, ſuprà *Giſloaldus*, Virdunenſis, *Eborinus* Tullenſis. Quæ tres Sedes, eæque ſolæ, ſubſunt Archiepiſcopatui Treuirenſi. Eum Archiepiſcopatum, mortuo S. Numeriano, ſuſcepit S. Hildulphus: qui, vti idem Ruerus in antiquioribus MSS. legi teſtatur, priuilegia, immunitateſque à S. Numeriano, & Pontificibus Romanis datas, S. Deodato confirmauit: dein mitrâ poſitâ eremiticam vitam elegit, arctiſſimo amicitiæ vinculo S. Deodatum complexus, & Medianum monaſterium ad eumdem Mortam fluuium extruxit, cui ſimul & Valli Galilææ à morte Deodati præfuit.

Præceteris comites S. Deodato adhæſiſſe feruntur Arbogaſtes, & Florentius, quorum prior in ſacro nemore, quod Teutonico idiomate Heiligiſforſt vocitatur, eremiticâ vitâ eſt functus, indeq́; ad Epiſcopatum Argentinæ ciuitatis raptus: cui decedenti alter à ſolitudine Haſale abſtractus, ſucceſſor eſt datus. Ita Acta S. Deodati, quæ ſtylo nonnihil emendato edidit Surius ad XIX Iunij.

apud

apud quem ita legitur: *Præ ceteris comites fuerunt Arbogaſtus & Florentius* &c. Auctor fragmẽti hiſtorici Chronico Alberti Argentinenſis apud Vrſtitium præfixi, tradit *B. Arbogaſtũ & Florentium circa annum Dominicæ Incarnationis* IↃCLXXIII *claruiſſe*, ſcilicet quando apud Auſtraſios regnabat Childericus, & apud Francos Rhenanos DAGOBERTVS filius S. Sigeberti. Acta S. Arbogaſti ex duplici codice MS. hæc habent: *Tradunt namq. S. Arbogaſtum in temporibus* DAGOBERTI *Regis, cùm ſancta Eccleſia longè lateq. flores doctrinæ Catholicæ ſuauè redolentes diffunderet, & verbum Dei vſquequaque properè curreret, de Aquitaniâ progreſſum*, primò, vt diximus, in *Heiligiſforſt* eremiticâ vitâ functum, dein *Diuino nutu (quod poſteà ſignis teſtantibus patuit) Argentinenſis Eccleſiæ Cathedram conſediſſe, ſuſceptumq. culmen regiminis felici gubernatione diu rexiſſe. Qui beatus Chriſti Sacerdos præfato Regi amicâ familiaritate adeò eſt innexus, vt eo intra Regalem aulam adſcito, illius alloquio, quaſi mellis dulcedine deguſtatâ delectaretur, & conſilio vteretur.* Hæc ibi, quæ eadem referuntur in Breuiario Argentinenſi anno CIↃIↃXXXIX excuſo, ac recitari ſolent XXI Iulij, die S. Arbogaſti cultui dicato. Auctor huius Vitæ videtur eſſe Vtho, ordinatus anno IↃCCCCL Epiſcopus Argentoratenſis, à quo ſcriptam eſſe Vitam S. Arbogaſti tradunt Eiſengreinius in Catalogo teſtium veritatis, Poſſeuinus, Voſſius, aliique.

Arbogaſto ſucceſſit S. Florentius, ei anteà vitæ eremiticæ, ac dein monaſticæ, ſocius & amicus, cuius Vitam ex codice MS. Bodecenſis Canonicorum regularium in Weſtphaliâ monaſterij, & eodem antiquo Breuiario Argentinenſi, edemus VII Nouembris: in quâ hæc leguntur: *Temporibus namq. illuſtris Francorum Regis* DAGOBERTI, *præclarus Pater Florentius ineffabili tam odore quàm decore virtutũ floruit, adſci-*

tis ſibi eiuſdem ſancti propoſiti ſociis, Arbogaſto videlicet, Theodato atque Hildolfo, . . . fines attigit Alſatiæ, & eo locorum, vbi riuulus, qui ab incolis Haſelach nuncupatur, Voſago terminum ponens, fluuio cui nomen Bruſcha eſt, illabitur, manendi ſibi requiem elegit. Prædictis itaque ſociis eius ab ipſo recedentibus, non longè à riuulo repertâ planitie conſedit. Similia referuntur in eiuſdem Florentij Vitâ breuiore, ex MS. Colonienſi edendâ, quæ ita incipit: *Temporibus* DAGOBERTI *Regis S. Florentius, comitantibus ſecum S. Arbogaſto, Theodato atque Hildolpho, de Scotiâ venit in Alſatiam.* En eadem tempora antè indicata confirmantur; quibus Childericus (in cuius ditione degebant SS. Deodatus & Hildulfus) gubernabat Auſtraſios, & DAGOBERTVS populos Alſatiæ, in quâ Vitam eremiticam egerunt SS. Arbogaſtus & Florentius. Bruſcha flumen, vltra oppida Dachſtenium & Molshemium, non procul à Mutzighemio amnem Haſelam illabentem ſuſcipit, vbi monaſterium Haſela, ſiue Haſla Rex DAGOBERTVS fundauit. Qui inde versùs confinia Palatinatus è regione Badenſis ditionis Sura fluuius in Rhenum influit, Suraburgo, quod alluit, nomen dedit: vbi collegium Canonicorum, quod monaſterium eſt *Helige-forſt* olim dictum, fundatorem agnoſcit S. Arbogaſtum, intra limites Alſatiæ & ditiones DAGOBERTI Regis. At ſupra Bruſchæ fontes, Morta flumen eſt, iuxta quod extruxerunt S. Deodatus monaſterium *Vallem-Gablaam*, nunc *S. Deodati*, vulgò *S. Die*, nuncupatum, & S. Hildulfus *Medianum monaſterium*, vulgò *Moien-moſtier*. Quæ loca, vti hoc tempore Ducibus Lotharingiæ, ita tum Childerico Regi ſubiecta erant.

IV *Childe-*

Digitized by Google

IV

Childericus Neuſtriæ Rex factus. Huius ſucceſſor Theodericus. Ab Auſtraſiis aſſumptus Chlodoueus. Regnum Dagoberti *in Alſatiâ. Aduentus S. VVilfridi Epiſcopi.*

MOrtuo Chlothario III, Neuſtriæ ac Burgundiæ Regi, ſucceſſit tertius frater Theodericus. Dein hoc paullò pòſt pulſo Childericus, qui anno regni Auſtraſiorum XII, Chriſti IↃCLXXVI, vnà imperium Neuſtriæ obtinuit, quod ita demonſtratur. Baldericus lib. I Chronici Cameracenſis cap. 27 edidit diploma donationis monaſterio Maricolenſi ad Helpram in Hannoniâ fluuium à S. Humberto Abbate factæ, aliquantò correctius relatum à Miræo in Codice Donationum piarum cap. 5, quod nos ex autographo, ipſius Humberti ſigillo munito, deſcriptum habemus, hoc exordio: *Anno duodecimo regni Domni noſtri Hildrici glorioſi Regis, ego in Dei nomine Humbertus.* interponitur apud Baldericum XV *Kalendas Aprilis*, quo die fuiſſe datum, aliunde potuit didiciſſe. Annum illum XII regni in IↃCLXXVI cõuenire confirmat in clauſulâ diplomatis, *ſubnixa adſtipulatio idoneorum teſtium, Domni videlicet Vindentiani Epiſcopi & Fulberti fratris Humberti.* Nam (vt ex tabulis antiquis ſibi à Claudio Deſpretz cõmunicatis probat Coluenerius in Notis ad cap. 19 Balderici) *S. Autberto Epiſcopo Cameracenſi* XIII *Decembris anno* IↃCLXXV *defuncto* ſucceſſit *Vindentianus*, ſeu *Vindicianus* aſſignato anno IↃCLXXVI, *temporibus Theoderici Regis, qui poſt Chlotharium fratrem ſummam regni ſuſcepit, renitentibus*

tibus plurimis ex Francorum Principibus, maximè propter Ebroinum, qui Maior domus regiæ illis permoleſtus erat, vt tradit idem Baldericus cap. 20, vbi vtriuſque & Theoderici & Ebroini ſubiungit eiectionem. *Erat* autem *Ebroinus* (vt monet in Vitâ S. Leodegarij Vrſinus) *Francis odioſus, quia quod per eumdem ſub Rege Chlothario ſuſtinuerant ponderis iugum*, iterum *metuebant*, potiſſimùm poſtquàm *multitudo nobilium, qui ad Regis noui properabant occurſum, Ebroino mandante, itineris accipere repudium* fuerat coacta, vti ex alterâ S. Leodegarij Vitâ habemus. Quare *Optimates*, conſpiratione factâ, *Theodericum* cum Ebroino, *quòd non eſſet iis præſentibus ſolenniter, vti mos eſt, ſublimatus, perſequuntur: tandem captum, & violenter iniuriis affectum ſub monachali habitu monaſterio includunt: & fratrem ſuum Childericum ſubrogant in regnum*, vt referunt Acta MSS S. Amati Epiſcopi Senonenſis XIII Septemb. danda. En regnum Theoderici, quamuis breui tempore finitum, quo S. Vindicianus anno IↃCLXXVI Epiſcopus factus, donationi S. Humberti ſubſcripſit XVIII *Martij, anno* XII *regni Childerici.* Hic deinde *in Neuſtriæ regnò confirmatus, ſuper omnem domum ſuam S. Leodegarium Pontificem ſublimauit, & Maiorem Domus in omnibus fecit*, vti in huius Vitâ proſequitur Vrſinus, qui addit *tribus penè annis* Regem ſub eius directione imperaſſe tam Neuſtriis, quàm Auſtraſiis, qui antè feliciſſimum eius regimen per annos duodecim fuerant experti.

Toto eo tempore ſuperfuiſſe Immechildem Reginam, matrem Dagoberti Regis, & dum forſan aliquis Childerici filius Auſtraſiis Rex daretur, hiſce præfuiſſe, innuitur in Vitâ S. Præiecti Epiſcopi Aruernorum XXV Ianuarij ex MS. Vltraiectino editâ, vbi num. II ita legitur: *Cùm vir Dei Præiectus*, in ius ab Hectore Comite vocatus, *ſe vndique arctatum*

ſtatum cognouiſſet, neceſſitate compulſus, ita reſpondit, ſe cauſſas Eccleſiæ Imnichildæ Reginæ ditioni commendatas habere. Cumq́; hanc aſſertionem cognouiſſent, imperfectum opus remanſit. Beatus igitur Præiectus operis ſui laborem, & quomodò per fideiuſſores veniſſet exhibitus tandem depromit. Rex verò & Regina Bilichildis (ita in alterâ Vitâ nomẽ exprimitur) *timore perculſi, veniã corã omnibus expetunt, & pro eius labore mœrore ſunt inflicti.* Erant autem *ſolennes vigiliæ Paſchæ*, anno Childerici in regno Neuſtriæ IV, Chriſti IↃCLXXIX, quando S. Leodegarius declinaturus iram Regis, cuius animum excitata æmulorum flatibus inuidiæ ſcintilla paullatim incenderat, Luxouium receſſit. Nec diu ſuperfuit Rex, *Optimatibus Palatinis Neuſtriæ* miſſus gratus *ab inſidiatoribus impiis* vnâ *cum Reginâ prægnante interfectus, & cum filiâ Rotomagi in baſilicâ S. Petri ſepultus*, vt colligimus ex Vitâ SS. Audoëni, Leodegarij, Wandregiſili & Lamberti. In Promptuario antiquitatum Tricaſſinarum Nicolai Camuzati, poſt Vitam S. Bercharij Abbatis Deruẽſis ſequitur *Priuilegium à Childerico Rege S. Berchario* IV *Nonas Iulij anno* III *regni eius datum*, cui etiam *S. Leodegarius* ſubſcripſit, quo prædicti anni in regno Neuſtriæ confirmãtur. De filio Childerici cædi erepto, & in monachum attonſo, Daniele nuncupato, ac dein ad Francorum regnum reuocato, ac Chilperico dicto, infrà agemus, & de Theoderico vltimo eius nominis Rege, qui forſan alter eius filius fuit.

Childerico Rege defuncto, frater eius Theodericus ad regni ſceptra peruenit. Aſt Ebroinus Auſtraſios ſibi amicos aſciuit. Hi acceperant quemdam paruulum, quem Chlotharij fuiſſe filium confinxerunt, hunc in partibus Auſtri ſecum leuant in regnum. Quanti autem per hoc calliditatis figmentum Theodericum tunc defunctũ, & Chlodoueum Chlotharij eſſe filium crediderunt? Hæc enim erat ſimulata occaſio, quia omnes cum ſacramento Theodericum aſſerebant

bant eſſe defunctum. Non diu poſt multis perpetratis ſceleribus, cùm ſibi Ebroinus flagitiorum ſocios adiunxiſſet, in Francorum fines per vim inuaſit: immaniſſimamq́; exercens tyrannidem, de Rege quem falsò fecerat, declinat ingenium, &, vt in Theoderici palatium rediret, quorumdam factione ſuſcipitur, & iterum ſubitò Palatij Maior-Domus efficitur, in priſtinum gradum reſtitutus. Hæc auctores coæui in Vitâ S. Leodegarij.

Eodem adhuc anno *VVinfridus*, nuper Epiſcopatu Liceſeldenſi deiectus, ex Angliâ diſcedens, *Gallico littori fortè appulſus, in Theodericum Regem & Ebroinum Ducem Francorum incidit, quibus à Britanniâ mandatum erat, vt VVilfridum Epiſcopum*, Sede Eboracenſi, pridem ab Egfrido Rege pulſum, *caperent & ſpoliarent. Quem illi errore nominis acti, ſociis occiſis, & rebus ablatis, abire ſinerunt. Luit ergo ille ambiguitatem vocabuli, alienumq́; periculum ſuo redimens, vel nudus profugit à latronibus. At VVilfridus, cuius prudentiam hoſtilium conſiliorum machinæ non laterent, leni Fauonio prouectus in altum, proras in Eurum obuertit, vt Friſiam nauigaret: exceptuſq́; à Rege & populo honorificè, ibidem hyemem, quæ imminebat, exegit .... Iamq́; ſe verna temperies aperiebat in flores, cùm VVilfridus, itinere reincepto ad* DAGOBERTVM *Regem Francorum Tranſrhenanorum peruenit*, vt tradit Malmesbur. lib. 3 de Geſtis Pontificum Anglorum. Annus is erat IↃCLXXX, quo *Epiſcopatum Strateburgenſem à Rege* DAGOBERTO oblatum *cùm VVilfridus ad reditum ſuum de Româ accipere diſtuliſſet, cum Deodato Epiſcopo Romam ad Agathonem Papam* perrexit: vbi *Epiſcopatu ſuo Eboracenſi inuentum eſſe dignum* docet Beda lib. 5. cap. 20. S. Deodatum Epiſcopum, fundatorem monaſterij Vallis Galilææ, de quo etiam ſuprà egimus, Romam quoque profectum fuiſſe, ibidemque priuilegia & varias monaſteriorum immunitates impetraſſe, tradit Ruerus lib. 1 Antiq. Voſagenſ. par. 3 cap. 1.

Eumdem

Eumdem *Deodatum regnante Theoderico Chlodouei filio, &* *Childerici fratre, ſub quo peſſimus apoſtata Ebroinus excellentiſſimum Martyrem Leodegarium Epiſcopum variis tormentis vexatum capitali damnauit ſupplicio, de morte ad vitam tranſiiſſe* referunt eiuſdem Deodati Acta. Hinc eum itineris Romani ſocium S. Wilfrido fuiſſe, vel ideò probatur magis, quòd alius, qui ex Angliâ eius comes venerit, nō aſſignetur Deodatus. De annis Chriſti in pluribus Sanctorum Actis non rectè adiunctis ſuprà egimus. At quâ occaſione à Rege DAGOBERTO oblatus Epiſcopatus Argentinenſis Wilfrido fuerit, non æquè liquet, Num Rodtharius tum vitâ primùm functus? An *S. Arbogaſtus à vitâ eremiticâ ad epiſcopatum raptus*, hac occaſione ſperarit ſolitudinem ſibi denuò licere petere? Ita certè *VVilfridus rogantem Regem ad reditum ſuum Româ differre* potuit.

V

Filius DAGOBERTI *Regis à S. Arbogaſto Epiſcopo Argentoratenſi ad vitam reuocatus. Varia à* DAGOBERTO *Eccleſiæ Argentoratenſi & monaſteriis Schutterano & Saraburgo donata.*

AVctor fragmenti hiſtorici Alberto Argentinenſi præfixi tradit, *filium* DAGOBERTI *per S. Arbogaſtum à morte ſuſcitatum.* Erat is *calcibus equi miſerabiliter protritus.* Euocatus *S. Arbogaſtus, in oratione pernoctauit. Inter orandum puer quaſi de graui ſomno excitatus, caput extulit, quem viuum erexit Arbogaſtus.* Ita in MSS. Actis S. Arbogaſti, in quibus & DAGOBERTI Regis munificentia his verbis prædicatur: *Rex Cancellario*

Digitized by Google

accito, coram Optimatibus ſuis teſtamentum facit, vt Rubiacha cum omnibus appendicijs confinibuſq; ad ſe pertinentibus, etiam cum villis, totum & integrum amodò & deinceps ſit ſub dominio ſanctæ Argentinenſis Eccleſiæ, ſeruienti Dei genitrici Mariæ, ſtabili & inextricabili ſtipulatione ſubnixum. Dein *ipſe quoque Rex ad Argentinenſem Eccleſiam ſe Dei genitrici ſeruiturum contradidit, & plurima prædia eidem Eccleſiæ in proprietatem dedit*: vti addunt eiuſdem S. Arbogaſti Acta vulgata par. 2 Legendę SS. anno CIↃCCCCLXXXIII atque iterum biēnio pòſt excuſæ. Extat datum Argentinenſi Eccleſiæ *Priuilegium Tageberti Regis ſuper tribus curtis in Rubiaco, & in Biſchouisheim & in Species*: in hoc priuilegio agnoſcit Rex, ſe olim *exhæreditatum propriis bonis* (ita legi cenſemus, non *filiis*) ad protectionem & patrocinium Deiparæ Virginis Mariæ confugiſſe. Diplomatis huius partem ex membraneo codice Arginentinenſis diœceſis edidit Iodocus Coccius in DAGOBERTO Rege cap. 15, quam hîc damus, eſtque eiuſmodi:

In nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. TAGEBERTVS. *Diuinâ fauente clementiâ nobiliſſimus Rex. Notùm ſit omnibus ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelibus, natis & naſcendis, qualiter ego* TAGEBERTVS *exhæreditatus, Chriſto volente, propriis bonis, S. Mariam mihi in hæreditariam hæredem acquiſiui.... dans in honorem Matris Domini ad Eccleſiæ Argentinenſis monaſterium tres curtes meas optimas & electas, quas ita diſcernebam à ceteris vt præeſſent cunctis: quarum vna ſita eſt in pago Biſchoffesheim & in Comitatu Chilcheim, altera in pago, qui vocatur Rubiaca, & in Comitatu Ilchichâ, tertia in pago, qui nuncupatur Species & in Comitatu Bargenſi, ſcilicet has ſupradictas curtes ad ſupradictum monaſterium cum ſeruientibus Optimatibus, vel etiam equitibus ad eaſdem curtes pertinentibus eo iure tradidi.... Acta ſunt hæc in Senburg: & vt à nobis facta credantur, & à poſteris noſtris non infringantur,*

tur, manu propriâ roborauimus & ſigillari iuſſimus. Signum Domini TAGEBERTI, *Regis pij. Ego Turandus Concellarius Regis, ipſo iubente, reſcripſi.*

In Actis S. Arbogaſti excuſis idem Cancellarius *Durandus* appellatur. Quæ apponitur clauſula, alicuius deſcriptoris eſt, nec vllo modo cohæret, eſtque hæc: *Acta ſunt hæc* IV *Nonas Aprilis, Luna* VII. *Anno ab Incarnatione Domini* IϽCLXII, *Indict.* V, *regnante* TAGEBERTO *Rege anno* XXXII *regni ſui.* Verùm illo anno erat Indictio XV, & DAGOBERTVS ſenior iam annos duodeuiginti è vitâ deceſſerat, qui tamẽ in Fragmento hiſtorico Alberti Argentinenſis Chronico præfixo traditur *anno Domini* IϽCLXXIV *obiiſſe*: quia eius filius innuitur eſſe, qui à S. Arbogaſto ad vitam ſuſcitatus ibidem traditur: quod vlteriore non indiget refutatione. Coccius eodem cap. 15 *oblatam* ait *Argentoratenſi Eccleſiæ, hodieq; in eius poſſeſſionibus perpetuare, amœniſſimam terrarum regionem cis vltraq; Rubeaquas, facundis Elli vtrimque ripis ad vſque ferè Nouientum porrectam, ipſumq; Rubeacenſe oppidum cum arce regiâ Iſenburgo, accuratâ finium typotheſiâ hodie oppidorum pagorumq; circiter triginta duûm definitum.* Ei, autem tractui ait *Mundati appellationem inditam ab ſingularibus exemptionum & immunitatum prærogatiuis* & DAGOBERTVM in ſuprà laudato priuilegio cauere, *vt qui in monaſterij Deiparæ Virginis Argentinenſis poteſtatem veniunt, liberaliter degentes ſub Aduocati iure in liberalium virorum numero teneantur, nullumq; famulatum (præterquàm Eccleſiæ, cui addicti ſunt) Domino illius loci, vel etiam* Regi *exhibeant, niſi ab eis beneficia teneant. Habeant quoque liberam poteſtatem emendi, vendendi, dandi, habendi, & poſteris eorum propria iura dimittendi: denique vt iuſtitiam inueniant ſupra omnes, qui illic ſubditi ſunt.* Hæc ibi DAGOBERTVS. Wimphelingus in Arbogaſto ait, *Rubiacbum oppidum cum populo, pagis*

Digitized by Google

& *vniuerſis poſſeſſionibus appellari ſuperius Munus datum*: vnde *Mundatum*: quod aliis dicitur quaſi *manu datum*. Dagoberti filius in dictâ arce regiâ Iſenburgo natus videtur, ac de ſacro baptiſmatis fonte renatus. Quod Philippus Simonis in Hiſtoricâ Epiſcoporum Spirenſium deſcriptione in Principio III Epiſcopo, ahique nonnulli, vt aſſerit Coccius cap. 12, attribuerunt S. Sigeberto filio Dagoberti I, quem *Aurelianis à Chariberto de ſancto lauacro exceptum* fuiſſe ſuprà ex Fredegario oſtendimus. Nomen filij forſan *Sigebertus* fuit, quem nomine patris ſui appellauit Dagobertvs, vti ipſe ſuum acceperat nomen.

Idem *Arbogaſtus*, teſte Wimphelingo, *etiam* Dagoberto *Francorum Germanicorum Regi glorioſiſſimo perſuaſit, vt monaſterio Schutterano curtem ſeu curiam aut prædium in pago Herliſheim Baſileenſis diœceſis dono daret. Vnde & inter ſingulares monaſterij illius benefactores & apud veteres & apud recentiores Schutteranos monachos imaginibus depictus eſt*. Eſt Schutteranum cœnobium trans Rhenum Argentinenſibus ad Schutteram fluuium in Mortinauiâ ditione. At prædium Herliſheimenſe cum agrorum certis limitibus à Dagoberto iſti cœnobio donatum Colmariâ itinere duarum horarum diſtat. De eo in antiquas cœnobij tabulas hæc relata tradit Coccius cap. 8. Dagobertvs *Francorum & Germanicorum Rex, ſuaſionibus S. Arbogaſti Epiſcopi Argentinenſis, curtem ſeu prædium in pago Herlisheim Baſileenſis diœceſis dono dedit anno Domini* IↃCXXX: imò potiùs IↃCLXXX. Hinc maiori cautelâ annus à Wimphelingo omiſſus eſt. Reliquias S. Arbogaſti Suraburgi, quod Heilegen-forſt ab eo conditum monaſterium olim dixerunt, in locello affabrè facto atque inaurato adſeruari tradit Coccius cap. 19. vbi & illud monaſterium refert à Dagoberto fundatum dotatumque.

V I *Filia*

Digitized by Google

V I

Filia DAGOBERTI *Regis ope S. Florentij viſus ac loquela reddita. Kirchemium aliaq́ loca monaſterio Haſelacenſi attributa.*

EOdem tempore *S. Florentius*, qui Arbogaſto poſteà in Epiſcopatu Argentoratenſi ſucceſſit, apud Haſelacenſes, vt ſuprà dictum eſt, degebat, haud procul à Kirchemio *Regis* DAGOBERTI palatio, cuius *filiam à dæmonio vexatam liberauit*, vti legitur in Fragmento hiſtorico Alberto Argentinenſi præfixo. Acta eius varia hanc *Regis filiam* tradunt *à natiuitate cæcam & mutam* fuiſſe. *Rex igitur cognitâ* illius *ſanctitate, vt ad ſe veniat, deputatis honeſtis nuntiis interpellat. Beatus verò Florentius accerſitus, palatium Regis adiit, ſed Regis filia, viro Dei cominùs exiſtente, videndi pariter & loquendi dona percepit, præſentibus omnibus ſuæ ſalutis annuntians auctorem. Ecce, inquit, ecce venit ſanctus Dei Florentius, cuius meritis me Diuina illuminauit gratia, & vſum loquendi conceſſit. Ad tanti nouitatem miraculi contremiſcit mater, obſtupeſcit & pater . . . Rex ne ingratus videretur, quid honoris, quid beneficentiæ Dei famulo valeat impendere, diligenter attendit. Deinde quod gratius Sancto Dei nouerat, locum quem inhabitandum elegerat, perpetuò poſſidendum donauit. Adhæc humanis ne quid deeſſet neceſſitiitudinibus, his ſcilicet qui ibidem Deo forent ſeruituri, domicilium quod ipſe inhabitabat, Kircheim ſcilicet cum omnibus ſuis appendiciis liberè contradidit, donationemq́ factam auctoritate regiâ roborauit.* Hactenùs Acta ex MS. Bodecenſi. Quas ſpeciatim ei poſſeſſiones donârit, in MS. Colonienſi ita exponitur: *Quare cùm*

Rex.

Rex & omnes mirarentur, tradidit eidem ſancto viro magnam partem eiuſdem ſiluæ ad cellam ibi ædificandam, villaſq; adiacentes & prædia multa dedit, quæ vſque hodie ad clauſtrum Haſaelahe pertinent. Hæc ibi. Limites agrorum à S. Florentio aſino circumuectos, quo tempore Rex Dagobertvs corpus balneo abluebat, liberali munificentiâ donatos fuiſſe refert Coccius cap. 17. Eadem in Actis carmine heroico deſcriptis in ſuprà memorato Breuiario Argentinenſi ita paucis legũtur.

Chartæ perpetuæ ſub confirmante libello,
Rex conceſſit ei, quantùm tranſiret aſello.
Balnea dum ſineret Rex, & ab his veſtitus abiret.
Tempore duplato non iret eques ſtimulatus,
Quantum tranſiuit prunelli pes agitatus,
Donec Rex ſumpſit chirothecas, amne rigatus.

Diploma aliquod, ſeu documentum regium fundationis Haſelacenſis recitat idem Coccius, ſed, vt Dagoberto ſeniori accommodaretur, aliquot mendis interpolatum, quibus omiſſis, quæ hanc donationem attingunt, excerpimus. Ita ego incipit.

In nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis Amen. Dagobertvs *Diuinâ fauente clementiâ Francorum Rex. Omnibus, regni ſui Principibus, imò cunctis fidem Chriſtianam profitentibus, tam futuris quàm præſentibus, gratia vobis & pax ab eo, qui eſt & qui venturus eſt Omnipotens. Votum, quo Deo & Sanctis ſe quis obligauerit, ſine maculâ reatus irritum fieri non poterit. Et quantò maior & dignior eſt is cui vouetur, eò ferietur grauiori iudicio vouentis & non reddentis præſumptio. Debemus igitur & volumus nos quoque reddere, quod vouimus Domino terribili & ei qui aufert ſpiritum Principum, terribili apud omnes Reges terræ ...... Igitur ſub certâ ſpe indulgentiæ & remiſſionis peccatorum meorum, reddens alacri ſtudio votum, quod feci, monaſterium in honorem ſan-*

cta

ctæ Trinitatis, ac S. Mariæ perpetuæ Virginis, quod Haſelaque vocatur, in meo regno ac diœceſi Argentinenſi ſitum conſtruxi. Sed honorabili Florentio Dei amico, ac tunc ibidem in ſolitudine commorante, diuini inſtinctu Spiritus à me impetrante, iam dictum monaſterium ſublimare & regali munificentiâ ditare decreui. dans prædicto monaſterio, & in perpetuum datum eſſe volo; de rebus fiſci mei illic adiacentibus, quidquid ad me ſpectat, tam in villis quàm mancipiis, ſiluis, vineis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarum decurſibus: & omnia hæc in vſum monaſterij antedicti, & Fratrum ibidem Deo ſeruientium ſeu famulantium, ſub canonicali tamen regulâ degentium, liberâ donatione redigo. Trado etiam venerabili Dei cultori Florentio ſuæq; Eccleſiæ locum ac vallem terminorum Voſagi, quæ ſcilicet pro ſolitudine ſeu eremo, nec non pro requie & expectatione generalis reſurrectionis ſibi ſuiſq; ſequacibus fideliter elegit. Sed & ne ſeruitores diuini cultus ibidem videlicet & loco & eccleſiâ prædictis, penuriam aliquam vel aliquem materialis ſubſtantiæ paterentur defectum; regalem meam habitationem benè ordinatam ſeu procuratam Kirchhaim cum ſuburbiis Marley, Vallem-Coronæ, Virdenheim, Villam-Vene, caſtellum ſitum in monte iuxta ſtratam Tabernenſem, vſque ad riuulum Oſellum, cùm omnibus adiacentibus hubis, ſiluis, vineis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarum decurſibus, ipſis trado. Locum autem prædictum, quem ſingulari amplectimur dilectione, nunc & deinceps ab omni ſeruitutis oppreſſione liberum ſub regali tuitione eſſe volo, ita videlicet vt nullus iudex publicus ex iudiciariâ poteſtate quidquam poteſtatis vel negotij in ipſis marchis exercere vel habere præſumat, nec homines locorum antè dictorum adſtringere, vel ad cauſas audiendas, freda vel tributa ſoluenda, poſtremò nihil penitùs audeat ab iis exigere. Vt autem mea traditio & iuris & conceſſæ dignitatis inſtitutio ſtabilis & inconcuſſa iugiter permaneat, chartam hanc inde conſcriptam diſpoſui, adiectione ſigilli mei appenſioneq; roboratam ſignaui.

M Hactenùs

Hactenùs diploma. Annus Chriſti adſcriptus eſt IↃCXIII. enormi mendo, cùm eo tempore puer adhuc eſſet DAGOBERTVS ſenior: cuius duo filij adiunguntur Chlodoueus & Sigebertus: verùm illo necdum nato, hic creatus fuerat Rex Auſtraſiorum anno IↃCXXXVIII, cuius dein ſubiecta erat dominio Alſatiæ regio. Datum ergo dictum diploma eſt à DAGOBERTO filio Sigeberti, poſtquàm ille, vt mox dicemus, regnum Auſtraſiorum accepit. Potuit huic traditioni interfuiſſe filius antè à S. Arbogaſto, vt ſuprà dictum eſt, à morte ſuſcitatus, Potuit etiam, vt traditur, interfuiſſe Regina, legitima coniux, cùm filiâ Rathilde, quam meritis S. Florentij ſanatam fuiſſe plerique arbitrantur. De liberis huius DAGOBERTI infrà pleniùs agemus.

Dictus *Florentius* in Actis appellatur *Scotorum indigena*, ac *de Scotiâ veniſſe*, & in Vitâ metricâ, *Vir* eſt *flos Scotorum nobilibus parentibus ortus.* Ioannes Leſlæus lib. 4 Rerum geſtarum Scotorum in Eugenio VI. Rege LVII, hæc ſcribit: *Hoc tempore Scotia Eccleſia edidit acerrimum veritatis propugnatorem, Florentium quemdam, præclaris natalibus illuſtrem. Hic peregrè profectus, multos paganiſmi tenebris oppletos, Chriſti ſplendore impleuit. Vitam auſteram in intimis denſiſſimæ ſiluæ receſſibus non procul à Bruſchio celeberrimo Alſatiæ fluuio egit. Monaſterium peregregium ad ſuos (qui ex Scotiâ ad illum frequentes religionis ergô confluebant) excipiendos erexit. Hunc Argentinenſes poſteà ſuum Epiſcopum, Rothario mortuo, crearunt. Tumulatur in monaſterio, quod Scotis peregrinis eum extruxiſſe diximus.* Hæc Leſlæus: ex cuius & Hectoris Boëthij lib. 9 hiſtoriæ Scotorum, calculo, Eugenius VI anno IↃCLXXXVIII Rex creatus eſt, quo regnante, mortuo S. Arbogaſto, quem Rothario ſucceſſiſſe ſuprà demonſtratum eſt, S. Florentius creatus Epiſcopus, ad finem circiter iſtius ſeculi VII ſuperfuit: à

quo

quo *aliud D. Thomæ ſacrum cœnobium Scotis accipiendis ab eodem intra vrbem Argentoratenſem collatum eſſe* tradit ex veteribus ſchedis Coccius. Guillimannus de Epiſcopis Argentinenſibus, *eius operâ*, ait, *& auctoritate conſtructum Argentinæ Scotis monachis & peregrinis primò diuerſorium, ſiue hoſpitale, (vt vocant vetera monumenta legum) pòſt etiam templum in honorem D. Thomæ Apoſtoli, quod poſtremò in collegium Canonicorum conuerſum, multis viris egregiis quondam refertum, & vnde nonnulli Epiſcopi ſumpti.* Hæc ibi. Potuit initio S. Florentius in Haſelacenſi cœnobio, in quo ſepultus eſt, Scotos etiam monachos admiſiſſe.

Tranſlato ad Haſelacenſes S. Florentij cœnobitas Kirchemio, DAGOBERTVS Rex aut habitauit Argentorati, vbi *in palatio regio* Lotharius Imperator, eiuſque frater Ludouicus Rex Germaniæ ſignarunt diplomata, à Guillimanno edita lib. I de Epiſcopis Argentinenſibus cap. 5, aut certè ad regnum Auſtraſiorum, de quo iam agemus, adminiſtrandum tunc fuit euocatus.

VII

Regnum Auſtraſianum DAGOBERTI. *Bellum in confiniis inter eum & Theodericum Regem Neuſtriæ & Burgundiæ.*

VAcuum annorum XL interuallum in Annalibus Chronicisque Regum Francorum repertum, alto ſilentio inuoluit regnum Auſtraſiorum à Dagoberto aliquot annis adminiſtratum: quod tamen adſtruunt genuina diplomata, aliaque antiquorum ſcriptorum ſincera momumenta.

Occiſo Childerico, gratiſſimo Auſtraſiis Rege, Vulfoaldus eius etiam apud Neuſtrios Maior-Domus per fugam vix euaſit, & ad Auſtraſios reuerſus eſt. Theoderico dein à Neuſtriis Burgundiſque ad regnum reuocato, Auſtraſij, ab his eorumque Rege auerſi, Chlodoueum quemdam, qui Chlotharij III credebatur filius, ſibi Regem conſtituunt, & Ebroinum, olim eiuſdem Chlotharij Maiorem-Domus, illius palatio præficiunt, famâ diditâ ad maiorem regni huius ſecuritatem, Theodericum mortuum eſſe. Verùm Ebroinus ſpiritu ſuperbiæ tumidus, flagitioſorum ſociis adiunctis in Neuſtriam irrupit, ac priſtinam, vt diximus, apud Theodericum dignitatem recuperauit. Tunc, inquit Vrſinus in Vitâ S. Leodegarij, *Rector palatij & Maior-Domus effectus, cogitare cœpit de vlciſcendis inimicis, qui eum habere Subregulum noluiſſent. Itaque inſtar leonis rugientis per Francorum terras rugitus eius inſonuit: cunctiq; qui olim aduersùs eum egerant, qui tamen cædem effugere potuêre, fuga præſidia captarunt.* At Auſtraſij, perſpectis Ebroini inſidiis, reiectoque Chlodoueo, quem is falsò Regem ſtatuerat, videntur legitimum regni Auſtraſiorum hæredem euocaſſe DAGOBERTVM II, S. Sigeberti filium, cuius mater Imnechildis ad ea vſque tempora ſuperſtes pro Childerico regnum hactenùs præclarè adminiſtrârat. Et hac ratione DAGOBERTVS, qui Alſatiâ finitimiſque ditionibus ſolùm potiebatur, videtur ab Optimatibus oblatum patris Sigeberti regnum, id eſt, totam Auſtraſiam potiùs accepiſſe, quàm armis ac vi bellicâ ſubegiſſe. Quod factum eſſe labente anno IↃCLXXX arbitramur. Hoc noui belli Auſtraſios inter & Neuſtrios excitandi ſemen fuit: quod annis ſequentibus à Regibus Theoderico & DAGOBERTO geſtum eſt. Non tamen eas obtinuiſſe prouincias videtur DAGOBERTVS, quæ trans Ligerim ſitæ, olim

olim ad Reges Auſtraſios pertinebant.

Colitur XX Septembris S. Salaberga Abbatiſſa, anteà bis nupta: Ricranno primùm, quo poſt duos menſes mortuo, etſi inter ſanctimoniales montis Voſagi reliquam agere vitam præoptabat, tamen, ne Rex DAGOBERTVS I offenderetur, data eſt à Gunduino patre, Blandino, cognomento Baſoni, Principi aulæ regiæ, coniux: cui & genuit duos filios, Euſtaſium, intra pueriles annos defunctum, & S. Balduinum, ac tres filias, Saretrudam, Ebanem & S. Auſtrudem. Verùm marito dein ad vitam ſanctiorem conuerſo, liberiſque Deo ſacratis, religionis veſtem aſſumpſit, vti legitur in Vitâ eius MS. quam habemus ex codice Longpontico à Nicolao Belfortio deſcriptam, cuius partem edidit Andreas Cheſnæus tomo I Scriptorum hiſtoriæ Francorum paginâ 647, quam auctor coætaneus inſcripſit S. Auſtrudi Abbatiſſæ, eius filiæ, quæ illi, inquit auctor, *in curâ & regimine Sororum proceſſu temporis, cunctâ annuente cateruâ, ſucceſſit. Quæ hactenùs Chriſto auſpice, diuinis pollens priuilegiis, nunc ſupereſt.* Hæc auctor ille, qui dein bella inter Theodericum & DAGOBERTVM in confiniis vtriuſque regni geſta ita narrat.

Cœnobium puellarum in ſuburbio Lingonicæ vrbis in hæreditate vel ſucceſſione paternâ conatur extruere. Ad quod opus peragendum venerabilis VValbertus ſolamen, artificeſq; ac viros induſtrios præbuit atque commiſit. Qui locus licet Auſtraſiorum finibus immineret, vicinus tamen Burgundiæ erat, diſtans à Luxouio monaſterio, paullò minùs millibus quadraginta. Ibiq; adunatis centum, ſeu ampliùs, tam ex nobilium liberis, quàm ex proprio officio puellis, illum Chriſto Domino dicauit. Sed cùm iam pars maxima fabricæ monaſterij inſtructa eſſet, cœpit famula Chriſti præſaga, vtpote Spiritu Dei repleta, ſagaci cum viro trutinare animo, non eſſe in eodem loco puellarum cœnobium tutum, nihilq; ſtabilitatis habere mu-

 nitioniſq;

nitioniſq; locum. Nam licet barbaries procul abeſſet, Regum tamen limitibus hinc inde admixtis, periculi indicium futuris temporibus erat: quod periculum nos deinceps vidimus. Denique nuper ciuile bellum inter Reges Francorum Theodericvm *&* Dagobertvm *circa illos fines eſt actum, loca vicina quoque depopulata, agri, villæ, ædes, & ipſa, quod grauius eſt, Sanctorum corpora igne ſunt cremata. Vnde liquidò patet diuino eam Spiritu fuiſſe imbutam, quæ pridem anticipauit diſcrimen.*

Hæc Acta illa & MSS. & vulgata à Cheſnæo, cum illuſtri rerum dictarum comprobatione, nec minore noſtræ Chronologiæ conſenſu. S. Salaberga tempore Dagoberti Regis nupta, liberos quinque marito peperit: thoro ſeiuncta, dictum cœnobium in ſuburbio Lingonenſi cœpit extruere, ſed, vt auctor Vitæ habet, *prolibus* antè *Deo ſacratis*, & *religionis veſte acceptâ*. Qui eam in extruendo monaſterio adiuuit S. Walbertus, Luxouienſis Abbas, dedit etiam S. Theofridum primum Abbatem Corbeienſibus, poſtulante S. Bathilde Reginâ illius fundatrice. Verùm eo dein loco relicto, *Laudunum* migrauit Salaberga, ab vrbis illius Epiſcopo Attelano benignè excepta. Fuit hic Epiſcopus cùm Chuniberto Colonienſi, Giſloaldo Virdunenſi & Theofrido Tullenſi, in concilium adhibitus à S. Sigeberto Rege Auſtraſiorum, quando hic extructis à ſe monaſteriis Stabulao & Malmundario vicinas ſiluas & alia circumquaque loca donauit, cùm iſtic S. Remaclus, relicto Epiſcopatu Traiectenſi, Abbas præeſſet, poſt annum ɪↃᴄʟx, vt alibi demonſtrauimus. In extructo tunc Lauduni monaſterio, *intra exigui temporis ſpatium*, inquit auctor Vitæ, *adunatæ ibi ſunt plus minùs trecentæ famulæ Chriſti*: interque eas *Odila, nupta Leudino, cognomento Bodoni*, fratri ſeniori S. Salabergæ, qui *inciſâ cæſarie, monachi agebat officium*, dein *Tullenſem* adeptus Epiſcopatum

ſcopatum eſt: cui Eborinus ſucceſſit, quem ſuprà diximus cum S. Numeriano Epiſcopo Treuirenſi tempore Childerici Regis vixiſſe. Mortuâ S. Salabergâ, ſucceſſit, ex eius deſignatione, filiarum iunior S. Auſtrudis, annos tum viginti nata, poſt fugam nuptiarum Deo ſacrata: vti traditur in Vitâ S. Balduini fratris, VIII Ianuarij. Fuiſſe S. Balduinum Archidiaconum Seculphi Laudunenſis Epiſcopi, ac videri temporibus Ebroini interfectum eſſe, eiuſque funeri S. Anſtrudem Abbatiſſam interfuiſſe, ibidem diximus. Succeſſit Seculpho Omatarius Epiſcopus Laudunenſis, cui, vnà & S. Anſtrudi Abbatiſſæ, & Salabertæ, inſcripſit Vitam S. Salabergæ auctor coæuus, vt quæ narrat ciuilia bella Regum Theodorici & DAGOBERTI, non potuerit non accuratè noſſe. Omittitur hic *Omatarius* à Claudio Roberto, niſi forſan is ſit, quem *Madalgarium* appellat, aitque ſediſſe *tempore Pippini Principis*: Pippinum autem ab anno IↃCLXXXVII Maiorem Domus apud Auſtraſios fuiſſe conſtat.

VIII

Diploma monaſteriis Stabulao & Malmundario à DAGOBERTO *anno* IV *regni Auſtraſiani, Chr.* IↃCLXXXIV *ſignatum.*

INter illuſtriora monaſteria à S. Sigeberto patre DAGOBERTI extructa, eminent Stabulaus & Malmundarium, vt dictum ad illius Vitam Kalendis Februarij. DAGOBERTVS, factus Auſtraſiorum Rex, eiſdem monaſteriis donationem à patre ſuo factam confirmauit. Cuius hîc tabulas adiungimus,

mus, illuſtre regni DAGOBERTI apud Auſtraſios teſtimonium. Ita ergo habent.

DAGOBERTVS *Rex Franchorum, illuſter vir. Illud nobis ad ſtabilitatem regni in Dei nomine prouenire confidimus, ſi facta Domni & genitoris noſtri Sigeberti quondam Regis pro noſtris oraculis in Dei nomine firmare deliberamus. Atque ideò vir venerabilis Goduinus, Abba de monaſterio Stabulau & Malmundario, clementiæ regni noſtri ſuggeſſit, eò quòd Dominus & genitor noſter Sigebertus Rex, S. Remaclo ex villâ cognominante Germiniaco in pago Remenſe ad ſupraſcripta monaſteria, quæ ſunt in Arduennâ, quæ ipſe Princeps ſuo opere conſtruxit, ipſa villa Germiniacum cũ omni integritate, appendiciis ſuis pertinentibus ad ſe, id ſunt molendini duo ſub vno tecto, Cumaria ſuper fluuio Suppiâ, vinea in Beterio cum vineatore, hoc totum & ad integrum ad ipſa monaſteria, quæ ſunt in honore Patronorum noſtrorum SS. Petri & Pauli & S. Martini vel Sanctorum ceterorum, qui ibidem ad ipſa loca venerari noſcuntur, per ſuam præceptionem conceſſiſſet. Vnde & ipſam præceptionem memoratus vir venerabilis Goduinus Abba, ſuis etiam manibus roboratam, nobis in præſenti protulit relegendam: & aſſeruit, quòd pars ipſius monaſterij ipſam rem ſuperiùs intimatam, tempore præſenti poſſidere vel dominari videatur. Sed rei totius firmitate noſtram ſe.... petit, vt pleniùs ex hoc ad ſupradicta monaſteria per noſtram præceptionem in Dei nomi-*

nomine confirmare deberemus. Cuius petitionem, ſicut vnicuique iuſta petentibus, præſtitiſſe, & in omnibus confirmaſſe cognoſcite. Præcipientes enim vt, ſicut conſtat per inſpectam præceptionem iam dicto Principe, ipſa villa ſuperius intimata, cum omni integritate & ſoliditate ſuâ terminum ad eamdem vel ipſa fornaria ſeu vinea cum vineatore, taliter per ſuam præceptionem ad ipſa loca Sanctorum viſus eſt conceſſiſſe, & hoc ad præſens pares ipſius monaſterij poſſediſſe, vel dominari videntur; ita deinceps per hanc præceptionem noſtram tam terris, caſis, manſis, mancipiis, ædificiis, cum vineis, campis, pratis, ſiluis, cultis & incultis, aquis aquarumue decurſibus, plenius in Dei nomine confirmatum, ita vt pares prædicti monaſterij hoc habeant, teneant, atque poſſideant: & ipſe Goduinus ſucceſſoreſque ſui perhennis temporibus hoc valeant poſſidere vel dominari, qui potius monachis, qui ibidem ad ipſa monaſteria deſeruire videntur, vel pauperes, quibus ad ipſa loca Sanctorum alimoniæ exportantur, melius delect... pro ſtabilitate regni noſtri Domini miſericordiam adtentius exorare. Et vt hæc præceptio pleniorem obtineat Dei nomine noſtris & futuris, auxiliante Deo, temporibus vigorem, manus noſtræ ſubſcriptionibus ſubter eam decreuimus adfirmare.

Hæc ibi. Eiuſdem diplomatis S. Sigeberti mentio fit in quodam exemplari donationis Grimoaldi Maioris-Ducis S. Sigeberti, nobis & Bambergâ & Stabulao tranſmiſſo. Illi

hic præfigitur titulus : *Confirmatio Grimoaldi Ducis facta de villâ Germiniaco ad eumdem ſanctum virum*, ſcilicet *S. Remaclum*, cui villam Germiniacum dederat S. Sigebertus. Ipſum autem diploma eſt huiuſmodi:

Domino ſancto & in Christo Patri Remaclo Epiſcopo, vel omni congregationi, monaſterio Malmundario ſeu Stabulau conſiſtentium Grimoaldus. Recogitans molem peccaminum meorum, qualiter veniam obtinere merear, dono vobis donatumque eſſe volo pro compendiis ipſorum ſeruorum Dei, qui in ipſa monaſteria conuerſare videntur, loco cognominante Germiniaco, in pago Remenſi, quem Domnus glorioſus Sigebertus Rex nobis conceſſit. Ipſam villam Germiniaco cum omni integritate ſuâ, domos, ædificiis, mancipiis, acolabus, pecuniis, campis, aquis, cum omni ſoliditate, appendiciis, id eſt, duos molendinos in Supiâ cùm areâ & terrâ, vineâ vnâ in Boterio, & alia appendicia, quæ dicitur Terune iuxta fluuiolum Axina, quem de Godetrude dato pretio comparaui, domos, mancipiis, campis, pratis, vineis, aquis, aquarumue decurſibus cum omni integritate ad ſe pertinente, concedo vobis à die præſente perpetualiter: vt ipſam villam Germiniaco vel appendiciis ſuis ſuperiùs cognominatis, teneatis, poſſideatis, vel quidquid inde facere volueritis, liberam & firmiſſimam habeatis poteſtatẽ. Et ſi ſanè, quod fieri nõ credo, aliquis de hæredibus meis, vel aliqua oppoſita perſona, cõtrà hanc firmationẽ de parua munuſcula, quæ in arâ ſummi

Dei

Dei omnipotentis offerre non dubito, venire tentauerit, inferat in ſacro fiſco auri libram vnam, argenti pondera quinque, & nihilominus facta mea irrumpere non valeat.

Hactenùs illud diploma Grimoaldi, anno IↃCLXIV ob filium Childebertum ad regnum Auſtraſiorum contra ius faſque elatum interempti. Annus, quo *factis exemplaribus* exhibitum diploma eſt DAGOBERTO Regi, addebatur his verbis: *Facta exemplaria ſub die Kalend. Auguſti anno quarto regni Domini noſtri* DAGOBERTI *Regis.* is eſt Chriſti IↃCLXXXIV: quo præcedens diploma DAGOBERTI etiam ſignatum arbitramur, quando iam pridem obierat S. Remaclus, cui illas donationes fecerat Grimoaldus.

Benedictus delle Riue monaſterij Stabulenſis Sacerdos, bibliothecæ & archiui præfectus, de quo ad Vitam S. Sigeberti egimus, pro ſingulari ſuâ humanitate hæc IV Februarij anni CIↃIↃCLIV inter alia ſcripſit: *Bona, quæ circa Germiniacum poſſedit, & debet poſſidere monaſterium, anno circiter* CIↃCCCXIX *elocata fuère Remis Abbati S. Remigij, & poſtmodùm perperàm ab ipſis Remigienſibus bonis præpoſitura de Mers ab eis dependenti adiuncta. Pro quibus recuperandis etiamnum pēdet lis indeciſa, ſed propter bellorum ſtrepitus interrupta.* Ita ille. Memoratum ſuprà flumen *Suppia*, infrà *Iuppia*, Flodoardo lib. 2. Hiſt. Eccl. Remenſis cap. II *Suippia*, aliis *Suippa*, exoritur in agro Remenſi, non procul ab oppido eiuſdem nominis Suippâ: alluit deinde Pontem-Fauergij, ac tandem in confiniis Tiraſchiæ Axonæ miſcetur, quod itidem in eodē diplomate nominatum flumen: ex quorum ſitu in reliquorum locorum notitiam faciliùs deuenitur.

Confirmant has Sigeberti & DAGOBERTI donationes tum varia Imperatorum diplomata, tum S. Leonis IX, ex Epiſco-

piſcopo Tullenſi anno Chriſti CIↃXLIX ad ſummum pontificatum euecti, conſtitutio, à Miræo in Notitiâ Eccleſiarum Belgij cap. 127 vulgata, in quâ hæc leguntur: *Ratum decernimus, quidquid dedit primus conſtructor locorum, Sigebertus videlicet Rex Francorum, qui Germaniacum in pago Remenſi, & molendina duo ſub vno tecto ſuper Iuppiâ, & vineam cum vinitore in Bethereo, & telonea quæ ad portum Vetraria ſunt ſuper fluuios Taunaco & Itta, & partum qui dicitur Sallis, & Vogatium ſuper fluuium Ligerim, ipſi adhuc viuenti S. Remaglo tradidit. Eadem quoque firmitate vigoramus acta & inſtituta Regum, Chlodouei,* DAGOBERTI, *Childerici, Theoderici, qui eadem præceptis ſuis confirmauerunt, aliaq́; perplura addiderunt, nec non Imperatorum Karoli, Ludouici, Lotharij, & trium Ottonum, Henrici etiam primi & ſecundi ... Auguſtorum, qui conſtructores & defenſores fuère locorum ipſorum.* Hæc S. Leo IX Papa, apud quem ſucceſſio Regum ſecundùm ætatem, quâ ſinguli rexerunt, non ſeruatur. Imperarunt autem Auſtraſiis hoc ordine, Sigebertus, Childericus, DAGOBERTVS, Theodericus, Chlodoueus III. Extat in codice Bambergenſi *Priuilegium Gregorij* V *Papæ, per Notkerum Epiſcopum Leodienſem Abbati Rauengero miſſum, datum* III *Nonas Iunij anno Dominicæ Incarnationis* IↃCCCCXCVI, *Indictione* IX. vbi hæc traduntur: *Quia poſtulaſti, Frater, à nobis, quatenùs monaſteria in honore S. Petri conſtructa, id eſt, Stabelaus, & Malmundarium, ſita ſaltu Ardennenſi, priuilegio noſtræ auctoritatis muniremus: & quia iuſta viſa eſt nobis petitio tua, aſſenſum ei præbentes, per huius noſtri Apoſtolici priuilegij conſtitutum ſancimus atque decernimus, ſecundùm antiquorum edictum Regum, id eſt, Sigeberti, Chlodouei &* DAGOBERTI, *qui & eorumdem conſtructores fuère monaſteriorum, nec non & Imperatorum Karoli, Hlodovvici & Ottonis Auguſtorum* &c. Idem diploma ſed mutilum edidit Miræus in Notitiâ Eccleſiarum Belgij cap. 89 attri-

Digitized by Google

attribuitque antè memorato S. Leoni IX.

Habemus etiã diplomata MSS. Ludouici Pij & triũ Ottonum Imperatorum, ex quibus Otto II DAGOBERTVM inter dictorum monaſteriorum *cõſtructores* & defenſores collocat. *Abbas* Rauengerus, inquit, *poſtulauit à nobis, quatenùs ſecundùm prædeceſſorum noſtrorum morem, id eſt, Sigeberti, Hilderici, Chlodouei,* DAGOBERTI *Regum, qui & eorumdem monaſteriorum fuerunt conſtructores, nec non & Imperatorum Karoli, Ludovvici, ſed & sereniſſimi beatæ memoriæ Ottonis genitoris noſtri Auguſti Imperatoris, concederemus monachis ibidem Deo militantibus electionem regularem, quod & fecimus.* Hæc Otto II, mortuus anno ƆCCCCXCIII. Similia habet Henricus II Imperator: *Petente,* inquit, *Poppone Abbate, iuxta antiquorum Regum Sigeberti, Hilderici, Chlodouei,* DAGOBERTI, *qui conſtructores fuerunt præfati loci, nec non & Imperatorum Karoli, Ludovvici, Ottonum trium, Henrici, ſed & sereniſſimæ memoriæ Chuonradi Imperatoris, genitoris mei, ſancita .... firmauimus auctoritate noſtrâ.* Obiit S. Poppo Abbas an. CIƆXLVIII, XXV Ianuarij, quo die eius Acta dedimus. Hactenùs ea diplomata, in quibus DAGOBERTVS ferè poſtponitur Chlodoueo III, tum quòd hic toti monarchiæ præfuerit, tum fortè quòd pro DAGOBERTO filio Sigeberti minùs noto, DAGOBERTVS III filius Childeberti ſit creditus. Ita etiam innuitur in titulo apud Stabulenſes ipſi diplomati à poſteris affixo, his verbis: *Exemplar præcepti* DAGOBERTI *Regis Iunioris de villâ Germiniaco, dati Domno Godwino Abbati.* Hæc infrà in diplomate Theoderici clarè refellentur.

Quidquid autem ſit de poſterorum ſcientiâ, aut abolitâ apud eos memoriâ DAGOBERTI Regis Auſtraſiorum, ipſa verba diplomatis eius clara adeò ſunt, vt ne quidem in dubium vocari id poſſit. In aliis dictorum monaſteriorum di-

plomatis agnoſcunt *genitorem* ſuum *Henricus* II *Chuonradum*, & *Otto* II *Ottonem* I, vti *Otto* III hunc *auum*, illum *genitorem*. At *Chlodoueus* III *Childericum* nominat *auunculum*, quem *germanum* ſuum aſſerit *Theodericus* pater Chlodouei. Demum *S. Sigebertum* vti *auunculum* agnoſcunt dicti *Childericus* & *Theodericus*, ita *genitorem* ſuum geminatis vicibus appellat DAGOBERTVS. Non poſſe autem attribui DAGOBERTO Iuniori Childeberti filio oſtendit ipſe, qui tunc pro monaſteriis ſuis illud priuilegium expetiit, impetrauitque, S. Goduinus Abbas, iteratis vicibus in illo memoratus: cui priuilegium aliud indulſit Rex Theodericus, poſt annum IↃCXC, quando à Pippino ſuperatus, diplomata pro Auſtraſiis ſignauit. At Chlodoueus III nouum dein priuilegium donauit *anno* II *regni*, XXV *Iunij*, Chriſti IↃCXCV, poſtulante Abbate *Apoſtolico Domino Papaleno Epiſcopo*, qui Goduino iam antè mortuo ſucceſſerat. Non ergo vixiſſe Goduinum anno IↃCCXIV, regni DAGOBERTI Iunioris quarto, infrà prolatis diplomatis Theoderici & Chlodouei manifeſtum atque indubitatum reddetur.

IX

Friſiorum ad fidem conuerſio à DAGOBERTO *Rege commendata Epiſcopo Colonienſi. Epiſtola S. Bonifacij hac de re ad Stephanum Papam.*

DIximus ſuprà, ex libro 3 Guilielmi Malmesburienſis de Geſtis Pontificum Anglorum, *S. VVilfridum Epiſcopum Eboracenſem*, Sede ſuâ pulſum, ne à *Theoderico Rege & Ebroino Duce Francorum caperetur & ſpoliaretur*, in *Friſiam nauigaſſe*: *cuius*

cuius ad prædicationem Adalgiſus Rex gentilem tumorem inflexit, facilioremq́; in ceteros prædicationis viam aperuit. DAGOBERTVS Rex à S. Wilfrido, quem è Friſiâ ad ſe venientem, in Alſatiâ anno IↃCLXXX exceperat, didicit, quæ is illâ hyeme beneficia & à Rege Friſiæ acceperat, ac viciſſim illi eiuſque ſubditis contulerat. Euocatus eodem adhuc anno ad regnum Auſtraſiorum, cum eodem Rege Friſiæ, prouinciis ſuis conterminæ, amicitiam coluit: quam quia religione Chriſtianâ illuc introductâ ſtabiliorem fore ſperauit, vt Friſios Chriſtianis myſteriis erudiri procuraret, Epiſcopo Colonienſi mandauit. Rem geſtam deſcribit S. Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinus, & Epiſcopus Vltraiectinus in epiſtolâ ad Stephanum anno IↃCCLII in Pontificem Romanum conſecratum. Edita eſt ea à Nicolao Serario inter epiſtolas eiuſdem S. Bonifacij num. 97, ab Autberto Miræo in Codice Donationum piarum cap. 9, & in Notitiâ Eccleſiarum Belgij cap. 21. Inſerta quoque eſt à Ioanne de Bekâ Chronico Epiſcoporum Vltraiectinorum in Bonifacio Epiſcopo II cùm hac præfatione: *His diebus diſſenſio quadã exorta eſt inter Eccleſiam Colonienſem & Traiectenſem. Poſtquàm enim Bonifacius Archiepiſcopus Traiectenſis, iubente Zachariâ Papâ, Pippinum Ducem Sueſſionis vnxiſſet in Regem Francorum, quem Clemens quidem baptizauerat in regno Germanorum; Archiepiſcopus Colonienſis aſſeruit caſtrum cùm Eccleſiâ Traiectenſi donatione* DAGOBERTI *Regis ad Metropolitatum ſuum ſpectare: & contrà præfatus Traiectenſis Archiepiſcopus affirmauit Eccleſiam ſuam ad Sedem Apoſtolicam ſine medio pertinere. Quapropter & Bonifacius præſentis epiſtolæ conſultationem ſcribi fecit, quam ſanctiſſimo Patri Domino Stephano Papæ deſtinauit.* Eſt ea huiuſmodi:

Venerando ac diligendo Domino, Apoſtolatus priuilegio prædito

prædito, Stephano Papæ Bonifacius, exiguus Legatus vel Miſſus Germanicus, Catholicæ & Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ optabilem in Chriſto caritatis ſalutem.

Tempore Sergij Apoſtolicæ Sedis Pontificis venit ad limina ſanctorum Apoſtolorum Presbyter quidam miræ abſtinentiæ & ſanctitatis, generis Saxonum, nomine VVillibrordus, & alio nomine Clemens vocatus, quem præfatus Papa Epiſcopum ordinauit, & ad prædicandam Paganam gentem Freſonum tranſmiſit in littoribus Oceani occidui. Qui per quinquaginta annos prædicans præfatam gentem Freſonum maximâ ex parte conuertit ad fidem Chriſti, fana & delubra deſtruxit, & eccleſias conſtruxit, & Sedem Epiſcopalem & Eccleſiam in honore S. Saluatoris conſtituens in loco & caſtello, quod dicitur Traiectum, & in illâ Sede & Eccleſiâ S. Saluatoris, quam conſtruxit, prædicans vſque ad debilem ſenectutem permanſit: & ſibi Coëpiſcopum ad miniſterium implendum ſubſtituit, & finitis longææ vitæ diebus, in pace migrauit ad Dominum. Princeps autem Francorum Carolomannus commendauit mihi Sedem illam, ad conſtituendum & ordinandum Epiſcopum; quod & feci. Nunc autem Colonienſis Epiſcopus illam Sedem præfati Epiſcopi Clementis à Sergio Papâ ordinati ſibi vſurpat, & ad ſe pertinere dicit, propter fundamenta cuiuſdam deſtructæ à Paganis eccleſiolæ, quam VVillibrordus dirutam vſque ad ſolum in caſtello

Digitized by Google

ſtello Traiecto reperit, & eam proprio labore à fundamento conſtruxit, & in honore S. Martini conſecrauit. Et refert, quia ab antiquo Rege Francorum DAGOBERTO *caſtellum Traiectum cum deſtructâ eccleſiâ ad Colonienſem parochiam donatum eâ conditione fuiſſet, vt Epiſcopus Colonienſis gentem Freſonum ad fidem Chriſti conuerteret, & eorum prædicator eſſet, quod & ipſe non fecit. Non prædicauit, non conuertit Freſones ad fidem Chriſti, ſed Pagana manſit gens Freſonum, vſquequò venerandus Pontifex Romanæ Sedis Sergius ſupradictum ſeruum Dei VVillibrordum Epiſcopum ad prædicandum ſupradictæ genti tranſmiſit, qui illam gentem, vt præfatus ſum, ad fidem Chriſti conuertit. Et modò vult Colonienſis Sedem ſupradicti VVillibrordi prædicatoris ſibi contrahere, vt non ſit Epiſcopalis Sedes ſubiecta Romano Pontifici, prædicans gentem Freſonum. Cui reſpondebam, vt credidi, quod maiùs & potiùs fieri debeat præceptum Apoſtolicæ Sedis, & ordinatio Sergij Papæ, & Legatio venerandi prædicatoris VVillibrordi (vt & fiat Sedes Epiſcopalis ſubiecta Romano Pontifici prædicans genti Freſonum, quia magna pars illorum adhuc Pagana eſt) quam deſtructæ eccleſiolæ fundamenta diruta, & à Paganis conculcata, & per negligentiam Epiſcoporum derelicta. Sed ipſe non conſenſit. Sed modò Paternitatis Veſtræ iudicio mihi intimare dignemini: & ſi hoc iuſtum ſit reſponſum & Vobis placeat, quod*

 illi

illi Colonienſi Epiſcopo reddidi, veſtrâ auctoritate roborare, vt præceptum Sergij Papæ & Sedes illa ſtabilis permaneat. Sic enim poteſtis nos, ſi Vobis placet, adiuuare, ſi de ſcrinio Eccleſiæ veſtræ exemplare iubetis, & mihi tranſmittere, quidquid præfato Epiſcopo VVillibrordo ordinato S. Sergius præciperet & conſcriberet, vt ex auctoritate Sanctitatis Veſtræ contradicentes, conuincere & ſuperare valeam. Si autem aliter iuſtius Sanctitati Veſtræ videatur, conſilium Pa*ternitatis Veſtræ mihi inſinuare dignemini, vt ſequar.*

Addit Beka: *Hanc igitur conſultationis epiſtolam Bonifacius ad Romanam curiam tranſmiſit, qui, modico dehinc elapſo tempore, negotio nondum expleto, vitam cum martyrio conſummauit,* anno IↃCCLIV Nonis Iunij.

Hactenùs controuerſia illa atque epiſtola S. Bonifacij, cum illuſtri Dagoberti huius laude & chronologiæ noſtræ conſenſu. *Honorificè ſuſceptus*, inquit Beda lib. 5 cap. 20, *S. VVilfridus à barbaris ac Rege illorum Aldgiſlo, prædicabat eis Chriſtum, & multa eorum millia verbo veritatis inſtituens, à peccatorum ſuorum ſordibus fonte Saluatoris abluit. Et quod poſtmodùm VVillibrordus reuerendiſſimus Chriſti Pontifex in magnâ deuotione compleuit, ipſe primus ibi opus Euangelicum cœpit.* Ij ergo ad fidem anno IↃCLXXX conuerſi, videntur ſub Dagoberti patrocinio tutelâque vixiſſe, facultatemque eccleſiæ ſibi conſtruendę impetraſſe, cui Epiſcopus Colonienſis, ex præſcripto eiuſdem Regis, Sacerdotem pręficere debebat: Aldgiſlo, ſiue Adalgiſo, Regi ſucceſſit Radbodus, ſub quo circa annum IↃCLXXXVIII aut ſequentem in Friſiam venit S. Vulfrannus Archiepiſcopus Senonenſis, ac dein S. Willibrordus

brordus anno IↃCXC, poſt quinquaginta annos huius gentis conuerſioni impenſos, VII Nouemb. anno IↃCCXXXIX vitâ functus. Wilhelmus Heda cap. 5 Hiſtoriæ Vltraiectinæ, tradit DAGOBERTVM *filium S. Sigeberti Regis* à *Grimoaldo conſtitutum Epiſcopum Pictauenſem*, & hāc *Eccleſia Vltraiectina originem* ad DAGOBERTVM I transfert: quæ aliaque eius menda vltrà refutare nil opus. Colitur dictus Vulfrannus XX Martij. De eo nonnulla inquirimus IX Februarij ad Vitam S. Ansberti Archiepiſcopi Rotomagenſis pag. 346.

X

S. IRMINA *Abbatiſſa Horreenſis, filia* DAGOBERTI II. *Diploma fundationis Horreenſis monaſterij.*

INter alia quàm maximè intricata, in regno huius DAGOBERTI conſtituendo, eſt recta liberorū eius notitia. Inter hos præcipua eſt S. IRMINA Virgo monaſterij Horrei apud Treuiros prima Abbatiſſa, etiam Faſtis Martyrologij Romani ad XXIV Decembris adſcripta. Huic filiæ ſuæ DAGOBERTVS Rex id monaſterium extruxit, dotauitque: cuius fundationis diploma antiquum, Ampliſſimus Dominus Ægidius Gelenius, Sereniſſimi Electoris Colonienſis Hiſtoriographus, ac libris eruditis de antiquitate Eccleſiaſticâ editis clarus, nobis pro ſuâ humanitate communicauit ex volumine XXX Farraginis diplomatum hiſtoriæ ſeruientium, atteſtans illud ſe Treuiris ex archiuo Horrei Dagobertini anno CIↃIↃCXXXVII, beneficio Annæ Ameliæ ab Hattſtein eiuſdem monaſterij Abbatiſſæ tranſcripſiſſe. Eſt autem huiuſmodi.

Digitized by Google

In nomine ſanctæ & indiuiduę Trinitatis DAGOBERTVS *Diuinâ præordinante prouidentiâ Rex. Si Eccleſiaſticis negotiis & ſeruorum & ancillarum Dei vtilitatibus quęque neceſſaria prouiderimus, & de noſtris rebus aliquod beneficium conferre ſtuduerimus, id nobis ad temporalis noſtri regni ſtatum, & æterni promerendum præmium, incunctanter credimus profuturum. Comperiat ergo omnium ſanctę Dei Eccleſiæ fidelium, præſentium, & futurorum, induſtria, quia rogatu dilectæ coniugis noſtræ Reginæ... monaſterio in Treuericâ valle in honore ſanctę Dei Genitricis ab* IRMINA *filiâ noſtrâ conſtructo, & ſanctimonialium coadunatione decorato, ex rebus proprietatis noſtrę in pago Muſelenſe, in Marcâ Burenſe, has villas, Machare, Lorriche, Baldebrunno, Hildenesheim, VValeheim, Speia, cuius termini incipiunt in Diſenidene, & ſic vbi agri coli poſſunt, & ſic vſque Entire; & inde in ripam Dinkolter, & inde ſurſum ripam vſque ad Aldenfalkenborne, & ſic vſque Spalden; & inde ad viam quę dicitur Retweh vſque Richenheiden, & inde inter ſiluam de Cameric & Breidenwiſen, & ſic inferiùs vſque Beiheigen, & inde vſque Engelmanneſſcuren & ad fontem S. Humberti, & ad Engelburne & ſic vſque ad Aldenbuche, & inde per rectam viam vſque ad Odenburne, vſque vbi Bure terminatur, & inde in Gizenhelden vſque ad ripam, quæ cadit ſuper molendinum, & inde vſque Engelgere,*

re, & ſic ſuperiùs vſque viam ſaxorum, & inde vſque Fredebertiſcilen vſque in Renum Brunniche, cum terris cultis & incultis, vineis, molendinis, pratis, paſcuis, ſiluis, aquis, aquarumue decurſibus, viis & inuiis, exitibus, & regreſſibus, & quidquid habuimus, legali auctoritate contradidimus; eâ ſcilicet conditione, vt pauperes Chriſti inde in reliquum temporalia ſubſidiâ habituræ, æternæ vitæ ſubſidia nobis ſupplicationibus ſuis apud Deum poſſint præparare. Præterea fidelibus noſtris, tam præſentibus quàm futuris, notum fieri volumus, qualiter dilectiſſima filia noſtra IRMINA allodium ſuum, quod in Laudunenſi Epiſcopatu, in his locis, Ludusa, Aneia, Balbengeis, VVartengeis, cum omnibus appendiciis ad eadem loca iuſtè & legaliter pertinentibus, à ſponſo ſuo, Hermanno ſcilicet Comite, in dotem legali traditione ſuſcepit, pro remedio animæ ſuæ & prædicti ſponſi ſui, ad idem monaſterium, quod vocatur Horreum, cum XL manſis in ipsâ Treuericâ valle ſitis, & extra vrbem iſtis villis, Ornena, Munzefeldt, VVilare, Ruzfurt, VVinterſtorff, Rubera, per noſtram manum cum omni integritate contradidit, eâ ſcilicet ratione, vt ſanctimoniales, inibi, Deo ſanctęque Genitrici eius perpetualiter famulantes, in eiſdē bonis nullius perſonę magnę vel paruę violentiam patiantur: ſed victum & veſtitum in ſemper abſque omni inquietudine conſequantur; & vt hęc pręſens traditio tam ſua quàm noſtra ſtabiliorem

in Dei nomine ſemper poßit habere firmitatem, pręceptum hoc inde conſcriptum manu propriâ ſubtus firmauimus & ſigilli noſtri impreſſione inſigniri iuſſimus.

Hactenùs diploma Dagoberti, cui clariſſimum lumen affert Theofridus Epternacenſis in Vitâ eiuſdem S. Irminæ: vbi de ſponſo eius & extructo monaſterio hæc habet: *Hanc in primæua adhuc ætatis flore Hermannus quidam Comes Gallicanus, nobilis & egregiæ indolis, conſcriptâ ſibi ampliſsimâ dote in Tyraſio & aliis locis deſponſauerat: ſed ante diem nuptiarum immaturâ morte præreptus, magnum triſte ſuis, magis autem ipſi ſponſæ ſuæ parauerat. Quam cùm pater benignè conſolaretur, & ditiorem & potentiorem maritum ei polliceretur; illa de hoc promiſſo patris fidem exegit. Quâ acceptâ, protinùs Chriſtum Regem Regum ditiorem & potentiorem omnium, cui ſeruire regnare eſt, in ſponſum elegit. Vnde Rex pietate ac ſapientiâ mirificus... fauens electioni eius, ad vota ſua animum ſuum laxauit, & præter dotem priuati Comitiis, quod eam de hæreditate paternâ vel maternâ contingebat, ad ædificanda Sanctorum loca pro magnificentiâ regali alacriter ei delegauit... Vnde Treueri in honore Theotocos Mariæ ædificato monaſterio, in loco, qui dicitur Horreum, aggregauit ibi cœtum ſanctimonialium, quarum ipſa facta eſt Abbatiſſa. Quem locum fundis, prædiis & ampliſsimis redditibus ditauit, & regali ditioni tunc temporis eum aſſignauit... Diligebat præcipuè ſanctiſsimum Dei virum VVillibrordum, qui illo tempore merito & officio digniſſimus Antiſtes ſanctæ Traiectenſis Eccleſiæ primus honeſtè aurigabat currum.*

Hæc ibi, quæ à pleriſque ſcriptoribus, ob memoriam huius Dagoberti oblitteratam, ad Dagobertvm I transferuntur: quaſi S. Irmina ex eius vxore Nanthilde nata foret, quã (Gomadrude ob ſterilitatem repudiatâ) eum anno ıↄc-

xxxv

xxxv duxiſſe conſtat, id eſt, annis ſolùm nouem & aliquot menſibus,antequã ipſe Rex DAGOBERTVS moreretur, relicto ex Nanthilde Chlodoueo II, nondum quinque annorũ puerulo, regnorũ Neuſtriæ & Burgundiæ hærede. Verùm eſto: ante hunc Chlodoueum genita dicatur S. IRMINA; quomodò tamen credi poteſt,patre ſuperſtite, monaſterio iam conſtructo,& ſanctimonialibus collectis, memoratum ſuprà priuilegium ab eo,rogatu matris,impetraſſe? Quomodò Treuiris id ab eodem patre dotatum in regno Auſtraſiorum,quod ab anno IↃCXXXIIX S.Sigebertus, alter DAGOBERTI filius ex Ragnetrude natus, obtinebat? Non fauet etiam ſubſcriptio diplomatis, conſultò à nobis in hunc locum reiecta, quæ hoc modo fœdè aſſutis laciniis reconcinnata: *Actum anno* IↃCXLVI *Incarnationis Dominicæ, Indictione* IV, *data* VII *Kalend. Septemb. per manus Grimoaldi Maioris-Domus regiæ,anno regni Domini* DAGOBERTI II.*Actum Treuiris in Dei nomine feliciter. Amen. Signum* DAGOBERTI *Regis*. Obiit DAGOBERTVS I anno IↃCXLIV die XIX Ianuarij.Expungendus ergo cum Indictione annus Chriſti, temporibus regni Francorum primæ ſtirpis Merouingicæ diſcernendis, vt ſæpiùs monuimus,neutiquam ſolitus adhiberi,à poſteris, vt paſſim alibi,ineptè intruſus.S.Pippino Duce eo anno mortuo,præfecturam aulæ ſuſceperat quidem Grimoaldus,ſed ſub S. Sigeberto filio DAGOBERTI. Cuius proinde etiam ſubmoto nomine hæc fortè verba ſolùm reponenda: *Data* VII *Kalend. Septemb.anno regni Domni* DAGOBERTI VII. *Actum Treuiris in Dei nomine feliciter. Amen. Signum* DAGOBERTI *Regis*. quod ſignum ex litteris nominis more illius æui efformatum erat. Annus is VII DAGOBERTI II, filij Sigeberti, conuenit in annum Chriſti IↃCLXXXVI: quando S. IRMINA potuit egiſſe annum ætatis decimum ſextum. Quod cõiugi

iugi Dagoberti matri S. Irminæ nomẽ fuerit,neſcitur.Fuêre Dagoberto i,præter alias,duæ coniuges Reginæ Nanthildis & Berthildis; Chlodoueo ii Bathildis,ſeu Baldechildis; S. Sigeberto Emnechildis; Childerico Bilichildis: iſta in diplomate iam memorato dicitur Nanthildis,nomine aut à poſteris intruſo,qui diploma Dagoberto primo affinxerunt;aut certè, ſi illud ei nomen,aliudúe non abſimile fuerit,inde arrepta occaſio errorum: ad quos euitandos nomen eius in diplomate non expreſſimus.

X I

Beneficia à S. Irmina *filiâ* Dagoberti *præſtita S. VVillibrordo, potiſſimùm pro Epternacenſi monaſterio.*

Dagoberto ii igitur, filio S.Sigeberti, Regi Auſtraſiorum,filiam fuiſſe S. Irminam perſuadent tum regnum illius Auſtraſianum,tum ætas filiæ, ac præcipuè quòd temporibus S.Willibrordi Vltraiectini Epiſcopi, SS. Baſini & Lutwini Treuirenſium, Pippini Herſtalli Maioris-Domus, Regumque Dagoberto ii iuniorum vixerit. Cùm apud Treuiros degeret S. Willibrordus, monaſterium Epternacenſe,in Ducatu nunc Lutzeburgenſi ſitũ, ad Surã fluuium S. Irminæ prouocatus liberalitate, condidit, rebuſque neceſſariis ad vſum habitationemque cœnobitarum inſtruxit. Diploma donationis edidit Miræus lib.2 Diplomatum Belgicorum cap.4 & in Notitiâ Eccleſiarũ Belgij cap.11. Signatum *Treuiris ſub die Kalendarum Nouẽbris anno* iv *Domini noſtri Childeberti Regis*, id eſt, Chriſti ıↄcci. aliud dein ſub titulo Teſta-

Teſtamenti conſcriptum *ex Theofrido & MSS. Theoderici Epternacenſis* refert Browerus lib.7 Annalium Treuirenſiũ, ſed *verbis*, vt aſſerit, *paullulùm deflexis*: quod, quia minùs vulgò notum, hîc damus.

IRMINA *in Chriſti nomine Deo ſacrata, etſi indigna, gratiâ Domini Abbatiſſa, ſana quidem, Deo propitio, ſanoque conſilio teſtamentum perſcribendum rogaui, idque negotium fratri in Chriſto meo Huncioni Presbytero mandaui. Dono itaque in præſentiâ tam pro remedio animæ meæ, quàm pro nonnullâ mercedis etiam huius in illis ſempiternis gaudiis acceſſione, Baſilicæ ſanctæ Trinitatis, beatæ Genitricis & SS. Petri & Pauli Apoſtolorum honori conſecratæ, quæ eſt in prædio noſtro extructa Epternaco ad amnem Suram, vbi Dominus &* Pater *noſter in Chriſto VVillibrordus Epiſcopus, rector & gubernator eſſe videtur; donatumque eſſe iubeo, quidquid id eſt, quod ex patris ac matris ſucceſſione creuit, domos, ædificia, caſas, manſos, vineas, prata, campos, ſiluas, & horum omnium appendices, Baidelingum, Matholfingum, portionemque noſtram in Oxinuillario, cuncta, inquã, hæc lego cùm paſtoribus, bubulcis, ſubulcis, opilionibus, armentariis, horum item greges, armenta, & eorum promiſcuũ omne peculium; quibus tamen libertos annumerari non volo, quos per epiſtolas meas manumiſſos, ingenuos pronuntiaui, Gararium, Cuntoaldum, Archildem, Theodfridum & alios complures. Iterum dono, quidquid ad miniſterium loci,*

 quem

Digitized by Google

quem diximus, ſubſidiumque paratum hactenùs & à me cõquiſitum eſt, tam in auro, quàm argento, gemmis, veſtimentis, altarium velis, cortinis, vtenſilibus tam aneis quàm ferreis ligneiſque: omnia verò de ſententiâ conſilioque tam Virginum, quæ mecum vnà congregatæ viuunt, quàm Apoſtolicorum virorum Baſini & Lutuuini Epiſcoporum. Ego Hucio in Chriſti nomine Presbyter, rogante & iubente Dominâ meâ IRMINA, *hoc teſtamentum perſcripſi, & ipſa ſubter manu propriâ vnà cum teſtibus firmauit. Ego* IRMINA *hoc teſtamentum meum relegi. Ego Lutuuinus Epiſcopus. Ego Theodfridus & ceteri ſubſignauimus. Actum Treberi die Kalendarum Decembris anno quarto regni D.N. Childeberti Regis.*

Is eſt annus Chriſti IↃCCI. Habebat Pippinus Herſtallus luculentas poſſeſſiones Epternaci, quas S. Willibrordo etiam donauit, ſecundùm hanc formam è Theoderico editã à Browero:

Ego in Dei nomine illuſtris Vir Pippinus, filius Anſgiſi quondam, nec non illuſtris matrona mea Plectrudis, filia quondam Hugoberti, reputantes varios nobiſcum humanæ fragilitatis caſus; quo nimirùm & præteritæ vitæ poſſimus abluere ſordes, & donante Domino ad æterna gaudia peruenire; donamus monaſterio in loco, qui cognomentum gerit Epternacum, pagoq; Bedenſi ad Suram amnem extructo, cui virum ſtrenuum & Dei cultorem, Apoſtolicum VVillibrordum Epiſcopum, cùm turbã monachorum impoſuimus, illud Epternaci dimidium, quod Theodharius quondam Dux ibidem obtinuit, & poſteà filius eius Theodhardus nobis quondam tradidit: iis

Digitized by Google

his tamen facultatibus exceptis, quas IRMINA *in ipſo Epternaco poſſedit. Actum Gaimundis* III *Idus Maias regni D.N. Childeberti anno* XII. *Pippinus & Plectrudis, item Chudbertus, Bernarius, Charibaldus, Conſtantinus, Ioſephus, VVinetharius ſubſcripſêre.* Fuit is annus Chriſti IↃCCIX aut ſequens. Vtramque hanc Epternacenſibus factam donationem & S. IRMINÆ & Principum Pippini ac Plectrudis paucis deſcribit Theofridus in Vitâ S. IRMINÆ.

Ab hac dein euocatus S. Willibrordus Treuirim, Horreenſe monaſterium peſte liberauit: quod beneficium carmine heroico celebrat Alcuinus Flaccus in Vitâ S. Willibrordi. Viſitur iuxta Horreum antiquæ religionis parœcia S. Paulo ſacra, & monaſterio attributa, quam S. Willibrordum, Sacerdotum duodecim prouentu ab S. IRMINA locupletatam, ſolenni cæremoniâ conſecraſſe, ſcribit idem Theofridus in huius Vitâ, additque illi ab eâ etiam Montisvillam in pago Zulpiaco traditam eſſe.

XII

Horreenſis Abbatiſſa poſt S. IRMINAM *Anaſtaſia, non S. Modeſta. S. Chlodulfus Epiſcopus Metenſis fuit, non Treuirenſis.*

TRithemius in Compendio libri I Annal. Francor. opinatur *huic* IRMINÆ *in regimine ſanctimonialium ſucceſſiſſe Modeſtam cœnobij Romarici alumnam, & filiam ſororis B. Modoaldi Archiepiſcopi Treuirorum, dein Anaſtaſiam, & quarto loco Baſiliſſam.* Quæ Browerus monet, *Trithemium* ſcribere, *priuata monumenta ſecutum,* eamque *ſucceſſionem non eſſe certam.* Imò

 idem

Digitized by Google

idem Trithemius lib. 3 de Viris illuſtribus Ordinis S. Benedicti cap. 143 agit de S Modeſtâ Abbatiſsâ, atque ipſemet quod alibi ſcripſerat, refellere videtur. *Volunt autem quidam*, inquit, *quòd hæc ſacrata Virgo fuerit ſecunda Abbatiſſa in Horreo Treuirenſi: quòd an ita ſit, temporis diſſenſio me non ſinit diſcernere. Probet alius.* Scilicet qui antè ſcripſerat hanc ſucceſſionem contigiſſe ſub Chlodoueo filio Dagoberti I, etiam lib. 3 de Viris illuſtribus cap. 138, ſubiungit S. Irminam S. *VVillibrordo*, aitque *claruiſſe anno Domini* ıↄccx. Et hàc de cauſsâ Browerus S. Modeſtam inter Treuirenſes nuſquam recenſet, innuens *alumnam eſſe cænobij S Romarici, quod apud Moſellam eſt, nunc ſimul oppidum Lotharingiæ*, in Comitatu Auendēſi à S. Romarico extructum, cuius fundationis diploma legitur apud Ruerum lib. 4 Antiquitatum Voſagenſium ſub finem Vitæ S. Romarici. Hinc in Vitâ S. Gertrudis Niuellenſis illius cōſobrinæ, quæ anno ıↄclxiv ſtatim à morte illi apparuit, non legendum eſt: *In Treuirenſi monaſterio Abbatiſſa fuit, Modeſta nomine*; ſed potiùs, *In Auendenſi monaſterio*. Neque enim Treuiri monaſterium, ſed vrbs erat, varia complectens cœnobia. Nec vnicus ille error inibi eſt, Sequitur enim: *Cùm autem craſtinus dies adueniſſet, ciuitatis Epiſcopus, nomine Clodulphus, venit ad monaſterium prædictæ Modeſtæ.... Ille per ordinem narrauit ſtaturam corporis eius & ſpeciem decoris eius.* Eſt hic S. Chlodulphus Epiſcopus Metenſis, cuius frater Anſigiſus Dux S. Beggam ſororem Gertrudis vxorem duxerat. Addendum igitur, *ciuitatis Metenſis Epiſcopus*, pro quâ voce in aliis MSS. ſubſtitutum, *ciuitatis eiuſdem Epiſcopus*. At Surius mutato ſtylo edidit *Treuirenſis Epiſcopus*. Nam anno illo ıↄclxiv præerat Eccleſiæ Treuirenſi S. Numerianus, electus tempore S. Sigeberti Regis, & poſteà ſub Childerico mortuus. Ex illâ nihilominùs mendâ alius

lius & peior ſuccreuit error, quo S. Chlodulphus relictâ Sede Metenſi, dicitur factus Archiepiſcopus Treuirenſis: ſed de tempore inter auctores non cõuenit. Alij cum Claudio Roberto ſubſtituunt S. Modoaldo ante Numerianum, alij cum Scheckmanno ac Meuriſſio in ſequens reiiciunt ſeculum, quo dicunt S. Lutwino ſucceſſiſſe, rati etiam tum S. IRMINÆ ſucceſſiſſe Modeſtam: quaſi eò vſque vixiſſet S. Gertrudis, & mox ab obitu S. Modeſtæ apparuiſſet.

Succeſſiſſe S. IRMINÆ cum Browero opinamur Anaſtaſiam, de quâ Theodericus ex veteribus teſtamentorum codicillis hæc refert apud eumdem Browerum: *S. VVillibrordus & Domina Anaſtaſia Abbatiſſa puellarum in Horreo fecerunt inter ſe commutationem vinearum, & dedit Dominus VVillibrordus Dominæ Anaſtaſiæ vineæ petituras duas, in monte Paginſe iuxta flumen Rhenum, cum vinitore & omni peculio ſuo, quæ ſibi illuſtris fæmina Irmentrudis filia Pantini, conſobrina S.* IRMINÆ, *dederat. Et recepit ab eâ alias duas petituras in monte Cabracenſi ſuper flumen Moſellæ cum vinitore & omni peculio.* Hæc ibi. Willibrordus Boſchartus diſſertatione 99. de Friſiæ veteris primis Apoſtolis, duas obtrudit IRMINAS, filias Regũ DAGOBERTORVM, quarum alterã ſcribit DAGOBERTI I filiam, Horreenſis cœnobij fundatricem primam, quòd poſt huius diſceſſum S. Modeſta cũ Modoaldo Archiepiſcopo Treuirenſi, auunculo ſuo, fundationem promouiſſe dicatur in priuilegio iſti monaſterio dato à Leone Papâ: quem ipſe cum Miræo, qui illud edidit lib. 2 Diplomatum Belgicorum cap. 3, attribuit S. Leoni II, qui ſedit à XIV Auguſti anni IↃCLXXXIII ad XXVIII Iunij anni ſequentis. Browerus cõtrà tradit impetratum à Leone III, qui præfuit Eccleſiæ ab anno IↃCCXCV ad annum IↃCCCXVI, cenſetque *à poſteris interpolatum*, vt inde nihil certi confici poſſit. Alteram IRMINAM

arbitratur Boſchartus fuiſſe *filiam* Dagoberti II *qui ab anno* ↄↄCCXVI *ad* ↄↄCCXXII *regnârit*, eamque *S. VVillibrordo deuotam*, cuius dem *donationis chartulam* edit, ſignatam *anno* IV *Childeberti Regis*, patris dicti Dagoberti, vt eam Irminam neceſſe foret ante auum, qui iuuenis cœpit regnare, natam fuiſſe. Huius etiam Dagoberti filiam cenſet Scipio Dupleix S. Irminam fuiſſe. Ipſum Leonis diploma damus, vt eius diiudicatio ſit penes lectorem. ita ergo legitur:

Ego Leo Vicarius S. Petri Principis Apoſtolorum, meritis quidem impar, vice tamen ipſius dignitate Romani fungens præſulatus, cœnobium Horreenſe à Modovvaldo Treuirorum Archiepiſcopo, ſubminiſtrante B. Modeſtâ, filiâ ſororis eius, è regalibus horreis, à quibus & nomen accepit, ad diuini cultus officium reſtauratum, poſt diſceſſum beatæ Virginis Irminæ, quæ prima hunc locum prouehendum ſuſcepit, tantâ reuerentiâ & honore adprimè donatum accepimus, vt matre iſtius congregationis vitâ excedente, nulla ab extraneis quocumque modo, ſed vna ex ipſis ſubrogetur, Principibus Eccleſiæ Treuirenſis ex conſulto fauentibus, Sororibus electione potitis, ipſo quoque Præſule deuotè annuente. Quod tantâ auctoritate ſubnixum, vt in æternum ſtabile permaneat & fixum: vt in nomine Ieſu Chriſti Domini noſtri, ſanctiq; prædeceſſoris Petri, & omnium electorum Dei, æterno ſeruetur damnandus iudicio, ſi quis Prælatus tanto hîc cõmorantes exinaniuerit priuilegio. Fiat, fiat, Amen, amen.

Hactenùs illud diploma apud Miræum adiunctum alteri diplomati, quo Dagobertvs I poſſeſſiones Eccleſiæ metropolitanæ Treuirenſis dicitur confirmare: in quo hæc leguntur: *Præcipimus atque iubemus, vt omnes res vel facultates ad Eccleſiam B. Petri Treuericæ vrbis pertinentes, ſcilicet cellam S. Hilarij, quæ nunc appellatur S. Maximini, quæ eſt in prædio S. Petri conſtructa, & cellam S. Paulini & S. Eucharij, & monaſterium*

S. Mariæ

S. Mariæ quod idem præfatus Modovvaldus in territorio S. Petri nuper à fundamentis conſtruxit, quod vocatur Horrea, & baſilicam S. Martini .... ſub iure & poteſtate S. Petri Treuirenſis eccleſiæ eiuſq. Pontificis perpetualiter mancipata permaneant ... Extat illud diploma à Franciſco Roſierio in Stemmatis Lotharingiæ editum pag. 1 ſed mirè intricatum, in quo tertiò repetitur nomen *Arnulphi Ducis Auſtriæ Moſellanicæ*, idque anno ɪↄcxxɪɪɪ, quo S. Arnulphus erat Epiſcopus Metenſis, non Atto, ſiue Abbo, qui iſti Epiſcopus Metenſis ſubſcribit. Adduntur ſigilla varia conficta, vt DAGOBERTI *Regis habens inſculptum ſcutum liliis plenum*, qui ritus poſterioribus temporibus inductus fuit. Nicolaus Zylleſius in defenſione Abbatiæ Imperialis S. Maximini idem diploma, ſed hinc inde correctum, exhibet, ab aduerſariis obiectum, quod nihilominùs §§ nouem à pag. 58 ad pag. 71 cõfictum eſſe demonſtrat. Browerus pag. 422, *Si à vertice*, inquit, *vſque ad extremum vnguem hæc* in eo diplomate contenta, *cõferas, nihil, meâ quidẽ ſententiâ, hic ſani reperies.* Eodẽ modo menda adſperſa apparent nonnulla in citato diplomate ſub nomine Leonis Papæ. Quomodò enim deceſſerat S. IRMINA, cùm Horreenſe monaſteriũ, ſubminiſtrante ſumptus B. Modeſtâ, reſtauraret Modoaldus Epiſcopus, quod in altero diplomate dicitur *à fundamentis conſtruxiſſe* ante *annum* XXIII, aut, vt alij, ante *annum regni* XII, *Chriſti* ɪↄcxxxɪɪɪ? Quomodò, inquam, tum è vitâ deceſſerat S. IRMINA filia DAGOBERTI & Nanthildis, quam, legitimâ coniuge Gomadrude anno ſequente ɪↄcxxxv repudiatâ, duxit? Quidni S. Leonis IX ex Epiſcopo Tullenſi anno ᴄɪↄxʟɪx Pontificis Romani creati, à quo ſuprà diximus conſtitutionem pro monaſteriis Stabulao & Malmundario factam eſſe, potiùs dicatur citatum ſuprà diploma fuiſſe, qui tum ob libellum ſupplicem à quopiam

Digitized by Google

piam imperito antiquæ hiſtoriæ conſcriptum, approbârit liberam Abbatiſſæ electionem, minimè à ſimili controuerſiâ dependentem? Fauet huic coniecturæ, quòd cœnobium S. Romarici, in quo S. Modeſta vixit, in diœceſi fuerit Tullenſi, vt vel inde appoſito S. Modeſtæ nomine, eius beneuolentiam conciliandam auctor libelli ſupplicis ſperaſſe videatur. Demum, quidni tam poteſt illa Leonis Papæ conſtitutio ſuppoſititia cenſeri, quàm, vt Browerus ſcripſit, à poſteris interpolata?

XIII.

Sepultura S. Irminæ *apud VViſſenburgenſes. Hoc monaſterium à* Dagoberto *parente dotatum. Alia monaſteria à* Dagoberto *fundata aut dotata.*

Album-*Caſtrum*, inquit Gaſpar Bruſchius, *vel VVeiſſenburgum, monaſterium inſtituti Benedictini, vnum ex Germaniæ omnibus antiquiſſimum ac potentiſſimum: vna item ex quatuor illis ſacri Romani Imperij abbatiis, Ducali dignitate conſpicuis, Fuldenſis, Campidonenſis, ac Murbacenſis Abbatiarum in hac felicitate conſors ac ſocia. Id, inquam, ampliſſimum cœnobium in mediâ Alſatiâ ad montana Voſagi & in eiuſdem nominis imperiali oppido ad amnem Lutharum, qui mediam ciuitatem perfluit, amœniſſimo loco ſitum, Spirenſis diœceſeos, quod alibi VVitzenburgum, quaſi ſapientiæ caſtrum dicitur, quod nomen ſcholæ & academiæ tali pulchrè conuenit. Fundatum ac inchoatum legitur anno* IↃCXXIII, *dotatum verò & auctum anno Chriſti* IↃCLXIV *à* Dagoberto *potentiſſimo Galliarum Rege, cuius filia Domna* Irmina, *prima*

prima fundatrix & Abbatiſſa Horrei Treuerenſis, in ſiniſtrâ VVeiſſenburgenſis ſummi templi abſide, ſublimi & magnifico mauſoleo (in cuius ſummitatem Clerus eius loci circa Paraſceues feſtum, Corpus Dominicum collocare ſolet) depoſita, ac terræ omnium parenti reddita eſt. Hactenùs Bruſchius in Monaſteriorum Germaniæ chronologiâ. Addit Coccius in DAGOBERTO cap.18, *intra ipſam aram D* IRMINÆ DAGOBERTI *Regis filiæ ſacrum corpus loculo includi, cum hac inſcriptione:*

HIC RECONDITVM EST INTEGRVM CORPVS B. IRMINÆ VIRGINIS, FILIÆ DAGOBERTI REGIS FRANCORVM, FVNDATORIS HVIVS MONASTERII.

Quando illud ibi poſitum ſit epitaphium, nuſquam legimus. Ex Chronico Spanheimenſi, quod Trithemius huius loci Abbas ſcripſit, ante quingentos annos illud ibi extitiſſe colligi poſſe videtur. Nam *anno* CIↃCLII, vt ille tradit, *Craffto ſecundus huius monaſterij Abbas multis precibus impetrauit caput* S. IRMINÆ *Virginis, filiæ quondam* DAGOBERTI *Regis Francorum, quæ fuit prima Abbatiſſa monaſterij in Horreo Treuirenſi.* Erat Craffto Megenhardi Comitis de Spanheim, & dicti monaſterij fundatoris filius, anno CIↃCXLIX, vt idem ſcribit Trithemius, ſub Bernhelmo primo Abbate factus monachus, relictâ ſponsâ, nomine Clementiâ, filiâ Adolphi Comitis Altimontenſis, quæ in monaſterio S. IRMINÆ deinceps ſanctimonialis vixit, de quâ nos alibi. Delato ergo ad Spanheimenſes ſacro capite S. IRMINÆ, *integrum corpus* (quod in Epitaphio legitur) non adſeruabatur Weiſſenburgi: niſi quis interpretur *totum corpus*, præter caput; vel *totum*, quia pleraque oſſa corporis. In Fragmento hiſtorico, quod Alberti Argentinenſis Chronico præfixum eſt, dicuntur SS. Arbogaſtus & Florentius ſub DAGOBERTO I floruiſſe,

Digitized by Google

atque hic ad annum ɪↄcʟxxɪv vixiſſe. Quæ errata ſuprà correximus, ac ſanctos illos Antiſtites tempore Dagoberti ii in Alſatiam veniſſe demonſtrauimus. Similes errores chronologici in antiqua Weiſſenburgenſia monumenta, quæ Bruſchius deſcripſit, videntur irrepſiſſe. Fatetur hic auctor, *catalogum Abbatum*, quem partim Weiſſenburgi ipſe collegit, partim Philippus Flersheymius Epiſcopus Spirenſis illi communicauit, *initio perturbatum ac mendoſum videri*. Primus Abbas ſtatuitur Principius, qui & Epiſcopus Spirenſis fuit, ſed *cui dignitati priùs præfectus incertum*, ait Bruſchius. Agunt de eo in Catalogo Epiſcoporum Spirenſium idem Bruſchius, Eiſengreinius, Philippus Simonis aliique, ac præfuiſſe illi Eccleſiæ tradunt ſub *Sigeberto* Dagoberti *filio*: accepiſſeque ab eo Rege *decimas omnium victualium in agro Spirenſium prouenientium, quæ anteà Regi dari conſueuerant*. ii Abbas Weiſſenburgenſis ſtatuitur *Cheodonius*. iii *Radefridus*. *Huic*, inquit Bruſchius, *Badenſes thermæ conceſſæ eſſe leguntur*. Huius donationis tabulas ex Coccio hîc referimus, quòd prorſus arbitremur ad Dagobertvm ii ſpectare.

Dagobertvs *Rex Francorum viris illuſtribus, Ducibus, Comitibus, Domeſticis, vel omnibus gentibus tam præſentibus quàm futuris. Illud ad ſtabilitatem regni vel remedium animæ noſtræ perdurare credimus, ſi petitiones Sacerdotũ, quas auribus noſtris patefecerint, ad effectum perducimus. Ideò cognoſcat magnitudo ſeu nobilitas veſtra, quia nos ad ſuggeſtionem viri venerabilis* Ratfridi *Abbatis de monaſterio VVeiſſenburgo, balneas illas trans Rhenũ in pago Auciacenſi ſitas (quas Antoninus & Adrianus quondam Imperatores ſuo*

opere

opere ædificauerunt) ad monaſterium, quod dicitur VVeiſſenburg, & eſt conſtructum in honorem S. Petri in pago Spirenſi, viſi fuimus conceſſiſſe, cum omnibus & cum ipsâ marchâ ad ipſas balneas pertinente, quæ venit de duobus lateribus vſque in fluuium Murga, & de vnâ fronte ad partem occidentalem raſta vna, & de aliâ fronte ad partem orientalem leuças ſex, quas homines loci iſtius dicunt raſtas tres eſſe. Propterea hoc præceptum ceſſionis fieri iuſſimus, vt ab hac die memoratus RATFRIDVS *Abbas vel* Patres *ipſius monaſterij VVeiſſenburgenſis, ſuique ſucceſſores vel monachi ibidem commorantes, de ſupraſcriptis balneis, quas dicunt Aquas calidas, vel marchâ ad ipſas balneas pertinente, faciant quod maluerint: hoc eſt, habendi, tenendi, ſuiſque ſucceſſoribus relinquendi, firmiſſimam habeant in omnibus poteſtatem. Et vt hæc præſens auctoritas firmior ſit, manu noſtrâ vel annulo noſtro ſubter eam decreuimus roborari. Data ſub die* XI *Auguſti anno ſecundo regni noſtri. In Chriſti nomine,* DAGOBERTVS REX.

Hæc regia diplomata, addit Coccius, ***cùm aliis compluribus Rudigerum, Abbatum VVeiſſenburgenſium poſtremum, eumdemq́ primum Præpoſitum, anno*** CIƆIƆV ***Maximiliano Auguſto eiuſq́ filio Philippo Hagenoæ & frequentiſſimo S. R. I. Principum cœtui ius contra Philippum Comitem Palatinum Rheni dicenti exhibuiſſe, faſti Alſatici aſſerunt. Thermæ porrò Badenæ poſteris annis in eiuſdem appellationis Marchiones domi militiaq́ id temporis inclytos, & huic Eccleſiæ liberali clientelâ deuinctos, feudi iure tranſlatæ ſunt.***

Digitized by Google

ſunt. Hæc Coccius. Ceterùm annus II regni Dagoberti II apud Auſtraſios, quem ſuprà intelligi debere arbitramur, concurrit cum anno Chr. IↃCLXXXI, ſeptemdecim ſcilicet annis elapſis poſt annum IↃCLXIV, quo, vti à Bruſchio ſuprà & Munſtero in Coſmographiâ obſeruatur, à Dagoberto monaſterium Weiſſenburgenſe dotatum auctumque. Verùm iam tum viginti annos è viuis exceſſerat Dagobertvs I, & nepos eius Dagobertvs II exul in Hiberniâ degebat.

Extat aliud Dagoberti Regis diploma, quo fundatur & dotatur monaſterium Weiſſenburgenſe, relatum à Trithemio lib. I compendij Annalium de origine gentis Francorum, Munſtero, Coccio: eiuſdemque meminit Martinus Magerus de Aduocatiâ armatâ cap. 9 num. 513. In eo diplomate multa difficilia ſunt. Primò narratur viſio Regi facta, apparente inter Sanctos Chriſto Iudice, eiuſque rapinas culpante, tum S. Dionyſij patrociniũ, Regiſque votum de extruendo monaſterio. Quæ verbis omnino eiſdem referuntur in diplomate donationum monaſterio Haſelacenſi factarum, quod à Dagoberto II fundatum eſſe diximus, eaque tamquàm à poſteris ineptè infarta reiecimus. Clauſula ita legitur apud Munſterum: *Datum in ipſo monaſterio menſe Maio anno regni noſtri* XXIII, *anno Domini* IↃCXXIII. quẽ annum etiam adnotarunt Bruſchius & Eiſengreinius. Obſeruat Coccius apud Trithemium eſſe adtextum *annum Chriſti* IↃCXXIX, qui omiſſus eſt in operibus eius anno CIↃIↃCI recuſis, in quibus hæc clauſula eſt: *Datum, quod fecimus in ipſo monaſterio, menſe Maio, die* XI, *anno regni noſtri* XXIII, *in Chriſti nomine feliciter. Amen.* At non niſi octodecim annos imperauit Auſtraſiis Dagobertvs I, ab anno ſcilicet IↃCXXI ad IↃCXXXIX, quo filius eius Sigebertus regnum Auſtraſiæ

Auſtraſiæ accepit. Diplomati Haſelacenſi, in quo eamdem de raptu DAGOBERTI ad tribunal Chriſti fabulam narrari diximus, hæc clauſula apponitur: *Datum quod feci cum filiis meis, Chlodouico ſcilicet atque Sigeberto in dicto Haſelacenſi monaſterio, anno ab Incarnatione Domini ſexingenteſimo tredecimo menſe Aprili, die ſextâ decimâ*. Quibus omnibus expunctis, oſtendimus Haſelacenſis monaſterij fundatorem agnoſci debere DAGOBERTVM II, quod de Weiſſenburgenſi monaſterio etiam dicẽdum eſſe propius vero videtur. Bruſchius addit DAGOBERTVM *Regem dediſſe Abbati Principio exemptionis ab omni iugo Epiſcopali & aliarum plurimarum libertatum priuilegia*. quæ in eo diplomate habentur abſque mentione *Principij*, ſed & *Catalogum Abbatum initio perturbatum ac mendoſum eſſe* ex ipſo Bruſchio diximus. Dein quæ in eo diplomate leguntur priuilegia, videntur plurima ab Imperatoribus poſteà conceſſa, quale eſt, quòd *moneta in ſe habens imagines, expreſſamq́; ſimilitudinem Nemetenſis monetæ, eidem loco concedatur*. Verùm de his ſecurius ferri iudicium poſſet, ſi extarent, quæ illi monaſterio à ſequentibus Regibus atque Imperatoribus ſunt impertita priuilegia.

Rex DAGOBERTVS, *pater* S. IRMINÆ, *coronam inſignem candaliferam argenteam, auro ſubductam, turribus & ſumptuoſiſſimo opere elaboratam in eadem eccleſiâ* Weiſſenburgenſi *à ſummis lacunaribus dependentem fieri curabat, quæ hodie adhuc incolis viſendam ſe offert*. Ita Eiſengreinius ante annos ferè centum: qui relato obitu DAGOBERTI I ad annum IↃCXXXII, ſubiungit: *S. Lutuuinus Galliæ Belgicæ Dux, Treuirorum Archimyſta conſtituitur anno* IↃCXXXIII. quod factum eſſe circa annum IↃCC dicetur infrà lib. 4. Aſt hîc ſcriptoris inſcitiam agnoſci ſatis eſt.

Alia itidem monaſteria in eiſdem regionibus extructa

DAGOBERTVM Regem, parentem ſuum ac conditorem agnouerunt. Eiuſmodi ſunt Clingenſe, quod Weiſſenburgo duabus leucis diſtat, ab hæreticis deiectum: Regio pontanum, vulgò Konigs-brug, Sacro-nemori vicinum, quod nunc eſſe Ordinis Præmonſtratenſium parthenonem tradit Coccius cap. 19, qui cap. 6 aſſerit DAGOBERTVM *præclarè meritum eſſe de monaſterio Mauri* haud procul ab Tabernis Alſaticis, ac *gratam eius memoriam poſteris commendari in elenchis eiuſdem cœnobij*. Theodericus Rex vltimus illius nominis, de quo lib. 3 agemus, priuilegia deceſſorum Regum confirmauit, diplomate dato *Metis in cœnobio S. Arnulphi Kalendis Maij, anno regni* V, *Chriſti* ıↃCCXXIV, quod ita incipit: *In nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Theodericus Diuinâ fauente clementiâ Rex Francorum viro illuſtri Luthfrido Alamannorum Duci.* Eſt hic filius Adalberti, etiam Alamannorum in Alſatiâ Ducis & fratris S. Odiliæ: à quorum altero fratre Athico Habsburgicos atque Auſtriacos vetuſtiſſimæ ſtirpis ſuæ originem habere tradunt Vignerius & Chifletius. In dicto autem diplomate deceſſores Reges memorat Theodericus: *Vnde*, inquit, *Abbas Maurus præceptionem Childeberti Regis*, ac monaſterij illius fundatoris, *ſeu diuæ recordationis Theodeberti, Chlotharij*, DAGOBERTI, *Sigeberti itemq;* DAGOBERTI, *quondam Regum, nobis ad oſtentationem oſtendit*. En S. Sigebertus inter duos DAGOBERTOS, patrem ſcilicet DAGOBERTVM I, & filium DAGOBERTVM II, quantum aſſequi poſſumus. Demum quod prope vrbem Spirenſem extat monaſterium S. Germano dicatum, à DAGOBERTO extructum atque egregiis dotatum prouentibus tradunt Eiſengreinius, Philippus Simonis aliique. Sed quamdiu antiqua non proferuntur monumenta, quis intelligendus ſit DAGOBERTVS, incertum.

XIV *Alia*

Digitized by Google

X I V

Alia DAGOBERTI *Regis filia. Palatiolum monaſterium ab* ADELA *tum viduâ fundatum. Albericus huius filius, nepos* DAGOBERTI, *pater S. Gregorij Vltraiectenſis, an etiam auus S. Alberici Epiſcopi Vltraiectini?*

ALtera DAGOBERTI Regis filia, ADELA, ſiue ADHELA nomine, poſt mariti obitum, IRMINÆ ſororis exemplo inflammata, monaſtico item cultu aſſumpto, vitam ſanctiſſimè traduxiſſe, ac monaſterio Palatiolo Abbatiſſa præfuiſſe fertur, à Sauſſaio ad XXIV Decembris cum S. IRMINA ſorore Martyrologio Gallicano inſcripta. Cuſtoditur, teſte Coccio in DAGOBERTO cap. 12, in vetuſtis Eccleſiæ Treuirenſis monumentis teſtamentum eius, quo hæredem bonorum omnium Palatiolenſem Eccleſiam ſcribit. Id à Browero pag. 430 editum hîc ſubteximus.

ADELA *in Christo Domino ſacrata Abbatiſſa*, DAGOBERTI *Regis quondam filia. Cùm peruulgatum notumque bonis omnibus ſit; quemadmodùm nos monaſterium in villâ, quæ dicitur Palatiolum, in ripâ poſitum fluminis Moſellæ, quod ipſum à Pippino Maiore-Domus Treuiris permutatione quæſiuimus, honorique S. Mariæ Virginis, Genitricis Domini noſtri Ieſu Christi, & Beatorum Petri & Pauli ceterorumque Sanctorum iam dudum ad proprij monaſterij vſum extruxi-*

extruximus, in eoque monacharum cœtum diſciplinâ & regulâ S. Benedicti viuentium aggregauimus; faciendum denique nobis viſum eſt, vt has vitæ degendæ neceſſarias opes, quas de propriis hactenùs largitæ ſumus, teſtamenti etiam præſenti paginâ confirmaremus. Legamus itaque & donamus huic, quod diximus, monaſterio villam noſtram, quæ dicitur Palatiolum, *in quâ cœnobium eſſe conſtructum videtur, idque cum omni integritate tam domibus, ædificiis, additamentis, caſis, curtibus, manſis, mancipiis, quàm vineis, campis, pratis, ſiluis adiacentibus, farinariis, aquis, aquarumque decurſibus, & omnibus iis, quæ ad ipſam pertinere villam conſtat. Addi volumus his prædium Scripnaſium in pago Moſao ſitum, ad ipſius Moſæ fluminis ripam, omneſque poſſeſſiones eiuſdem villæ, vno duntaxat quadraginta iugerum agro excepto, quem Inſulæ nomine appellatum, iam antè dulciſſimo filio* Alberico *donauimus. Similiter à Deiparæ matris hoc monaſterio poſſideri prædia ea omnia mea volo, quæ in Bietbergis Beſlancioque ſita: quæque à dulciſſimâ germanâ meâ* Regenirvde *dato pretio comparaui. Rurſus portiones meas villarum Enchiariaci, Vrſiaci, Caimetarum his adiicio, quæ ad Moſellam omnes ſitæ ſunt: quibus adiungi res item eas facultateſque placet, quæ in prædio* Regimoſeti à Feronio *filio* Tullonis *iuſtæ mihi venditionis titulo quondam obtigêre. Accedunt etiam his poſſeſſiones Baldelingis,*

gis, quæ in pago ſitæ Bentenſi, & à Ganciofrido & VVigerico emptæ, in ius peculiumque meum redactę ſunt: item quę in prędio Machariaco à Bertonio mihi donata, hęc omnia tribuo donoque. Ad extremum id quoque de ſententiâ congregationis memoratę ſtatuimus, vt quidquid opum poſſeſſionumque in monaſterium hoc ipſum contulimus, id in Archiepiſcoporum Eccleſię Treuericę ſemper ſit arbitrio atque tutelâ. Datum Kalendis Aprilis, anno XII *Theoderici Regis.*

Eſt is Chriſti IↃCCXXXI. Nam ſub vltimo Theoderico deceſſiſſe è viuis ADELAM conſtat. At locus is Canonicorum eſt collegio, à quo hodieque poſſidetur, poſteà attributus, ab vrbe paſſuum circiter tria millia in Septemtrionem, Treuirorum ſuburbano quondam annumeratus, & Epiſcoporum habitatione illuſtris, nunc mœnibus auctus ac prætérlabentis Moſellæ iocundus adſpectu, nomen Palatioli à veteri palatio retinet: vti tradunt Coccius, Browerus, aliíq;.

Tertia ſoror S. IRMINÆ & ADELÆ à domeſticis ſcriptoribus, inquit Browerus, habetur REGENTRVDIS, quã ADELA in teſtamento iam recitato *dulciſſimam ſuam germanam* agnoſcit, reliqua latent. Coccius cap. 12 omiſsâ REGENTRVDE, ſubſtituit ROTHILDEM, ſiue RATHILDEM, eamque eſſe ex filiabus DAGOBERTI Regis, cui S. Florentium luminum & linguæ vſum Diuinâ ope reddidiſſe diximus, ideoque illam etiam præ reliquis ſubſcripſiſſe diplomati donationum S. Florentio à Rege DAGOBERTO factarum. Addunt Sanmarthani lib. 4 Genealogiæ Regum Francorum, eius nuptiis adſtitiſſe beneque precatum eſſe S. Florentium Epiſcopum Argentoratenſem: nupſiſſe Luderico Bucano, quem vete-

tis caſtri Inſulenſis, quod vulgò *de Buck* appellant, conditorem volunt, ac ditionis Gallo-Flandriæ (quam Ludouicus Pius Imperator in diuiſione regni *Medenentum*, Audoënus in Vitâ S. Eligij *Medenatum* ferè dixerunt) præfecturam adminiſtraſſe. Quod defectu antiquorum monumentorum non ſatis liquet, potiſſimùm cùm Ludericus diu ante tempora S. Florentij videatur floruiſſe.

Dagoberti II nepos Albericvs, filiâ eius Adela natus, plures procreauit liberos, è quibus fuit S. Gregorivs, qui Vltraiectinæ Sedi vice Epiſcopi præfuit Presbyter, in cuius Vitâ S. Ludgerus eius diſcipulus ſcribit, *S. Bonifacium poſt tredecim annos peracta in Freſoniâ prædicationis perueniſſe ad Palatiolum monaſterium Virginum prope Treuiris ciuitatem in ripâ fluminis Moſellæ, cui tunc præerat Abbatiſſa nomine* Addvla, *religioſa valdè & timens Deum..... Per idem tempus electus puer* Gregorivs, *quaſi quartum decimum aut decimumquintum agens ætatis annum, Dei inſtinctu venit ad auiam ſuam, id eſt, ad matrem patris ſui* Albrici *ſupradictam* Abbatiſſam *Deum timentem* Addvlam.... *Nolens ab eo vltrà diſiungi, iuit ad auiam ſuam prædictam* Abbatiſſam *venerabilem* Addvlam, *dicens, ſe velle cum homine pergere, & ad diſcendos diuinos libros diſcipulatum eius ſubire.... Videns ergo famula Dei* Addvla, *quia prudens erat fæmina, animum inflexibilem pueri, dedit illi pueros & equos, & dimiſit eum ire cum ſancto Magiſtro in opus, quod compleuerunt ſimul vſque ad martyrium eius,* quod cōtigit v Iunij, anno ᴐᴐCCLIV. *Fuerunt ei,* addit S. Ludgerus, *fratres nobiles & eximij de patre generati, & de matre eius nati alij fratres vterini, qui iuuenili audaciâ ſecuri, latronū crudeli manu in ſiluâ occiſi ſunt. Ex maioribus fratribus, qui honorati à Rege mittebantur in longinquiora regna Galliarum*, prognatus videtur *S. Albericus* dein Epiſcopus Vltraiectinus ab aui nomine

ita

ita appellatus, *in quo totius domus ſpes magna incubuit,qui* ægrotante S. GREGORIO,*in Italiâ erat regali ſeruitio occupatus*, & *triduo vel quatriduo ante tranſitum eius venit inopinatè diu optatus, cunctis neſcientibus,excepto Patre ſpiritali,qui eius aduentum longè ante prædixerat*: cuius *electus filius* dicitur,ab aliis *nepos & conſanguineus*, dein Coloniæ Epiſcopus Vltraiectinus ordinatus:quem tamen Ioannes de Beka aliiq́ue ſcribunt *ex Angliâ oriundum,de partibus diœceſis Eboracenſis.*

XV

DAGOBERTI *obitus & apud Rotomagenſes ſepultura.*

LVſtrauimus hactenùs variam, in quâ DAGOBERTVS vixit,conditionem,exortum regium, exilium, extra Galliam,& in eam reditum;regnum in Alſatiâ, & tandem etiam in hæreditate paternâ Auſtraſiorum. Spectauimus quoque eximiam eius pietatem,& illuſtria beneficia,quæ variis Eccleſiis & monaſteriis præſtitit,& vt à S. IRMINA filiâ præſtarentur permiſit adiuuitque: vt Sigeberto Rege ſancto & Imnechilde prudenti ac piâ Reginâ natum,ac Scotorum denique religioſiſſimis inſtitutis in Hiberniâ ad vitæ ſanctimoniam informatum poſſis agnoſcere : fortè etiam in ipsâ parẽtum domo à viris ſanctis,quos ex eadem Scotorum gente aduenas & pater & Maior-Domus Grimoaldus, huiuſq́ue ſorores Gertrudis & Begga munifi centiſſimè excipiebant,in infantiâ veluti lacte quodam, rerum Diuinarum ſenſu, enutritum. Poſteà quoque (quoniam id regificum cenſetur) nec bella defuêre. Ciuile illi cum Theoderico

Digitized by Google

Rege interceſſit: in quo, quantum ex nonnullis veſtigiis colligi poteſt, videtur anno ↀCLXXXVII ab hoſte circumuentus, captus, occiſuſúe. Præcipui eius militiæ Duces fuerunt Vulfoaldus Maior-Domus, Pippinus Herſtallus filius Anſigiſi & S. Beggæ, & Martinus, qui S. Chlodulpho fratre Anſigiſi natus creditur.

Ab hoc Pippino diximus ſuprà incipere eam hiſtoriæ partem Chronico Fredegarij adiunctam, quam auctor ſe iuſſu Childebrandi fatetur ſcripſiſſe. Ita autem incipit cap. 97. *In Auſtriâ mortuo Vulfoaldo Duce, Martinus Dux & Pippinus filius Anſigiſili quondam Franci nobilis, dominabantur.* Mortuus eſt Pippinus ſub DAGOBERTO Rege iuniore anno Chriſti ↀCCXIV, menſe Decembri, cùm *rexiſſet populum Francorum annis* XXVII *& menſibus ſex*, vt tradunt Annales Metenſes. Cœpit ergo anno ↀCLXXXVII menſe Iunio, à quo anno dicti Annales Metenſes incipiunt his verbis: *Anno ab Incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti* ↀCLXXXVII *Pippinus filius Anſegiſili nobiliſſimi quondam Francorum Principis, poſt plurima prælia magnoſq́; triumphos à Deo ſibi conceſſos, Orientalium Francorum,* id eſt, Auſtraſiorum, *glorioſo genitori feliciter ſuccedens, ſuſcepit principatum.* Sigebertus Gemblacenſis in Chronico, relatâ ad annum ↀCLXXXV nece S. Leodegarij, ſubdit: *Anſigiſus pater Pippini à Gunduino perimitur, quem ipſe iuuentum & nutritum de ſacro fonte ſuſceperat, & ad maximos militiæ honores prouexerat.* Alij Anſegiſi necē multò citiùs contigiſſe arbitrantur. *Gundoinus* ſuprà in diplomate Childerici, anno ↀCLXXII pro Stabulenſibus ſignato, *Dux* appellatur. Eo *interempto cum ſatellitibus, Pippini virtutem atque victoriam longè lateq́; vulgatam eſſe,* tradunt iidem Annales Metenſes: vt exinde militiæ ſupremus Præfectus DAGOBERTI fuiſſe videatur, atque anno dein ↀCLXXXVII mortuo Vulfoaldo, Maior-

Domus

Domus illius à Iunio menſe conſtitutus.

Nec diu ſuperfuiſſe DAGOBERTVM colligimus ex hiſtoriâ Chronico Fredegarij annexâ: cui aſſentiuntur Chronicō Moiſſiacenſe, Geſta Regum Francorum, & Continuator Aimoini. Ibi relato poſt obitum Vulfoaldi dominatu Martini & Pippini, additur: *Defunctis,* ſeu *decedentibus Regibus, commiſſis inuicem Principibus Ebroino, Martino atque Pippino, aduersùm Theodericum Regem excitantur ad bellum..... Deuicti cum ſociis Martinus atque Pippinus in fugam lapſi ſunt, perſecutuſq́ eos Ebroinus maximam partem de illâ regione vaſtauit.* En annus, quo Reges omnes Auſtraſiorum defuncti erant, ſiue tum ſimul cum DAGOBERTO captus ſit, aut obierit filius eius, à S. Arbogaſto olim ad vitam reuocatus, ſiue eo antè mortuo vltimus deceſſerit DAGOBERTVS. Quo autem lethi genere interierit, nuſquàm exprimitur. Violentâ morte obiiſſe innuunt duo, tum quòd corpus in hoſtili poteſtate manſerit, tum quòd à Martino & Pippino, vt dictum eſt, contra Regem Theodericum, & Ebroinum quaſi in vltionem cædis Regiæ bellum ſit reſumptum. In Vitâ S. Audoëni XXIV Auguſti traditur ſacrum huius corpus *Clypiaco Rotomagum* delatum eſſe, & *in baſilicâ B. Petri Apoſtoli, in loco quem ſibi præparauerat, cùm ingenti decore ſepultum. In iſtâ eccleſiâ* (addit auctor Vitæ illius) *requieſcunt Chlotharij Regis duæ Reginæ, Haldetrudis & Bertetrudis, itemq́* DAGOBERTVS *filius Sigeberti Regis, quem totondit Grimoaldus: atque etiam Childericus Rex frater Theoderici cum vxore Bilichilde & filiâ, quos ipſe vir ſanctus illic ſepelierat.* Fridegodus Poëta antiquus in Vitâ metricâ MS. S. Audoëni de hiſce illic ſepultis ita cecinit circa an. Chr. IↃCCCCL:

In quâ Reginæ tumulari commeruêre,
Inſuper & Reges multi, multiq́ Valentes.

Interemptus eſt in venatione Childericus Rex, & in ditione, vt apparet, Pariſiorum, non tamen potuit à morte habere ſepulturam apud auum Dagobertvm i, patrem Chlodoueum ii, & fratrem Chlotharium iii, in monaſterio S. Dionyſij, quamuis de eodē monaſterio benè meritus eſſet, vt teſtantur monumenta antiqua à Dubletio vulgata. Eminuiſſe eâ occaſione videtur pietas S. Audoëni, vt cùm fortè nonnulli regni Optimates aduersùs cadauera Regis, Reginæ ac horum filiæ feralem in modum ſæuirent, eadem ſibi impetrârit, & ſuâ in baſilicâ Rotomagenſi iuſta iis fieri curârit, ac tumulum locari. Aſt haud æquè euidens eſt, quâ occaſione Dagobertvs Rex Auſtraſiorum, procul à ſuo regno & paterno apud Metenſes ſepulchro, in Neuſtriâ & regno Theoderici, qui eum bello perſequebatur, fuerit tumulandus. Quamquàm (quæ erat *immaniſſima Ebroini tyrannis*, vt loquitur Vrſinus in Vitâ S. Leodegarij) ab eo Dagobertvs dolo aſtuque circumuentus, aut ad pacificum colloquium euocatus, contra fidem datam, & fortè periurio ſubdolè ſancitam, exiſtimari poteſt, abductus, & interemptus. Iuſſit idem Ebroinus interfici S. Ragnebertū Martyrem, cuius necis Acta refert Cheſnæus tomo i hiſtoriæ Francorum pag. 625: in quibus dicitur *intercedente Dei famulo Audoëno Pontifice, Rodoma vrbis Præſule, cuius fama ſacerdotij illo tempore orbem repleuerat Galliæ, non fuiſſe continuò interfectus.* Si hoc non potuerit impetrare idem S. Audoënus, vt non continuò interficeretur Dagobertvs, potuiſſe ab obitu eius videtur obtinere cadauer, vt apud Childericum patruelem, quem etiam *ob inſolentiam* clamitabant *meritò interfectum*, aliquem ſepulturæ honorem aſſequeretur.

XVI *Chro-*

X V I

Chronologia regni Theoderici cum annis DAGOBERTI *collata. Obitus S. Leogarij Martyris, & Ebroini Maioris-Domus.*

DIonyſius Petauius par.2 Rationarij temporum lib.4 cap. 17 cenſet *Chlothary III & Childerici Regum tempora ex Theoderici exordio firmanda.* Et nobis, quamuis illorum temporum tam ſolida opinemur iacta eſſe fundamenta, vt exordium regni Theoderici iis ſuperſtrui poſſit; alia tamen non deſunt argumenta, quibus cœptam Chronologiam firmemus, aſſertumque iam DAGOBERTI apud Auſtraſios regnum muniamus. Ac primo Acta S. Wilfridi, ſicut reditum nobis DAGOBERTI ex Hiberniâ ad Auſtraſios oſtenderunt, ita anno IↃCLXXIX (quo ſuprà diximus Childericum initio æſtatis interemptum) clarè euincunt Theodericum regnum recuperaſſe, eiuſque palatio præfuiſſe Maiorem-Domus Ebroinum.

Expulſus ab Epiſcopatu Eboracenſi eſt, teſte Bedâ lib. 4 cap. 12 *anno* IↃCLXXVIII *S. VVilfridus*: poſt cuius abſceſſum Ethelredus Rex Merciorum bellum intulit Egfrido Northumbrorum Regi, à quo Wilfridus fuerat à Sede Epiſcopali eiectus. Conferto igitur graui prælio iuxta fluuium Trentam, occiſus fuit Alfwinus frater Regis Egfridi. *Contigitq́*, inquit Malmesburienſis, *vt anno reuoluto, eodem die, quo ille* (Wilfridus) *præiudicium in Eboraco paſſus fuerat, cadauer regij adoleſcentis illatum vrbi longum indiceret iuſtitium. Ita Ethelredus triumpho functus, integritate regni receptâ, VVinfridum Epiſcopum,*

piſcopum, qui Ceddæ apud Liccfeld ſucceſſerat, quòd Egfridi partium fuerat, expulit. Is Gallico littori fortè appulſus, in Theodericum Regem & Ebroinum Ducem Francorum incidit: quibus à Britannià mandatum erat, vt VVilfridum Epiſcopum caperent & ſpoliarent. Quem illi errore nominis acti, ſociis occiſis & rebus ablatis, abire ſinerunt. At VVilfridus, nē in manus Theoderici Regis & Ebroini incideret, *in Friſiam,* vt ſuprà diximus, *nauigauit, hyememq́; ibi exegit.* Inde vere ſequente anni ɪɔᴄʟxxx Romam proficiſcens, Dagobertvm Regem in Alſatiâ inuiſit. Vbi Romam venit, *ab Agathone Papâ* (verba ſunt Bedæ lib.5 cap.20) *Epiſcopatu eſſe dignus inuentus eſt,* & *ad Synodum centum viginti quinque Epiſcoporum, aduerſus eos, qui vnam in Domino Saluatore voluntatem atque operationem dogmatizabant, vocatus inter Epiſcopos conſedit,* & cum iis ſubſcripſit epiſtolæ ex hac Synodo ad Conſtantinum Imperatorem, Heraclium & Tiberium Auguſtos miſsæ, quæ refertur actione quartâ ſexti Concilij Oecumenici, Conſtantinopoli eodem anno ɪɔᴄʟxxx menſe Nouembri inchoati. Sed ad Theodericum, quem conſtat anno ɪɔᴄʟxxɪx Regem fuiſse, redeamus.

Regno igitur ad eum poſt Childerici cædem delato, Auſtraſij Chlodoueum Chlotharij ɪɪɪ creditum filium, vt diximus ex Vitâ S. Leodegarij, in Regem aſsumpſerunt, *aſſerentes cum ſacramento Theodericum mortuum eſſe.* Tunc S. Leodegarius, quòd huic Chlodoueo, vt præſcripſerat Ebroinus, nollet promittere fidem, captus atque euulſis oculis abductus eſt, & inediâ aliquamdiu in ſiluis cruciatus; ac poſteà in ædibus Waymeri, Ducis cuiuſdam Campaniæ, qui ad hoc malum perpetrandum cùm Didone altero Ebroini Conſiliario *è finibus Auſtri,* ſiue Auſtraſiæ, miſsus fuerat, detentus. Interim Ebroinus, reiecto Chlodoueo illo ſuppoſitio, in gratiam Theoderici Regis reſtitutus, dignitatem Maioris-

Maioris-Domus adhuc anno IↃCLXXIX, vt ex Malmesburienſi conſtat, recepit. At DAGOBERTO ad regnum Auſtraſiæ anno ſequente IↃCLXXX euecto, Waymerus (cum S. Leodegario) in Neuſtriam ad Ebroinum fugit, ac *per huius fraudem in Epiſcopum promotus, in eius indignationem* dein *incurrit: multis flagellis caſus, turpiſſimeq́, vt decebat proditorem, condemnatus, laqueo ſuſpenſus eſt. .. S. Leodegarium in quoddam perduxerunt cœnobium: in quo per annos circiter duos latuiſſe* tradit Vrſinus, ad annum ſcilicet IↃCLXXXII, quando iuſſu Ebroini oblatus Regi, opprobriis contumeliiſque affectus, linguâ etiam exectâ, traditus eſt *S. VVaningo*, in cuius *monaſterio Fiſcano per biennium ferè in Dei laudibus reſedit* ad annum vſque IↃCLXXXIV. Quo tempore ei ad Concilium ab Epiſcopis in Villâ regiâ habitum euocato, ingredi non licuit, ſed ſeorſim à Rege in ſpeciem examinatus, eiusatque Ebroini ſententiâ capite plexus eſt die II Octobris, vti gemina vitæ eius hiſtoria exactè tradit; altera Epiſcopo Auguſtodunenſi Ermenario eius ſucceſſori dicata, altera auctore Vrſino inſcripta Anſoaldo Pictauorum Epiſcopo, in Didonis eius patrui locum ſubſtituto. En quinquennium primum regni Theoderici. Sirmondus tomo I Conciliorum Galliæ partem dicti Concilij in Villâ regiâ habiti edidit, prænotato ſequenti anno Chriſti IↃCLXXXV, vt mirum ſit ab eodem addi annum tum fuiſſe Theoderici Regis XVIII. Eadem Petauij ſententia eſt par. I Rationarij temporum lib. 8 cap. 2, additq́ue, *errare eos, qui S. Leodegarij necem in annum conferunt* IↃCLXXII. Videtur potiſſimùm confutari Bucherius, qui cum Sirmondo, ipſoque Petauio, Theodericum ſcripſerat Childerico ſucceſſiſſe anno IↃCLXVII, & conſequenter S. Leodegarium, vti Acta eius exigunt, poſt quinquennium elapſum anno IↃCLXXII interfectum eſſe. Miræus in Chro-

S nico

nico Belgico dubius hæret, & bis necem Leodegarij annotat, anno ſcilicet ıↄclxxii cum Bucherio, & anno ıↄclxxxv cum aliis, additâ excuſatione ob magnam inter chronographos controuerſiam: quæ principiis benè examinatis nulla apparet.

Anno dein ıↄclxxxvii mortuis & Vulfoaldo Maiore-Domus apud Auſtraſios, & horum Rege Dagoberto, Duces Pippinus Herſtallus & Martinus à Theoderico Rege & Ebroino, vti diximus, prælio victi ſunt. Tunc Martinus Dux Lugduno Clauato, quò fugerat, ad Ebroinum euocatus, contra datam fidem cùm ſociis omnibus interfectus eſt. Ebroinus eâ victoriâ inſolenter elatus, dum Francos crudeliùs opprimit, à quodam Hermenfrido confoſſus eſt, eodem anno ıↄclxxxvii ad finem vergente, aut certè initio ſequentis, *tranſacto* poſt necem S. Leodegarij *trium annorum ſpatio*, vti in vtriſque Actis legitur. Poſtquàm Ebroinus viuendi finem fecit, Epiſcopi in Palatio congregati, de corpore S. Leodegarij multis miraculis claro diſceptarunt, Ermenarius Auguſtodunenſis, Anſoaldus Pictauienſis, & S. Vindicianus Cameracenſis & Atrebatenſis. Lite per ſortem inter Miſſarum ſolennia diremptâ, auectum eſt ſacrum corpus è diœceſi Atrebatenſi Pictauium, & in vicino monaſterio S. Maxentij *medio Martio menſe* depoſitum. Cuius Tranſlationis ſolennitas ad xvi Martij in nonnullis Martyrologiis annotatur, contigitque anno ıↄclxxxviii.

In locum Ebroini ſucceſſit Waratdo, ſeu Waratto, Maior-Domus, ac mox datis obſidibus inter hunc & Pippinum pax firmata. Sed Waradone à filio Giſlemaro ſupplantato reſuſcitatæ diſcordiæ ſunt, bellumque ciuile recruduit, *quamplurimis nobilibus viris Pippini Ducis fraudulenter ad caſtrum Manucum*, quod Namurcum interpretantur, *occiſis*. Quæ eodem

dem anno ɪɔᴄʟxxxvɪɪɪ facta arbitramur. Non diu pòſt Gilſlemarus, ſæpius à S. Audoëno Epiſcopo Rotomagenſi fruſtrà monitus, morte peruicaciam luit, & Warado pater priorem dignitatem recepit. Tunc, vt concordiæ auctor fieret, Coloniam profectus eſt S. Audoënus, ac pace ſtabilitâ, ad Regem Theodericum ac Waradonem regreſsus, in villâ regiâ Clypiaco prope Pariſios ex hac vitâ ad præmium meritorum migrauit die xxɪv Auguſti anno ɪɔᴄʟxxxɪx. Quem obitus illius annum infrà lib. 4 firmabimus: reliqua conſtant ex eius Vitâ, & Hiſtoriâ iuſsu Childebrandi ſcriptâ apud Fredegarium cap. 97, 98 & 99. Quæ omnia ſimul collata chronologicam noſtram computationem roborant, vtque anni Theoderici ac DAGOBERTI, quos ſtatuimus, præclarè quadrent, efficiunt.

Præterea *S. Vindicianus Epiſcopus Cameracenſis*, apud Baldericum lib. ɪ Chronici Cameracenſis cap. 25, *ſuper res Atrebatenſis Eccleſiæ à Ioanne Papâ confirmari priuilegium curauit, datum* vɪɪɪ *Idus Maij anno* vɪɪ *regni Theoderici*. Eſt is Ioannes v die xxɪɪ Iulij anni ɪɔᴄʟxxxv electus, anno ſequenti ɪɪ Auguſti vitâ functus: quo illud priuilegium neceſſariò datum eſt, & noſtrum calculum egregiè confirmat. Sirmondus in Notis ad Synodum Rotomagenſem & Petauius par. ɪ lib. 8 cap. 2, & par. 2 lib. 4 c. 17, ob *Indictionē* ɪɪ huic priuilegio additam, aſſerunt annum Chriſti indicari ɪɔᴄʟxxɪv. Verùm tum præerat Eccleſiæ Adeodatus Papa, inter quem & Ioannem eam rexerũt Domnus ɪ, Agatho, Leo ɪɪ & Benedictus ɪɪ, cui Ioannes v ſucceſſit. Imò S. Autbertus Epiſcopus Cameracenſis tum etiam viuebat, anno ɪɔᴄʟxxv die xɪɪɪ Decembris mortuus, cui anno ſequenti, vt ſuprà oſtenſum, ſucceſſit *S. Vindicianus*. Indictio ergo aut xɪv reponenda, aut tamquàm à poſteris intruſa expungenda, cum ſubſcriptio-

ne Leodegarij iam antè interempti. An etiam tum Auſtregiſilus Bituricenſis vltra ſexaginta annos mortuus reuixerit, aliuſúe eius nominis ſubſcripſerit, ipſe Baldericus viderit. Simili modo corruit alterum argumentum Sirmondi ad dictam Synodum Rotomagenſem relatum: quia nimirùm Priuilegium immunitatis à S. Vindiciano Epiſcopo datum monaſterio Vedaſtino dicitur *Kalendis Maij anno* VII *Theoderici Regis, Indictione* quoque II, quaſi inde inferretur annus Chriſti IↃCLXXIV. Sed S. Vindicianus, à quo potiſſimùm illud monaſterium extructum eſt, necdum eo annò Epiſcopus erat. Ipſi prætereà priuilegio, quod inter Diplomata Belgica edidit Miræus cap. 5, ineptè quædam adiecta: ſubſcribunt enim SS. Auſtregiſilus, Eligius, Audomarus, & Faro Epiſcopi, ac Wandregiſilus Abbas, omnes ante Theoderici regnum vitâ functi. De Synodo Rotomagenſi agemus lib. 4.

XVII

Regnum Auſtraſianum Dagoberti II *probatum ex diplomate Theoderici Regis Stabulao & Malmundario dato. Horum ſub vtroque Rege Abbas S. Goduinus. Obitus Theoderici Regis.*

PRoſequimur reliqua Theoderici Regis geſta, è quibus & regnum Dagoberto aſſerimus, & hactenùs poſitam chronotaxin firmamus. Mortuo XXIV Auguſti ann. IↃCLXXXIX S. Audoëno, erat Maior-Domus antè memoratus Warado,

Digitized by Google

Warado, qui non diu poſteà deſiit viuere, relictâ Anſlede viduâ. *Huius gener*, (inquit auctor hiſtoriæ iuſſu Childebrãdi ſcriptę apud Fredegarium cap 99) *nomine Bertharius, honorem Maioris-Domus ſuſcepit*, anno ıɔcxc. Contra quẽ *Franci*, quòd eorum *amicitiam & conſilia ſæpè contemneret*, *Pippinum concitant*. Hic *contra Theodericum Regem & Bertharium* pugnat anno ıɔcxcı *Textricij in Veromanduis*, vincitque. Bertharius à ſuis occiditur. *Pippinus Theodericum Regem accipiens cum theſauris, & domum palatij, omnia peragebat*, *vt* idẽ auctor cap. 100 tradit. Dein *Rex idem victus ſub Pippino tribus annis regnaſſe* traditur in Annalibus Metenſibus, quando *Pippinus*, vt in eiſdem Annalibus dicitur, *ne tyrannidem videretur exercere, nomen Regis Theoderico inæſtimabili pietate reſeruauit. Ipſe verò totius regni gubernacula, theſaurosq; regios, & vniuerſi exercitus dominationem, propriæ facultatis iure diſponenda ſuſcepit.* Excipiunt Annales Fuldenſes ad an. 751 *chartas & priuilegia, quæ Regis nomine ſcribebantur.* Tunc S. Goduinus Abbas monaſteriorum Stabulai & Malmundarij, viſâ hac regnorum immutatione, curauit nomine Regis Theoderici bona monaſterij iterato diplomate ſtabiliri, quod hîc damus, ex MS. codice Bambergenſi, ſub hoc titulo:

Exemplar Præcepti Theuderici Regis Abbati Godoino dati de confirmatione omnium rerum monaſteriorum.

Theudericus Rex Francorum, vir illuſter. Si petitiones Sacerdotum aut Eccleſiarum prolatas, in quò noſtris auribus rectè popoſcerint, perducimus ad effectum, regiam conſuetudinem exercemus, & in æternum Dominum retributorem ex hoc habere confidimus. Ideò notum ſit fidelibus noſtris, quia

 vene-

venerabilis vir Godoinus Abba de monaſterio Stabulau & Malmundario, quæ ſunt in honore S. Mariæ & ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli vel ceterorum Sanctorum à bonæ memoriæ auunculo noſtro Sigeberto quondam Rege, ob amorem Chriſti, de foreſte fiſcibus noſtris ſuper fluuium Amblauam conſtructa, Clementiam noſtram expoſcit, eò quòd ipſe Princeps pro mercedis ſuæ compendio & retributione æternâ, villas aliquas de fiſcis, tam vltra Ligera res proprias, quas Domnus Remaglus legitimè poſſedit, quàm exteras per Præcepta ſuâ manu roborata ſub integrâ emunitate abſque introitu Iudicum conceßit. Vnde & ipſa Præcepta, ſeu & confirmationes, decedentium Regum, memoratus Abba ſe præ manibus habere adfirmat: ſed petiit Celſitudinem noſtram, vt tam id, quod ipſe Princeps Domnus Sigebertus de fiſco ſuo, ſeu de reliquis locis ad ipſa monaſteria à Chriſtianis hominibus inibi videtur fuiſſe conlatum, & præſentis temporis eorum manet poſſeßio vel dominatio, vt hoc in idipſum pro noſtris oraculis confirmare deberemus. Cuius petitioni pro reuerentiâ ipſorum monaſteriorum, ſeu & conſiderantes ſacerdotium ipſius viri Godoini, vel fidei bonæ reſpectum, quo erga regimen noſtrum fideliter videtur famulari, non ſolùm confirmaſſe, ſed etiam pro mercede noſtrâ à nouo reconceßiſſe noſtra comperiat Magnitudo. Præcipientes enim, vt, ſicut conſtat à ſupraſcripto Principe Domno Sigeberto, vel germano

noſtro

noſtro Childerico quondam Rege, ſeu ceteris Chriſtianis hominibus ad ipſa monaſteria tam villabus, domibus, mancipiis, acolabus, vineis, ſiluis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, cùm reliquis beneficiis mobilibus & immobilibus rectè fuiſſe conlatum vel condonatum. Et ex hoc præſenti tempore quieto ordine pars ipſorum monaſteriorum cernitur dominari. Ita deinceps pro noſtrâ auctoritate pleniùs in Dei nomine confirmamus tam ſupraſcripta loca, quàm circa ſupradictum Godoinum Abbatem & ſucceſſores ſuos, vel monachos ibidē conſiſtētes, tam noſtris quàm futuris temporibus inſpectas ipſas anctoritates, antelectos Principes, vel reliqua inſtrumenta, quod ibidem fuit firmatum, vel condonatum, ſeu & in anteà iuſtè & rationabiliter fuerit conlatum, ſub emunitatis nomen abſque introitu Iudicum ibidem maneat inconuulſum. Quo fiat vt & nobis ad mercedem pertineat, & ipſos ſeruos meliùs delectet, pro regni noſtri conſtantiâ attentiùs Domini miſecordiam deprecari. Et vt hæc præceptio firmior habeatur, & per tempora conſeruetur, manus noſtræ ſubſcriptionibus ſubter eam decreuimus roborari. In Chriſti nomine Theodericus Rex ſubſcripſit.

Hactenùs diploma Theoderici, cui aderat ſigillum ex litteris eiuſdem nominis formatum. Hoc quoque diploma certum atque indubitatum eſt. Childericum, cui occiſo erat ſubrogatus, ſuum (vti reuerà erat) *germanum* agnoſcit: & tam ipſe *Theodericus*, quàm *Childericus* frater in diplomate ſuprà allegato, *S. Sigebertum*, horum monaſteriorum fundatorem,

torem, ſuum *auunculum* appellant ac reuerentur. Interim in exemplaribus monaſterij Stabulenſis, expuncto titulo ſuprà indicato, hic ſubſtitutus eſt: *Exemplar Præcepti Regis Theoderici, filij* DAGOBERTI *Iunioris, dati Domno Goduino Abbati.* Nempe, quia oblitteratâ memoriâ DAGOBERTI II, diploma à nobis illi vindicatum ad DAGOBERTVM *Iuniorem* retulerant, illi neceſſariò ſubiungendas cenſuerunt Theoderici tabulas iam recitatas, quaſi ſub vtroque Rege vixiſſet S. Goduinus Abbas. Verùm obſtant tum ipſa diplomata, tum vtriuſque & DAGOBERTI & Theoderici regni tempora à nobis ordinata, tum denique peruetuſta exemplaria, quæ iuſſu S. Henrici Imperatoris Stabulai deſcripta, Bambergam vnà cum parte aliquâ Reliquiarum S. Remacli delata, iſtic hactenùs integra atque incorrupta viſuntur.

Huius Goduini imago, vt alicuius ex proximis ſucceſſoribus S. Remacli, viſitur apud Stabulenſes ad thecam ligneam, quæ circumdat feretrum ipſius S. Remacli, cum hac ſcripturâ: *S. Goduinus.* Qui Sancti titulus eidem paſſim & vbique tribuitur per templa & clauſtra Stabulenſe & Malmundarienſe, viſiturque in peruetuſtis tapetibus, omnibuſque antiquioribus & recentioribus Abbatum indiculis. In Floribus Eccleſiæ Leodienſis à Bartholomæo Fiſeno editis par. 2 Paralipomenon pag. 605 referuntur *SS. Sigolinus, Goduinus, Anglinus, Albricus, & Odilo Abbates Stabulenſes*: eorumque aliqua elogia adduntur à Franciſco Laurentij Priore Malmundarienſi ex monumentis Stabulenſibus collecta; in quibus dicitur, *poſt S. Sigolinum anno* IϽCLXXXVII *mortuum, S. Goduinum rexiſſe Eccleſiam Stabulenſem* annis nouem, *ſub annum* IϽCXCVI vitâ functus, cùm biennio ante Theodericus frater Childerici eſſet mortuus. Verùm S. Goduinum priùs aliquantò factum eſſe Abbatem perſua-
det

Digitized by Google

det diploma DAGOBERTI ſuprà, anno regni IV, Chriſti IↃC-LXXXIV datum, eidemque etiam ante annum IↃCXCVI ſucceſſiſſe Papolenum Epiſcopum ex ſequentibus conſtabit. Sed ad Theodericum redeamus.

Annales Metenſes à Pippino Duce exordiuntur: ſed, vt quiſque eos perlegens intelliget, anno vno priùs, quæ Theodericus geſſit, narrant. In his Annalibus dicitur *Theodericus*, poſtquàm *à Pippino victus eſt*, quod anno IↃCXCI contigiſſe diximus, *ſub eodem regnaſſe annis tribus & mortuus eſſe.* Anno is IↃCXCIV deceſſit, qui cœpto errore notatur in illis Annalibus præcedens IↃCXCIII. Illum errorem deſcripſit Sigebertus Gemblacenſis, ſed æui ſequioris ſcriptor, qui paſſim in annis Regum Francorum ſtirpis Merouingicæ titubat: quem Hadrianus Valeſius in ſuis rerum Francicarum hiſtoriis ordinandis negat audiri oportere. Hiſtoria Francorum iuſſu Childebrandi ſcripta cap. 101 tradit *Theodericum regnaſſe annos* XIV, omiſſis menſibus, quos aut anno IↃCLXXIX aut IↃCXCIV regnauit, maximè quia ob initium regni multis purturbationibus agitatum, ſeriùs *præſentibus nobilibus regnorum* Neuſtriæ, Burgundiæ, & , reiecto Chlodoueo, Auſtraſiæ, *ſolenniter*, (vti, quod ex Vitâ S. Leodegarij colligitur, mos erat) *in Regem eſſe ſublimatus* videtur. Hinc Aigradus, auctor coæuus, ſcribit in Vitâ MS. S. Condedi Abbatis XXI Octobr. *poſſeſſiunculas* huic *à nobili Schivvardo collatas* VI *Idus Octobris*, *ſub anno tertio præfati Regis Theoderici, qui erat Lantberti Abbatis Fontanellenſis annus tertius*. ergo & annus Chriſti IↃCLXXXII, vt lib. 4 conſtabit, vbi de primis Abbatibus Fontanellenſibus agemus.

Statutum annum IↃCXCIV obitus Theoderici Regis confirmat Chronicon Vedaſtinum apud Franciſcum le Bar, vbi obitus refertur *in annum quintum regiminis Hattæ* I *Abbatis*,

T quem

Digitized by Google

quem electum tradit *anno* ıↃcxc; *anno* ſequenti ıↃcxcı, *Theoderici* xıı *à S. Vindiciano ſolenniter benedictum.* Demum annum mortis eius ıↃcxcıv ſignat antiquum epitaphium, epiſtylio, ſeu limbo ſuperiori mauſolei eius in monaſterio Vedaſtino inſcriptum, his verſibus:

Rex Theodericus, ditans vt verus amicus
Nos ope multimodâ, iacet hic cum coniuge Dodâ:
Regis larga manus, & Præſul Vindicianus,
Nobis Regale dant & ius Pontificale.
In decies nono cum quinquagies duodeno
Anno defunctum ſciet hunc, qui quatuor addet.
Quâ legis hac horâ, Dominum pro Regibus ora,
Muneribus quorum ſtat vita Dei famulorum.

Albericus, qui paſſim malo calculo ſeriem temporum, quibus priores Reges Francorum vixerunt, digerit, hic & annum & ſepulturam Theoderici rectè obſeruat; ſed ineptè eclipſin, quæ anno præcedente contigerat, adiungit. Annũ obitus Regis Theoderici ſtatuit Baronius regni eius xıx, Chriſti dclxxxvııı: Bucherius, Fiſen, Miræus cum Petauio, Sirmondo aliiſque, regni xxıv, Chriſti ıↃcxc; quorum rationes, vt vidimus, haud admodùm validæ ſunt. Fundamentum primarium, ob quod obitum Theoderici referunt in annum ıↃcxc, in annis Childeberti filij ſupputandis ex ipſo Petauio euertitur par. 1 lib. 8 cap. 4: vbi *Pippinum* tradit, *Theoderico ſuperato, vtrinſq; regni tenuiſſe magiſterium anno* ıↃcxcı.

XVIII *Re-*

XVIII

Regnum Chlodouei III. *Diploma datum S. Papoleno Epiſcopo, Abbati Stabulenſi & Malmundarienſi.*

QVemadmodùm à morte Chlodouei II tres eius filij adhuc paruuli ſuperfuerunt, Chlotharius III, Childericus & Theodericus, omnes dein regnum Francorum aſſecuti; ita Theoderico anno IↃCXCIV vitâ functo, filioli parui relicti ſunt, Chlodoueus III & Childebertus. Auctor coæuus hiſtoriæ iuſſu Childebrandi ſcriptæ apud Fredegarium ca. 101. de regno Chlodouei hæc tradit: *Mortuus eſt Theodericus Rex, regnauit autem annos* XIV. *Chlodoueum filium eius paruulum elegerunt in regnum. Non poſt multos verò annos prædictus Rex Chlodoueus ægrotans mortuus eſt. Regnauit autem annos* IV. Hos cuncti paſſim Chronologi admittunt: & quidem ex iudicio Baronij ab anno IↃCLXXXVIII ad IↃCXCII; Sirmondi, Petauij, Bucherij, Miræi, & aliorum ab anno IↃCXC ad IↃCXCIV. à quo primùm anno regnaſſe vſque ad IↃCXCVIII Clodoueũ II ex ipſius annis Theoderici fratrumque conuincimus, & infrà in annis regni Childeberti confirmabimus. Malebrancus contendit eum biennio ante patrem Theodericum obiiſſe, & ſimul cum eo annos IV regnaſſe. Hiſtoriæ iuſſu Childebrandi ſcriptæ aſſentiuntur Annales Metenſes his verbis: *Theoderico mortuo, filius eius paruulus, nomine Chlodoueus, à Pippino ordinatur in Regem. Qui dum quartum annum in regno compleſſet, innocentem vitam finiuit.* Tempora huius pueruli Regis ſub regimine Pippini videntur fuiſſe prorſus quieta,

quem electum tradit *anno* ↄↄCXC; *anno* ſequenti ↄↄCXCI, *Theoderici* XII *à S. Vindiciano ſolenniter benedictum.* Demum annum mortis eius ↄↄCXCIV ſignat antiquum epitaphium, epiſtylio, ſeu limbo ſuperiori mauſolei eius in monaſterio Vedaſtino inſcriptum, his verſibus:

Rex Theodericus, ditans vt verus amicus
Nos ope multimodâ, iacet hîc cum coniuge Dodâ:
Regis larga manus, & Præſul Vindicianus,
Nobis Regale dant & ius Pontificale,
In decies nono cum quinquagies duodeno
Anno defunctum ſciet hunc, qui quatuor addet.
Quâ legis hac horâ, Dominum pro Regibus ora,
Muneribus quorum ſtat vita Dei famulorum.

Albericus, qui paſſim malo calculo ſeriem temporum, quibus priores Reges Francorum vixerunt, digerit, hîc & annum & ſepulturam Theoderici rectè obſeruat; ſed ineptè eclipſin, quæ anno præcedente contigerat, adiungit. Annũ obitus Regis Theoderici ſtatuit Baronius regni eius XIX, Chriſti DCLXXXVIII: Bucherius, Fiſen, Miræus cum Petauio, Sirmondo aliiſque, regni XXIV, Chriſti ↄↄCXC; quorum rationes, vt vidimus, haud admodùm validæ ſunt. Fundamentum primarium, ob quod obitum Theoderici referunt in annum ↄↄCXC, in annis Childeberti filij ſupputandis, ex ipſo Petauio euertitur par. 1 lib. 8 cap. 4: vbi *Pippinum* tradit, *Theoderico ſuperato, vtriuſq; regni tenuiſſe magiſterium anno* ↄↄCXCI.

XVIII *Re-*

XVIII

Regnum Chlodouei III. *Diploma datum S. Papoleno Epiſcopo, Abbati Stabulenſi & Malmundarienſi.*

QVemadmodùm à morte Chlodouei II tres eius filij adhuc paruuli ſuperfuerunt, Chlotharius III, Childericus & Theodericus, omnes dein regnum Francorum aſſecuti; ita Theoderico anno IϽCXCIV vitâ functo, filioli parui relicti ſunt, Chlodoueus III & Childebertus. Auctor coæuus hiſtoriæ iuſſu Childebrandi ſcriptæ apud Fredegarium ca. 101. de regno Chlodouei hæc tradit: *Mortuus eſt Theodericus Rex, regnauit autem annos* XIV. *Chlodoueum filium eius paruulum elegerunt in regnum. Non poſt multos verò annos prædictus Rex Chlodoueus ægrotans mortuus eſt. Regnauit autem annos* IV. Hos cuncti paſſim Chronologi admittunt: & quidem ex iudicio Baronij ab anno IϽCLXXXVIII ad IϽCXCII; Sirmondi, Petauij, Bucherij, Miræi, & aliorum ab anno IϽCXC ad IϽCXCIV. à quo primùm anno regnaſſe vſque ad IϽCXCVIII Clodoueũ II ex ipſius annis Theoderici fratrumque conuincimus, & infrà in annis regni Childeberti confirmabimus. Malebrancus contendit eum biennio ante patrem Theodericum obiiſſe, & ſimul cum eo annos IV regnaſſe. Hiſtoriæ iuſſu Childebrandi ſcriptæ aſſentiuntur Annales Metenſes his verbis: *Theoderico mortuo, filius eius paruulus, nomine Chlodoueus, à Pippino ordinatur in Regem. Qui dum quartum annum in regno compleſſet, innocentem vitam finiuit.* Tempora huius pueruli Regis ſub regimine Pippini videntur fuiſſe prorſus quieta,

Digitized by Google

quem electum tradit *anno* ıↃcxc; *anno* ſequenti ıↃcxcı, *Theoderici* xıı *à S. Vindiciano ſolenniter benedictum.* Demum annum mortis eius ıↃcxcıv ſignat antiquum epitaphium, epiſtylio, ſeu limbo ſuperiori mauſolei eius in monaſterio Vedaſtino inſcriptum, his verſibus:

Rex Theodericus, ditans vt verus amicus
Nos ope multimodâ, iacet hic cum coniuge Dodâ:
Regis larga manus, & Præſul Vindicianus,
Nobis Regale dant & ius Pontificale,
In decies nono cum quinquagies duodeno
Anno defunctum ſciet hunc, qui quatuor addet.
Quâ legis hac horâ, Dominum pro Regibus ora,
Muneribus quorum ſtat vita Dei famulorum.

Albericus, qui paſſim malo calculo ſeriem temporum, quibus priores Reges Francorum vixerunt, digerit, hic & annum & ſepulturam Theoderici rectè obſeruat; ſed ineptè eclipſin, quæ anno præcedente contigerat, adiungit. Annũ obitus Regis Theoderici ſtatuit Baronius regni eius xıx, Chriſti dclxxxvııı: Bucherius, Fiſen, Miræus cum Petauio, Sirmondo aliiſque, regni xxıv, Chriſti ıↃcxc; quorum rationes, vt vidimus, haud admodùm validæ ſunt. Fundamentum primarium, ob quod obitum Theoderici referunt in annum ıↃcxc, in annis Childeberti filij ſupputandis ex ipſo Petauio euertitur par. 1 lib. 8 cap. 4: vbi *Pippinum* tradit, *Theoderico ſuperato, vtriuſq; regni tenuiſſe magiſterium anno* ıↃcxcı.

XVIII *Re-*

XVIII

Regnum Chlodouei III. *Diploma datum S. Papoleno Epiſcopo, Abbati Stabulenſi & Malmundarienſi.*

QVemadmodùm à morte Chlodouei II tres eius filij adhuc paruuli ſuperfuerunt, Chlotharius III, Childericus & Theodericus, omnes dein regnum Francorum aſſecuti; ita Theoderico anno IↃCXCIV vitâ functo, filioli parui relicti ſunt, Chlodoueus III & Childebertus. Auctor coæuus hiſtoriæ iuſſu Childebrandi ſcriptæ apud Fredegarium ca. 101, de regno Chlodouei hæc tradit: *Mortuus eſt Theodericus Rex, regnauit autem annos* XIV. *Chlodoueum filium eius paruulum elegerunt in regnum. Non poſt multos verò annos prædictus Rex Chlodoueus ægrotans mortuus eſt. Regnauit autem annos* IV. Hos cuncti paſſim Chronologi admittunt: & quidem ex iudicio Baronij ab anno IↃCLXXXVIII ad IↃCXCII; Sirmondi, Petauij, Bucherij, Miræi, & aliorum ab anno IↃCXC ad IↃCXCIV. à quo primùm anno regnaſſe vſque ad IↃCXCVIII Clodoueũ II ex ipſius annis Theoderici fratrumque conuincimus, & infrà in annis regni Childeberti confirmabimus. Malebrancus contendit eum biennio ante patrem Theodericum obiiſſe, & ſimul cum eo annos IV regnaſſe. Hiſtoriæ iuſſu Childebrandi ſcriptæ aſſentiuntur Annales Metenſes his verbis: *Theoderico mortuo, filius eius paruulus, nomine Chlodoueus, à Pippino ordinatur in Regem. Qui dum quartum annum in regno compleſſet, innocentem vitam finiuit.* Tempora huius pueruli Regis ſub regimine Pippini videntur fuiſſe prorſus quieta,

quem electum tradit *anno* ↄↄCXC; *anno* ſequenti ↄↄCXCI, *Theoderici* XII *à S. Vindiciano ſolenniter benedictum*. Demum annum mortis eius ↄↄCXCIV ſignat antiquum epitaphium, epiſtylio, ſeu limbo ſuperiori mauſolei eius in monaſterio Vedaſtino inſcriptum, his verſibus:

Rex Theodericus, ditans vt verus amicus
Nos ope multimodâ, iacet hic cum coniuge Dodâ:
Regis larga manus, & Præſul Vindicianus,
Nobis Regale dant & ius Pontificale,
In decies nono cum quinquagies duodeno
Anno defunctum ſciet hunc, qui quatuor addet.
Quâ legis hac horâ, Dominum pro Regibus ora,
Muneribus quorum ſtat vita Dei famulorum.

Albericus, qui paſſim malo calculo ſeriem temporum, quibus priores Reges Francorum vixerunt, digerit, hic & annum & ſepulturam Theoderici rectè obſeruat; ſed ineptè eclipſin, quæ anno præcedente contigerat, adiungit. Annũ obitus Regis Theoderici ſtatuit Baronius regni eius XIX, Chriſti DCLXXXVIII: Bucherius, Fiſen, Miræus cum Petauio, Sirmondo aliiſque, regni XXIV, Chriſti ↄↄCXC; quorum rationes, vt vidimus, haud admodùm validæ ſunt. Fundamentum primarium, ob quod obitum Theoderici referunt in annum ↄↄCXC, in annis Childeberti filij ſupputandis ex ipſo Petauio euertitur par. I lib. 8 cap. 4: vbi *Pippinum* tradit, *Theoderico ſuperato, vtrinſq; regni tenuiſſe magiſterium anno* ↄↄCXCI.

XVIII *Re-*

XVIII

Regnum Chlodouei III. *Diploma datum S. Papoleno Epiſcopo, Abbati Stabulenſi & Malmundarienſi.*

QVemadmodùm à morte Chlodouei II tres eius filij adhuc paruuli ſuperfuerunt, Chlotharius III, Childericus & Theodericus, omnes dein regnum Francorum aſſecuti; ita Theoderico anno IϽCXCIV vitâ functo, filioli parui relicti ſunt, Chlodoueus III & Childebertus. Auctor coæuus hiſtoriæ iuſſu Childebrandi ſcriptæ apud Fredegarium ca. 101, de regno Chlodouei hæc tradit: *Mortuus eſt Theodericus Rex, regnauit autem annos* XIV. *Chlodoueum filium eius paruulum elegerunt in regnum. Non poſt multos verò annos prædictus Rex Chlodoueus ægrotans mortuus eſt. Regnauit autem annos* IV. Hos cuncti paſſim Chronologi admittunt: & quidem ex iudicio Baronij ab anno IϽCLXXXVIII ad IϽCXCII; Sirmondi, Petauij, Bucherij, Miræi, & aliorum ab anno IϽCXC ad IϽCXCIV. à quo primùm anno regnaſſe vſque ad IϽCXCVIII Clodoueũ II ex ipſius annis Theoderici fratrumque conuincimus, & infrà in annis regni Childeberti confirmabimus. Malebrancus contendit eum biennio ante patrem Theodericum obiiſſe, & ſimul cum eo annos IV regnaſſe. Hiſtoriæ iuſſu Childebrandi ſcriptæ aſſentiuntur Annales Metenſes his verbis: *Theoderico mortuo, filius eius paruulus, nomine Chlodoueus, à Pippino ordinatur in Regem. Qui dum quartum annum in regno compleſſet, innocentem vitam finiuit.* Tempora huius pueruli Regis ſub regimine Pippini videntur fuiſſe prorſus quieta,

Digitized by Google

XVIII

Regnum Chlodouei III. *Diploma datum S. Papoleno Epiſcopo, Abbati Stabulenſi & Malmundarienſi.*

QVemadmodùm à morte Chlodouei II tres eius filij adhuc paruuli ſuperfuerunt, Chlotharius III, Childericus & Theodericus, omnes dein regnum Francorum aſſecuti; ita Theoderico anno IↃCXCIV vitâ functo, filioli parui relicti ſunt, Chlodoueus III & Childebertus. Auctor coæuus hiſtoriæ iuſſu Childebrandi ſcriptæ apud Fredegarium ca. 101, de regno Chlodouei hæc tradit: *Mortuus eſt Theodericus Rex, regnauit autem annos* XIV. *Chlodoueum filium eius paruulum elegerunt in regnum. Non poſt multos verò annos prædictus Rex Chlodoueus ægrotans mortuus eſt. Regnauit autem annos* IV. Hos cuncti paſſim Chronologi admittunt: & quidem ex iudicio Baronij ab anno IↃCLXXXVIII ad IↃCXCII; Sirmondi, Petauij, Bucherij, Miræi, & aliorum ab anno IↃCXC ad IↃCXCIV. à quo primùm anno regnaſſe vſque ad IↃCXCVIII Clodoueũ II ex ipſius annis Theoderici fratrumque conuincimus, & infrà in annis regni Childeberti confirmabimus. Malebrancus contendit eum biennio ante patrem Theodericum obiiſſe, & ſimul cum eo annos IV regnaſſe. Hiſtoriæ iuſſu Childebrandi ſcriptæ aſſentiuntur Annales Metenſes his verbis: *Theoderico mortuo, filius eius paruulus, nomine Chlodoueus, à Pippino ordinatur in Regem. Qui dum quartum annum in regno compleſſet, innocentem vitam finiuit.* Tempora huius pueruli Regis ſub regimine Pippini videntur fuiſſe prorſus quieta,

ac vix vllis rebus geſtis illuſtria. Nicolaus Camuzatus in Promptuario Tricaſſino poſt Vitam S. Bercharij Abbatis Deruenſis pag. 82 mentionē facit cuiuſdam diplomatis ab Epiſcopo Catalaunenſi dati *Remis* XV *Februarij anno* II *Chlodouei* R*egis*, cuius præcipuæ clauſulæ in cōpendium redactę & cōtractę ex indice titulorū chartarij referūtur his verbis: *Priuilegium datum à Bertoëndo Epiſcopo Cathalaunenſi ad rogatum claræ memoriæ Chlodouei* R*egis & Pippini Maioris-Domus regiæ, in quo idem Epiſcopus dat nobis electionem Abbatis & Abbatiſſæ, tam in noſtro quàm in puellari monaſterio.* Annus II Chlodouei in Februario conuenit in annum Chr. IↃCXCVI. Idem Chlodoueus diplomate etiam anno II regni ſignato, Papoleno monaſteriorum Stabulai & Malmundarij Abbati quādam bonorum commutationem confirmat, & vnà comprobat, ſtabilitque tempora S. Goduini Abbatis, eique à Regibus Dagoberto & Theoderico ſuprà memorata priuilegia fuiſſe indulta. Ipſum diploma extat ſub hoc titulo in codice Bambergenſi:

Exemplar P*ræcepti Chlodouei Regis, dati Papolino Abbati de quadam commutatione.*

Chlodoueus Rex Francorum illuſtri Aerico Duci & Charieuto Comiti. Quoties inter anteriorum Regum Celſitudinem & congregationem ſanctam monachorum per inſtrumenta chartarum, de qualibet re facta fuerit commutatio, oportet ſcripturarum ſeriem inter partes per noſtram præceptionem conuenire. Ideò vir Apoſtolicus Domnus & Pater noſter Papolenus Epiſcopus Clementiam regni noſtri ſuggeſſit, eò quòd Domnus noſter & auunculus Childericus quondam Rex,

Rex, unà cum anteceſſore ſuo Domno Remaglo Epiſcopo quondam vel ſuis monachis, vbi ipſe ad monaſteria Malmunderio & Stabulao Cuſtos eſſe videtur, locella aliqua commutaſſent. Unde accepit pars Domni & Auunculi noſtri Childerici quondam Regis locellum, cui nomen Athetaſis, cum hominibus ibidem commanentibus, & omne peculiare eorum vel terras eorum, quas excolere videntur, his nominibus, Radefrido cum nepotibus ſuis, Berthramno, Giſloberto, Aganulfo, item Radefrido, Sigofrido, Rigoberto. Pro ipsâ re in commutatione ipſe Pontifex accepit de fiſco noſtro locellum, qui dicitur Maipa cum hominibus ibidem commanentibus his nominibus, Adolino, Altone & VVinſgario, cum terris, quas excolere videntur, & omne peculiare eorum, vt hæc pars ipſi Pontifici & ſuis monachis in perpetuo tempore debeant permanere. Unde & commutationem ipſius Principis etiam ſuis manibus roboratam nobis in præſenti oſtendit relegendam. Quod pro firmitate ſtudimus petitiones eorum pleniùs circa ipſa monaſteria vel congregationem ſanctam confirmari præceptum. Cui nos hoc beneficium præſtitiſſe vel confirmaſſe & in omnibus conceſſiſſe cognoſcite. Præcipientes enim, vt, quidquid conſtat per inſpectam ipſam commutationem ipſius Principis iuſtè & rationabiliter inter ipſum, & glorioſum Domnum Remaglum iam dictum Pontificem fuit commutatum aut concambiatum, tam terris, curtibus, caſis,

 campis,

campis, pratis, ſiluis, aquis, aquarumue decurſibus, mancipiis, ædificiis vel reliquis rebus atque corporibus; Domnus & Pater noſter Papolenus Epiſcopus ad partem iam dicta monaſteria Malmundario & Stabulaco per noſtrum Præceptum plenius confirmato perennis temporibus habeat confirmatum atque indultum. Et vt hæc Præceptio noſtris & futuris temporibus firmiorem obtineat vigorem, manus noſtri ſignaculo ſubter eam decreuimus adfirmare. Signum Chlodouei glorioſi Regis.

Data quando facit menſis Iunius dies xxv, *anno* 11 *regni noſtri. Namucho recognoui.*

Erat ſigillum ex litteris regij nominis more illius æui effictum. Annus ſignati huius diplomatis eſt ɪɔcxcv aut ſequens, quando S. Goduino, vt diximus, mortuo, ſucceſſit S. Papolenus, Epiſcopus Apoſtolicus ad prædicandum Euangelium, fundandaſque Eccleſias creatus, qui Româ acceptum corpus S. Symmetrij Martyris, cum aliquibus Reliquiis S. Andreæ Apoſtoli, in Belgium detulit, & Landernaci in templo parochiali, ac primariâ Stabulenſis monaſterij hæreditate depoſuit, vbi ſacro cultu quotannis honoratur xxvi Maij. Eſt celebris quoque veneratio S. Baboleni apud Stabulenſes & Malmundarienſes die xxvi Iunij, cuius ſacrum caput in ſacrario Stabulenſi adſeruatur. Hunc eſſe Papolenum in relato Chlodouei diplomate expreſſum indicauit nobis antè memoratus Dominus Benedictus delle Riue Sacerdos monaſterij Stabulenſis, eiuſque archiui præfectus. Verùm hunc Papolenum arbitramur diuerſum à S. Baboleno olim S. Columbani Abbatis diſcipulo, eiuſque in mona-

Digitized by Google

monaſterio Bobienſi ſucceſſore, cui dein Foſſatenſe ad Matronam fluuium in agro Pariſino monaſterium commiſſum eſt ab eius fundatore Blidegiſillo anno III Chlodouei II, Chriſti IↃCXLVI. Ob cuius Baboleni præclaram virtutem Audobertus Pariſiorum Epiſcopus monaſterio eius Foſſatenſi dedit *priuilegium immunitatis & exemptionis ab omni ſubiectione Epiſcoporum & Clericorum*, anno Chlodouei V, Chriſti IↃCXLVIII. Ea priuilegia, qui tum præerat vniuerſæ Eccleſiæ, approbauit S. Martinus Pontifex Romanus. Huius S. Baboleni corpus etiamnum cùm ſacrâ veneratione adſeruatur in Foſſatenſi monaſterio, quod ob S. Mauri reliquias eò tranſlatas vulgò *monaſterium S. Mauri* appellari diximus XV Ianuarij ad S. Mauri Vitam.

LIBER

DAGOBERTVS III
REX FRANCORVM.

TErtius Regalem in ſcenam prodit DAGOBERTVS, haud admodùm re aliâ, quàm genere regio, conſpicuus, quippe Rege Childeberto natus, Theodorici filio, Chlodouei II ac S. Bathildis nepote: ceterùm vanâ per omnem ferè vitam vmbrâ regni ornatus, niſi quòd ei ſcriptorum quorundam recentiorum, non quidem aſſentatio (quis enim eius ſit fructus?) ſed imperitia, decora quædam, quæ Auſtraſiani DAGOBERTI erant, eiuſque benefactorum gloriam attribuit. Nam alioquin

——Nihil iſte nec auſus,
Nec potuit.

Omnis penes Pippinum erat poteſtas, in Auſtraſiâ præſertim, quam poſt DAGOBERTI II deceſſum ac Vulfoaldi Maioris-Domus (ſub quibus etiam exercitibus præfuerat) totam ad ſe traxit, ac velut propriũ regnum adminiſtrauit. Titulum tamen & huic adoleſcen-

Digitized by Google

leſcentulo Regi, & patri eius Childeberto, ac Chlodoueo patruo reliquit, atque auo etiam, quem cùm acie viciſſet, beneficio cumulaſſe, liberoſque eius viſus eſt, quòd appellatione honoreque frui regio paſſus,& quæ ipſe promulganda cenſuiſſet edicta, ſignare. Ita ad ſummum honorem (ad quem plerique omni conatu contendunt,qui Reges vel gratiâ circumuentos, vel opibus armiſque & clientum ſuorum turbis obſeſſos,habent in poteſtate) ad illud,inquam,culmen honoris prudẽtiùs aſpirauit Pippinus,quàm eius auunculus Grimoaldus, de quo in DAGOBERTO II dictum. Firmare ſibi ac ſuis ſpem regni maluit,quàm pręproperè titulum inuadere.Ita & Auſtraſiorum ſuorum ſe beneuolentiâ communiuit, & minùs alienauit Neuſtraſios.Aſt hi tamen eo extincto,ſub ipſo adhuc DAGOBERTO, mouêre lacertos, aduersùs Auſtraſios Ducemque eorum Theodaldum Pippini nepotem, dein & Carolum Martellum.Iidem,mortuo DAGOBERTO, alium ad gubernacula regni euocauêre abſque Auſtraſiis,Chilpericum Childerici filium.

DAGOBERTO autem huic titulum martyrij ac ſacros honores, quos haberi illi quidam viri eruditi autumant,non inuidemus,nec detrahimus: nec tamen eò induci poſſumus, tantum vt illi dignationis impertiamur. Credibilius putamus S. DAGOBERTVM Sa-

thanaci oppidi Tutelarem ab eo eſſe diuerſum: argumenta, quæ in vtramque partem afferuntur, proponemus.

I

Pater Dagoberti III *Childebertus Rex. Huius regnum annis* XIII *terminatum. Subrogatur* Dagobertvs *adhuc puer.*

MOrtuo *Chlodoueo* III, filio Theoderici, adhuc *paruulo*, ac *vitâ* eius *innocente finitâ, Pippinus Regem pro eo fratrem eius Childebertum conſtituit. Illis quidem nomina Regum imponens, ipſe totius regni habens priuilegium, cùm ſummâ gloriâ & honore tractabat.* Ita auctor Annalium Metenſium. Fauebat imperio Pippini puerilis ætas & Chlodouci III, & poſteà Childeberti, quem eo iuniorem fuiſſe, etiam tradit monachus Egoliſmenſis in Vitâ Caroli Magni. Idem autem annus IↄCXCVIII & Chlodoueo vltimus fuit & Childeberto primus: vti anni Regum deceſſorum hactenùs indicati probant, ac mox annus obitus Childeberti firmabit ſtabilietque.

Petauius par. 2 Rationarij temporum lib. 4 cap. 17, Bucherius, aliique, opponunt ſcriptum quoddam in fine Chronici veteris Euſebiani, quod penes Bongarſium fuit, repertum, in cuius paginâ primâ libri aduerſâ poſt generalem titulum ita legebatur: *In annum* V *Childeberti Regis Francorum, Pippino iubente, ab Adam ſunt anni* V *millia* IↄCCCC. *Fuit Paſcha* X *K. Aprilis. Aſcenſio Domini K. Madias per cyclum numerum*

merum annorum CXL, *Repetitio à capite cycli*. Hæc ibi, aliâ manu extra ordinem grandibus & vncialibus litteris ſcripta exhibent Pontacus in Apparatu ad Chronicon Euſebij paginâ 27, & Ioſephus Scaliger in Animaduerſionibus in Chronologica Euſebij, vltimâ ante Indicem paginâ, additque *quemadmodùm eſt alia manus ab eâ, qua totum Chronicon ſcripſit, ita magnum eſſe interuallum inter ſcriptionem Chronici & huius Paſchatis notationem*. Circa quæ fatemur annum ibi notari IↃCXCIX, periodi Victorianæ CXL, mundi creati ſecundum Euſebium poſt quinque millia IↃCCCC, quo, cyclo ſolis VIII, litterâ Dominicali E, cyclo etiam Lunæ XVI, Paſcha celebratum eſt XXIII Martij. His non obſtantibus arbitramur aliquot poſt hunc annum ſeculis illud ab imperito Chronographo aut compoſitum fuiſſe, aut certè vitioſè deſcriptũ, à quo annus I Childeberti alibi lectus, in annum V commutatur: quod facillimè potuit contingere, cùm ea, quæ in rectam viam reducant aberrantem, neque antecedunt neque ſequuntur. Ceterùm annum primum Childeberti reponendum eſſe ſuadet ratio illa ab Adamo numerandi, illis temporibus ſub obitum vnius & initium regni alterius vſitata. Ita à morte Sigeberti I Regis Auſtraſiorum annus primus regni Childeberti filij, itidem Regis Auſtraſiorum, appoſitis ab Adamo annis, indicatur à Gregorio Turonenſi lib. 4 cap. 46, & Fredegario in Hiſtoriâ epitomatâ cap. 74. Quidni illo exemplo propoſito, huius Childeberti initium, ſubductis etiam ab Adamo annis, fuerit illuſtratum? Imò hæc verba, *Pippino iubente*, ſcilicet *Regis facti*, vti ex Annalibus Metenſibus retulimus, primum fuiſſe regni annum innuunt. Et hæc de ſchedâ illâ ab incognito auctore è triuio aliquo deſumptâ ſufficiant, in gratiam illuſtrium ſcriptorum, qui inde ſibi ἀλεξητήριον ſperarant, examinata.

In Chronico MS. collegij Treuirenſis Societatis Ieſu auctore Saxone anonymo, hæc leguntur ad annum IↃCXCII, Iuſtiniani Imperatoris VI, *Chlodoueus filius Theoderici cum fratre Hildiberto regnare cœpit.* Potuit ſcripti Bongarſiani auctor regnum Childeberti cum fratre Chlodoueo regnantis cœpiſſe à morte Theoderici parentis, ac poſteà perrexiſſe à morte Chlodouei fratris numerare annũ V regni Childeberti, atq; ita nobiſcum in annis Chriſti adiungendis neceſſariò conſentiet. Eâ fortè ratione annos regni Childeberti numerant nonnulli ſeptemdecim, qui à morte Chlodouei ſolùm fuerunt tredecim. Waſſeburgius lib. 2 Antiquitatum Gallo-Belgicarum, in Agreberto XVII Epiſcopo Virdunenſi, edidit partem teſtamenti Wolfandi, fundatoris celebris Abbatiæ S. Michaëlis, cum hac clauſulâ: *Facta eſt hæc donatio in ipſo monaſterio, multorum conuentu bonorum hominum, anno* XV *regni Domini noſtri Childeberti Regis. Signum VVolfandi, qui teſtamento donationis fieri rogauit. Ego VVolfandis Abbatiſſa ſigno. Signum Aggrebardi Epiſcopi* &c. Quæ ſi mendis typographicis carent, neque annus XV in locum XI aut XII irrepſit, annos illius cùm fratre Chlodoueo regnantis numerari oportet. Nos cum reliquis auctoribus à Chlodouei fratris obitu eos inchoamus, quod hîc monuiſſe ſufficit.

Auctor coæuus Hiſtoriæ iuſſu Childebrandi ſcriptæ apud Fredegarium cap. 104 hæc tradit. *Mortuus eſt his diebus Childebertus Rex, & ſepultus Cauciaci in baſilicâ S. Stephani Martyris. Regnauit autem annos tredecim.* Eodem modo *annos Childebertum tredecim regnaſſe*, legitur in Chronicis Regum Frãcorum breuiter digeſtis, & ex MS. Tiliano tomo I Scriptorum hiſtoriæ Francorum à Cheſnæo pag. 797 vulgatis, & ſequitur Ado in Chronico. Hos autem tredecim annos numeramus ab obitu Chlodouei, ſiue ab anno IↃCXCVIII ad

IↃCCXI,

Digitized by Google

ıɔCCXI, quo Childebertum è vitâ deceſſiſſe referunt Annales Metenſes, vti & Annales Franciæ breuiores ab auctoribus coæuis ſcripti, ſub initium tomi II. hiſtoriæ Francorum ab eodem Cheſnæo editi: horum alij in monaſterio S. Nazarij iuxta Rhenum ſcripti,& à Marquardo Frehero primùm publicati ſunt; alij ex peruetuſtis Codicibus MSS. Ioannis Tilij & Alexandri Petauij vulgati. Eodem anno obiiſſe Childebertum nobiſcum cenſent Bucherius, Petauius aliįque hactenùs diſſidentes, ab anonymo fabulatore de Geſtis Francorum (quem toties reiecerant) adiuti. Apud hunc *Chlodoueus* III *annos* ſolùm *regnauit duos, Childebertus* XVII. Verùm illi, prioribus annis reiectis,poſteriores allegant,tamquàm,vt in viam redirent, neceſſarios.

Quot annos Childebertus natus vitam finierit, incertum eſt. Chlodoueus III *paruulus Rex factus* traditur,& *puer mortuus*. Hoc Rege Childebertus frater iunior XIII ſolùm annis regnauit,ſed ductâ vxore, & relicto filio DAGOBERTO mortuus;quem alij etiam *puerum*,alij *iuuenculum Regem*,& paſſim omnes *iuniorem* DAGOBERTVM appellant. Hiſtoria iuſſu Childebrandi ſcripta hæc ſolùm habet: DAGOBERTVS *filius eius ſedem regni patris ſui accepit.* Annales Metenſes: *Poſt cuius,* Childeberti, *deceſſum Pippinus ſolitâ pietate filium eius* DAGOBERTVM *in Regem ordinauit*. Quæ in Genealogia Regum Francorum,vſque ad vnctionem Pippini Regis ex MS. Regis Britanniarum editâ,ita leguntur: *Childebertus verò mox vt migrauit ad Dominum, regnum eius ſuſcepit filius eius adhuc puer.* Eadem verba repetuntur in libello vetuſti auctoris de Maioribus Domus regiæ. Et certè ætas Childeberti morientis perſuadet hanc necdum maturam filij ætatem, quâ patri ſucceſſit. Eadem infrà ſtabilientur.

Digitized by Google

Childebertus Rex Solemium, Hannoniæ vicum in pago Fanomartenſi ſitum, dedit celebri prope Pariſios monaſterio S. Dionyſij, diplomate *anno regni* XII, *die* XII. *Martij*, Chriſti ɪↄccx ſignato: quod integrum vulgauit Dubletius in Antiquitatibus monaſterij S. Dionyſij pag. 688, & contractum Miræus in Notitiâ Eccleſiarum Belgij cap. 12. Idem R*ex Childebertus conceſſit Pippino* Herſtallio, *de ſuo fiſco & ex largitatis ſuæ munere, villam Eliſte nuncupatam in loco Marithaime, in pago Batuâ*, vti teſtatur Carolus Martellus in diplomate à Wilhelmo Hedâ in Hiſtoriâ Vltraiectinâ relato, quo eadem villa donatur S. Willibrordo ab ipſo Carolo Martello, cui *genitor ſuus* cùm eam *villam iure hæreditario in proprietatem concederet*, prudenter commonſtrat auctoritate *Regis Childeberti* de fiſco regio fuiſſe ſublatam, vt anſa cauillationis prævideretur iis, qui eam conuellere donationem vellent.

I I

Suprema in Childeberti & Dagoberti regno præfectura Pippini. Huius coniux Plectrudis, num repudiata? Illius obitus.

Erat Pippino, vt legitur in Hiſtoriâ iuſſu Childebrandi ſcripta cap. 100, *uxor nobilis & prudentiſſima nomine Plichtrudis, genuitq; ex eâ filios duos: nomen ſenioris Drocus, nomen verò iunioris Grimoaldus*. Et dein cap. 101 poſt indicatum principium regni Childeberti, additur: *Drocus verò à Pippino genitore eruditus, Ducatum Campanenſem accepit, Grimoaldus iunior, cum Childeberto Rege Maior-Domus Palatij ſuper Francos electus*

ctus eſt: fuitq́ vir mitiſſimus, omni bonitate & manſuetudine repletus, largus in eleemoſynis, in orationibus promptus. Interim Pippinus & Plectrudis viros Apoſtolicos ope atque auctoritate iuuabant, deque eccleſiis & monaſteriis optimè promerebantur, vt alibi ſæpè occaſio erit dicendi. Waſſeburgius in antiquitatibus Gallo-Belgicis pag. 100, & Philippus Labbeus in Miſcellaneis curioſis cap. 5 § 1, vulgarunt illuſtre monumentum donationis, ac dein commutationis ab his Principibus factæ, cuius hîc partem damus hoc exordio:

In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti. Dum inter illuſtro viro Pippino eiuſq́ illuſtrâ matronâ Plectrude, apud Apoſtolico viro Armonio Epiſcopo Virdunenſis vrbis, ſeu & venerabili viro Angleberto Archidiacono, qui in eccleſiâ S. Videno, vbi ſuus pretioſus corpus quieſcit, præeſt, eſſet cambatio de locellâ per commutationis titulum, ſibi inuicem & congrua vel opportuna facere deberent; quod ita & fecerunt. Ideò per præſentem commutationem donat illuſter vir Pippinus, eiuſq́ illuſtra matrona Plectrudis locum nuncupante Pararico... ad partem Eccleſiæ Domino Videno, vel qui ibidem præfuerint, aut Clericis ibidem deſeruientibus, in omnem ſoliditatem donant & affirmant, vt, quidquid de his vtile Eccleſiæ decreuerit voluntas, faciendi liberam habeat poteſtatem. Similiter donat ipſe Apoſtolicus vir Armonius Epiſcopus, & venerabilis vir Anglebertus Archidiaconus, locum nuncupante Commentarias, quem ipſe Pippinus eiuſq́ illuſtra matrona Plectrudis ad ipſam Eccleſiam Domino Videno per chartulam ceſſionis eorum tradiderunt, cùm ædificiis, pratis... Facta hæc commutatio ſub die XIII *Kalend. Februar. anno* VII *regni Domino noſtro Childeberto Regis,* ergo anno Chriſti IↃCCV. *Ego Hardricus, iubente Domino Pippino eiuſq́ illuſtrâ matronâ Plectrude, hanc chartam ſcripſi & ſubſcripſi.* Hæc ibi de donatione Pippini & Plectrudis, & dein poſt elapſum aliquot annorum ſpatium commutatione anno IↃCCV factâ ab

eiſdem

Digitized by Google

eiſdem Pippino & Plectrude ſimul degentibus. Idem *Pippinus glorioſiſſimus Dux cum nobili coniuge ſuâ Plectrude ædificauit Floriacum cœnobium in pago Velocaſſino, anno* IX *Childeberti Regis*; ergo anno Chr. IↃCCVII aut ſequenti. Agitur de eo cœnobio in Chronico Fontanellenſi in Baino Epiſcopo & Abbate, quem eidem *præfecit Pippinus Rectorem*.

In hiſtoriâ iuſſu Childebrandi ſcriptâ cap. 102 hæc de Pippino referuntur: *Pippinus contra Ratbodum Ducem Gentilem Friſionum gẽtis aduersùs alterutrum bellum intulerunt, caſtro Doreſtate, illic belligerentes inuicem. Pippinus victor extitit, fugatoq̃ Ratbodo Duce cùm Friſionibus, qui euaſerant, idem Pippinus cùm multis ſpoliis & prædâ reuerſus eſt. Poſt hæc Drocus filius Pippini à validâ febre correptus, mortuus eſt, & ſepultus in baſilicâ B. Arnulfi Confeſſoris in Mettis vrbe. Grimoaldus quoque ex quadam concubinâ genuit filium, nomine Theudoaldum.* Quo hæc tempore geſta ſint indicatur in Annalibus breuibus à Frehero ex MSS. S. Nazarij editis, qui ſic incipiunt: *Anno* IↃCCVII *Pippinus ſenior regnare cæpit*, ob victoriam de Ratbodo reportatam. *Anno* IↃCCVIII *Drogo mortuus. Anno* IↃCCX *Pippinus perrexit in Alemanniam.* Annales alij ex MSS. Tilij & Petauij ita incipiunt: *Anno* IↃCCVIII. *Quando Drogo mortuus eſt tempore verni. Anno* IↃCCIX *Quando Domnus Pippinus perrexit in Suauis cõtra VVilarium. Anno* IↃCCX. *Item Pippinus in Suauis contra VVilarium.* Bellum hoc Sueuicum pluribus refertur in Annalibus Metenſibus, quo omiſſo, hæc traduntur in Hiſtoriâ iuſſu Childebrandi ſcriptâ, cap. 103 & 104: *Igitur præfatus Pippinus aliam duxit vxorem nobilem & elegantem, nomine Alpheidam, ex quâ genuit filium, vocauitq̃ nomen eius linguâ propriâ Carolum. Creuitq̃ puer elegans, atque egregius factus eſt. Mortuus eſt his diebus Childebertus Rex*, anno, vt diximus, IↃCCXI. Quæ autem inter obitum Droci, ſeu Drogonis & Chil-

deberti

deberti Regis narrantur de Alpaide & Carolo Martello, referuntur ad annos interpoſitos ɪↄccɪx & ɪↄccx, quando forſan Carolus poſt obitum Droci, ſeu Drogonis, in familiam eſt à Pippino adſcitus. Quo tamen tempore Pippinus & Plectrudis ſimul viuebant, quando eas, quas habebant Epternaci poſſeſſiones, donaſſe S. Willibrordo ſuprà diximus relato diplomate, cuius hoc eſt exordium: *Ego in Dei nomine illuſtris vir Pippinus, filius Anſgiſi quondam, nec non illuſtris matrona mea Plectrudis filia quondam Hugoberti.* & hæc additur clauſula: *Actum Gaimundis* III *Idus Maias regni D. N. Childeberti anno* XII. *Pippinus & Plectrudis* . . . *ſubſcripsère.* Fuit is annus Chriſti ɪↄccɪx aut ſequens.

In Hiſtoriâ iuſſu Childebrandi ſcriptâ, narrato exordio regni DAGOBERTI additur, *Grimoaldum filiam Ratbodi Ducis duxiſſe vxorem.* vti etiam habetur in Annalibus Metenſibus ad illum annum ɪↄccxɪ, & hæc ſubduntur: *Anno* ɪↄccxɪɪ *Pippinus iterum obſtinatione Alamannorum motus, Rhenum tranſiens cum validâ manu totam illam regionem ſubuertit, ſuæq; ditioni ſubegit. Anno* ɪↄccxɪɪɪ *Pippinus* Princeps *infra* Principatus *ſui terminos ea quæ pacis erat diſponens, in nullam partem eo anno exercitum duxit. Anno* ɪↄccxɪv *ægrotante* Pippino *in Iopilâ villâ publicâ, quæ ſita eſt ſuper fluuium Moſam, cùm ad viſitandum eum filius eius Grimoaldus properaret, & ad orationem in baſilicâ S. Lamberti Martyris proceſſiſſet, & diutiùs in oratione pronus perſiſteret, à nequiſſimo viro, nomine Rangario, gladio percuſſus occubuit.* Pippinus *verò* Princeps *de infirmitate conualeſcens, omnes qui in illo conſilio fuerant, iuſtâ vltione interemit: in locumq; Grimoaldi filium eius paruulum ex concubinâ natum, nomine Theodaldum, Maiorem-Domus cùm* DAGOBERTO *Rege conſtituit,* Hæc ibi: quorum aliqua de morbo Pippini, nece Grimoaldi, & Theudoaldo creato Maiore-Domus, etiam leguntur in Hiſtoriâ iuſſu

Childebrandi ſcriptâ cap. 103.

In illo morbo poſt necem Grimoaldi coram Plectrude coniuge ſuâ Suueſtram prædium S. Willibrordo donaſſe Pippinum tradit Browerus lib. 7 Annalium Treuirenſium pag. 435. *Diploma*, inquit, *vetus inſpeximus, quo ipſe* Pippinus *in villâ Bagoloſo, regnante iam tum* DAGOBERTO, *iacens ex morbo, S. VVillibrordum prædio Suueſtrâ donat, quod prædium ipſum ad riuum cognominem in pago Moſariorum ſitum eſſe confirmat, atque vt in nepotum, Grimoaldi & Drogonis filiorum, ſit tutelâ, cauet. Denique cùm propter morbi magnitudinem ſubnotare non potuiſſet ipſe, Plectrudi coniugi dat negotium, vt ipſa donationem ſubſcribendo corroboret.* En Plectrudis coniux cum ſuo marito, & prædium Suueſtra tutelæ non Caroli Martelli, ſed nepotum, Drogonis & Grimoaldi filiorum, commiſſum. Illam donationem Theofridus in Vitâ S. Willibrordi ita affirmat: *Idem munificus Princeps, ſub chirographi conſcriptione, anno* IV *Regis* DAGOBERTI, VI *Nonas Martij, tradidit illi* Willibrordo *villam in pago Moſariorum ſitam, & à præterfluentis fluuij nomine Sueſtram nuncupatam, & egregia Blittrudis ſagaci induſtriâ ab ingenuis viris pecunia impendiis comparatam.* Eſt Sueſtra, ſiue Suſtera, illuſtre nobilium Virginum monaſterium cùm oppido adiuncto, circiter ter mille paſſus à Moſâ remotum, è regione ferè Maſaci, ſeu Maſecæ oppidi, Traiectum inter & Ruremundam, in pago ſiue Comitatu Moſariorum, ſiue Maſauiorum, aut Maſelandiæ, de quo nomine alibi accuratè actum eſt.

Eodem quoque anno IↃCCXIV, vt traditur in Annalibus Metenſibus, *Pippinus Princeps iterum moleſtiâ corporali correptus, circumſitis gentibus Francorum dominationi ſubactis, in pace obiit* XVII *Kalend. Ianuar. Rexit autem populum Francorum annis* XXVII *& menſibus ſex.* In Annalibus Francorum auctioribus, è MS.

Tiliano

Tiliano à Cheſnæo pag. 11 tomo 2 hiſtoriæ Francorum editis, hæc leguntur: *Anno* IↃCCXIV *depoſitio Grimoldi, & depoſitio Pippini in medio Decembrio.* Ab eius obitu ita incipiunt Annales Francorum Fuldenſes: *Pippinus filius Anchiſi Dux Francorum, poſt mortem VVolfaldi Ducis partem Auſtriæ regebat, obtinuitq; regnum Francorum per annos* XXVII *cum Regibus Ludonico, Hildeberto & DAGOBERTO. Moritur anno* II *Anaſtaſij Imperatoris, qui eſt ab Incarnatione Domini* IↃCCXIV *in menſe Decembri.* Eodem anno IↃCCXIV vitâ functum eſſe paſſim omnes Chronologi & hiſtoriographi ſcribunt, etiam Bucherius, Fiſen,aliique hactenùs à noſtrâ chronotaxi diſcrepantes, qui abſque vllo præuio exemplo præfecturam Pippini ad annos quadraginta protraxerunt.

Mortuo Pippino *relictam eſſe Plectrudem viduam* tradunt Annales Metenſes: quam ad obitum vſque marito cohabitaſſe innuunt antiqua monumenta. Amauit interim Pippinus Alpaidem, ex eâque genuit Carolum Martellum & Childebrandum: cuius iuſſu ſcripta Hiſtoria refert, vt ſuprà dictum, *Pippinum aliam duxiſſe vxorem*, idque, vt addunt Annales Fuldenſes, *priore coniuge poſthabitâ*, ſeu minùs amatâ. Verùm quæ in eadem Hiſtoriâ appellatur *concubina Grimoaldi*, ex quâ hic genuit Theudoaldum,in Genealogiâ Regum Francorum ex MS. Regis Britanniarum editâ,& in libello de Maioribus Domus regiæ,vocatur etiam *alia coniux Grimoaldi*, vti mater Caroli, *alia Pippini vxor*: vt hæ voces, *alia coniux*, *alia vxor*,& *concubina* videantur pro eodem promiſcuè ſumi. Hinc in Erchanberti fragmento,ex Breuiario Regum Francorum & Maiorum-Domus, dicitur *Carolus filius Pippini ex concubinâ*, & à Flodoardo lib. 2 Hiſtoriæ Eccleſiæ Remenſis ante annos IↃCC ſcriptæ cap. 12, *Carolus ex ancilla ſtupro natus*, quæ in Hiſtoriâ iuſſu Childebrandi ſcri-

ptâ *elegans & nobilis* habetur. Quæ ex Pſeudo-Marcellino in Vita S. Swiberti referuntur, pro neutrâ parte merentur citari.

III

Bellum ſub Dagoberto *inter Auſtraſios & Neuſtrios. Obitus* Dagoberti.

IN Hiſtoriâ iuſſu Childebrandi ſcriptâ hæc leguntur cap. 104: *Poſt obitum eius*, id eſt, Pippini, *Plichtrudis matrona præfata, ſuo conſilio atque regimine cūcta agebat*. & quidē *diſcreto regimine*, vt explicat Chronicon Moiſſiacenſe. Sed dein, vt refertur in Annalibus Metēſibus, *maxima cōturbatio orta eſt in gente Francorum. Nam maiores natu filij eius Drogo & Grimoaldus, ipſo* Pippino *viuente, vitâ diſceſſerant. Theobaldus verò, Grimoaldi ex concubinâ filius adhuc puer erat: qui etſi patri in principatu ſucceſſerat, minimè tamen tantum regnum dignè gubernare præualebat*. Quo tempore, vt in priori Hiſtoriâ legitur, *Franci mutuò in ſeditionem verſi, conſilio inutili, commiſſâ acie in Cociâ ſiluâ contra Theudoaldum & leudes Pippini quondam & Grimoaldi inière certamen: corruitq́ ibi immodicus exercitus. Theudoaldus itaque à ſodalibus ſuis per fugam lapſus euaſit. Magna & valida perturbatio & perſecutio extitit apud gentem Francorum. Eo tempore elegerunt in honorem Maioris-Domus quemdam Francum, nomine Raganfridum. Commotoq́ exercitu hoſtili vſque Moſam fluuium properant, cuncta vaſtantes. Cum Radbodo Duce fœdus inierunt. His diebus Carolus Dux, à præfatâ fœminâ Plichtrude ſub cuſtodiâ detentus, Dei auxilio liberatus eſt. Eodem tempore* Dagobertus *Rex obiit, regnauitq́ annos quinque.*

Eadem

Eadem, ſed aliquantulùm amplificata, traduntur in Annalibus Metenſibus, ſcilicet à *Francis in locum Theodaldi Raginfridum Maiorem Domus ſub* DAGOBERTO *Rege conſtitutum eſſe. Tunc gentem illam omnium beneficiorum inuicti Principis* Pippini *pariter oblitam, in Auſtraſiam toto impetu properantes, vſque ad Moſam fluuium totam illam regionem vaſtauiſſe.... Eodem tempore* DAGOBERTVM *Regem obiiſſe, qui regnauit annis quinque.* In Annalibus Francicis breuibus ex MSS. S. Nazarij à Frehero editis hæc coniunguntur: *Anno* IↃCCXV *Pugna Francorum & mors* DAGOBERTI *Regis.* In aliis Annalibus ex MSS. Tiliano & Petauiano: *Anno* IↃCCXV DAGOBERTVS *Rex mortuus eſt, & Saxones deuaſtauerunt terram Hattuariorum,* ſiue *Hazzoariorum.* Quæ eadem leguntur in Annalibus Fuldenſibus. At Chronicon Moiſſiacenſe: *Eo tempore* DAGOBERTVS R*ex ægrotans mortuus eſt anno* II *regni ſui.* Quod regni tempus melius exprimitur in Geſtis Francorum: *Sequente tempore* DAGOBERTVS R*ex ægrotans mortuus eſt, regnauitq; annos* V. Ita alibi paſſim *mortuus* dicitur, nuſquam *occiſus*: quod tamen, vt infrà examinabitur, recentiores dixerunt. Annos quinque regni eius numeramus ab initio anni IↃCCXI ad finem ferè anni IↃCCXV. atque ita in Chronico breuiſſimo ex MS. Tiliano pag. 781 à Cheſnæo tomo I hiſtoriæ Francorum relato, dicitur: DAGOBERTVS *regnauit annos* IV, *obiit in* V. Baronius tradit *anno* IↃCCVIII *in locum Childeberti ſubrogatum* DAGOBERTVM II, *regnum tenuiſſe annos quinque.* At veritus, vt eos rectè componeret cum morte Pippini, ac initio præfecturæ Caroli Martelli, altiſſimo eius obitum ſilentio inuoluit.

Huius DAGOBERTI diplomate anno II regni ſignato, confirmantur immunitates aliaque priuilegia à genitore eius Childeberto conceſſa Eccleſiæ Cenomanenſi. Refertur id

à Labbeo in Miſcellaneis curioſis cap. 3 § 2, vbi agit de Dagoberto I, annotat tamen ad hunc Dagobertvm pertinere: à quo *Præceptum immunitatis Eccleſiæ ſuæ obtinuiſſe S. Rigobertum Epiſcopum Remenſem* tradit Flodoardus lib. 2 Hiſt. Eccl. Remenſis cap. 11. Sed & *Hugo* Drogonis filius, Pippini nepos, *dum adhuc laicus eſſet, largitus eſt Benigno Abbati Fontanellenſi Vierlacum villam, quæ ſita eſt in pago Tellau ſuper fluuio Eora, quæ ipſi de iure prædictorum parentum ſuorum obuenerat. Facta eſt hæc largitio ab anno Dominicæ Incarnationis* DCCXIII, *qui fuerat annus* Dagoberti *iuuenculi Regis* III, *Pippini autem Ducis* XXVI, XI *Kalend. Iuliarum die, feriâ* IV. Ita Chronicon Fontanellenſe in Hugone Abbate: in eum annum DCCXIII reliqui characteres conueniunt, cyclo Solis XXII & litterâ Dominicali A, Imò, vti in Benigno Abbate narratur, *anno quinto, regnante* Dagoberto *iuniore Rege, quidam Presbyter, nomine Leutbertus, vir valdè diues, contradidit eidem venerabili Patri Benigno prædium, quod vocatur Bodardi-villa, ſitum in pago VVinnau* . . . . *vnde ſtatim priuilegium confirmationis, à prædicto Rege editum, accipere curauit, quod adhuc in ſcriniis noſtri cœnobij reconditum retinetur.* Quin & *Benigno Abbati largitus eſt* Dagobertvs *Rex iunior quartam partem de Arlauno foreſte, anno quinto regni ſui, ſuggerente Theodaldo Maiore-Domus regiæ, per loca deſignata* . . . . *Edita eſt autem hæc donatio, ſiue confirmatio, à præfato Rege* Dagoberto, *anno Dominicæ Incarnationis* DCCXV, *Indictione* XIII, V *Iduum Iuniarum die Dominicâ. Eodem anno ipſe* Dagobertvs *Rex mortuus eſt.* Congruunt & hîc characteres, concurrente in dictum annum cyclo Solis XXIV, litterâ Dominicali F. Ibidem recenſentur villæ aliaúe donaria, quæ eidem Benigno Abbati collata ſunt, cum hoc benè meritorum ordine: *Ermoaldus primo anno* Dagoberti *iuuenculi Regis* X *Kalend. Martij. Erinnulfus anno* II. *Gangia fæmina*

Digitized by Google

mina anno III, *Erinfridus anno* IV. & *Aganulfus anno* V, XIII *Kalendas Aprilis.* Sed eminent *Brotmundus* eiuſque filius *Milo Presbyter*, qui *tempore conuerſionis ſuæ huic monaſterio largiti ſunt patrimonia duo Offimacas & Bettonis curtem in pago Tellau, anno* III *Dagoberti iunioris, qui erat Pippini ſenioris Ducis* XXVI, *Incarnationis Dominicæ* IↃCCXIII. Ac relatâ ſanctè à Milone peractâ vitâ, addit auctor: *Audiui narrantem quemdam venerabilem ſenem, qui ab eo didicit, qui ipſum Milonem multò tempore vidit, quòd fuiſſet ſtaturâ procerus, vultuq́; angelicus, caluitiem habens capitis venerandam.* vnde, quo vixerit tempore ſcriptor Chronici Fontanellenſis, ſciri poteſt. De eo infrà iterum agemus.

IV

Chilpericus Rex ſucceſſor DAGOBERTI, *filius Childerici Regis anno* IↃCLXXIX *occiſi. Illius bella & obitus. Contra eum Chlotarius à Carolo Martello Rex creatus. Abbates primi Corbeienſes.*

MOrtuo in iuuenili ætate DAGOBERTO Rege, & adhuc, quod veroſimilius nobis videtur, cælibe & forſan impubere, *Franci Danielem quendam Clericum, cæſarie capitis creſcente elegerunt, atque Chilpericum nuncupant.* Ita Hiſtoria iuſſu Childebrandi ſcripta cap. 106. Chronicon Moiſſiacenſe, Annales Metenſes, aliaque Geſta & Genealogia Regum Francorum. Monachus Egoliſmenſis in Vitâ Caroli Magni hunc *Chilpericum* ſcribit eſſe *fratrem* DAGOBERTI *iunioris,*

illuſ-

illiuſq; conſanguineum Theodericum ſucceſſorem. Verùm ordo illic immutatus, fortaſſis ita emendandus, vt *Chilpericus* dicatur *conſanguineus* DAGOBERTI *iunioris*, & *Theodericus frater Chilperici:* qui *Calenſis* cognominatur, quòd feratur *in monaſterio Calâ enutritus*, ſub S. Bathilde, quam auiam ſuam Chilpericus agnoſcit, vti Childericum patrem: poſt cuius necem vixit S. Bathildis in Calenſi monaſterio ad annum ferè IↃCLXXXV: cuius *anima recepta eſt ab Angelorum choro, vel obuiante amico ſuo fideliſſimo quondam Domno Geneſio Epiſcopo* Lugdunenſi, mortuo menſe Nouembri anno IↃCLXXXIV: vti auctor non multis annis poſt obitum S. Bathildis in eius Vitâ narrat. In hoc ergo monaſterio poſt necē patris Childerici videntur hi filij eius delituiſſe, tutelamque & defenſionem ſecuriſſimam obtinuiſſe apud S. Bathildem auiam, ac poſt huius obitum apud S. Bertilam eiuſdem monaſterij Abbatiſſam, aliaſque ſanctimoniales. Quarum conſilio, vt omnis præcideretur inuidię contentioniſque occaſio, apud Regem Theodericum patruum, eiuſque liberos & fautores, videtur Chilpericus in Clericum attonſus eſſe & nomē Danielis aſſumpſiſſe.

Huius Chilperici natiuitatem certam atque indubitatam reddit diploma ex codice MS. Virdunenſi editum à Philippo Labbeo in Miſcellaneis curioſis cap. 5 § 2, quo confirmātur bona monaſterio Corbeienſi donata, genuſque regium huius Childerici indicatur. Ex illo nonnulla huc tranſcribo: *Religioſus*, inquit, *& venerabilis Abbas de monaſterio, cognominante Corbeiâ, qui ponitur in pago Ambianenſe, quem auunculus noſter Chlodecharius quondam Rex vel Domna & aua noſtra Baldechildis quondam Regina, ob amorem Chriſti in honorem SS. Petri & Pauli Principum Apoſtolorum & S. Stephani Martyris, viſa fuerunt conſtruxiſſe, ad noſtram acceſſit præſentiam, Clementiæ*

regni

regni noſtri ſuggeſſit, eò quòd præfatus auunculus noſter Chlottarius quondam Rex, ſeu etiam dicta aua noſtra Domna Baldechildis Regina, vnde luminaria monachi ibidem conſiſtentes habere deberent, de teloneo ad Foſſas annis ſingulis ad ipſo monaſterio conceſſerunt.... Vnde & ipsâ præſcriptione ſubſcripto auunculo noſtro Clodecario, nec non & auâ noſtrâ Baldechilde Reginâ, ſed & confirfirmatione Domno & genitore noſtro Childerico quõdam Rege, ipſe venerabilis Sebaſtianus Abba nobis in præſente de hoc protulit relegenda.... Data ſub die tertio Kalend. Maij, anno primo regni noſtri, Compendio, in Dei nomine feliciter. Annus is erat Chriſti IↃCCXVI, quo *Sebaſtianus* Corbeieñſium quartus Abbas viuebat. Primus fuit *S. Theodefridus*, tẽpore Chlotarij III fundatoris: quo ad Epiſcopatum Albigenſem euecto, cûm Theoderici Regis conſenſu ſucceſſit II Abbas *Chrodegarius*: quo vitâ functo conſtitutus eſt III Abbas *Erembertus*, cuius electionem idem Rex Theodericus confirmauit. At Sebaſtiani ſucceſſor *Grimo* quintus Corbeienſis Abbas anno IↃCCXLI Romam ad Gregorium III Pontificem à Carolo Martello legatus eſt. Chlotharij & Theodorici Regum pro Corbeienſibus tabulas edidit Sirmondus tomo I Cõciliorum Galliæ ex codice Virdunenſi, ex quo etiam deſcripſerat diploma Chilperici à Labbeo vulgatum: cui & tempora Chilperici Regis & *Sebaſtiani* Abbatis fidem conciliant, quam præcedentium diplomatum conſenſus certiſſimam reddit: vt mirum ſit Chilpericum filium Childerici ab San-Marthanis lib. 4 Hiſtoriæ Genealogicæ Francorum cap. 6 alium ſtatui à Chilperico Daniele, DAGOBERTI Iunioris ſucceſſore, de quo agunt cap. 9.

Hunc DAGOBERTVM *Regem* Chilpericus *conſobrinum* ſuũ appellat in altero diplomate monachis S. Mauri ad Ligerim dato *Pariſiis* VIII *Kalend. Maias anno* II *regni*, Chriſti IↃCCXVII,

in quo & meminit *Raganfredi Maioris Domus.* Erant fratres Childericus pater Chilperici, & Theodericus auus DAGOBERTI Iunioris: hinc pro rudis illius æui inſcientiâ *conſobrini* appellati. Magnam huius diplomatis partem edidit cum præcedenti Labbeus. Tertium eius diploma refert Dubletius in Antiquitatibus monaſterij S. Dionyſij pag. 689. *datum Compendij pridie Kalend. Martias* eodem *anno* I I *regni*, in quo mentio fit *Turnoaldi Epiſcopi Pariſienſis,* & *Raganfredi Maioris-Domus.*

Hic ergo *Chilpericus filius Childerici* à Francis in Neuſtriâ in Regem aſſumptus, quod deceſſores Reges ſub Pippino non fecerant, ipſe quadraginta circiter annos natus, præfuit militiæ, exercitúſque duxit: ac primò *anno* IↃCCXVI. in auxilium belli *Radbodo Friſonum Duce* euocato, cum *Raganfredo Maiore-Domus* Auſtraſiam ingreſſus, & clade aliquâ exercitui Caroli Martelli illatâ, *Colonienſium ditiones, & regiones Rheno vicinas vaſtauit, acceptiſq; à Plectrude muneribus reuertens,* ab exercitu Caroli *grande perpeſſus eſt damnum.*

Anno IↃCCXVII poſt priuilegium monaſterij S. Dionyſij ſignatum *Compendij pridie Kalend. Martias,* & *Rex Chilpericus* & *Raganfridus Maior-Domus* exercitum in Auſtraſiam duxerunt. At *Vinciaci in pago Cameracenſi, die Dominicâ in Quadrageſimâ,* XII *Kalend. Aprilis, à Carolo deuicti, & in fugam lapſi terga vertentes, euaſerunt. Quos Carolus Pariſios vſque perſecutus eſt.* vt legitur in Hiſtoria iuſſu Childebrandi ſcriptâ, Annalibus Fuldenſibus, Metenſibus, aliiſque. Dicto anno IↃCCXVII, cyclo Lunæ XV, Solis XXVI, litterâ Dominicali C incidebat Paſcha in diem IV Aprilis, & dies XXI Martij, ſeu XII Kalendas Aprilis, in Dominicam Paſſionis, vt eam ritu Eccleſiaſtico appellamus. Regreſſus Pariſios Rex cum Raganfredo, ibidem VIII *Kalendas Maias* ſignauit alterum, quod dixi-

dixinus, monaſterio S. Mauri ad Ligerim indultum priuilegium.

Carolus victor regreſſus, Coloniam vrbem cepit reſeratam, & *theſauros patris Pippini à Plectrude ſibi tradi* curauit. Quæ in Annalibus Fuldenſibus ad annum IↃCCXVIII referuntur, quando *Carolus Chlotarium Regem conſtituit, nomine, non poteſtate.* Tunc *Chilpericus Rex & Raginfridus, auxilio Eudonis Ducis Aquitanorum inſtauratâ rurſus acie, ſuperati fugantur à Carolo*, ſecundùm eoſdem Fuldenſes Annales. Verùm *Eudo*, vt addit hiſtoria iuſſu Childebrandi ſcripta, *Chilpericum Regem ſecum cū theſauris ſuis anexit. Chlotharius Rex eo anno obiit. Inſecuto anno IↃCCXIX Carolus per Miſſos ſuos amicitias cum Eudone Duce faciens, ab eo prædictum Regem cum multis muneribus recepit. Veniensq; vrbem Noviomo poſt non multum tempus curſum vitæ & regnum amiſit, & mortuus eſt, regnauitq; annos* VI. Hæc ibi. At reliqui annos V ſcribunt, qui anni iſtic reſtituendi, à IↃCCXV ſcilicet ad IↃCCXX, quo Chilpericum mortuum eſſe referunt etiam Annales Fuldenſes. *Hugo* filius Drogonis, nepos Pippini, *largitus eſt VVitlanam villam VVandoni Abbati Fontanellenſi anno* I *Chlotharij Regis, quem Carolus poſt fugam* Chilperici *ac Ragenfridi Regem ſibi ſtatuerat. Et poſſeſſa eſt* ea villa *ab hoc cœnobio vſque ad regimen VVidonis laici Abbatis per annos* XLIII. Ità Chronicon MS. Fontanellenſe.

V

Theoderici vltimi regnum XVII *annorum. An* DAGOBERTO *patre natus? Interregnum Caroli Martelli.*

INter Reges Francorum primæ ſtirpis Merouingicæ quatuor fuêre, *Theoderici* nomine: primus Chlodouei I filius, qui regno Francorum quadrifariàm diuiſo ab obitu patris, id eſt à XXVII Nouembris anni IↃIX, regnum Metenſe, quod dein Auſtraſiorum dictum eſt, capeſſiuit, mortuus ſub finem anni IↃXXXIII aut initium ſequentis. Secundus *Theodericus* eſt filius Childeberti Regis Auſtraſiorum, & à morte S Guntramni, etiam Burgundiæ, quo anno IↃXCVI vitâ functo, regnum Burgundiæ obtinuit *Theodericus*, & Theodeberto fratre prælio victo, etiam Auſtraſiorum anno IↃCXII, at ſequente IↃCXIII Metis mortuus. Tertius *Theodericus* eſt filius Chlodouei II, qui Chlothario III fratre ſeniore defuncto anno IↃCLXXVI Rex Neuſtriæ electus regno pulſus, euocato ex Auſtraſiâ Childerico altero fratre, quo dein anno IↃCLXXIX occiſo, regnum recuperauit, tenuitque vſque ad annum IↃCXCIV.

Quartus *Theodericus, mortuo Chilperico anno* IↃCCXX, *à Carolo* Martello *in ſedem regni conſtitutus eſt*, vti his verbis traditur in Annalibus Fuldẽſibus. Auctor Hiſtoriæ iuſſu Childebrandi ſcriptæ cap. 107, *Chilperico* Rege, inquit, *mortuo, Theodericum* Regem *ſtatuerunt in ſedem regni, qui nunc locum ſolij regalis obtinuit annis vita ſimul praſtolatus*, ſeu potiùs *protelatis*, vti legendum cenſet Labbeus in elogiis hiſtoricis Regum

Digitized by Google

gum Francorum num. 18. At *nunc* dicitur, quia Hiſtoriam ſuam auctor primâ vice finiuit cap. 109, relatis annis ab Adamo, diluuio, Abrahamo, Moyſe, Salomone, templo reædificato, & Chriſto, vbi hæc leguntur: *A paſſione Domini vſque in iſtum annum præſentem in Cyclo Victorij anni* CLXXVII *Kalendis Ianuariis, die Dominicâ anni* IↃCCXXXV, *&, vt iſtud millenarium compleatur, reſtant anni* CCLXV. Bucherius in eruditis Commentariis ad Canonem Paſchalem Victorij ca. 10 explicat eos *annos in Cyclo Victorij* CLXXVII *Kalendis Ianuariis die Dominicâ inchoatos fuiſſe, econtrà* IↃCCXXXV *completos, & quidem non à Paſſione, ſed à Natiuitate Chriſti iuxta vulgarem epocham, quæ tunc in vſum ſenſim inuehebatur*, itaque incipiebat annus IↃCCXXXVI. At vixit Theodericus ad annum ſequentem IↃCCXXXVII, vti legitur apud Labbeum in codice MS. computus Eccleſiaſtici his verbis: *A Natiuitate Domini vſque ad prædictum annum, in quo Theudericus Rex Francorum mortuus eſt*, IↃCCXXXVII: *in quo anno Indictione* V, *Epacta* XV, *Concurr.* I . . . *Paſcha* IX *Kal. Aprilis Luna* XVII, &c. In Chronicis duobus breuiſſimis ex MS. Remenſi, & MS. Tiliano relatis in Hiſtoriâ Francorum Cheſnæi tomo 1 pag. 781, dicitur *Theodericus regnaſſe annos* XVII, ſcilicet ab anno IↃCCXX ad IↃCCXXXVII. Hæc de annis regni Theoderici vltimi quẽ Childerico patre videri natum, & fratri Chilperico ſucceſſiſſe ſuprà innuimus.

Geſta Regum Francorum his verbis concluduntur: *Frāci Theudericum* II. *Cala monaſterio ennutritum, filium* DAGOBERTI *Iunioris Regem ſuper ſe ſtatuunt: qui vſque nunc in regno ſubſiſtit.* Ex quibus ea, quæ ex Hiſtoria iuſſu Childebrandi, Theodorico viuente, ſcriptâ deſumuntur, indubitata ſunt, cuius imitatione ſe *tunc* etiam viuere finxit. Continuator Aimoini hæc Regum Geſta à cap. 44 interſerit libro quar-

to, & continenti methodo hiſtoria Aimoini deducitur ad annum Chriſti ɪɔɔʟxv, relictis interim de Theoderico verbis iſtis: *Qui nunc ſexto anno in regno ſubſiſtit*: tamquàm auctor idem ſeculis prope quinque continuis vixiſſet, qui ſeculo illo vndecimo videtur magnâ incuriâ Geſta Regum ex variis congeſſiſſe. In Fragmento Ercanberti hæc ita referuntur: *Theodericum filium* Tagoberti *iunioris Franci in Regem ſibi ſtatuunt, qui nutritus in Calâ monaſterio erat, regnauitq; annis* vi. ſcilicet quia apud Continuatorem Aimoini legebatur eum *ſexto anno in regno ſubſiſtere*. In Chronicis Francorum breuiter digeſtis ex MS. Tiliano pag.797 & in libello vetuſti ſcriptoris de Maioribus-Domus, dicuntur *Franci Theodericum* Dagoberti *iunioris filium Regem ſuper ſe ſtatuiſſe*: quæ ex Geſtis Regum Francorum deſcripta ſunt. In eodem libello de Maioribus-Domus *regnum* Dagoberto *adhuc puero* collatum eſſe ſuprà retulimus: imò ex ætate eius & Childeberti patris ac Chlodouei iii patrui probauimus eum in iuuenili ætate deceſſiſſe, ideoque nomen Iuuenculi & Iunioris obtinuiſſe.

Mortuo Theoderico, Carolus Martellus per reliquum vitæ tempus ſine alio Rege imperauit, vſque ad annum ɪɔccxʟɪ, quo menſe Octobri Pariſiis vitâ functus eſt, & in monaſterio S. Dionyſij ſepultus: cui antè indulſerat priuilegium à Dubletio pag.690 relatum, cum hac clauſulâ: *Actum Careciaco villâ in palatio, quando fecit menſis September dies* xvii, *annum* v *poſt defunctum Theodericum Regem. Signum Inluſtro viro Karlo Maiorim-Domus, qui hanc epiſtolam donationis fieri rogauit.*

VI *Chil-*

VI

Childerici vltimi genus, regni abdicatio. Regnum Pippino anno IϽCCL *delatum. Theodericus filius Childerici monachus Fontanellenſis.*

EX Diuiſione Caroli Martelli Principatum regni filij eius Karlomannus & Pippinus aliquamdiu abſque vllo Rege adminiſtrarunt. Extat diploma Pippini, quo Eccleſiæ Matiſconenſis immunitates confirmantur, cùm hac clauſulâ: *Signum Pippini Maioris Domus. Ego Rodalgus iuſſus ſcripſi. Actum Kalendis Ianuarij in anno ſecundo Principatus eiuſdem Pippini in ciuitate Metis in Palatio regio.* Is erat annus IϽCCXLIII, ſub cuius initium aſſumptum eſſe Childericum vltimum in Regem Francorum, colligimus ex Concilio Sueſſionenſi tunc habito, ad quod ita præfatur Pippinus: *In Dei nomine & Trinitatis. Anno* IϽCCXLIV *ab Incarnatione Chriſti, ſub die* VI *Nonas Martij & Lunâ* XIV, *in anno ſecundo Childerici Regis Francorum, ego Pippinus Dux & Princeps Francorum.* Chronicon Fontanellenſe in Hugone Abbate tradit *Theodericum Regem fuiſſe patrem Childerici Regis nouiſſimi ex genere Merouingorum,* cuius filius, aui nomine Theodericus appellatus, ac patre depoſito, in Clericum attonſus, in monaſterio Fontanellenſi collocatus eſt; vt infrà ex eodem Chronico dicetur. In Genealogiâ Regum Francorum apud Cheſnæum tomo 1 pag. 793 dicitur etiam *Theodericus genuiſſe Hildericum, qui in Sithio monaſterio conſtitutus eſt.* Monachum eſſe factum tradit Iperius Abbas Sithiuenſis in Chronico Bertiniano capitulo 6 par. 2 his verbis: *Anno Principatus Pippini* VIII, *id eſt, anno Domini*

mini IↃCCL. *Pippinus videns Hildericum Regem ſenem, & . . . Reip. in nullo ſubuenire . . . nuntios miſit ad Zachariam Papam . . . Audito reſponſo Franci Regem Hildericum attonſum in monachum in monaſterium iſtud S. Bertini in Sythiu detruſerunt. Quem Abbas Nantharius in monachum ſuſcepit, &, vt melius potuit, eius curam egit. Sic quoque Franci Pippinum ſibi Regem ſtatuerunt, qui de mandato Zachariæ Papæ coronatus fuit per S. Bonifacium Maguntinæ ciuitatis Archiepiſcopum.* Extat diploma donationis monaſterio Epternacenſi à Pippino Rege factæ, cuius hoc eſt exordium: *In nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Pippinus illuſter vir, Rex Francorum. Cùm propitiâ Diuinitate ad hoc intendimus, vt ſanctis locis aliquid muneris impendimus, & regalis munificentiæ commendamus largitatem, & ſupernam nobis conciliamus pietatem; proinde notificamus omnibus Chriſti noſtriq́; fidelibus, eſſe locum in regno noſtro Epternaca vocatum.* Reliqua paucis omiſſis leguntur apud Miræum in Notitiâ Eccleſiarum Belgij cap. 20. Hæc additur clauſula: *Et vt hæc traditio noſtra, regali auctoritate firmata, inconuulſa permaneat, hanc traditionem manu propriâ ſubterfirmamus, & ſigilli noſtri impreſſione fideliter ſigillamus. Signum Domini Pippini Regis glorioſiſſimi. Bonifacius Archicancellarius recognoui. Datum tertiâ Nonas Maij, anno Incarnationis Domini* DCCLII, *Indictione quintâ, anno verò Domini Pippini Regis tertio. Actum Compendio palatio in Dei nomine feliciter. Amen. Signum Garobaldi Epiſcopi. Signum Bernarei Epiſcopi,* &c. Erat ſignum Pippini litteris nomen eius more illius æui exprimentibus efformatum. At deſcriptum cùm autographo conſentire hoc teſtimonium confirmat: *Collationata eſt hæc copia cum ſuo originali, & veriſona reperta de verbo ad verbum & litteris ad litteras, per me infraſcriptum Concilij Regiæ maieſtatis Luxemburgenſis Prographeum.*

V. Strengh.

Secundùm

Secundùm hoc diploma annus IↃCCL, regni Pippini primus eſt: quam ſententiam confirmant Annales quam plurimi ab auctoribus coæuis aut valdè antiquis conſcripti. Quales ſunt Annales Francorum auctiores ab anno IↃCCVIII ad annum IↃCCCVIII, quo auctor ſe vixiſſe teſtatur, ex MS. Tiliano à Cheſnæo tomo 2 à pag. 11 editi: tum Annales Rerum Francicarum ex MS. Bauarico ab Henrico Caniſio tomo 3 Antiquæ Lectionis vulgati, ab anno IↃCCXLI ad IↃCCXCIII, qui ex MS. Loiſeliano continuantur apud Cheſnæum à pag. 24 ad annum IↃCCCXIV. Dein Annales Regum Francorum ab Eginhardo Caroli Magni Notario ab eodem anno IↃCCXLI ad an. IↃCCCXXIX conſcripti. Iiſdem conſentiunt tum Annales Bertiniani ab eodem etiam anno IↃCCXLI ad annum IↃCCCLXXXII continuati, tum Annales Metenſes ad annum IↃCCCCVI deducti. Habemus penes nos codicem MS. admodùm vetuſto charactere de Hiſtoriâ Pippini & Caroli ab nuptiis Anſperti cœptâ, ſed cui poſt annum IↃCCCLXIII mutilo aliqua deſunt. In hoc codice poſt relatum ad annum IↃCCXLVIII bellum Bauaricum & nuptias Pippini, iſta traduntur:

Anno IↃCCXLIX *Burghardus Vurzeburgenſis Epiſcopus & Fulradus Capellanus miſſi fuerunt ad Zachariam Papam interrogando de Regibus in Franciâ, qui illis temporibus non habentes Regalem poteſtatem, ſi benè fuiſſet an non. Et Zacharias Papa mandauit Pippino, vt meliùs eſſet illum Regem vocari, qui poteſtatem haberet, quàm illum, qui ſine* Regali *poteſtate manebat. Vt non conturbaretur ordo, per auctoritàtem Apoſtolicam iuſſit Pippinum* Regem *fieri.*

Anno IↃCCL *Pippinus ſecundùm morem Francorum electus eſt ad* Regem, *& vnctus per manum ſanctæ memoriæ Bonifacij Archiepiſcopi, & eleuatus à Francis in regno in Sueſſionis ciuitate.*

Anno ICCCLI *Hildericus, qui falſè* Rex *vocabatur, tonſoratus eſt, & in monaſterium miſſus.*

Anno ICCCLII *Pippinus, monente S Bonifacio, quibuſdam Epiſcopatibus vel medietates vel tertias rerum reddit, promittens poſtmodùm omnia reſtituere.*

Anno ICCCLIII *Pippinus* Rex *in Saxoniâ iter fecit . . . eodemq́, anno Stephanus* Papa *venit in Franciam . . .*

Anno ICCCLIV *ſupradictus Apoſtolicus Stephanus confirmauit* Pippinum *vnctione ſanctâ in Regem, & cum eo iunxit duos filios eius Domnum Karolum & Carlomannum in* Regibus *: & Domnus Bonifacius Archiepiſcopus in Friſiâ nuntians verbum Domini & prædicando Martyr Chriſti effectus eſt.* Hæc ibi, quæ ferè eadem in reliquis Annalibus citatis narrantur : vti etiam ſecunda à Stephano Papâ vnctio anno ICCCLIV facta : quam etiam refert Iperius, additque: *Huius ſecundæ coronationis Pippini tempore* Rex *Hildericus monachus huius eccleſiæ obiit. . . Nec multò pòſt Abbas Nantharius migrauit ad Dominum.* & mox capitulum 7 ita incipit : DAGOBERTVS *huius loci Abbas* VII *rexit monaſterium à tempore ſecundæ coronationis Pippini* Regis, *ferè vſque ad obitum ipſius*: qui contigit VIII *Kalend.* Octob. anni ICCLXVIII.

Chronicon Fontanellenſe hactenùs dicta confirmat, ac filium Childerici vltimi ſuggerit his verbis: *Huic egregio Patri Auſtrulfo edidit glorioſus* Rex *Pippinus priuilegium quoddam ſuæ auctoritatis : in quo præcepit, vt nullus Iudex nec exactor reipublicæ Francorum, ad cauſſas audiendas ac freda exigenda, nec fideiuſſores accipiendos, nec ad vllam exacturam gerendam, in poteſtatem huius cœnobij ingredi audeat : ſed ſub perenni ſuâ defenſione ac protectione ſecura in æternum ab omni querimoniâ valeret permanere. Quod priuilegium in ſcriniis huius noſtri monaſterij pro munere ſacro adhuc conſeruatur. Editum eſt anno Dominicæ Incarnationis ſeptingēteſimo quinquageſimo, die octauo Iduum Iuniarum,*

rum, Vermeriâ palatio regio. Quo anno idem glorioſus Pippinus, ex conſultu B. Zachariæ Papæ vrbis Romæ, à B. Bonifacio Archiepiſcopo vnctus; Rex conſtituitur Francorum, ablato Principis nomine. Vnde rumor potētiæ eius & timor virtutis in vniuerſas tranſiit terras. Et Hildericus Rex Merovvingorum ex genere ortus, depoſitus, tonſuſq; ac in monaſterio S. Audomari, quod dicitur Sythiu, truſus eſt. Cuius filius, nomine Theodericus, in hoc monaſterio anno ſequenti Clericus effectus, collocatus eſt. In eodem Chronico, in Wandone Abbate, *annus quintus Regis Pippini* numeratur *Dominicæ Incarnationis* IↃCCLIV, quo loco agitur de miraculis patratis ope S. Seruatij, de cuius Reliquiis particulas Wando Traiecto, vbi in exilio aliquamdiu fuerat, Fontanellam attulerat.

VII.

S. DAGOBERTVS *Sathanacenſis Patronus, Martyr habitus: incertum an regiæ ſtirpis.*

SAthanacum vrbs Lotharingiæ perquàm munita, in confiniis Ducatus Luxemburgenſis ad flumen Moſam, ſacras Reliquias S. DAGOBERTI à pluribus ſeculis adſeruat. De hoc DAGOBERTO inquirimus, quis fuerit. Alij ſolùm *Martyrem* appellant: alij R*egem Francorũ; ſed Confeſſorem* quidam, nonnulli *Martyrem*. Antiquiſſimum monumentum, in quo illius memoria reperitur, extat in Chartulario monaſterij Gorzienſis, ſcriptum anno CIↃLXIX, quo eccleſiam S. DAGOBERTI tradidit monachis Gorzienſibus. Godefridus Barbatus Lotharingiæ Dux, filius Gothilonis Ducis: cuius diplomatis partem hîc damus.

In nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego Godefridus Dei gratiâ Dux & Marchio... inſtinctu & ſupplicatione venerandæ collateralis noſtræ Beatricis multoties ſollicitatus, conſiderans, eccleſiam S. DAGOBERTI *apud Sathanacum, villam iuris noſtri, & pretioſis ipſius ſancti* MARTYRIS *oſſibus, & multis aliis Sanctorum pignoribus illuſtratam ſed à Canonicis inibi ſub carnali vitâ degentibus, & ſua potiùs quàm Diuina quærentibus, vſquequaque neglectam; virum boni teſtimonij & ſanctæ conuerſationis Henricum Gorzienſem Abbatem & monachos eius, cum conſilio Domini Conradi ſanctæ Treuirorum Sedis Archiepiſcopi, (in cuius diœceſi locus ipſe ſitus erat) ceterorumque fidelium Dei ac noſtrorum conuocauimus, & illis remotis iſtos in locum eorum ſubſtituimus. Quapropter notum eſſe volumus tam futuris quàm præſentibus ſanctæ Gorzienſis Eccleſiæ filiis & fidelibus, quia eccleſiam iam dictam* S. DAGOBERTI *S. Gorgonio & Abbati Gorzienſi Henrico & ſucceſſoribus eius legali donatione concedimus & confirmamus, & omnibus rebus ſibi* EX ANTIQVITATE *appendentibus delegamus, id eſt, in dotibus altaris, in decimis, campis, pratis, paſcuis, ſiluis, piſcationibus, cenſibus, capaticis, & omnibus aliis pertinentiis. Præterea ſuperaddimus eis indiciarium manſum, ſuperponimus cum reditibus ſuis eccleſiam ſitam apud villam Moſacum... Et vt hæc donatio & confirmatio perpetuum memo-*

memoriale obtineat, hanc deſcriptionem teſtamentalem iuſſimus exarari, & noſtri ſigilli impreßione, ſimulque teſtium idoneorum affixione ſignari. Signum Godefridi Ducis. S. Beatricis coniugis ſuæ. S. Godefridi filij ſui. S. Heſelini Comitis ... Actum Bullioni, anno Dominicæ Incarnationis CIↃLXIV, *Indictione* VII, *regnante Henrico, filio glorioſi Imperatoris Henrici anno regni eius* XIII.

Godefridus Dux eodem adhuc anno CIↃLXIX, aut, vt alij volunt, CIↃLXX mortuus eſt, relictis Godefrido Gibboſo hærede, & Idâ filiâ, quæ Euſtathio Comiti Bononienſi nupta, peperit Godefridum Bullionium, dein Regem Hieroſolymitanum. Hic Godefridi Gibboſi auunculi ſui abſque liberis mortui, hæreditatem adeptus, eccleſiam S. DAGOBERTI, ab Arnulfo Comite occupatam, monachis Gorzienſibus reſtituit. Cuius beneficij diploma in eodem Chartulario Gorzienſi refertur pag. 186, ex quo hæc excerpo:

In nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris, Filij & Spiritus ſancti, Godefridus, Diuinâ propitiante clementiâ, Dux & Marchio... Notum eſſe volumus ſanctæ vniuerſalis Eccleſiæ filijs & fidelibus tam futuris quàm præſentibus, quia Dux Godefridus, auus meus, cùm Beatrice vxore ſuâ, apud Sathanacum iuris ſui villam, in eccleſiâ ſancti MARTYRIS DAGOBERTI, *pro ſuarum animarum remedio, monachos de monaſterio S. Gorgonij conſtituerat, eiſque inter alia ad ſupplementum victus & veſtitus eccleſiam villæ Moſaci, quæ ſine contradictione ſuæ poteſtatis erat, legaliter con-*

donauerat . . . Quibus omnibus auditis & diligentiùs conſideratis, viſum eſt nobis, Comitem Arnulfum qui princeps ipſorum fuerat eccleſiæ peruaſorum, ſub nomine ſacramenti & fidei coniurare, vtrumnam hæc omnia cognoſceret vera eſſe, an potiùs ea vellet vel poſſet veraciter impugnare. Qui ſine adiuratione acceptâ, confeſſus eſt hæc ita, vt diximus, acta eſſe, ſeque & interfuiſſe, & audiſſe & vidiſſe, &, ipſo auo meo hanc donationem faciente, laudaſſe . . . . Et ipſe iure obniti non valens, ad opus Dei & S. Dagoberti, *ibique deſeruientium monachorum, ipſam eccleſiam nobis integrè & ſine omni in poſterum reclamatione reddidit & werpiuit; & nobis eccleſiæ donum S.* Dagoberto *ſuper altare reſtituentibus, ipſe ſpontaneus interfuit & laudauit. . . . Signum Godefridi, Dei gratiâ Ducis & Marchionis. S. Amalrici. S. Simonis fratris ſui. S. VValteri. S. Ottonis . . . Acta Bullioni anno Domin. Incar.* CIↃXCIII *Indict.* I, *anno regni Henrici quarti* XXXVII, *Imperij* X. *Pontificante Domno Filberto Treuirorum Epiſcopo anno Pontificatus ſui* X.

In alio eiuſdem Godefridi diplomate hæc leguntur:

Ego & frater meus Balduinus notum facimus omnibus, quòd eccleſia apud Sathanacum olim villam, nunc caſtellum, in honore S. Dagoberti Martyris *constructa temporibus priſcis, ab auo noſtro Duce Godefrido Barbato & Beatrice coniuge ſuâ, S. Gorgonio Gòrzienſi & Henrico ipſius lo-*

ci

ci Abbati & monachis ipſius, cùm omnibus appendiciis ſuis donata; & ab eius filio Godefrido ſimiliter Duce noſtroque auunculo totâ vitâ ſuâ laudata eſt ... Quapropter .. ego Godefridus Dux & frater meus Baldwinus ... vt Fratres prædicto loco deſeruientes, pacificè illud & abſque cuiuſquam inquietudine teneant, per manus liberorum fideiuſſorum ſuper altare S. Gorgonij donum ipſum poni, & veſtiturâ legali confirmari effecimus, ſcilicet eccleſiam S. DAGOBERTI *cùm domo, quæ vulgò Cella vocatur, & cùm omnibus appendiciis, ſimulque eccleſiam de Moſaco cùm omnibus vtilitatibus ſuis, & omnibus quæ prædictus auus meus ſuperaddidit donationibus prælibatis. Vt autem hæc noſtra ſtatuta rata & inconuulſa maneant, hanc memorialem deſcriptionem fieri iuſsimus, & ſigilli noſtri impreſſione, teſtiumque idoneorum affixione ſignauimus. Signum Godefridi Ducis, qui hanc chartam deſcribi fecit. S. Balduini fratris ſui ... Actum Sathanaci anno Dominicæ Incarnationis* CIↃXCVI, *Indictione* IV.

Eodem adhuc anno, XV Auguſti Godefridus Bullonius iter in Terram ſanctam aggreſſus eſt. En tria diplomata ſeculo XI ſignata, in quibus ſepties nomen S. DAGOBERTI repetitur, tertiò MARTYRIS laude decoratur, nuſquam Regio nomine aut ſtirpe nobilitatur. Dicitur *eccleſia in eius honore priſcis temporibus conſtructa*: ergo ducentis fortaſſe vel trecentis annis elapſis.

VIII

S. DAGOBERTVS, *Rex Francorum habitus, an filius S. Sigeberti? an* DAGOBERTVS II?

GOrgonius Martyr Patronus Gorzienſis monaſterij colitur IX Septembris: ad diem proximè ſequentem hæc traduntur in Calendario Breuiarij Treuirenſis MS. *IV Idus Septemb.* DAGOBERTI *Regis Martyris Fräcia.* At XXIII Decembris celebrior S. DAGOBERTI memoria eſt: quo die in ſeptem codicibus MSS. Vſuardi, ſed ad vſum Eccleſiarum Belgicarum auctis, iſta legimus: *Eodem die* DAGOBERTI, *Regis Francorum.* quæ eadem habent Maurolycus, Martyrologium Coloniæ anno CIↃCCCCXC cuſum, & Molanus in Auctario Vſuardi. Hermannus Greuen in ſuis additionibus adſcribit *Confeſſoris* titulum, Ferrarius in Catalogo Sanct. *Treuiris*, inquit, S. DAGOBERTI R*egis, patris* S. IRMINÆ *Virginis, primæ Abbatiſſæ Horreenſis.* Refertur hæc eodem die in quodam Codice MS. aſt in Martyrologio Romano aliiſque poſtridie, ſeu XXIV Decemb. Fuiſſe S. Irminam filiam DAGOBERTI II, Regis Auſtraſiorum, ſuprà probauimus. De eodem agit idem Ferrarius XXIX Ianuarij: *Metis* S. DAGOBERTI R*egis*, idque vti annotat *ex* K*alendario Eccleſiæ Metenſis.* In quâ vrbe vti & Treuirenſi DAGOBERTVS vixit: ac Metis mortuus ſepultuſque eſt S. Sigebertus, Rex etiam Auſtraſiorum, & huius DAGOBERTI pater. De morte DAGOBERTI ſuprà egimus, & ex loco ſepulturæ apud Rotomagenſes in regno Neuſtriæ, in bello quod cùm Rege Theoderico & Ebroino Maiore-Domus coactus geſſit, captum, læſum occiſumúe

occiſumúe coniectauimus. At factâ apud eoſdem Rotomagenſes inquiſitione, didicimus, omnino certum haberi, DAGOBERTVM illic in S. Audoëni, aliàs S. Petri, baſilicâ tumulatum fuiſſe; ſed neſciri quando, quomodò, quorſumúe de illo loco tranſlatum ſit Regis iſtius corpus. Quod variis occaſionibus fieri potuit, aut inter pacis conditiones Optimatibus Auſtraſiæ corpus ſui Regis repetētibus, quorum aliquis ex ſuo affectu ſepulturam illius Sathanaci concedi impetrârit; aut aliquo Francorum Rege, vt Auſtraſiis gratificaretur, vltro offerente, aut etiam, vt transferretur Sathanacum vſque, procurante: maximè ſi illic antè captus, læſus, aut per iniuriam interemptus fuerit. Potuit etiam ſepulchrũ eius poſteà tantâ virtute miraculorum clareſcere, vt cultus ſacer eiuſdem Canonicâ auctoritate fuerit ſancitus. Potuit denique controuerſum fuiſſe, quâ potiſſimùm veneratione honorari poſſet: num cum S. Leodegario Epiſcopo aut S. Ragneberto Duce, aliiſque vi atque tyrannide Ebroini oppreſſis atque occiſis, eſſet Martyribus annumerandus: nam etiam hos nouos & quaſi alterius generis Martyres temporibus Chriſtianorum effectos ſcribunt auctor Vitæ S. Leodegarij aliique. Hinc aliqui forſan *Natalem* DAGOBERTI Regis ſolùm indicant, quem alij *Confeſſorem*, alij *Martyrem* prædicant, etiam ab aliquibus omiſsâ regiâ dignitate, quòd expulſum plures ſcirent, non autem ad regnũ Auſtraſiorum reuocatum. Quâ de cauſsâ vti reliqua eius Acta, aut DAGOBERTO primo, aut DAGOBERTO vltimo paſſim leguntur attributa; ita hæc eius veneratio ad alterutrum exiſtimari poteſt, promiſcuè tranſlata.

Ac de DAGOBERTO primo, in Florario MS. iſta referuntur ad XXIII Decembris: *Eodem die Depoſitio S. Dagoberti Regis Francorum, inclytâ de ſtirpe Karolidarum propagati. Qui optimè*

me regalia ſceptra gubernans, Eccleſiarum & Sacerdotum atque pauperum ſeu peregrinorum ditator ſupra modum largiſſimus extitit. Hic iuſtitiæ amorem eſt complexus, eò quòd Pippini Maioris Domus & Brabantiæ Ducis conſilio inniteretur: ac vniuerſarum gentium ſibi ſubditarum adeò fauoribus extollebatur, vt nullus de præcedentibus Francorum Regibus *illius laudibus fuiſſet praexcellentior. Poſtquàm ergo* DAGOBERTVS *annis quatuordecim optimè gubernaſſet, dormiuit in pace anno ſalutis* IↃCXLV. *De quo per viſionem cuidam reuelatum eſt, quòd anima eius ad iudicium Dei rapta ſit, & multis contra eam pro expoliatione eccleſiarum ſuarum declamantibus, cùm eam iam mali angeli vellent ad pœnas inferni rapere, interuentu ſancti Martyris Pariſienſis Dionyſij, cui ipſe maximè deuotus fuerat, liberata eſt.* Ita Florarium ſeculo decimo ſexto conſcriptum. Idem Rex DAGOBERTVS refertur in Martyrologio Germanico Caniſij anno CIↃIↃXCIX edito: quem ad eumdem diem Piis adnumerat Sauſſaius in Martyrol. Gall. *In Auſtraſiâ*, inquit, *colitur hodie beata memoria* DAGOBERTI *Francorum Regis Chriſtianiſſimi, in villâ Spinogillo ad Sequanam* XIX *Ianuarij defuncti, atque poſt mortem è manibus dæmonum per Sanctos erepti, quorum ipſe præcipuè eccleſias ornauerat,* &c. Et XIX Ianuarij hæc habet: *Obiit piæ memoriæ* DAGOBERTVS *Rex Chriſtianiſſimus, cuius animam precibus S. Dionyſij ereptam extremo è diſcrimine & in cælum euectam vidit Ioannes ſanctiſſimus anachoreta.* Hæc ille. Sed qui *in Auſtraſiâ colitur*, Auſtraſiorum potiùs fuiſſe Rex cenſendus, cùm è viuis exceſſit, cuius & apud Auſtraſios corpus adſeruatur. Atque ipſe Sauſſaius ſuprà ad XXIII Decemb. ſcribit DAGOBERTVM I *ſepultum fuiſſe in eccleſiâ S. Dionyſij in Fráciâ, quam ex voto magnificè extruxerat.* Teſtatur Dubletius lib. 4 Antiquitatum monaſterij S. Dionyſij cap. 1, corpus DAGOBERTI iſtius ad dexterum latus maioris altaris ab initio collocatum,

tum, modò ſub ipſo altari ſitum eſſe, in eâque eccleſiâ XIV Kalendas Februarij anniuerſarias pro eo preces hodieque celebrari.

I X

S. DAGOBERTVS, *an filius Childeberti Regis? An Dux aliquis Francorum?*

ALij contrà DAGOBERTVM vltimum filium Childeberti eum eſſe putant, quem Sathanacenſes Martyrum honoribus celebrant. De quo Theodericus monachus Epternacenſis, quem ferunt anno CIↃCXCII res geſtas Regum atque Imperatorum collegiſſe, ita ſcribit: *Anno verò* IↃCCXV DAGOBERTVS *Rex anno* V *regni ſui in Cortiâ ſiluâ occiſus, Sataniaco ſepultus eſt.* Eodem, quo Theodericus, ſeculo floruit Albericus Trium-Fontium monachus, cuius in Chronico iſta narrantur ad annum IↃCCXIV: *Mortuo Childeberto Francorum Rege, poſt annos* XVII, *& in abbatiâ S. Stephani de Cauciaco ſepulto, quidam filius eius Chlodoueus, qui &* DAGOBERTVS, *regnat annis* IV. Anno deinde IↃCCXIX: DAGOBERTVS *Iunior Francorum* Rex *à quodam filiolo ſuo in ſiluâ martyrizatus, iacet apud Sathanagium.* Edidit hæc duo teſtimonia Alexander Wiltbemius in eruditiſſimo Commentario ad Acta S. DAGOBERTI Regis Francorum & Martyris.

Videntur Acta illa ſeculo Chriſti XII, & à Gorzienſi forſan quopiam monacho ad ſuos Sathanaci degentes, ſcripta. Nam in Prologo ait ſe *à Fraternitate Satanagenſi flagitante rogitatum, aggredi arduum opus de glorioſi* Regis DAGOBERTI *actibus,...quia, vt S. Benedictus ait, Obedientia quæ maioribus*

 prabe-

præbetur, Deo exhibetur. Prætereà obſeruat Wilthemius in Appendice pag.80, *ex quo ſub Brunone Treuirorum Archiepiſcopo,* (qui ſeditabanno CIƆCII ad annum CIƆCXXIV) *Sathunaci pro Canonicis locati ſunt Gorzienſes cœnobitæ, hos paræciis Sathanacenſi & Moſacenſi vicarios Presbyteros Curatores dediſſe, eiſq; ſtipendium & vectigalia conſtituiſſe: ſed exinde ſupergredientibus Presbyteris ſtipendiȷ́ vectigaliumq́; decretorum modum, Brunonem Archiepiſcopum, re ad ſe delatâ, denuò intra modum Presbyteros factis tabulis coërcuiſſe.* ac dein *anno* CIƆCLVIII *Hillinum Treuirorum Archiepiſcopum Iſembaldo Gorzienſi Abbati firmauiſſe Sathanacenſem cellam, & quid Paſtor Sathanacenſis, quid Moſacenſis, quid cella Sathanacenſis inuicem iuris haberent, ſanxiſſe, atque etiam paræciam ad Balim vicum, aſſenſu Brunonis eius regionis Archidiaconi,* D. DAGOBERTO *donauiſſe, conditis tabulis Auguſtæ Treuirorum.* Hæc ibi: è quibus conſtitutæ in cellâ Sathanacenſi fraternitatis monachorum Gorzienſium tempus penitùs eruitur, quando illorum rogatu Acta S. DAGOBERTI arbitramur non tam ſcripta, quàm abſque iudicio temerè congeſta. Nec mirum: præfatur namque auctor ſe *actus illius nequaquàm alicubi ſcriptos nactum eſſe,* imò *eos à memoriâ hominum viuentium penitùs receſſiſſe.* Non ideò tamen comminiſci quæ ſcriberet, ei licebat. Quid ſuſpicari fas ſit, inde iudicium eſto.

Natus traditur DAGOBERTVS, *regnante auo Theoderico, diebus quoque germanorum ſuorum Lotharij & Hilderici,* quaſi hi tres fratres ſimul regnaſſent. Mortuus eſt Chlotharius annò IƆCLXXV. vel IƆCLXXVI, Childericus IƆCLXXIX, cui ſucceſſit Theodericus, vitâ functus an. IƆCXCIV, relictis, vt ſuprà demonſtratum, duobus filiis paruulis, Chlodoueo III, & Childeberto, qui fratri an. IƆCXCVIII ſucceſſit, admodùm adhuc adoleſcens infraque pubertatem, vt neceſſe ſit DA-

GOBER-

GOBERTVM non ipſo regni initio fuiſſe natum. Neque verò Childebertus filium DAGOBERTVM S. Bathildi auiæ ſuæ, iam pridem tempore Theoderici Regis mortuæ, commendauit in Calâ monaſterio moribus piis inſtituendum, neque ſedecim annos regnauit Childebertus, ſed ſolùm tredecim. Dein DAGOBERTVS Remis apud Auſtraſios in Regem ſublimatus traditur, & quidem *benedictionem adeptus regiæ dignitatis ab Archipræſule Sedis Remenſium, nomine Landone.* Sed qui iſti Eccleſiæ præfuerat tempore S. Sigeberti Regis Auſtraſiorum, quo tum mortuo eam rexerunt SS. Niuardus, Reolus, & Rigobertus, à Carolo Martello, poſt obtentam de Chilperico DAGOBERTI ſucceſſore & Raganfrido, Vinciaci in pago Cameracenſi, anno IↃCCXVII menſe Martio, victoriam, in exilium pulſus, vti narratur in eius Vitâ IV Ianuarij cap. 4. Imò à DAGOBERTO obtinuiſſe S. Rigobertum priuilegium immunitatis ſuprà diximus.

Sed pergit auctor quo cœpit pede: ac Synodum ait à DAGOBERTO Rotomagi coactam eſſe, in eâ reſediſſe Regem, cum Pontificibus, Comitibus ac Palatinis ſuis: adfuiſſe Hugonem, filium Drogonis, Abbatem Fontanellenſem, repetiiſſe Floriacum monaſterium ab auo Pippino ædificatū, & Fontanellenſi cœnobio, confirmante Childeberto Rege, ſubiectum; ſed nuper ab Hilderico Maiore-Domus iniuſtè ablatum. Diximus ſuprà, monaſterium illud à Pippino & Plectrude extructum eſſe, eique datum Rectorem Bainum Abbatem Fontanellenſem. Huic Baino ſucceſſit Benignus, & præfuit toto eo tempore quo DAGOBERTVS regnauit, vti priuilegia donationum ſuprà relata clarè conuincunt: inter quæ vnicum eſt ipſius Hugonis, aliud Regis DAGOBERTI anno V regni menſe Iunio ſignatum. Deiecto autem de regimine monaſterij Benigno, Wando monachus, filius Bal-

drici ſubrogatur: quo poſteà Traiectum in exilium iuſſu Caroli Martelli victoris ablegato, reſtitutus Benignus, præfuit ad an. ıↃCCXXIII, mortuus menſe Ianuario, *celebratâ euindicatione villæ Monticelli anno* III *Theoderici Regis* XIV *Kalend. Auguſti, Tulpiaco caſtro.* Huic Benigno tandem ſubrogatus *Hugo*, rexit monaſterium Fontanellenſe *annis* IX, *menſibus* II, *diebus* XIII, ac ſanctè deceſſit VI *Idus Aprilis anni* ıↃCCXXX. Hinc alij diiudicēt de Hilderico Maiore-Domus, & illuſtri eo Concilio apud Rotomagenſes habito, quorum nulli antiquiores ſcriptores meminêre. De Synodo Rotomagenſi ſub Theoderico Rege auo huius Dagoberti ab S. Ansberto Epiſcopo Rotomagenſi collectâ agemus infrà.

Proſequitur auctor acta Dagoberti, quem ait à S. Willibrordo in Friſiam euocatum, cum Duce Carolo Martello, & magno Francorum exercitu eò veniſſe, Radbodum in Daniam vſque expuliſſe, & S. Willibrordum in Sede Pontificatus relocaſſe. Neque hæc credibilia: nam Dagobertvs anno V regni, Chriſti ıↃCCXV, V Iduum Iuniarum, die Dominicâ, vti ſuprà demonſtrauimus, habebat adhuc Theodaldum, ſiue Theobaldum, filium Grimoaldi, aulę ſuæ Prȩfectum, ſeu Maiorem-Domus: quem deinde amotum reliquoſque Auſtraſios bello perſecutus, prælio conflixit in Cociâ ſiluâ: aſſumpſit Raganfridum Maiorem-Domus, fœdus iniit cum Radbodo Duce Friſiorum contra Carolum Martellum tum Auſtraſiorum Ducem factum, & eodem anno obiit. Dagoberti ſucceſſor Chilpericus anno ſequente ıↃCCXVI cum Raganfrido, ſuppetias ferente Radbodo, in Colonienſem agrum perrexit, ac cladem intulit Carolo Duci, ab eo in reditu maiorem paſſus. Hinc occaſio arrepta adſcribendi iter Colonienſe Dagoberto.

Cuius

Digitized by Google

Cuius martyrium perſuaſurus auctor, fingit venationem DAGOBERTI apud Auſtraſios in ſiluâ Scorciâ ſiue Scoriâ, eiuſque illic dormientis ſomnium, quod S. Gunthramno alij adſcribunt.

Et hæc de Vitâ DAGOBERTI ibi relatâ. Eius martyrium ſubnectitur, aliquātò accuratiùs deſcriptū in Martyrologio MS. Adonis, quod auctum extat, in monaſterio S. Laurentij iuxta Leodium: vbi hæc legūtur ad XXIII Decemb. *Eodem die paſſio S.* DAGOBERTI *Regis Francorum, qui quadam die pergens venatum in ſaltu Vuaurenſi, plenus Spiritu ſancto, in loco qui dicitur Scortias, tribus millibus diſtante à fiſco Sataniaco, in quo ipſe morabatur, à filiolo ſuo, nomine Ioanne, decimo Kalend. Ianuar. martyrizatus eſt, & ab Angelis deportatus eſt ad ſocietatem ſanctorum Martyrum.* Hæc ibi, in quibus nonnulla ſunt ab auctore Vitæ S. DAGOBERTI non animaduerſa: DAGOBERTVM illum morari ſolitum Sathanaci: Scortias tribus millibus à Sathanacenſi fiſco diſtare: nomen filioli fuiſſe *Ioannem.* Ædificatum eſt illud S. Laurentij iuxta Leodium vrbem monaſterium à Reginardo Epiſcopo Leodienſi circa annum CIↃXXVI; in quo eodem XI & ſequenti XII ſeculo litterarum ſtudia admodùm floruerunt. Ibi dicitur prima ara erecta ad honorem S. Thomæ Cantuarienſis ab Euerlino X Abbate, qui poſt annum CIↃCLXX, quo ille martyrij palmam eſt adeptus, vixiſſe traditur ad annum CIↃXCII. Huius interim martyrium recentiori manu memorato Martyrologio inſcriptum erat, vt ſaltem ante illud tempus videatur collectum, & antiquiore etiam manu hinc inde auctum.

Hæc ferè de S. DAGOBERTO occurrêre, de re totâ aliorum eſto iudicium. In diplomatis Ducum Godefridi Barbati

Barbati & Godefridi Bullonij ſuprà relatis, nulla regiæ dignitatis mentio eſt, & in fiſco Sathanacenſi eum morari ſolitum iam diximus, vt videatur Dux aliquis Francorum fuiſſe, & forſitan è regio ſanguine prognatus.

LIBER

Digitized by Google

Galliarum Epiſcopi, & Concilia, DAGOBERTORVM Regum temporibus.

PRæcipua temporibus iis, quibus Francis imperitauêre DAGOBERTI, felicitas Galliarum fuit, ab Epiſcoporum, ſanctitate & ſapientiâ clariſſimorum, copiâ. DAGOBERTVS I ad pietatem & Chriſtianas regendi artes à primâ ætate informatus ab Epiſcopis eſt: quorum quamdiu conſiliis monitiſque obtemperauit, ceteris Regibus longè gloriâ antecelluit. Ex ipſiuſmet palatio multi prodiêre Epiſcopi, qui religiosâ diſciplinâ potiùs, quàm aulicis miniſteriis, eruditi videbantur. Ad ſecundum quoque DAGOBERTVM multi confluxêre ſanctiſſimi Epiſcopi, non ex Hiberniâ ſolùm, vbi exulârat, ſed ex variis Galliarum oris, illecti fortaſſe quidam ipſius regali munificentiâ, ab ipſo nonnulli accerſiti. Nec defuêre etiam iunioris DAGOBERTI ætate, Apoſtolico fidei zelo inflammati, ceteriſque ſanctimoniæ ornamentis conſpi-

Digitized by Google

Barbati & Godefridi Bullonij ſuprà relatis, nulla
gnitatis mentio eſt, & in fiſco Sathanacenſi cu
ſolitum iam diximus, vt videatur Dux aliquis F
fuiſſe, & forſitan è regio ſanguine prognatus.

LIBER IV.

Galliarum Epiſcopi, & Concilia, DAGOBERTORVM Regum temporibus.

PRæcipua temporibus iis, quibus Fran-
cis imperitauère DAGOBERTI, felicitas
Galliarum fuit, ab Epiſcoporum, ſan-
[illegible] ze & ſapientiâ clariſſimorum, co-
[illegible] DAGOBERTVS I ad pietatem &
[illegible]iſtiana[illegible] artes à primâ ætate informatus ab
[illegible]copis e[illegible] m quamdiu conſiliis monitiſque
[illegible]mper[illegible] eris Regibus longè gloriâ antecel-
Ex ip[illegible] alatio multi prodière Epiſcopi, qui
[illegible]oſâ [illegible] potiùs, quàm aulicis miniſteriis,
[illegible]iti [illegible]r. Ad ſecundum quoque DAGO-
[illegible]T V[illegible] nfluxère ſanctiſſimi Epiſcopi, non
[illegible]ib[illegible], vbi exulàtat, ſed ex variis Gallia-
[illegible] ortaſſe quidam ipſius regali muni-
[illegible] nonnulli accerſiti. Nec defuère etiam
[illegible]BERTI ætate, Apoſtolico fidei zelo in-
[illegible]iſque ſanctimoniæ ornamentis conſpi-

Barbati & Godefridi Bullonij ſuprà relatis, nulla regiæ dignitatis mentio eſt, & in fiſco Sathanacenſi eum morari ſolitum iam diximus, vt videatur Dux aliquis Francorum fuiſſe, & forſitan è regio ſanguine prognatus.

LIBER

Digitized by Google

LIBER IV.

Galliarum Epiſcopi, & Concilia, DAGOBERTORVM Regum temporibus.

PRæcipua temporibus iis, quibus Francis imperitauêre DAGOBERTI, felicitas Galliarum fuit, ab Epiſcoporum, ſanctitate & ſapientiâ clariſſimorum, copiâ. DAGOBERTVS I ad pietatem & Chriſtianas regendi artes à primâ ætate informatus ab Epiſcopis eſt; quorum quamdiu conſiliis monitiſque obtemperauit, ceteris Regibus longè gloriâ antecelluit. Ex ipſiuſmet palatio multi prodiêre Epiſcopi, qui religiosâ diſciplinâ potiùs, quàm aulicis miniſteriis, eruditi videbantur. Ad ſecundum quoque DAGOBERTVM multi confluxêre ſanctiſſimi Epiſcopi, non ex Hiberniâ ſolùm, vbi exulârat, ſed ex variis Galliarum oris, illecti fortaſſe quidam ipſius regali munificentiâ, ab ipſo nonnulli accerſiti. Nec defuêre etiam iunioris DAGOBERTI ætate, Apoſtolico fidei zelo inflammati, ceteriſque ſanctimoniæ ornamentis conſpi-

Barbati & Godefridi Bullonij ſuprà relatis, nulla regiæ dignitatis mentio eſt, & in fiſco Sathanacenſi eum morari ſolitum iam diximus, vt videatur Dux aliquis Francorum fuiſſe, & forſitan è regio ſanguine prognatus.

LIBER

Digitized by Google

LIBER IV.

Galliarum Epiſcopi, & Concilia, DAGOBERTORVM Regum temporibus.

PRæcipua temporibus iis, quibus Francis imperitauêre DAGOBERTI, felicitas Galliarum fuit, ab Epiſcoporum, ſanctitate & ſapientiâ clariſſimorum, copiâ. DAGOBERTVS I ad pietatem & Chriſtianas regendi artes à primâ ætate informatus ab Epiſcopis eſt: quorum quamdiu conſiliis monitiſque obtemperauit, ceteris Regibus longè gloriâ antecelluit. Ex ipſiuſmet palatio multi prodiêre Epiſcopi, qui religiosâ diſciplinâ potiùs, quàm aulicis miniſteriis, eruditi videbantur. Ad ſecundum quoque DAGOBERTVM multi confluxêre ſanctiſſimi Epiſcopi, non ex Hiberniâ ſolùm, vbi exulârat, ſed ex variis Galliarum oris, illecti fortaſſe quidam ipſius regali munificentiâ, ab ipſo nonnulli accerſiti. Nec defuêre etiam iunioris DAGOBERTI ætate, Apoſtolico fidei zelo inflammati, ceteriſque ſanctimoniæ ornamentis conſpi-

Barbati & Godefridi Bullonij ſuprà relatis, nulla regiæ dignitatis mentio eſt, & in fiſco Sathanacenſi eum morari ſolitum iam diximus, vt videatur Dux aliquis Francorum fuiſſe, & forſitan è regio ſanguine prognatus.

LIBER

Digitized by Google

LIBER IV.

Galliarum Epiſcopi, & Concilia, Dagobertorum Regum temporibus.

PRæcipua temporibus iis, quibus Francis imperitauêre Dagoberti, felicitas Galliarum fuit, ab Epiſcoporum, ſanctitate & ſapientiâ clariſſimorum, copiâ. Dagobertus i ad pietatem & Chriſtianas regendi artes à primâ ætate informatus ab Epiſcopis eſt: quorum quamdiu conſiliis monitiſque obtemperauit, ceteris Regibus longè gloriâ antecelluit. Ex ipſiuſmet palatio multi prodiêre Epiſcopi, qui religioſâ diſciplinâ potiùs, quàm aulicis miniſteriis, eruditi videbantur. Ad ſecundum quoque Dagobertum multi confluxêre ſanctiſſimi Epiſcopi, non ex Hiberniâ ſolùm, vbi exulârat, ſed ex variis Galliarum oris, illecti fortaſſe quidam ipſius regali munificentiâ, ab ipſo nonnulli accerſiti. Nec defuêre etiam iunioris Dagoberti ætate, Apoſtolico fidei zelo inflammati, ceteriſque ſanctimoniæ ornamentis conſpi-

Digitized by Google

cui Epiſcopi. Quorumdam ex his facta anteà mentio eſt; ſed tempora, quibus ſacros Eccleſiarum thronos inſedêre, minùs rectè ordinata alibi ſunt. Neque Conciliorum, quæ ſunt ab iis celebrata, ſatis accurata ratio extat. Fuerunt ea, ob ciuilia identidem exorientia bella, vtcumque infrequentia, (niſi quorumdam ſint acta memoriaque abolita) tamen illa quoque ad eorumdem Regum illuſtrandam memoriam perquàm accommodata. Horum ergo Conciliorum, & quorumdam Epiſcoporum (non omnium, ſed qui eâ tempeſtate clariſſimi fuêre) ſeorſim hîc aſſerenda tempora, ſucceſſionumque ſeries eſt.

I

Concilium Pariſienſe anno IↃCXIV. *Remenſe* IↃCXXIV. *Epiſcopi Veſontionenſes, Bituricenſes, Cadurcenſes, Pictauenſes, Lingonenſes, aliiq. Sedes Eluſana tranſlata.*

QVæ de variis Epiſcopatibus Galliæ, Epiſcoporumque Conciliis, præcipuè eorum ætate Regum habitis, quorum Chronologiam, genus, acta illuſtrauimus, ſparſim fuiſſent ſæpius repetenda, nec niſi perincommodè ſuis ponderari momentis ſeorſim potuiſſent; conſultò in hunc locum ſepoſuimus.

Digitized by Google

ſumus ad clariorem lucem ſeiunctoab ſuperioribus tractatu expenſuri.

Incipimus à Concilio Remenſi ſub S. Sonnatio Epiſcopo, in quo tertius hic eſt Canon: *Vt capitula Canonum Pariſiis acta, in generali Synodo, in baſilicâ S. Petri, Chlotharij Regis ſtudio congregatâ, omni firmitate cuſtodiantur.* Vtinam hæc Pariſienſis Synodus integra & lacunis expletis repræſentaretur! Eam edidit Sirmondus, ſed *vnicum ſe eius exemplar, ſitu & carie multis locis exeſum vel corruptum*, fatetur reperiſſe. *Septuaginta nouem adfuiſſe Epiſcopos ex veteri quadam Collectione* tradit, quot in nullo Concilio ſub Regibus Francorum primæ ſtirpis fuiſſe memorantur. Sed nec vnius quidem Epiſcopi nomen indicatur, ſubſcriptionibus omnibus hactenùs oblitteratis. Tempus Synodi huius Pariſiis habitæ in titulo, & in Edicti Regij ſubſcriptione, adnotatur, *dies* XV *Kalendas Nouembris, anno regni Chlotharij* XXXI, id eſt, Chriſti IↃCXIV, quando poſt Theodeberti & Theoderici mortem, vniuerſum Francorum imperium erat adeptus.

Flodoardus lib. 2 Hiſtoriarum Eccl. Remenſis cap. 5 agit de Concilio ſub Sonnatio habito, & nomina Epiſcoporum, qui ei Concilio interfuerunt, exactè recenſet, his verbis: *Romulfum in Epiſcopatu Remenſi ſecutus eſt Sonnatius, qui Synodum celebraſſe reperitur cum aliis quadraginta, vel eò ampliùs Galliarum Epiſcopis: vbi etiam S. Arnulfus Metenſium Præſul inuenitur interfuiſſe, cùm Theodorico Lugdunenſi, Sindulfo Viennenſi, Sulpitio Bituricenſi, Modegiſilo Turonenſi, Senoco Eloſanenſi, Leontio Santonenſi, Modoaldo Treuirenſi, Cuneberto Colonienſi, Richerio Senonenſi, Donato Veſontionenſi, Auſpicio Auguſtodunenſi, item Modoaldo Lingonenſi, Ragneberto Baiocenſi, Childoaldo Abrincatenſi, Bertegiſilo Carnotenſi, Palladio Autiſſiodorenſi, Gundoaldo Meldenſi, Leudeberto Pariſiacenſi, Chainoaldo Laudu-*

Digitized by Google

ni Clauati, Godone Virdunenſi, Anſerico Sueſſionenſi, Claudio Reienſi, Bertoaldo Cameracenſi, Agomaro Siluanectenſi, Caſario Aruernenſi, Vero Ruthenenſi, Agricolâ Gabalenſi, Lupoaldo Moguntiacenſi, VVillegiſelo Toloſano, Conſtantio Albienſi, Namatio Ecoleſmenſi, Ruſtico Caturcenſi, Auderico Auſcenſi, Emmone Areſetenſi, Felice Catalaunenſi, Hadoindo Cenomanenſi, Magnebodo Andegauenſi, Ioanne Pictauenſi, Leobardo Namnetico. En XLI Epiſcopi cum ſuis Sedibus accuratè expreſſi, qui ſimul eidem Synodo interfuerunt, cuius annum hîc inquirimus, hactenùs perperàm ab aliis obſeruatum. Claudius Robertus in Galliâ Chriſtianâ tamquàm anno IↃCXXXIV habitam ſæpe allegat.

Ioannes Iacobus Chiffletius v. CL. par. 2 Veſontionis Archiepiſcopos Veſontionenſes enumerat: è quibus à ſeculo Chriſti ſeptimo ſequentes, iique omnes Sanctis adſcripti, hoc tradũtur ordine ſediſſe: *Nicetius, Protadius, Claudius, Donatus, Migetius, Ternatius, Geruaſius.* Vitam S. Nicetij damus VIII Februarij à pag. 168, Protadij X eiuſdem menſis à pag. 412, de reliquis alibi acturi. Synodo huic Remenſi interfuit S. Donatus XXV Epiſcopus ſecundùm catalogum Chiffletij, qui de eo agens aſſerit, *Synodum Remenſem non potuiſſe celebrari ante annum* IↃCXXXII, *cùm adhuc S. Claudius, nondum autẽ S. Donatus Veſontione ſedebat.* Ipſum autem *S. Claudiũ* dixerat antè, electũ anno IↃCXXVI, *pertaſum deinde Archiepiſcopalis curiæ, & priuatæ vitæ ſtudio ductum, anno* VII *ſui Epiſcopatus, Chriſti* IↃCXXXII *aut* IↃCXXXIII *ad S. Eugendi monaſterium ſe recepiſſe*: quod nunc ab eo S. Claudij appellatur. Ferdinandus à Ryâ Archiepiſcopus Biſuntinus in epiſtolâ ad Clerum ſuum anno CIↃIↃLXXXIX ſcriptâ, & vnâ cum Breuiario excusâ, præfatur ſe in eo edendo, *vſum operâ, induſtriâque piiſſimorum, ſimulq́ doctiſſimorum virorum, adhibitiſq́ Sanctorum veris hiſtoriis.* In eo

Breui-

Breuiario ad VI Iunij ita incipit Lectio IV ad Matutinum: *Claudius de Salinenſium Principum Palatinorum gente, liberalibus artibus & litteris ſacris atque Eccleſiaſticis apprimè inſtructus, circa annum Chriſti ſexcenteſimum trigeſimum ſextus à Nicetio præfuit Eccleſiæ Biſuntinæ.* Addit Chiffletius & *primum à Geruaſio locum obtinuiſſe, ex pleriſque catalogis haberi.* Addo & conſequenter quartum fuiſſe à Donato, quem illis annis, quos Chiffletius S. Claudio attribuit, ſediſſe mox conſtabit ex Synodo Remenſi, cui interfuit, ſuperſtes tempore Chlodouei II, cuius anno V, Chriſti IↃCXLVIII, ſubſcripſit exemptioni monaſterij Foſſatenſis, adfuitque Concilio Cabilonenſi ſub eodem Rege habito. A poſteris inſertos annos Chriſti, vt alibi ſæpius monuimus, non admittimus.

Seuerinus Binius, in Conciliis anno CIↃIↃCXVIII editis, ſtatuit hoc *Concilium Remenſe circa an.* IↃCXXX *tempore Honorij Papæ celebratum, indicari tempus præſentiâ Arnulphi, Sulpitij, Cuniberti & Modoaldi Epiſcoporum.* Sed hi ſimul pluribus annis Epiſcopi fuerunt. Sirmondus, in Notis fatetur, *de anno Concilij nihil liquere.* Refert tamen *ad annum* DAGOBERTI II, *Chriſti* IↃCXXX. Sirmondum ſequuntur Miræus in Chronico Belgico, Labbeus in Synopſi hiſtoricâ Conciliorum Galliæ, aliique. Rationem dant Sirmondus & Labbeus, quòd *Ruſticus Epiſcopus Cadurcenſis, quem ſeptem tantùm annis præfuiſſe arbitrantur, ſucceſſorem habuerit S. Deſiderium* fratrem *anno* VII *eiuſdem* DAGOBERTI, *Chriſti* IↃCXXXV. Verùm dubius Sirmondus hæc addit: *Quòd ſi de annis* DAGOBERTI *ſermo ſit, quibus ante patris obitum in Auſtraſiâ regnabat, citerior aliquantò Chriſti annus huic Synodo conueniet.* Eſt hic Deſiderius, cuius epiſtolæ ad DAGOBERTVM & Sigebertum Reges, varios Epiſcopos viroſque illuſtres, extant: cuius Vitæ XV Nouemb. dandæ duo nacti exemplaria ſumus, alterum Toloſâ à Petro Poſſi-

no noſtro tranſmiſſum, alterum à R. P. Franciſco Boulartio, Pariſiis ad S. Genoueſam Canonico Regulari & Reuerendiſſimi Generalis Canonicorum Regularium Aſſiſtente cõmunicatum. Labbeus in Miſcellaneis Curioſis cap. 3 § 6 partem illius Vitæ edidit, atque in eâ Regis DAGOBERTI de eo ad Epiſcopatum promouendo duo diplomata, alterum Epiſcopis & Ducibus miſſum, alterum S. Sulpitio Pio Archiepiſcopo Bituricenſi; à quo petit, *vt in ſanctâ Paſchali ſolennitate Deſiderius debeat Pontificali benedictione eſſe conſecratus.* Signatur diploma *ſub die Idus* A*prilis anno* VIII DAGOBERTI, Chriſti IↃCXXXV, quando ſuberant adhuc Cadurcenſes Chariberto fratri, anno IX regni DAGOBERTI mortuo. Præterea anno Chr. IↃCXXXV, Cyclo Lunæ IX, Solis XXVIII, litterâ Dominicali A, Paſcha celebratum eſt IX Aprilis, & anno proximè ſequenti, Cyclo Lunæ X, Solis I, litteris Dominicalibus G F, Paſcha incidit in XXXI Martij, & ſic Idus Aprilis neutro anno ante Paſcha occurrerũt, priore incidêre in Feriã quintam poſt Paſcha, poſteriore in Sabbatum poſt Octauam Paſchæ, quæ Dominica in Albis dicitur. Aſt anno Chriſti IↃCXXXVII, DAGOBERTI X. Cyclo Lunæ XI, Solis II, litterâ Dominicali E, Paſcha fuit XX Aprilis, & Idibus Aprilis Dominica Palmarum, quâ illa priuilegia ſeu diplomata fuiſſe ſignata, perſuadent eadem S. Deſiderij Acta, in quibus legimus *Regẽ* DAGOBERTVM XVI *anno regni ſui obiiſſe & ſceptra regni duobus filiis* Chlodoueo *& Sigeberto reliquiſſe, ac Chlodoueum quidem regnum Francorum, Sigebertum autem* A*uſtraſiorum gubernaſſe:* hiſce Auſtraſiis tunc acceſſerunt Cadurci cum vicinâ Aquitaniæ I parte. *Huius Sigeberti* XVII *regni* apud Cadurcenſes *anno, Epiſcopatus autem ſui* XXIII *ſub die* XIII *Kalendarum Decembrium vltimum ſpiritum exhalauit Deſiderius* : qui fuit annus Chr. IↃCLX, quando XXIII annos in Epiſcopatu complerat.

complerat. Hæc de S. Deſiderio, cuius Acta calculum annorum non omnino exactum habent; eiuſque fratri Ruſtico potiùs ſeptemdecim, quàm ſeptem annos eſſe attribuendos ex dicendis conſtat.

At Concilium illud Remenſe habitum eſſe ſub Chlothario parente DAGOBERTI, hæc probant: primò *Ioanni Pictauenſi Epiſcopo*, qui huic Synodo adfuit, mortuo ſucceſſit *Dido*, cui *Pictauenſis vrbis Præſuli à Chlothario Rege litterarum ſtudiis imbuendus S. Leodegarius in primis ætatis initiis traditus eſt*: vt in huius Vitâ ſcribit Vrſinus, *Pictauorum Pontifici Anſoaldo*, Didonis ſucceſſori, inſcriptâ. De Didone, qui vltra quinquaginta annos eam Eccleſiam rexit, ſuprà egimus. Interfuit eidem Concilio Remenſi Modoaldus Epiſcopus Lingonenſis, cuius ſucceſſor Bertoaldus in diplomate Chlotharij II pro monaſterio S. Benigni memoratur, teſte Claudio Roberto Lingonenſi Presbytero in Galliâ Chriſtianâ. Subſcripſit idem Bertoaldus Concilio Cabilonẽſi ſub Chlodoueo II. Adfuit eidem Concilio *Senocus Epiſcopus Eloſanenſis*, de quo ita ſcribit cap. 54 Fredegarius *Anno* XLIII *regni Chlotharij*, Chriſti IↃCXXVI, *Palladius eiuſq. filius Senocus, Epiſcopus Eloſanus, incuſante Aighinane Duce, quòd rebellionis VVaſconorum fuiſſent conſcij, exilio retruduntur*. Erat *ciuitas Eluſatium metropolis Nouempopulaniæ* vt in Notitiâ prouinciarum & ciuitatum Galliæ, temporibus Honorij Auguſti conditâ, traditur, & confirmatur in Capitulatione de Nominibus regionum Galliæ tom. I Cheſnæi editâ. Quæ dignitas Eloſanis ablata eſt, atque ad vicinam Auſciorum ciuitatem tranſlata, Senoco, quantùm colligimus, in exilium pulſo. Neque enim deinceps vlla reperitur Epiſcopatus Eluſani mentio: cuius Epiſcopi, qui ante Senocum ſederunt, plures referuntur in Hiſtoriâ Gregorij Turonenſis, & præcipuis Conciliis antè

antè in Galliâ habitis. De Sede Metropolitanâ Eluſatium, eiuſque tranſlatione diſputat Petrus de Marcâ lib. 1 Hiſtoriæ Bearniæ cap. 6 & cap. 25 de Senoci exilio: ante quod eius exilium Concilium illud Remis eſt habitum. Denique Flodoardus ſuâ narratione ſatis innuit illud ante tempora DAGOBERTI contigiſſe, dum caput ſequens ita exorditur: *Poſt hunc beatum virum* Sonnatiū, *Leudegeſilus, Attilæ Epiſcopi frater, tempore* DAGOBERTI *Regis, Epiſcopium rexit.* Accepit DAGOBERTVS *Remos* poſt ductam Gomadrudem vxorem, *anno*, vt diximus, *Chlotharij* XLII, Chriſti IↃCXXV. quo eodem anno, tempore verno, aut potiùs præcedenti IↃCXXIV, Concilium arbitramur celebratum. Et quamuis *Sonnatius* ſederit tempore *Brunechildis Reginæ*, cùm quâ tradit Flodoardus *prò vtriuſque partis opportunitate* cum *quaſdam res commutaſſe*; tamen eū ad an. IↃCXXIV vixiſſe tempus ſucceſſoris Leudegeſili indicat, ac perſuadet Sedes S. Sulpitij Pij Epiſcopi Bituricenſis, qui eidem interfuit Remenſi Concilio, S. Auſtregiſilo XX Maij anni IↃCXXIV vitâ functo creatus Epiſcopus. Habuerunt SS. Auſtregiſilus & Sulpitius Pius deceſſores in Epiſcopatu Bituricenſi SS. Sulpitium Seuerum, Euſtaſium, & Apollinarem, quorum primus mortuus eſt *anno Childeberti Regis* XVI. *& Gunthramni* XXX, ergo Chriſti IↃXCI, vt, qui tum temporis non procul inde viuebat, ſcribit Gregorius Turonenſis lib. 10 Hiſtoriæ Francorum, in quâ annis Regum cap. 24 propoſitis, hæc ſubdit cap. 26: *Obiit & Sulpitius Bituricæ vrbis Pontifex, cathedramq́; eius Euſtaſius Auguſtidunenſis Diaconus eſt ſortitus*: vti XXIX Ianuarij, die eius natali, diximus. Ioannes Chenu Biturix, in Notitiâ Archiepiſcoporum & beneficiorum diœceſis Bituricenſis deſcribendâ diligens & accuratus, tradit S. Euſtaſium eam Eccleſiam annos XII rexiſſe, extremumq́ue diem obiiſſe pridie Kalendas

Ianuarij,

Ianuarij, anno ſecundùm calculum poſitum ſecundo & ſexcenteſimo ad finem dilapſo. Huius ſucceſſorem S. Apollinarem, probat idem Chenu annos IX ſediſſe, ac III, ſeu, vt alij volunt, II Nonas Octobris obiiſſe, ergo anno Chriſti IϽCXI, aſſignato vtrique tam Euſtaſio, quàm Apollinari vltimo anno imperfecto: vt citiùs non potuerit eligi ordinariq̀ue Epiſcopus S. Auſtregiſilus, quàm ſub dicti anni IϽCXI finem. In huius Vitâ auctor coæuus hæc ſcribit: *Mortuo Bituricenſi Epiſcopo Apollinari ſuffectus eſt Auſtregiſilus, quam functionem duodecim annis præclarè adminiſtrauit, quemadmodùm ab Angelo ei nocte illâ fuerat prædictum, cùm primos fines vrbis eſſet ingreſſus, & diluculo* narrauit *Sulpitio Diacono, qui poſteà in Epiſcopatu ei ſucceſſit*, XX Maij, anno IϽCXXIV vitâ functo. Hæc pluribus deduximus, quòd auctores alij in annis S. Auſtregiſili aſſignandis valdè aberrent, & certus character Remenſis Concilij inde etiam dependeat, cum multorum Epiſcopatuum Galliæ notitiâ.

II

Concilium Cabilonenſe circa an. IϽCL. *Epiſcopi Pariſienſes.*

PRæcipua Regibus Francorum, etiam primæ ſtirpis Merouingicæ, ſedes fuit Lutetia, nobilior exinde facta: à cuius Epiſcoporum notitiâ, vtpote magis ſuis Regibus familiarium, clarius reliquis Epiſcopatibus affundi lumen oporteret. Sed, quod mirandum eſt, neque horum Epiſcoporum catalogi mendis carent, poſt Democharem noſtrâ ętate Pariſiis editi à Iacobo Brulio in Antiquitatum Pariſien-

ſium Theatro, Ioãne Chenu in Chronologicâ hiſtoriâ Epiſcoporum Galliæ, & Claudio Roberto in Galliâ Chriſtianâ. Poſt hos, fas fuerit etiam nobis in iis perſcrutandis operam ponere.

Epiſcopus xxvi ſtatuitur *Leudebertus*, quem Concilio Remenſi ſub S. Sonnatio anno ɪↄcxxiv habito, interfuiſſe ſuprà diximus. xxvii *Epiſcopus Audobertus*, quem & præcedentem potiùs vnum eumdemque cenſent aliqui apud Democharem. Hic S. Babolenum Foſſatenſi cœnobio primum præfecit Abbatem: tabulis *donationis* eiuſdem cœnobij *à Blidegiſillo Diacono facta ſub die Nonarum Maiarum anno* iii *Chlodouei* ii. Chriſti ɪↄcxlvi, ſubſcripſit: ac *priuilegium immunitatis atque ab omni Epiſcoporum & Clericorum ſubiectione exemptionis* adiunxit. Quod *Chlodoueus Rex anno* v *regni*, Chriſti ɪↄcxlviii, *die* xv *Maij, & quatuor Archiepiſcopi, videlicet Gaudericus Lugdunenſis, Annobertus Senonenſis, Preſtelandus Bituricenſis & Donatus Veſontionenſis, ſeptemq́ Epiſcopi confirmarunt*. Quæ in Actis S. Baboleni ad xxvi Iunij exactiùs traduntur. Hic *Gaudericus*, aliis *Canderieus*, *Archiepiſcopus Lugdunenſis*, præfuit *Concilio Cabilonenſi* ſub eodem *Rege Chlodoueo* habito: poſt quem ſubſcripſerunt *Landalenus Viennenſis, Audoënus Rotomagenſis, Armentarius Senonenſis, Vulfoledus Bituricenſis, Donatus Veſontionenſis, Rauracus Neuernenſis, Deodatus Matiſconenſis, Pappolus Genauenſis, Palladius Autiſiodorenſis, Ferreolus Auguſtodunenſis, Bertoaldus Lingonenſis, Audo Aurelianenſis, Malardus Carnotinus, Aurelianus Venicienſis, Baudomerus Tarantaſienſis, Protaſius Sedunenſis, Ingildus Valentinus, Clarus Gratianopolitanus, Gratus Cabilonenſis, Florentius Bellicenſis, Ætherius Ebredunenſis, Magnus .... Betto Tricaſtinenſis, Potentiſſimus Vappicenſis, Arricus Lauſanenſis, Claudius Regenſis, Licerius Vindauſcenſis, Petronius Vaſionenſis, Bertefredus* Ambianenſis.

Eligius

Digitized by Google

Eligius Nouiomenſis, Deocarius Antipolitanus, Leborius Maurianenſis, Chairibonus Conſtantienſis, Amlacarius Sagenſis, Lannobonus Lexouienſis, Ragnericus Ebroicenſis, Betto Iuliobonenſis. & per ſuos vicarios *Latinus Turonenſis, Salappius Namnetenſis, Audobertus Pariſienſis, Felix Lemouicenſis, Chadoindus Cenomanenſis, Durioterus Redonenſis.* Addendus *Theodoſius Arelatenſis*, ad quem è Concilio miſſa eſt epiſtola, ſecundùm quam *Chlodoueus Rex in ſupraſcriptâ vrbe Cabilono* VIII *Kalendas Nouembris Synodale præcepit eſſe Concilium*, Epiſcoporum è regnis Neuſtriæ & Burgundiæ. Annum Chlodouei Regis excidiſſe dolemus. Eſt is ex notitiâ quadraginta Epiſcoporum qui interfuerunt eruendus. *Magnus* fortè eſt *Magnebodus Andegauenſis*, qui Concilio Remenſi adfuit.

Ac primis Chlodouei annis non eſſe habitam eã Synodũ perſuadẽt tũ SS. Audoënus & Eligius, tantũ III regni anno, Chriſti IↃCXLVI, die XIV Maij conſecrati Epiſcopi, tũ Annobertus Senonenſis & Preſtelandus Bituricenſis, qui exẽptionem Foſſatenſem confirmarunt XV Maij anno V Chlodouei, Chriſti IↃCXLVIII, à quorum altero ſi Vulfoledus Bituricenſis non cenſeatur diuerſus, alius eſt Armentarius Senonenſis, qui Synodo adfuit. Inter eos Epiſcopos, qui cum Audoberto Pariſienſi per vicarios ſubſcripſerunt, eſt S. Hadoindus Cenomanenſis, qui Synodo Remenſi anno IↃCXXIV interfuit, & anno V Chlodouei, Chriſti IↃCXLVIII, VIII Idus Februarij, iam ſenex, ſuum teſtamentum confecit, à nobis editum XX Ianuarij in Appendice pag. 1142. in quo licet ſe ſanum corpore & mente, ſanoque cõſilio vſum profiteatur, videtur tamen ab illo tempore alium debuiſſe ſubſtituere, nec multis annis ſuperfuiſſe. Dum ergo certiorem temporis characterem licuerit obſeruare, ad annum IↃCL cum Sirmondo referemus: neque ſeriùs habitum arbitramur:

mur, multò minùs poſſe ad annum ıↃCLX aut ıↃCLXII aut ad tempora etiam Vitaliani Papæ differri, quod Baronius, Binius, aliique collectores Conciliorum, fecerunt. Neque Audobertus Epiſcopus Pariſienſis poſt annum ıↃCL videtur diu vixiſſe, cui à S. Audoëno dicatam Vitam S. Eligij poſt Baroniũ ſcripſit Claudius Robertus. Verùm is eſt Chrodobertus, de quo mox agemus, cui eam Vitam corrigendam approbandamúe miſit Audoënus poſt annum ıↃCLXXVI.

XXVIII *Epiſcopus Pariſienſis S. Landericus* tempore Chlodouei II, qui in publicâ annonæ penuriâ, pauperes vt aleret, primùm priuatam ſupellectilem vendidit, dein & vaſa ſacra & Eccleſiaſtica confregit: poſteà Xenodochium iis ſouendis iuxta ſanctæ Dei Genitricis eccleſiam ædificauit, cenſuque dotauit. Denique priuilegium immunitatis monaſterio S. Dionyſij indulſit *menſe Iulio anno* XV *Chlodouei*, Chriſti ıↃCLVIII, & anno ſequente præcepto Regis, de libertate hac iſti monaſterio datâ ſubſcripſit X *Kal. Iulij*, vt neceſſariò, quia dies X Iunij natali eius venerationi ſacer eſt, ad annum ıↃCLX vixiſſe videatur: quando verò obierit, ex tempore ſucceſſoris conſtabit.

XXIX *Epiſcopus Pariſienſis Chrodobertus, ſiue Robertus.* XXX *Sigobaudus.* XXXI *Importunus.* Ita Brulius, Chenu, Claudius Robertus. Verùm S. Landerico ſucceſſit, qui his autoribus eſt Epiſcopus.

XXXII *Agilbertus*, aliquibus *Aglebertus*, *Angilbertus*, *Ailbertus*, inſcriptus Martyrologio Gallicano ad XI Octobris, cuius ſoror habetur *S. Teutlechildis*, ſiue *Telechildis*. prima monaſterij Iotrenſis Abbatiſſa cui parẽtes S. Bertilam, primam dein Calenſis monaſterij Abbatiſſam, commendarunt, ſuadente id S. Audoëno, cuius frater Ado illud monaſteriũ

ad

ad Matronam flumen extruxerat. Menardus lib. 1 Obſeruationum ad x Octobris, quo colitur *S. Teutlechildis*, ſcribit ex veteribus monumentis monaſterij Iotrenſis, eã *illuſtri Francorum ſanguine natam, patre Belfrido, & Moda S. Autharij vxoris germano, & matre Agiâ*. Fuiſſe *Adonem, Audoënum, & Radonem patre* Authario, ſed *matre Agiâ* prognatos tradunt S. Audoëni Acta. Fuiſſe etiam *S. Lupi Senonenſis, Auſtreni Aurelianenſis, & Aunarij Antiſiodorenſis Epiſcoporum genitorem Bettonem, genitricem* Auſtregildem, *vocabulo* Agam, legitur Kalendis Septembris in Vitâ S. Lupi. An ſimili modo mater S. Audoëni *Moda cognomento* Aga, ſiue Agia fuit? Huius ergo conſobrinus Agilbertus, ad prædicandum Euangelium ac conuertendos Anglos ac Saxones Britanniæ incolas Epiſcopus ordinatus, ſeceſſit in Hiberniam, in quâ, vti habet Beda lib. 3 cap. 7, *Pontifex quidam, Agilbertus nomine, natione Gallus, legendarum gratiâ Scripturarum non paruo tempore demoratus eſt*, vſque ad annum IƆCL, quo A*gilbertus*, vt Chronologus Anglo-Saxo cum Bedâ nuper excuſus obſeruat, *à Gallis oriundus, VVeſtſaxonum Epiſcopatu potitus eſt*. Tum namque (ita pergit Beda) *ex Hiberniâ venit in regnum Kenvvalck, coniunxitq́ue ſe Regi, ſpõte miniſterium prædicandi aſſumens. Cuius eruditionem atque induſtriam videns Rex, rogauit eum, acceptâ ibi Sede Epiſcopali, ſuæ gentis manere Pontificem. Qui precibus eius annuens, multis annis eidem genti Sacerdotali iure præfuit. Tandem Rex, qui Saxonum linguam tantùm nouerat, pertæſus barbaræ loquelæ, ſubintroduxit in prouinciam alium ſuæ linguæ Epiſcopum.... Vnde offenſus grauiter* Agilbertus*, quòd hoc ipſo inconſulto ageret Rex, rediit Galliam, & accepto Epiſcopatu Pariſiacæ ciuitatis, ibidem ſenex & plenus dierum obiit*. Hæc Beda. Sed quòd is *multis annis* apud Kenwalchium egiſſe Agilbertum tradat, Chronologus Anglo-Saxo *decem* fuiſſe innuit, ita ſcribens ad *annum* IƆCLX: Hic

Agilbertus abiit à Kenvvalchio, & VVina Epiſcopatum eius per triennium accipiens tenuit: nec non Pariſiorum Epiſcopatum in Galliis ad Sequanam flumen ſuſcepit. At Beda lib. 3 cap. 25 & 26 ttadit Streneshalenſi Synodo anno ɪɔᴄʟxxɪv interfuiſſe, & Catholicum Paſcha contra Scotos defendiſſe.

Viuebat iam pridem in Nordhumbriâ ſuprà memoratus *S. VVilfridus, coniunctus,* vti ait Beda lib. 5 cap. 20 *amicitiis. Alfredi Regis, ad* cuius *iuſſionem Presbyter ordinatus eſt ab Agilberto Epiſcopo Geuiſſorum,* id eſt Occidentalium Saxonum. *Quem non multò pòſt, detectâ & eliminatâ Scotorum ſectâ, Galliam mittens cum conſilio atque conſenſu patris ſui Oſvvi, Epiſcopum ſibi rogauit ordinari, eodem Agilberto tunc Epiſcopatum agente Pariſiacæ ciuitatis, cum quo & alij* XI *Epiſcopi ad dedicationem Antiſtitis conuenientes, multùm honorificè miniſterium impleuerunt.* Annum exprimunt ɪɔᴄʟxɪv Wigornienſis, Weſtmonaſterienſis, aliique. Vitâ functus eſt Wilfridus anno ɪɔᴄᴄɪx, poſtquàm conſecratus eſt Epiſcopus, xʟv. Prætereà eodem Bedâ teſte lib. 4 cap. 1, *S. Theodorus ordinatus eſt Epiſcopus* Cantuarienſis *à Vitaliano Papâ anno Dominicæ Incarnationis* ɪɔᴄʟxvɪɪɪ, *ſub die* vɪɪ *Kalendarum* Aprilium *Dominicâ,* ſcilicet cyclo Solis v, litteris Dominicalibus B A. Quo anno, vɪ *Kalendas Iunias Britanniam miſſus, ad Agilbertum Pariſiorum Epiſcopum profectus eſt, & ab eo benignè ſuſceptus, & multo tempore habitus.* Quamdiu poſteà vixerit, nuſquam legimus. E Bedâ ſuprà diximus, *ſenem & plenum dierum obiiſſe:* & quidem, vt Sauſſaius addit, *in monaſterio Iotrenſi,* vbi *in cryptâ ædiculæ S. Pauli Eremitæ, quam condiderat, ſepultus, multis refulſit miraculis.*

xxx *Sigrobandus,* aliis *Sygobrandus, Sigebrannus, Sigobandus,* qui in Vitâ priore S. Bathildis dicitur *Sigoberrandus,* in poſteriore *Sigebrandus. Erat,* inquit auctor ille, *eius* Bathildis *ſancta*

cta deuotio, vt in monaſterio . . . conuerſari deberet. Nam & Franci pro eius amore hoc maximè dilatabãt, nec fieri permittebant, niſi commotio illa fuiſſet per miſerum Sigoberrandum Epiſcopum, cuius ſuperbia inter Francos meruit mortis ruinam. Et exinde ortâ intentione, dum ipſum contra eius voluntatem interfecerunt, metuentes, ne hoc ipſa Domna contra eos grauiter ferret, ac vindicare ipſam cauſſam vellet, permiſerunt eam ſubitò pergere ad ipſum monaſterium. Annum nuſquam legimus expreſſum. Maturâ pridem ætate fuiſſe tunc Chlotharium, ſuprà probauimus, & poſt annum ƆƆCLXX hanc cædem, & S. Bathildis ingreſſum in monaſterium, contigiſſe. *De Importuno* qui Sigobrandi ſucceſſor traditur, nihil conſtat.

Sequitur *Chrodobertus*, aliis *Hrodobertus*, & *Robertus*, cuius Sedis tempus ſuggerit *S. Audoenus*, dum ei *Vitam S. Eligij, nuper*, vt ait, *à ſe deſcriptam* mittit, *vt ſi quid minùs aptum deprehenderit, ſtudioſè emendet.* Legitur ea epiſtola ad calcem Vitæ S. Eligij, cum reſponſo Chrodoberti, quo Vitam à ſe lectam approbat. In eâ Vitâ ſcribit Audoënus, *Chlotharium* III *diem obiiſſe*, ac *duos ſuperſtites fratres reliquiſſe. De quibus quid futurum ſit*, vult *ſolius Dei iudicio diffiniri.* Ex his Childericum ſub æſtatem anno ƆƆCLXXIX interemptum eſſe, quarto poſt obitum Chlotharij anno, ex ſupradictis conſtat: ante quem annum ea Vita ſcripta eſt, & *ad Chrodobertum*, ſiue *Robertum Pariſienſem* miſſa. Erat horum Regum mater S. Bathildis, quam diximus in monaſterio Kalenſi adhuc regnante Theoderico Rege vixiſſe, mortuam poſt annũ Chriſti ƆƆCLXXXIV. Cuius Vitam, proximis poſt obitum eius annis ſcriptam, edidimus ex MS. S. Mariæ de Ripatorio ad XXVI Ianuarij: in quâ num. 7 dicitur *monaſterium Corbegia ab eâ conſtructum, vbi venerabilis vir Domnus Teudofredus, nunc enim Epiſcopus, tunc verò Abbas, magno gregi Fratrum præfuit.* Illi verò in regimine

monaſterij

monaſterij ſucceſſiſſe diximus Chrodegarium, eiq́ue mortuo Erembertum, huiuſq́ue electionem Regem Theodericum confirmaſſe. In hac Vitâ de Chrodoberto hæc habentur: *Rex Chlodoueus vir eius migrauit à corpore, relictâque ſobole filiorum cum matre, ſuſcepit illicò poſt eum filius eius Chlotharius quondam Francorum regnum. Tunc etenim præcellentibus Principibus Chrodoberto Epiſcopo Pariſiaco, & Domno Audoëno, ſeu & Ebroino Maiore-Domus, cùm reliquis Senioribus vel ceteris quàm pluribus, & regno quidem Francorum in pace conſiſtenti. Tunc enim nuper & Auſtraſij, pacifico ordine, ordinante Domnâ Balthilde, per conſilium quidem Seniorum receperunt Childericum filium eius Regem Auſtri.* Hæc auctor coæuus, quæ in alterâ Vitâ num. 5 magis expolita proferuntur, è quibus hæc ſpectant Chrodobertum: *Et ſuffragantibus præcellentiſſimis Principibus Chrodoberto Epiſcopo Pariſiaco, & Domno Audoëno Rotomagenſi, ſeu Ebroino Maiore-Domus, cum reliquis Senioribus, vel ceteris quàm plurimis regni honorem quærentibus, ad regimen Francorum in pace conſtituitur.* Hæc ibi. Stephanus Binettus in Vitâ S. Bathildis Gallico ſermone editâ, cùm id eſſe dubium iudicaret, *Chrodobertum vel Agilbertum* ſcripſit. Verùm auctor coæuus videtur tantùm voluiſſe indicare inter *Principes Palatij* fuiſſe primò *Chrodobertum*, illum eumdem, qui, quo tempore ipſe eam Vitam ſcribebat, *Epiſcopus* erat *Pariſienſis*: dein *Domnum Audoënum*, nullâ conditione appoſitâ, diuturno Epiſcopatu omnibus notum: poſteà *Ebroinum Maiorem-Domus*, qui ab eâ dignitate nuper expulſus, eamdem receperat. Fuit autem Chrodobertus Epiſcopus temporibus Childerici Regis Neuſtriæ & Theoderici fratris.

XXXIII *Epiſcopus Sigofridus*: de quo hactenùs nihil legimus.

XXXIV *Turnaldus*, ſeu *Turnoaldus*, ex *Abbate*, inquit Clau. Robertus, *S. Dionyſiano* XI. Qui potiùs relicto Epiſcopatu factus monachus

monachus ac dein Abbas. Nam in tabulis donationum *anno* I I *regni, pridie Kal. Martias*, id eſt, anno Chriſti IↃCCXVII, *concedit Chilpericus Rex terras peculiares ad baſileca S. Dionyſij, vbi Domnus Turnoaldus Epiſcopus Cuſtos praeſſe videtur . . . . ad integrum ipſe Domnus Turnoaldus Epiſcopus ad ipſa ſancta baſileca Domni Dionyſij Martyris habeat conceſſum.* Integrum diploma recitat Dubletius lib. 3 pag. 689, qui lib. 1 pag. 179 tradit eum fuiſſe Abbatem XII ſub dicto Chilperico, eiuſque ſucceſſore Theoderico, ac poſteà creatum Epiſcopum Pariſienſem: quod minùs probamus, neque ſucceſſores permittunt. potiſſimùm ſi *S. Cerannus*, ſeu *Ceraunus*, Turnoaldo ſucceſſerit, vti collocatur in Catalogo MS. Epiſcoporum Pariſienſium, ab eoque diuerſus ſtatuitur *Centunus* deceſſor Leudeberti. Fauent Brulius & Chenu, dum tradunt *S. Cerannum claruiſſe tempore* DAGOBERTI II *Francorum Regis anno ſalutis* IↃCCXVII. Inſcriptus eſt Martyrologio Gallicano XXVII Septembris, at Breuiario Pariſienſi poſtridie. Quâ difficultate tantiſper ſepoſitâ ſequuntur

XXXV *Aldulphus*, XXXVI *Bernecharius*, ſolis nominibus noti. XXXVII *Hugo* filius Drogonis, quem ſuprà diximus Abbatem etiam Fontanellenſem fuiſſe, ac ſanctè mortuum VI Idus Aprilis anno IↃCCXXX, Indict. XIII. In cuius monaſterij Chronico MS. dicitur *Archiepiſcopus Eccleſiæ Rotomagenſis*, & *Rector ſiue procurator vrbis Pariſiacæ* XXXV *à B. Dionyſio conſtitutus*: qui *præſulatum Eccleſiæ Pariſiacæ, ſimulq. Baiocaſſinæ cum Rotomagenſi tenuit, factione ſcilicet patris ſui Caroli Principis, extra decreta tamen canonum.* Hæc ibi: quæ de Epiſcopatu Pariſienſi dicta ſufficiant.

III

Concilium Rotomagenſe an. ꟾↃCXCII. *Archiepiſcopi Lugdunenſes & Rotomagenſes. Primi Abbates Fontanellenſes.*

ALia difficultas, quâ & chronologia noſtra oppugnari, & quæ à nobis de Dagoberto II aſſerta ſunt, fortaſſe non nemini euerti poſſe videantur, eſt inprimis Abbatibus monaſterij Fontanellenſis diœceſeos Rotomagenſis, & inde ad Eccleſiarum gubernacula euocatis. Fundator fuit S. Wandregiſilus: ei ſucceſſit, non S. Geneſius Archiepiſcopus Lugdunenſis, ſed qui Geneſio hac in dignitate ſubſtitutus poſteà eſt, S. Lãtbertus. Hoc itidem ad Cathedram Lugdunenſẽ euecto, factus eſt III Abbas S. Ansbertus. Hic dein ordinatus Archiepiſcopus Rotomagenſis, Synodũ conuocauit multorũ è Neuſtriâ & Auſtraſiâ Epiſcoporũ, Theoderici Regis auctoritate. Eam autumant Baronius, Binius, Sirmondus, Labbeus, aliique anno ꟾↃCLXXXII eſſe habitam, quòd annum eum videatur Aigradus auctor coæuus in S. Anſberti vitâ ſtatuere. Verùm ea Vita, vt IX Februarij, vbi totam damus, perſpicere licet, à poſteris eſt interpolata: vti & S. Wandregiſili primi Abbatis ac fundatoris monaſterij Fontanellenſis.

Vitiatas eſſe Epiſcoporum Lugdunenſium tabulas monet Sauaro in Notis ad Sidonij Apollinaris epiſtolam 15 libri 7. Qui ſeculo VII vixerunt, recenſet Demochares recto ordine, qui aliquot intruſis inuertitur apud Iacobum Seuertium, Ioannem Chenu & Claudium Robertum, alioſque.

Floruit *Aridius* ſub Theoderico Rege Burgundionum filio Childeberti, & quidem, vt tradit Fredegarius cap. 24, ab anno regni eius VIII, id eſt, Chriſti IↃCIII Illum ait Aimoinus lib. 3 cap. 90 *ſucceſſiſſe Secundino*: ſubſcribit Demochares. Alij interponunt *Delphinum*, de quo infrà, & *Chagnoaldum*: ſed hunc ſuprà diximus anno IↃCXXIV Concilio Remenſi adfuiſſe Epiſcopum Lugduni Clauati, id eſt, Laudunenſem ſub Archiepiſcopatu Remenſi. Colitur is VI Septembris. Interfuit eidem Concilio Remenſi ſucceſſor Aridij *Theodericus*, aliis paſſim *Tetricus* dictus. Poſt eum ſedit *Gaudericus*, aliis *Candericus* dictus, quem ſuprà oſtendimus ſubſcripſiſſe immunitati monaſterij Foſſatenſis anno IↃCXLVIII, & dein Concilio Cabilonenſi. Ab hoc ordinatum eſſe Subdiaconum S. Baldomerem patet ex huius Vitâ ad XXVII Februarij ex codice MS. monaſterij S. Iuſti euulgandâ: quo in monaſterio tunc viuebat ſub *Viuentio* Abbate. Poſteà Archiepiſcopum ipſummet factum Viuentium, veriùs cenſet Demochares, quàm qui Gauderico eum præponunt. Secutus eſt *S. Annemundus*, Clothario ſub S. Bathildis matris tutelâ regnante, occiſus: quem ad S. Bathildis Vitam § 5 oſtendimus ab Anglis *Delfinum* appellari. Subrogati dein *S. Geneſius*, eique anno DCLXXXIV vitâ functo, *S. Lantbertus* Abbas Fontanellenſis, ſecundus à Wandregiſilo, ad quem redimus.

Extat S. Wandregiſili Vita, ipſi Lantberto Archiepiſcopo Lugdunenſi inſcripta. Præfatur auctor tradere ſe aut *à ſemetipſo viſa*, aut *à venerabilibus monachis, qui ei per prolixa adhæſerunt tempora, aſſertione veriſſimâ aſſerta*. Hic ergo Wandregiſilus cùm ſub DAGOBERTO I opinione ſanctitatis floreret, extruxit monaſterium in Eliſgaugio territorio: inde in Italiam profectus, Bobienſe S. Columbani monaſterium luſtrauit: Romamque adiens, limina Apoſtolorum venera-

tus eſt. In Gallias reuerſus, in monaſterio quodam, Romanis dicto, vltra ſaltum Iurenſem, ſub inſtitutione regulari *per decem ferè annos* vixit. Intereà DAGOBERTO Rege mortuo, in Neuſtriâ & Burgundiâ ſucceſſerat Chlodoueus II, cuius *anno III*, Chriſti IↃCXLVI, *die Dominicâ ante Litanias, ſiue Rogationes*, XIV *Maij* conſecratum eſſe in Archiepiſcopum Rotomagenſem S. Audoënum ſæpius diximus. Huius ſanctitatis famâ excitus Wandregiſilus Rotomagum venit: *aliquamdiu* cum eo conuerſatus ordinatur *Subdiaconus*; & *proceſſu temporis Diaconus*: ac *non multò poſt à S. Audomaro Taruanenſi Epiſcopo conſecratur Sacerdos*. Erat eo tempore præfectus palatio Chlodouei *Erchenoaldus, ex maternâ origine conſanguineus VVandregiſili*: quo fundum Fontanellæ donante, cœpit hic monaſterium conſtruere *ſub die Kalendarum Martiarum anno præfati Regis vndecimo*, Chriſti IↃCLIV, non IↃCXLV, quòd interpolator cenſuit, quaſi S. Audoënus factus fuiſſet Archiepiſcopus, & quidem ſub Chlodoueo, anno IↃCXXXIV. Verùm noſtram chronologiam ſequentia accuratâ ſerie confirmant. Nam *anno Chlodouei* XV, *regiminis S. VVandregiſili* IV, Betto eius precibus ſanatur: is eſt annus Chriſti IↃCLVII. *Chlotharium Regē adiit VVandregiſilus*, & priuilegium regiæ confirmationis *ſuper areâ cœnobij ſui liberaliſſimâ datione accepit anno regni* VII, *regiminis* illius XV, qui eſt annus Chriſti IↃCLXVIII. Demum *expleuit S. VVandregilus in ſacro regimine decem & nouem annos, menſes quatuor, dies quoque viginti & vnum*, mortuus *anno duodecimo Chlotharij*, XXII *Iulij*, anno Chriſti IↃCLXXIII. Qui annos Chriſti in eius Vitam infarſit, ab anno IↃCXLV ad IↃCLXV præfuiſſe eum monaſterio ſcribit, quamuis ſolùm computet *annos decem & nouem*; quia nimirùm exorſus à Paſchate annum, vltimo anni IↃCXLV menſe auſpicatum eſſe regimen cenſuit. Chronotaxin noſtram

ſtram ſtabiliunt anni ſequentium Abbatum. Viuente S. Wandregiſilo occiſus eſt *S. Annemundus Lugdunenſis Archiepiſcopus*, in eiuſque locum *ordinatus S. Geneſius Abbas*; *per quem S. Balthildis*, vt huius Vita tradit, *vnà cum Regis Chlodouei imperio largâ procedebat eleemoſynâ cunctis pauperibus per multa loca. Abbas* dicitur, ſed cuius monaſterij non exprimitur: fortè honoris cauſsâ in palatio ita appellatus, ac poſteà quòd ſucceſſor eius S. Lantbertus anteà Fontanellenſis Abbas fuiſſet, ipſe quoque ex eodem cœnobio veniſſe ad Epiſcopale ſolium exiſtimatus eſt à Seuertio, Chenu, Claudio Roberto, Rainaudo in Indiculo SS. Lugdunenſium, Sauſſaio ad Kalend. Nouemb. aliiſque, quos ratio temporis abundè refellit, niſi velint eum Fontanellenſibus præfuiſſe ante S. Wandregiſilum, antequе extructum monaſterium.

Mortuo ergo S. Wandregiſilo, Abbatem ſecundum conſtitutum eſſe S. Lantbertum, ſiue Lambertum, teſtantur Acta S. Wandregiſili, ac S. Ansberti eius ſucceſſoris, Sanctique Condedi Presbyteri. In his *annum Lantberti Abbatis* IX conuenire in *annum* XI *regni Theoderici*, VI *Idus Octobris*, ſuprà diximus. Is eſt annus Chriſti IↃC LXXXII. At S. Geneſio anno IↃCLXXXIV Kalendis Nouembris vitâ functo, conſecratus eſt Lugdunenſis Archiepiſcopus S. Lantbertus, eique in monaſterio Fontanellenſi ſuffectus tertius Abbas S. Anſbertus. Quam epocham probant eadem Acta S. Condedi, dum tradunt *ſub anno* VII *Regis Theoderici S. Ansbertum anno* II *gubernaſſe Fontanellenſe monaſterium*: erat autem annus Chriſti IↃCLXXXVI. Aſt anno IↃCLXXXIX *S. Audoënus Archiepiſcopus Rotomagenſis migrauit ad Dominum nonagenarius, cùm rexiſſet Eccleſiam* illam, vt diximus, *annos* XLIII, *menſes* III, *dies* X: ſcilicet à die XIV Maij anni IↃCXLVI ad XXIV Auguſti anni IↃCLXXXIX, vt nihil accuratiùs dici poſſe videatur. In Actis

 adiungitur

adiungitur, *annus ab Incarnatione Christi,* ↃↃCLXXVII, quo IX *Kalend. Septemb. die Dominicâ,* è vitâ dicitur deceſſiſſe, vt aut *anno* ↃↃCXXXIV, & quidem *regnante Chlodoueo,* antequàm natus eſſet, ordinatus ſit S. Audoënus Epiſcopus; aut ſolùm annos XXXI eam rexerit Eccleſiam, non XLIII clarè expreſſos. Prætereà anno ↃↃCLXXVII intruſo, cyclo Solis XIV, litterâ Dominicali D, dies XXIV Auguſti incidit in diem Lunæ, non Dominicam: quod alterum σφάλμα eſt hominis parum accurati. Interim Fridegodus Poëta, dum ſeculo decimo hanc Vitam carmine heroico edidit, pro obitu eius

annos

Octo deſignat ſexcentos ſeptuaginta.

quando dies natalis, IX Kalendas Septembris fuit feriâ III. ſeu die Martis. Attamen canit:

Ecce quater denis ac ternis ſederat annis,
Menſibus & tribus, bis quinis atque diebus,
In Cathedrâ Sedis dioeceſis Rotomagenſis.

& quidem, vt antè dixerat:

Anno iam ſexto decimo piè Theoderico
Sceptra gubernante cum Reginâ Clodohilde.

Ita & Auctor Vitæ *annum* XVI *regni Theoderici Regis & Cratildis Reginæ* aſſignat ex peruerſo calculo annorum Regum præcedentium. Ceterùm hactenùs eum XVI annum non reperimus obſeruatum. *Sextus annus* reponitur à Baronio, *vigeſimus tertius* à Petauio, *decimus* à Bucherio & Fiſeno, quem & nos aſſumimus, perſuadetque ſubiunctus *VVaratto Subregulus res palatij adminiſtrans,* ab obitu Giſlemari anno ↃↃCLXXXIX, regni Theoderici X, in eam dignitatem reſtitutus.

S. Audoëno anno ↃↃCLXXXIX mortuo ſucceſſit S. Anſbertus, cuius Sedem celebrem facit Synodus Rotomagenſis ab eo habita, & quidem *anno glorioſi Regis Theoderici decimo tertio.*

tertio. Sirmondus *hunc annum Theoderici* XIII hactenùs repertum in Synodi actis excuſis, & MSS. Rotomagenſi ac Fontanellenſi, quibus maximè fidendum, aliiſque variis, corrigit ex ſolo codice S. Michaëlis in mari, *annumq.* XVI *Theoderici* reponit, quot eum non regnaſſe annos probauimus. Sirmondum ſequitur Labbeus, & cum illo refert ad annum IↃCLXXXII, quo adhuc viuentibus SS. Geneſio Archiepiſcopo Lugdunenſi & Audoëno Rotomagenſi, ſub Lantberto Abbate Fontanellenſi priuatus viuebat S. Anſbertus. Conuocati ad eam Synodum Epiſcopi referuntur hoc ordine: *Ansbertus Epiſcopus vrbis Rotomagensis præfuit & ſubſcripsit.* Duorum ſequentium Sedes non indicantur. Sunt autem *Ratbertus*, aliis *Ruotbertus, Rutbertus*, & *Bertus* Archiepiſcopus Turonenſis: qui *corpus S. Leodegarij*, cùm anno IↃCLXXXVIII Pictauium deferretur, *cum choru pſallentium & lampadibus*, teſte Vrſino, *per mediam duxit ciuitatem.* Alter *S. Regulus* Archiepiſcopus Remenſis, qui teſtamento S. Amandi Epiſcopi Traiectenſis anno II Theoderici ſubſcripſit, cui ſucceſſit S. Rigobertus, anno IↃCCXVII in exilium pulſus. Sequuntur Epiſcopi; *Airardus Carnotenæ vrbis*, cui Rouillardus dum *annos Sedis quatuor* tãtùm aſſignat, & ferè ſub *Chlodoueo* III Theoderici filio, Chronologiam noſtram confirmat. *Anſoaldus Pictauensis vrbis*, qui tranſlationem corporis S. Leodegarij procurauit, cuique huius Vitam dicauit Vrſinus. *Aquilinus Ebroicæ vrbis*, cui Vita, danda XIX Octobr. annos Sedis XLII aſſignat. Aliquorum dein Sedes non indicatur: & ſunt, *Cadoënus*, fortè *Cadocanamus*, Maclouienſis in Britanniâ Armoricâ. *Armonius. Salutus. Deſiderius*, fortè Redonenſis in Britanniâ Armoricâ, qui lein martyrio affectus, colitur XVIII Septemb. *Fulcrannus. Ioannes*, forſan Abrincenſis in Normanniâ. *VVillebertus*, ſiue *Hillebertus* Meldenſis, qui

qui colitur XXVI Maij. *Gerebaldus Baiocaſſinæ vrbis*, cui VII Decembris ſacer eſt. *Taurinus*, fortè Namnetenſis, ſucceſſor S. Paſcharij, cuius mentio fit in eadem Vitâ S. Ansberti. Denique *Aunobertus Sagienſis vrbis*, cuius Vitâ XVI Maij dāda eſt. Et hæc de Synodo Rotomagenſi habitâ anno Theoderici XIII, Chriſti IↃCXCII, antequàm corpus S. Audoëni à S. Ansberto in editiorem locum transferretur, quod contigit feſto Aſcenſionis Chriſti ſequentis anni IↃCXCIII. Pulſus dein in exilium S. Ansbertus, mortuus eſt in Alto-monte monaſterio Hannoniæ IX Februarij anni IↃCXCV. Cuius corpus trigeſimo ab obitu die Fontanellam tranſlatum eſt, Hilberto S. Ansberti ſucceſſore adhuc viuente, quo anno IↃCC mortuo, electus eſt S. Bainus ex Epiſcopo Teruanenſi monachus Fontanellenſis: ſub quo corpora SS. Wandregiſili, Ansberti, & Vulfranni, Archiepiſcopi Senonenſis illic mortui, è templo S. Pauli ad eccleſiam S. Petri tranſlata ſunt anno IↃCCIV, dein tempore perſecutionis Normannicæ anno IↃCCCLVIII ad villam Bladulphi propè Quentauicum, circa annum IↃCCCXCV Carnutum, poſteà Bononiam circa annum IↃCCCC, & inde tandem Gandauum ad monaſterium Blandinium anno IↃCCCCXLIV, ibique ab hæreticis diſſipata anno CIↃIↃLXXVIII. Quæ omnia IX Februarij exactiùs probantur.

Epiſcopi

IV

Epiſcopi Argentoratenſes ab anno CCCXLVI *per quatuor ſecula enumerati. Epiſcopi Moguntini, VVormatienſes, Spirenſes.*

QVæ ad Rhenum eſt nobiliſſima Argentoratenſis Eccleſia, excepit olim, vt ſuprà demonſtrauimus, proprium ſuæ ditionis Regem, DAGOBERTVM II, filium S. Sigeberti, eiuſque eſt plurimis maximiſque beneficiis locupletata & ornata: cuius interim munificentiæ laus, nomine è poſterorum memoriâ eraſo, DAGOBERTO I eius auo attributa eſt, & tantâ exaggeratione, vt poſt alios ſcriptores Iodocus Coccius ſingulari diſſertatione hanc Regis beneficẽtiam commendaturus, in titulo libri indigetet DAGOBERTVM *Regem Argentinenſis Epiſcopatus fundatorem.* Ab eiuſdem DAGOBERTI regno originem illius Epiſcopatus repetunt Wymphelingus in Catalogo Epiſcoporum Argentinẽſium anno CIↃIↃVIII excuſo, Bruſchius de Epiſcopis Germaniæ, Demochares lib. 2 de Miſſæ ſacrificio cap. 34, Cratepolius de Sanctis Germaniæ, Guillimannus in Commentario de Epiſcopis Argentoratenſibus, Miræus lib. 5 Notitiæ Epiſcopatuum Orbis, Ruerus par. 2. Antiquit. Voſagenſ. lib. 2 ca. 4, & paſſim alij ſcriptores, qui hoc & præcedenti ſeculo floruerunt.

Contra hos omnes præualet clariſſima auctoritas Notitiæ prouinciarum & ciuitatum Galliæ, temporibus Honorij Auguſti conditæ: in quâ hæc leguntur: *Prouincia Germania prima, numero* IV, *Metropolis ciuitas Moguncíacenſium. Ciuitas*

tas Argentoratenſium. Ciuitas Nemetum. Ciuitas Vangionum. Quibus in vrbibus Sedes tunc fuiſſe Epiſcopales manifeſtum eſt ex Synodo Agrippinenſi, *ſub Conſtante*, Conſtantini Magni filio, *poſt Conſulatum Amantij & Albini* IV *Idus Martias*, anno CCCXLVI, habitâ. Interfuêre *Amandus Argentinenſium, Ieſſes Nemetum, Victor Vangionum; conſentientibuſq; & mandantibus Martino Epiſcopo Moguntiacenſium*, ac pluribus aliis, Euphratam Epiſcopum Colonienſem, quòd Chriſtum Deum negaret, condemnarunt. Ante illud tempus plures fuerunt Epiſcopi Moguntini, etiam martyrij palmâ illuſtres, de quorum recto ordine diſputat Serarius lib. 2 Rerum Moguntiacarum cap. 24, ac vigeſimum eius Sedis cenſet *Martinum*. An tamen præcedentes omnes, qui Catalogo Epiſcoporum Moguntinenſium inſcribũtur, fuerint eius Sedis Epiſcopi, non liquet. De S. Ignatio Martyre aliqua diximus ad Vitam S. Ignatij Antiocheni Kalendis Februarij, in tractatu de Variis reliquiarum Tranſlationibus num. 12, pag. 36. Quod huc ſpectat, arbitramur eodem modo apud Argentoratenſes, Nemetes, Vangiones primis Chriſti ſeculis Epiſcopos fuiſſe, ſed quorum nomina iniuriâ temporum perierunt.

Auctor Vitæ S. Deicoli, Lutrenſis in Burgundiâ Abbatis, quã XVIII Ianuarij ex Lutrenſibus membranis edidimus, de S. Amando aliiſque vrbis Argentoratenſis Patronis circa annum IↃCCCCLXV hæc ſcripſit cap. I: *Ciuitas Argentina, quæ vulgarico vocabulo Straſburch vocatur, exceptis Reliquiis principalibus, proprios ſe gaudet habere Patronos, quos à Domino ſuſcepit veræ fidei fundatores, & Diuini verbi prodigos ſeminatores, id eſt, Amandum, Iuſtinum, Arbogaſtum, Florentium, & alios nonnullos, quorum nomina in beati ordinis albo ſuperna illa regio ſine fine tenet coaxata.* Hæc ibi. Agi autem de ſanctorum Patronorum

Digitized by Google

norum Reliquiis, toto capite innuitur: in quo Floriaci monaſterij dicuntur Patroni SS. Benedictus & Scholaſtica, vrbis Sueſſionenſis S. Sebaſtianus Martyr, & ſic de reliquis. Primus ergo fidei apud Argẽtoratenſes fundator dicendus eſt ſenior Amandus, qui tribus integris ſeculis vixit ante S. Amandum Epiſcopum Traiectenſem, quos indoctum vulgus non internoſcit, dum illius facta huic tribuit. Nam Traiectenſis Amãdi Reliquias magnâ cum veneratione in monaſterio Elnonenſi, ideò *S. Amandi* vulgò appellato, ſemper fuiſſe adſeruatas ex dictis VI Februarij conſtat. Amandus ergo, qui primus Argentoratenſium Epiſcopus habetur, vixit ſeculo Chriſti quarto, atque, vt diximus, interfuit anno CCCXLVI Synodo Agrippinenſi.

Secuti illum ſunt in eadem Sede Epiſcopi, II *Iuſtus*, ſiue *Iuſtinus*, ſuprà in Actis S. Deicoli memoratus. III *Maximinus*. IV *Valentinus*. Hos quatuor eo ordine recenſet Wymphelingus, additque *Sanctos adpellari, pingiq́ cum diadematibus; & credi inter Diuos receptos eſſe*. Eſt eidem V *Solarius*, quem cum præcedentibus Sanctum nominant Bruſchius & Demochares: à quibus Solarij ſucceſſor ſtatuitur VI *Biulfus*, ſiue *Giulphus*. Sequentes hoc ferè ordine recenſentur à Wymphelingo, Bruſchio, Demochare, Guillimanno: VII *Magnus*, *de inſigni & nobiliſſimâ proſapiâ ortus*. VIII *Garoinus*, *Gaorinus*, *Garinus*, aut *Baroinus*. IX *Landebertus*. X *Rodobaldus*, ſiue *Rathboldus*. XI *Magnebertus*, ſeu *Magnobertus*. XII *Labyolus*, *Laybolus*, *Laiblinus*, *Vbiolus*, ſiue *Vbelinus*. XIII *Gundoaldus*, *Gundoldus*, aut *Sundersholdus*. XIV *Aldus*, *tempore Heraclij Imperatoris*, inquit Wymphelingus, id eſt, tempore Chlotharij II, à quo DAGOBERTVS filius Auſtraſiis Rex datus eſt. XV *Gando*, (fortè S. Amandus Epiſcopus Traiectenſis creditus) *vir clari ingenij*, vt ait Wymphelingus, aut, vt Bruſchius; *vir eximiè do-*

ctus & ſapiens. XVI *Vto, Vtho,* ſiue *Otho.* Addit Wymphelingus, *de horum patriâ, genere, vitâ, morte, ſepulchris, nihil penè ſe offendere potuiſſe.* XVII *Anſoaldus*, quem Bruſchius & Demochares aiunt *à Rege Childerico conſtitutum* eſſe. fortè attigerit primos eius annos. XVIII R*otharius*, ſiue *Rodtharius*, quē ſuprà oſtendimus *tempore Childerici Regis Auſtraſiæ*; & Dagoberti II in Alſatiâ regnantis floruiſſe: quo tempore S. Deodatum extruxiſſe monaſterium Vallis-Galileæ vetuſta diplomata demonſtrant. Huius Deodati fuiſſe ſocios SS. Arbogaſtum & Florentium, monaſteriorum Heiligenforſtenſis & Haſelacenſis fundatores, ſuprà dictum eſt. Ex his XIX Epiſcopus fuit S. Arbogaſtus, à Dagoberto II filio S. Sigeberti ad eam dignitatem euectus. Succeſſit XX Epiſcopus S. Florentius. Amborum tempora ſuprà ſtabiliuimus. Quia tamen, quòd Faſtis Sanctorum adſcripti forent, in quibuſdam Catalogis ſunt primis Epiſcopis, qui & Sancti habentur, adiuncti, magna temporum, quibus reliqui floruêre, eſt facta perturbatio.

Sequitur XXI *VVicgernus*, Gaſpari Bruſchio *VViggerus.* Hic, vt ait Heddo in ſuo teſtamento, *monaſteriolum in Nigrâ-ſiluâ in Marchâ Etinheim, in loco nuncupante Monachorum-cellâ, ſuper fluuiolo Vnduſſâ, de nouo ſuo opere ædificauit in honore S. Mariæ ſemper Virginis, & S. Ioannis Baptiſtæ, Sanctiq. Petri Apoſtoli & ceterorum Sanctorum: & monachos ibidem congregauit, & dedit ad ipſum locum aliquid de rebus S. Mariæ.* Addit dein Heddo, *ſe poſteà inueniſſe ipſum monaſteriolum anteceſſorum negligentiâ deſolatum.* Qui iſtic *taxatur*, inquit Wymphelingus, eſt *ſucceſſor VVicgerni* XXII *Epiſcopus VVandelfridus.* Guillimannus poſt hunc *Hidolphum* ponit ab aliis omiſſum, fortè per errorem ex teſtamento Heddonis intruſum, qui dicti monaſterij conſtituit A*bbatem virum reuerendiſſimum,*

nomine

nomine Hildolfum, niſi hic ſit *Aulidulfus*, à Wymphelingo, Bruſchio, Demochare poſt Heddonem recenſitus, qui XXIII eſſe deberet. XXIV *Heddo*, ſiue *Etho*, aut *Ethico*, filius Ethiconis, fratris S. Odiliæ Virginis & Alſatiæ Comitis, natipatre Adalrico, ſiue Athicone, & matre Bereſuindâ, ſorore Reginæ Bilichildis, vxoris Childerici Regis. Eſt autem dictus *Heddo*, ſiue *Etho* factus Argentoratenſium Epiſcopus anno IↃCCXXXIV, quo etiam Carolus Martellus Friſiam vaſtauit, vti illa apud Hermannum Contractum coniunguntur. Zacharias Papa inter Epiſcopos Galliæ & Germaniæ, quibus epiſtolam VI, à Sirmondo tomo I Conciliorum Galliæ relatam, ſcripſit, *Heddum Strateburgenſem* numerat. Edita eſt eadem epiſtola à Guillimanno in Heddone, Serario lib. 3 Rerum Moguntiacarum cap. 6, aliiſque. ſed vbique deeſt annus Pontificatus Zachariæ cum Indictione. Sirmondus coniectat datam anno IↃCCXLIV; Baronius, Bucherius, Miræus aliique anno IↃCCXLVIII. Præfuit Eccleſiæ S. Zacharias Papa ab anno IↃCCXLI ad annum IↃCCLI, poſt quem diu ſuperſtes Heddo memoratum antè teſtamentum ſcripſit III *Idus Martij regnante Pippino anno* XI, Chriſti IↃCCLX aut ſequente: illud integrum edidit Guillimannus.

En viginti tres aut quatuor Epiſcopi, qui ab anno CCCXLVI vſque ad annum IↃCCLX per quatuor ſecula Eccleſiæ Argentoratenſi ab S. Amando, qui Synodo Agrippinenſi interfuit, vſque ad Heddonem præfuerunt. Neque vlla earum Sedium, quarum Antiſtites dictæ Synodo anno CCCXLVI adfuerunt, plures numerat vſque ad eos qui in citatâ Epiſtolâ Zachariæ Papæ memorantur. Nam Rotomagenſes referuntur *Euſebius* & *Reginfridus*, inter quos fuerunt Epiſcopi XXI. A *S. Seruatio* vltimo Tungrenſi ac primo Traiectenſi, ad *S. Hubertum*, Traiecti ſederunt Epiſcopi XX, poſt

eum Leodij *S. Florebertus*, ac dein *Fulcarius* in epiſtolâ Zachariæ memoratus. Apud Ambianenſes inter *Eulogium* & *Rambertum* quindecim ſolùm Epiſcoporum ſuperſunt nomina: quinque tantùm inter *Ieſſen* & *Dauidem* apud Spirenſes. Eadem ferè reliquorum Epiſcopatuum ratio eſt, quorum Epiſcopi aut in Synodo Colonienſi memorantur, aut in Zachariæ Papæ Epiſtolâ. Expenſa à nobis accuratè ſingulorum ſucceſſio, at ne cui faſtidium creet, hîc omiſſa. Hortatur S. Zacharias Papa Epiſcopos Galliæ & Germaniæ in dictâ epiſtolâ, vt miniſteriis ſuis conſtanter inſiſtant cum Bonifacio Archiepiſcopo Moguntino, Sedis Apoſtolicæ Vicario. Numerantur ante S. Bonifacium quadraginta Epiſcopi Moguntini, quorum viceſimum cenſeri Martinum, in Synodo Colonienſi memoratum, ſuprà diximus: à quo tempore per tria ſubſecuta ſecula alij viginti eidem Eccleſiæ præfuerunt.

Wormatiæ Vangionum vrbis Epiſcopus primus habetur *Victor*, qui eidem Synodo Colonienſi ſubſcripſit. II *Amandus*, qui S. Seruatium Epiſcopum Tungrenſem, cùm Româ rediret, magnificè ſuſcepit. Tranſtulit dein S. Seruatius Sedem Epiſcopalem Tungris Traiectum, ibique mortuus eſt anno CCCLXXXIV. III Epiſcopus Vangionum habetur *Carolus*. IV *Crotoldus*. VIII *S. Rudpertus*, ſiue *Rupertus*, quem antiqua eius Acta XXVII Martij tradunt *anno* II *Childeberti Regis Auſtraſiorum*, Chriſti IƆLXXVII, *in VVormatiâ fuiſſe Epiſcopum, ſed magnâ eiectum iniuriâ, primum Salisburgenſem Epiſcopum factum*. X ſtatuitur *S. Amandus* eius nominis II, anno regni Dagoberti I Regis Auſtraſiorum VI, Chriſti IƆCXXVI aut ſequente, de quo ſuprà in Dagoberto I egimus. XII deſignatur *Geroldus* tempore Carolomanni ac Pippini & Zachariæ Papę. Aliorum Epiſcoporum nomina intercidiſſe aiunt Bruſchius

ſchius, Demochares, aliique Catalogorum Epiſcopalium ſcriptores. Nos longè plures, quàm quinque ab iis recenſitos, arbitramur fuiſſe: & conijcere certò licet ex catalogo Epiſcoporum Moguntinorum & Argentoratenſium, quæ vrbes Chunorum, Gothorum, Wandalorum, Alamannorum aliorumq; Chriſtianæ religionis hoſtium perſecutionẽ æquè paſſæ videntur. Eadem Epiſcoporum Spirenſium ratio eſt, de quibus ſuprà in DAGOBERTO I ſatis egimus.

V

Archiepiſcopi Treuirenſes. S. Hildulphi ætas, inq; Mediani monaſterij regimine ſucceſſores vſque ad ſeculum XI.

PRimaria Regum Auſtraſiorum ditio erat Belgica I, cuius metropolis, Auguſta Treuirorum. Sub hac Epiſcopales vrbes, Diuodurũ Mediomatricorũ ciuitas & Regum ſedes, Tullum Leucorum, Verodunum. De harum vrbium Epiſcopis, qui ſeculo ſeptimo, DAGOBERTORVM præcipuè temporibus, floruerunt, pauca adnotamus. Browerus in illuſtri opere Annalium Treuirenſium de illius ciuitatis Archiepiſcopis agit, ſed aliâ prorſus chronotaxi, cuius exactam rationem miramur à viro tanto neglectam. Initium regni DAGOBERTI apud Auſtraſios collocat ad annum IↃCXXVI, illique regna Neuſtriæ Burgundiæque adiuncta ſtatuit ad annum IↃCXXXI; eo namque Chlotharium patrem mortuum & Remenſe Concilium ſub Sonnatio habitum. Hoc nos Concilium ſuprà retulimus ad annum IↃCXXIV aut ſequentem. Ei interfuit *S. Modoaldus Treuirorum Epiſcopus*. Hunc tradit

dit Browerus *Sebaudo* ſucceſſiſſe IƆCXXVI Chriſti anno, regni DAGOBERTI primo. Non diſplicet ea regni epocha: ſed corrigenda altera, dicenduſque S. Modoaldus ordinatus circa an. IƆCXXII. Poſt annos Sedis triginta aſſerit Browerus eum ſub regno Childerici deceſſiſſe anno Chriſti IƆCLVI, ratus S. Sigebertum Regem Auſtraſiorum vitâ functum anno IƆCLIV aut ſequenti, Childebertum filium Grimoaldi mox regno depulſum, eique Childericum ſubſtitutum. Verùm ad annum vſque IƆCLXIII vixiſſe S. Sigebertum Regem ſuprà oſtendimus: quem vſum conſilio Pontificum ſui temporis, *Chuniberti Colonienſis, Nemoriani*, ſeu *Numeriani, Treuirenſis*, & *Giſloaldi Virdunenſis* auctor eſt ipſe Childericus in diplomate donationum monaſteriis Stabulao & Malmundario factarũ ſuprà relato. Vbi etiam indicauimus tabulas S. Deodato monaſterij Vallis-Galileę fundatori ab eodem Numeriano tempore Childerici Regis ſignatas. At Browerus ſcribit ſe *nihil de Numeriano, præter Epitaphij memoriam, veterum monumentis traditum reperiſſe.* Inſcriptus eſt Martyrologio Romano ad diem V Iulij.

Succeſſit Numeriano *S. Hildulphus*, quem Browerus aliique paſſim ad tempora Pippini Regis & annum Chriſti IƆCCLIV reiiciunt. Acta eius MSS. varia ſunt, ſed nulla abſque næuis, pleniùs emendanda XI Iulij: præcipua incipiunt his verbis: *Quoniam quicumque baptizati, Chriſtum induti ſunt, & hæreditatem animo ſuſpirarunt æternæ ſalutis, vt aliquando illam valerent conſequi, vſi ſunt lumine caritatis.* Ex his Actis nonnulla citantur in Vitâ S. Agricij Epiſcopi Treuirenſis editâ XIII Ianuarij cap. 2 num. 10. Traditur in iis S. Hildulphus natus *regente Noricorum, hoc eſt Bavvaricorum, gentem Garibaldo, & Auſtraſiis imperante Theudeberto filio Childeberti.* Andreas Brunnerus lib. 5 Annalium Boiorum aſſerit circa annum

IƆCCVII

IƆCVII Thaſſiloni mortuo ſucceſſiſſe Garibaldum, quo regnante Theodebertus obiit à fratre victus anno IƆCXII. Quàm procùl hæc tempora diſtant ab anno IƆCCLIV, quo Hildulphum volunt creatum Epiſcopum. Sed pergit Vitæ illius auctor: *Moribus Eccleſiaſticis aſſuefactus* Hildulphus *apud vrbem, vulgò Regenesburch dictam, Clericatus honore donatus eſt .... Tandem exemplo fidelis Abrahæ terrâ, cognatione, domoq́ parentum egreſſus, iter arripuit Sicambriam versùs, ſubiitq́ ciuitatem Treuerim .... Erat illis diebus in regio palatio Anſgiſus Arnulfi filius*, cui *poſt multum temporis decedenti ſucceſſit Pippinus* filius, qui *& alios filios habuit; ſed ex his præcipuus Carolus extitit, primi ex Francis magni Imperatoris Caroli auus.* Anſigiſus, cuius hîc ſtirps auguſta explicatur, floruit potiſſimùm ſub Regibus Sigeberto & Childerico. *Publicis igitur vtilitatibus*, inquit auctor, *inuigilante Anſgiſo iam dicto, & Milone Archiepiſcopo Treuirenſium rebus humanis exempto ... communi voluntate Treuirorum confirmatur Antiſtes Hildulphus.* Hic næuus nominis Milonis intruſi poſteriores ſcriptores in errorem abduxit: at Numeriano ſubſtituto, qui cum Anſigiſo vixit, ſecurè progredimur.

Factus ergo Archiepiſcopus Treuirorum Hildulphus tempore Childerici & Anſigiſi, magnâ apud Regem auctoritate pollentis, priuilegia immunitateſque à deceſſore ſuo Numeriano & Pontifice Romano datas, S. Deodato confirmauit: ac relictô Epiſcopatu, Medianum monaſterium extruxit, cui ſimul & Valli-Galilææ à morte Deodati præfuit. Eum enim, vnaque SS. Arbogaſtũ & Florentium, (qui deinde Epiſcopi Argentoratenſes fuêre) ſancti propoſiti ſocios habuerat, temporibus Childerici, Theoderici & DAGOBERTI II filij S. Sigeberti, vt ſuprà probauimus. In Fragmento hiſtorico, quod Alberti Argentinenſis Chronico

Ff præfixum

præfixum eſt, dicitur *Athicus ſiue Adalricus, regnante Childerico vxorem duxiſſe, Berſuindam nomine, ſororem Reginæ, genuiſſeq́. filiam à natiuitate cæcam, nomine Odillam, quæ à S. Erhardo Ratiſponenſi Epiſcopo & Hildolfo Treuerenſi baptizata, in ſacro fonte viſum recepit.* In Vitâ S. Hildulphi dicitur baptizata, cùm is iam diu relicto Epiſcopatu in Voſagi partibus degeret. Coluntur S. Odilia XIII Decemb. S. Erhardus VIII Ianuarij, cuius illic varia Acta dedimus. At mortuus eſt *S. Hildulphus,* vt in eius Vitâ legitur, v *Idus Iulij, cùm ageretur annus ab Incarnatione Ieſu Chriſti* IↃCCVII, *conſulatu Iuſtiniani minoris Auguſti, à Leone,* imò Leontio, *contra eum rebellante narium detruncatione deformati, V Indictione, Sergio venerabili Papâ, cuius duo proximiores ſucceſſores nomen Ioannis poſſederunt, Romanam Eccleſiam regente.* Verùm hæc omnia exactiùs conueniunt in annum Chriſti IↃCXCII, quando Indictione V imperabat, necdum expulſus, Iuſtinianus; S. Sergius Eccleſiæ præerat, creatus Pontifex ſub finem anni IↃCLXXXVIII, mortuus anno IↃCCI: cui ſucceſſerunt Ioannes VI & Ioannes VII, quorum hic dicto anno IↃCCVII è vitâ migrauit. Verùm ſiue anno priore, ſeu poſteriore, aut etiam tempore intermedio diem extremum Hildulphus obierit, ad prouectam peruenit ſenectutem, vt octogeſimum aut etiam nonageſimum vitæ annum attigerit.

Poſt S. Hildulphum præfuerunt monaſterio Mediano *Reginbertus* annos quinquaginta, *Sinidrabertus* vltra viginti, *VVadaluninus* vix duodecim, *Fortunatus* Patriarcha tempore Caroli Magni electus, annos viginti. Seculo nono ſecuti ſunt *VValdo, Yſimundus* quondam Epiſcopus, *Theodericus, Reginardus, Pippinus.* Dein ſeculo decimo ſubſtitutis Clericis imperarunt Comites *Hillinus, Riequinus, Otto, Boſo, Amardus, Giſlibertus*: hic monaſticum ordinem reſtituit, ſub Frederico Duce.

co Duce Lotharingiæ, S. Gerardo Epiſcopo Tullenſi, Ottone I Imperatore, atque *Adelbertum* Abbatem conſtituit: cuius ſucceſſor *Nardulfus* anno Chriſti CIↃXIV viuebat. Hęc pluribus exponuntur in libello MS. de ſucceſſoribus S. Hildulphi in Voſago, quem auctor Vitæ eius ſeculo XI ſcripſit, cùm celebri mentione *Domni Abbatis Lamberti, qui anno ab Incarnatione Domini* CIↃXLIII *in* VI *Feriâ, quæ* II *Nonas Nouembris habebatur, corpus glorioſi Martyris Bonifacij de Begonis-cellâ ad Medianum monaſterium reuexit.* His interpoſitis, quorum notitiã videtur Ioãnes Ruerus in Antiquitatibus Voſagenſibus non habuiſſe; redeo ad Archiepiſcopos Treuirenſes.

S. Hildulpho ſufficit Browerus *VVeomadum* ad annum IↃCCLXVIII, quaſi ille tum in eremum Voſagenſem ad S. Deodatum ſeceſſiſſet, Medianum monaſterium condidiſſet, ac S. Odiliam baptizaſſet. Quibus expoſitis ita concludit: *Atque hæc quidem, quòd nullâ annorum digeſta ſerie legerim apud veterem ſcriptorem, ſi non concinnâ methodo, at optimâ fide tradere conatus ſum, gnarus quàm erubeſcendo genere ſcripta de Erhardo, Hildulpho & Odiliâ circumferantur, quorum fidem auctores minimè vindicent.* Hæc Browerus, meritò aliquam rerum temporũque perturbationem ſuſpicatus, à quâ tamen ſe nec ſic extricat. Nos ab eo recedimus ad ſeculum præcedens, quando S. Hildulphus, circa annum IↃCLXX Archiepiſcopus Treuirenſis fuit. Cui in eremum ſecedenti, *S. Baſinus* ſucceſſit, regnante adhuc Childerico, vixitque vſque ad tempora Childeberti, quo rerum potiente è vitâ deceſſit circa annum Chr. IↃCC. *S. Lutvvinus*, Baſini ex ſorore Gonzâ nepos, & Mediolacenſis monaſterij fundator, ad Eccleſiam Treuirenſem adminiſtrandam poſt auunculum aſſumptus eſt: atque Epiſcopus ſubſcripſit donationi S. Irminæ Abbatiſſæ, factæ *Kalend. Decemb. anno* IV *regni Childeberti,*

 Chriſti

Chriſti ıɔcci. cuius donationis diploma ſuprà dedimus. *Lutvvinus in epiſcopatu conſtitutus, res quæ ſibi hæreditario iure obuenerant, vel pretio comparauerat, Mediolacenſi monaſterio contradidit anno Childeberti Regis* XII, Chriſti ıɔcıx aut ſequente: vti in eius Vitâ legitur. S. Lutwino ſucceſſit filius eius *Milo*, quem ait Hincmarus in Præfatione ad Vitam S. Remigij, *tonſurâ Clericum, moribus, actu, habitu irreligioſum laicum epiſcopia Remorum ac Treuirorum per quadraginta circiter annos peſſumdediſſe.* Obtinuit Epiſcopatum Remenſem expulſo anno ıɔccxvıı S. Rigoberto legitimo Epiſcopo, circa quod tempus videtur S. Lutwinus ex hac vitâ migraſſe XXIX Septemb. quo colitur: vti ıv Martij deceſſor eius S. Baſinus. De S. Chlodulpho Epiſcopo Metenſi ad claſſem Archiepiſcoporum Treuirenſium non admittendo ſuprà egimus.

V I

Epiſcopi Tullenſes, Virdunenſes, Metenſes, Colonienſes.

QVæ hîc in S. Hildulpho explicata eſt difficultas, Tullenſes etiam attingit Epiſcopos: quorum qui decimusquintus à Claudio Roberto recenſetur *Teufredus*, in diplomate donationũ à S. Sigeberto Rege pro monaſteriis Stabulao & Malmundario ſignato poſt an. ıɔclx, *Theodefridus* appellatur. Huius ſucceſſor traditur fuiſſe XVI *Leudinus*, cognomento Bodo, frater S. Salabergæ Abbatiſſæ, de quâ ſuprà egimus. Hic ſoluto coniugio, *inciſâ cæſarie, monachi agebat officium. At non multò pòſt Tulli oppidi adeptus Epiſcopatum, non multò pòſt naturæ debitum reddidit*; vti in illius Vitâ habetur.

tur. XVII eſt *Eborinus*, quem cùm S. Numeriano Archiepiſcopo Treuirorum ſub Rege Childerico vixiſſe ſuprà dictum eſt. Et hæc tempora ſunt, quibus S. Deodatus cœnobium Vallis Galilææ condidit. Auctor Vitæ S. Hildulphi, quo cœperat errore, huius epiſcopatum ad regnum vſque Pippini poſt Milonis obitum differre, eodem tradit S. Hildulphum ſeceſſiſſe in eremum tempore *Iacobi* Epiſcopi Tullenſis XXV, & ab eius deceſſore *Girbaldo* locum in ſaltu Voſagi obtinuiſſe: qui Epiſcopi tempore Milonis, aut etiam ſeriùs præfuerunt Eccleſiæ Tullenſi. Auctor Vitæ S. Deodati eoſdem errores deſcribit, & quaſi ſemet correcturus, addit *S. Hildulphum tempore Iacobi Leucorum Epiſcopi anno Chriſti* IↃCLXXI, *ab aduentu S. Deodati ad Vallem Galilæam tertio*, ad eremum veniſſe. *Hîc nobis*, inquit, *ne fortè ſuccenſeat vllus, & duos Pontifices Leucorum, Godonem ſcilicet & Bodonem fuiſſe inter Girbaldum (cuius diebus B. Deodatus reliquiſſe Epiſcopatum* Niuernenſem *fertur) & inter Iacob, cuius tempore Dominus Hildulphus. Nec conuenire rationi, vt quatuor Epiſcopi adminiſtrauerint pontificium vix tribus annis.* Hæc ille auctor: contra quem rectè adnotat Ruerus par. 2 Antiquitatum Voſagenſium lib. 1 cap. 14, *S. Deodato locum monaſterij ſui non aſſignaſſe Garibaldum, ſed potiùs Eborinum, ſi id fecerit aliquis Epiſcopus Tullenſis: verùm maiori certitudine attribuendum eſſe S. Numeriano.* Habemus confirmationem donationis à Grodegango Epiſcopo Metenſi, factæ monaſterio Gorzienſi, in Compendio palatio publicè in Synodo congregatâ *anno* IↃCCLVI, *regni Pippini* VI, *die* XV *Kalend. Iunij*, cui ſubſcripſit *Iacob peccator Epiſcopus*, quem eumdem, de quo agimus, vrbis Tullenſis eſſe opinamur. Securiùs, ex libello ſucceſſorum S. Hildulphi ſuprà indicato, dicuntur *S. Gerardo* Epiſcopo Tullenſi ſubrogati *Stephanus*, dein *Bertoldus*, omiſſo Roberto, quem

 alij

alij inter hos duos collocant.

Tullo vicinum eſt Verodunum, altera ſub Treuirenſi Archiepiſcopo Sedes Epiſcopalis, de cuius Epiſcopis præclarum opus edidit Richardus Waſſeburgius Eccleſiæ Virdunenſis Archidiaconus: qui tamen nec Regum Francorum, neque ipſorum Epiſcoporum annos ſemper rectè diſpoſuit. Decimus huius Sedis numeratur *S. Agericus*, quem Gregorius Turon. qui cum illo ſub eodem Rege vixit, lib. 9 cap. 23 tradit *diem obiiſſe anno* XIII *Childeberti Regis Auſtraſiorum*, ergo Chriſti IↃLXXXVIII: cuius tamen obitum Waſſeburgius refert ad annum IↃXCV, vel annorum errore, quem alij ex Waſſeburgio deſcribunt.

S. Agerico ſubſtitutus legitur apud eumdem Turonenſem *Charimeres*, ſeu *Charimerus*, anteà Regis Cancellarius. Huic ſucceſſit tempore Theodeberti II *Hermenfridus*, quem mortuum tradunt poſtquàm triennio Auſtraſiæ regnum Chlotharius occupârat, ergo anno IↃCXVI, non IↃCXXI, vt cum Waſſeburgio alij tradunt ad quinque annos aberrantes. At maiori mendo omiſſus eſt *Godo*, quem ſuprà oſtendimus interfuiſſe Synodo Metenſi ſub Sonnatio anno IↃCXXIV aut ſequenti: quo ferè tempore, expenſas DAGOBERTO Rege Auſtraſiorum præbente, fundatum eſt monaſterium Theologienſe iuxta oppidum S. Wendelini, in quo *S. Paulus* per aliquot annos commoratus eſt monachus, dein Abbas factus, ac poſteà creatus Epiſcopus Virdunenſis, ſubrogatus non *Hermenfrido*, multis antè annis mortuo, quàm extrueretur monaſterium Theologienſe; ſed Godoni, cuius Sedi X, aut XII anni ſunt tribuendi. Mortuus eſt *S. Paulus* circiter annum IↃCXLIX, VIII Februarij, quo die exactiùs hæc ad eius Vitam examinamus paginâ 170 & ſequentibus. In Pauli locum electus eſt *Gisloaldus*, ſeu *Gislocardus*, in ſuprà relatis Re-

gum

Digitized by Google

gum Sigeberti & Childerici diplomatis memoratus. Huius ſucceſſores traduntur *Gerebertus*, dein *Armonius*, quem bona quædam Eccleſię ſuæ cum Pippino Herſtallo eiuſque coniuge Plectrude commutaſſe XX Ianuarij, anno VII Childeberti Regis, Chriſti IƆCCV, ſuprà ex antiquis tabulis oſtendimus. Eodem adhuc Childeberto regnante *Agrebardus* Virdunenſium Epiſcopus fuit, quem teſtamento Wolfandi fundatoris Abbatiæ S. Michaëlis ſubſcripſiſſe diximus.

Inter Metenſes Epiſcopos, XXIX habetur *S. Arnulphus*, qui, vt auctor coæuus in eius Vitâ, è codicibus MSS. edendâ XVI Auguſti, ſcribit, *ſub Theodeberto* II *Rege Auſtraſiorum per multa experimenta probatus, omnium primus in palatio effectus eſt, & ſex prouincias in ſuâ adminiſtratione ſolius rexit arbitrio*: dein cùm *vrbs Metenſium Præſule indigeret, vnâ voce populorum acclamatum eſt, Arnulphum Domeſticum atque Conſiliarium Regis dignum eſſe Epiſcopum: ſicq; deinceps & Epiſcopales geſtauit infulas, & primatum Palatij tenuit.* Hæc ibi, non indicato Rege qui tunc Auſtraſiis imperauit. Hinc auctor Vitæ *S. Goërici*, eius in Epiſcopatu ſucceſſoris, ſub eodem Theodeberto aſserit Epiſcopum fuiſse. In Actis MSS. S. Chlodulphi, eius filij, legitur *ſub Rege Theoderico B. Arnulphum, Clero & populo poſtulante, ex eruditiſſimo laico & ſanctiſſimo Maiore Domus derepentè Clericum factum, Cathedræ Pontificali feliciſſimè ad regendum fuiſſe eleuatum.* Anno id IƆCXII aut ſaltem ſequenti factum fuiſſe oporteret. Etenim anno IƆCXIII Theoderico extincto, monarchiam Francorum conſecutus eſt *Chlotharius* II. *quo conſentiente*, in aliis S. Arnulphi Actis MSS. *dicitur ipſe renitens in Epiſcopum Metenſem aſſumptus.* S. Bertrannus Epiſcopus Cenomanenſis teſtamentum fecit VI *Kalend. Aprilis anno viceſimo ſecundo regnantis Chlotharij Regis*, qui annus eſſe videtur IƆCXVIII, ducto eius numeri initio, non à morte

Chilperici

Chilperici patris, ſed ab eo tempore, quo poſt Childeberti patruelis ſui obitum partem non exiguam regni eius occupauit Chlotharius. In eo teſtamento, baſilicæ Cenomanenſi SS. Petri & Pauli donat *villam Vocriono*, quam *partinerat tum Domno Arnulpho Epiſcopo Metenſi*, & ſibi *tenuerat*, huic permittens *villas, quæ fuerant Egulfi & Arnoaldi.* Integrum inſtrumentum edidit Antonius Coruæſerius in Hiſtoriâ Epiſcoporum Cenomanenſium.

DAGOBERTVM Regem Auſtraſiorum à Chlothario patre conſtitutum, S. Arnulphi prudentiâ eruditum fuiſſe, eiuſque conſilio prudenter regnaſſe, etiam aliquot poſt obitum Chlotharij parentis annis, ſuprà diximus. Hinc ſeceſsum Arnulphi ad eremum Voſagi relicto Epiſcopatu arbitramur contigiſſe circa annum ıↄcxxx aut ſequentem. Sedi S. Arnulphi vulgò attribuuntur anni quindecim, qui ad calcem libelli Pauli Diaconi de Epiſcopis Metenſibus, tempore Caroli Magni ſcripti, leguntur. Verũ ea appendix eſt alterius ſcriptoris minùs accurati, qui S. Pappolum deceſſorem Arnulphi, à Paulo etiam indicatum, omiſit, atque eius loco præpoſuit Arnoaldum aſſignatis illi annis xxvii & diebus xxx. Huius deceſſori *Agilio*, quem alij *Aigulfum*, ſiue *Agiulfum* appellant, commendauit S. Gregorius Magnus, vti & aliis Galliarum Epiſcopis, S. Laurentium anno ıↄci in Britanniam redeuntem: vti oſtendimus ii Februarij ad Vitam eiuſdem S. Laurentij Cantuarienſis Archiepiſcopi pag. 291. Eſt ea epiſtola 52 libri 9 Regiſtri S. Gregorij. Fuerunt autem ſecundùm Pauli Diaconi catalogum hoc ordine Epiſcopi Metenſes: *Aginlfus. Arnoaldus. Pappolus. S. Arnulphus. S. Goëricus*, qui corpus S. Arnulphi circa an. ıↄcxxxviii è Voſago Metas tranſtulit. *Godo. S. Chlodulphus*, filius S. Arnulphi: ad hunc S. Trudo circa annum ıↄcl aut ſequentem à S. Remaclo

Remaclo Epiſcopo Traiectenſi Metas miſſus, plurima bona, raro exemplo, legauit Eccleſiæ S. Stephani, ibidemque pluribus annis ſacris profaniſque ſtudiis inſtitutus, ac Sacerdos ordinatus, rediit ad S. Remaclum anno Epiſcopatus huius x, Chriſti IↃCLIX. Vixit dein S. Clodulphus Epiſcopus Metenſis cum Gilloaldo Virdunenſi, Eborino Tullenſi, S. Numeriano Treuirenſi, ſub Childerico Rege: vti iam ſæpiùs dictum eſt.

Tempore S. Arnulphi & trium ſucceſſorum, floruit *S. Chunibertus* Epiſcopus Colonienſis, qui cum S. Arnulpho interfuit Concilio Remenſi anno IↃCXXIV aut ſequenti. Poſt cuius ad eremum ſeceſſum, DAGOBERTVM conſilio S. Chuniberti proſperè vſum fuiſſe, eique commendaſſe S. Sigebertum filium, Regem Auſtraſiorum creatum, ſuprà diximus. Idem poſt obitum DAGOBERTI cùm B. Pippino aliiſque Auſtraſiæ Optimatibus, theſaurum illius cum Principibus Neuſtriæ diuiſit anno IↃCXLV. Et hæc tempora ſunt, quibus *S. Goëricus* & *Godo* apud Metenſes floruerunt. Deníque cum *conſilio S. Chuniberti* Colonienſis Archiepiſcopi, nec non Epiſcoporum *Attelani* Laudunenſis, *Theodefridi* Tullenſis, & *Gislocardi* Virdunenſis, donationes monaſteriis Stabulao & Malmundario factas approbauit S. Sigebertus Rex poſt annum IↃCLX.

Digitized by Google

VII

Epiſcopi Traiectenſes ad Moſam. S. Lamberti exilium ſub DAGOBERTO II, *cædes ſub Pippino Herſtallo.*

PLura hîc de Traiecti ad Moſam Epiſcopis dicenda forent, niſi ea ſingulari Diatribâ anteà ſeorſim diſputaſſem. Quæ autem contrà obiici poſſe videbantur, obiter refutaui ad Vitam S. Amandi Epiſcopi Traiectenſis VI Febrna. § 7 & 8 à pag. 824. Paucula, quia ad hiſtoriam Regum DAGOBERTORVM ſpectant, repeto. XVI Epiſcopus Traiectenſis fuit *S. Ioannes Agnus*, qui, teſte Harigero cap. 31, *vir pius ac locuples, ab agriculturâ regiis præceptis ad Epiſcopatum raptus, regnum Auſtraſiorum adminiſtrante* DAGOBERTO *adoleſcente*: ergo ante annum IↃCXXV, quando necdum ductâ vxore, Auſtraſiam tantùm ſeptemtrionalem regebat DAGOBERTVS I. *Ipſe verò B. Ioãnes curſum vitæ præſentis explens, in bonâ ſenectute deceſſit*, XXV Iulij anni IↃCXLVI. Dein *S. Amandus* antè ad prædicationem Euangelij Epiſcopus conſecratus, à Rege & Sacerdotibus coactus, triennio ſolùm, quod annis Chriſti ſexcenteſimo quadrageſimo ſeptimo, & duobus ſequentibus terminamus, Traiectenſi Eccleſiæ præfuit. Profectus is Romam anno IↃCL ad S. Martinum Papam, atque ab eo impetratos meſſis Euangelicæ adiutores, SS. Landoaldum, Amantium aliosque, ſecum in Belgium anno IↃCLI adduxit. Proinde haud potuit S. Landoaldus, quod à nonnullis aſſeritur, nouem antè annos vices S. Amandi in Epiſcopatu Traiectenſi geſſiſſe. Et hæc paucis attigiſſe ſufficiat. Integra S. Amandi

Digitized by Google

Amandi Acta à pluribus conſcripta ad VI Februarij edita ſunt à pag. 815 ad pag. 903.

In diſputatione hiſtoricâ ad tomum I Chapeauillæi cap. 6 num. 100, tradit auctor, ab eo tempore, quo *S. Amandus à Martino Papâ impetrauit veniam decedendi Epiſcopatu*, id eſt, ab anno IƆCL, *nullum definitum Epiſcoporum Traiectenſium characterem apparere ante mortem primi Leodienſium Epiſcopi*, ſiue *annum Chriſti* IƆCCXXVII, *per annos omnino ſeptuaginta ſeptem, quo interuallo quatuor tantùm concluduntur Epiſcopi Remaclus, Theodardus, Lambertus, Hubertus, omnes Sancti*. Ex his LXXVII *annis conceduntur S. Huberto triginta*, eiuſque ingreſſus *componitur cum vere anni* IƆCXCVII, *S. Lambertus* dicitur *cœpiſſe ineunte anno* IƆCLVI, ac *labente Epiſcopatus ſui anno* XL *caſus*, XVII *Septembris*. Atque ita *SS. Remacli & Theodardi Pontificio quinque ſolùm annorum ſpatium relinquitur*: idque, vt fatetur, *abſque vllo apparente charactere*. Secundùm hanc chronologiam in tabulis adiunctis aſſignatur triennium Epiſcopatui S. Remacli, ab anno IƆCL ad annum IƆCLIII, quo dicitur *illi Stabuletum ſponte decedenti ſuffectus S. Theodardus*. Verùm *anno* VI *Epiſcopatus S. Remacli cœpta ſunt extrui Stabulaus & Malmundarium*: & *S. Trudo ad intelligendum indaginem ſacræ Scripturæ, anno* VI *epiſcopatus S. Remacli ſtudium, conuertit*, & dein *ſacræ Scripturæ ſcientiis ſufficienter imbutus, anno* X *Epiſcopatus S. Remacli eſt Sacerdos à S. Chlodulpho ordinatus*. Dein Metis reuerſum *S. Remaclus in collegam ad prædicandum Euangelium Chriſti aſſumpſit, partitoq; onere curæ paſtoralis, Eccleſias ordinare, & Pœnitentiæ ſacramentum conferre ſuâ auctoritate iniunxit*. Tunc *S. Trudo ad Sarcinium locum ſuæ nationis iter direxit, & fundandi cœnobij fundamenta iecit. Circa idem tempus S. Remaclo ab onere curæ paſtoralis abſoluto, S. Theodardus Abbas Stabulenſis, conſtituitur Traiectenſis Epiſcopus, poſt paucos dies à Chuniberto Archie-*

piſcopo Colonienſi conſecratus. His ipſis verbis iſta in Trudonenſi Chronico MS.cap.6 & ſequentibus narrantur: confirmanturque in S. Trudonis Vitâ XXIII Nouembris à Theoderico monaſterij illius Abbate ſcriptâ.

En decem anni Epiſcopatus S. Remacli certis characteribus probati. Huic ergo anno IↃCLX Stabulaum decedenti ſuffectus eſt S. Theodardus, quem volunt *anno* IↃCLV *martyrio coronatum.* In Floribus Eccleſiæ Leodienſis paginâ 6 in Serie Epiſcoporum hæc leguntur: *S. Amandus ceſſit anno* IↃCL. *S. Remaclus ceſſit* IↃCLIII. *S. Theodardus obiit* IↃCLVI. Et hæc omnia *abſque vllo apparente charactere* affirmâtur. Certiſſimum nos ſuprà protulimus in tabulis donationum *Childerici Regis, datis quando fecit menſis September dies* VI, *anno* VIII *Domni Childerici Regis, Traiecto feliciter.* In his pro monaſteriis Stabulao & Malmundario *iubet Rex Domno & Patri Theodardo Epiſcopo, cum foreſtariis loca menſurare & deſignare.* Annus is eſt IↃCLXXII, quando Childericus maturâ iam ætate vxorem duxerat Bilichildem, quæ cum Imnechilde Reginâ, viduâ S. Sigeberti, eaſdem tabulas ſignauit. Harum autem tabularum dum meminerunt Reges Theodericus frater Childerici, & Chlodoueus III, atque Imperatores Ludouicus Pius, Otto II & Henricus II, ac denique Leo IX Pontifex Maximus, ſecuros de iis nos reddunt. Auctor Vitæ S. Theodardi, à Sigeberto Gemblacenſi meliori ſtylo adornatæ, dum ab Epiſcopatu S. Amandi anno IↃCXLVI inchoato ad martyrium vſque S. Theodardi *triginta circiter annos* interponit (*quibus Eccleſia Traiectenſis poſſeſſionum ſuarum quantitate mutilata, atque irruentibus vndique procellis agitata eſt*) neceſſariò necem S. Theodardi ad annum vſque IↃCLXXVI reiicit: quo anno arbitramur eum pro Eccleſiæ defenſione Martyrem apud Nemetes X Septembris occubuiſſe. In

Chronico

Chronico MS. collegij Treuirenſis Societatis Ieſu, auctore Saxone anonymo, hæc habentur *anno Chriſti* IↃCLXXXIII, *Conſtantini* XIV : *S. Lampertus Traiectenſi Epiſcopatu ſucceſſit S. Theodardo.* Verùm huic MS. Chronico haud magna apud nos eſt fides. Nam in eo dicuntur DAGOBERTVS I obiiſſe anno IↃCLXIII. ac filius eius Chlodoueus anno IↃCLXXXI.

Vltimi ergo Eccleſiæ Traiectenſis Præſules fuêre SS. Lambertus & Hubertus, quorum Epiſcopatui annos integros quinquaginta aſſignamus; ab anno ſcilicet IↃCLXXVII ad IↃCCXXVII. Sed quot ſint ſingulis horum attribuendi, non æquè liquet. Inter auctores, qui Vitam & martyrium S. Lamberti ſcripſerunt, primus habetur Godeſchalcus, Eccleſiæ Leodienſis Diaconus, qui eam lucubrationem aggreſſus iuſſu Agilfridi Epiſcopi anno IↃCCLXI ordinati. Hunc tamen Godeſchalcum tradunt aliqui, Vitam illius deſloraſſe ex priore, quæ extat in variis MSS. auctore anonymo quidem, ſed *contemperaneo*, vt ſcribit Cheſnæus tomo I Hiſtoriæ Francorum, vbi pag. 674 & ſequenti, partem eius edidit. Prologus vtriuſque idem eſt, vbi auctor dicit ſe *narrare conuerſationem vitæ eius, quæ ab adoleſcentiâ ſuâ plurimis comperta fuit, & per viros prudentes cognita firmatur:* & ſe *effari curſum vitæ eius, & glorioſam martyrij palmam, ſicut per fideles viros & idoneos teſtes ad ſuum perueniſſet auditum.* Ex hac Vitâ pauca decerpo: *Interfecto Theodardo, conſilio plebis & ſimul cum Regis Childerici imperio, ſubrogatus eſt Landebertus, vt præeſſet Eccleſiæ Treiectenſi. Porrò Rex cùm almitatem eius percunctaſſet, diligebat illum ſuper omnes Pontifices & Optimates ſuos. Erat enim Conſiliarius fortis & omnem ſapientiam cum curâ & moderatione gerebat. Apud Regem ſummum tenebat locum . . . Cùm interfectus fuit ab impiis glorioſus Rex Childericus, tunc inuidus omnium bonorum diabolus feſtinus inſurrexit contra beatum virum. Tunc aduerſarij*

 ſæuiſſimi

ſæuiſſimi, iniqua & falſa conſilia machinantes, vt eum de Sede Pontificali deiecerent. Et ita præualuit iniquitas eorum, & depoſuerunt eum de Sede ſuâ ſine cauſsâ, & priuatus de honore ſuo abſque culpâ. Poſthæc Faramundum in Cathedram illius conſtituerunt. Electus Dei Landebertus Pontifex perrexit ad monaſterium, quod vocatur Stabolaus, nec ampliùs in obſequium eius remanſerunt, quàm duo pueri. Qui vnus ex eis Theodoenus multùm nobis de vitâ & operibus eius ſolitus eſt narrare. Hæc ibi, quæ alij deſcripſerunt. Occiſus eſt Rex Childericus anno IↃCLXXIX, cuius videtur S. Lambertus & necis auctores culpaſſe, & filios voluiſſe ad regni ſucceſſionẽ promouere. Contra quos Neuſtrij Theodericum ſibi Regem ſumpſerunt; Auſtraſij Chlodoueum, Chlotharij III creditum filium, eoque reiecto aliquamdiu etiam Theodericum. Verùm cùm Ebroini non ferrent ſæuitiam, labente anno IↃCLXXX DAGOBERTVM II ad regnum euocarunt. Eiectus eodem videtur anno S. Lambertus, & forſan ab Ebroino, cui poſteriores ſcriptores eius adſcribunt exilium. Nec reuocatus eſt à DAGOBERTO, quòd Eccleſiæ Traiectenſi præeſſet Faramundus, ad eam Sedem, vt ferunt, promotus ab Epiſcopo Colonienſi; qui apud DAGOBERTVM videtur plurimùm gratiâ valuiſſe, vt eum propterea idem Rex iuſſerit ad procurandam Friſonum conuerſionem incumbere. Alioquin S. Lamberto apud Optimates regni, per quos DAGOBERTVS erat ad regnum Auſtraſiorum euocatus, obeſſe poterat affectus erga Childericũ filioſque.

De Cathedrâ S. Lamberto reſtitutâ hæc habentur in eadem Vitâ: *Pòſt, ſeptem annis expletis, depoſitus eſt Faramundus de Sede Pontificale, & eiectus de prouinciâ Treiectinſe. In illo tempore erat Princeps Pippinus ſuper plurimas regiones & ciuitates ſitas Europæ. Audita opera beatiſſimi viri, ſub vnius diei articulo iuſſit eum cum magno honore ad propriam Sedem reuocari.* Vitâ functi

ſti ſunt & DAGOBERTVS Rex, & Vulfoaldus Maior-Domus anno IƆCLXXXVII, & ſumma regni Auſtraſiorum præfectura à menſe Iunio penes Pippinum fuit: cuius imperio eodem adhuc anno reuerſus eſſe ad Sedem Traiectenſem videtur S. Lambertus: quo & Ebroinus eſt interemptus.

Cædis autem S. Lamberti hæc ibidem occaſio narratur: *Cùm Dominus vocaſſet S Landebertum, vt propter tanta opera dignam ei redderet mercedem, inſurrexerunt duo peſſimi homines Gallus, & germanus ſuus Roldus in aduerſitatem eius, & ſeruientes Eccleſiæ ſuæ, in tanta opera peruerſa; vt nullus eos ferre potuit, nec euadendi erat locus ante illos. Repleti amici Pontificis irâ & triſtitiâ, calamitate magnâ compulſi, & humilitate depreſſi, interfecerunt eos ex merito eorum. In illis diebus erat Dodo, Domeſticus iam ſupradicti Principis Pippini, proprius conſanguineus eorum, qui interfecti fuerant. Et erant ei poſſeſſiones multæ, & in obſequio eius pueri multi. Cùm audiſſet necem proximorum, collexit magnam copiam virorum, fortiſſimos ad præliandum: mox irruit ad interficiendum beatiſſimum virum Landebertum Pontificem in villâ, cuius vocabulum eſt Leodio, ſitâ ſuper fluuium, qui vocatur Moſa* &c. Vna eademque patratæ à Dodone cædis cauſſa adfertur in Vitâ à Godeſchalco apud Chapiauillæum, atque alterâ à Stephano Epiſcopo Leodienſi ducentis à S. Lamberti tranſitu annis conſcriptâ.

in Oratorium SS. Coſmæ & Damiani. in quo *beatiſſimus Chriſti Sacerdos telo transfixus, animam Deo tranſmiſit*, pluribus mox illuſtratum eſt miraculis, etiam cæcis illuminatis. Quare, *necdum anni curriculo expleto*, eccleſia in eodem loco extructa eſt, & magno populi concurſu frequentata: in eâque loco corporis Traiectum delati, lectus collocatus eſt, artubus eius ſanctificatus. Eccleſia illa dicitur *baſilica S. Lamberti Martyris*, in Hiſtoriâ iuſſu Childebrandi ſcriptâ cap. 104. &

in

Digitized by Google

in Annalibus Metenſibus ad annum IↃCCXIV, quo in eâ Grimoaldus filius Ducis Pippini, eſt interfectus. Sancti viri nomen Faſtis ſacris inſcriptum eſt. Martyrologium Romanum hoc eum exornat elogio ad XVII Septemb. *Apud Leodium B. Lamberti Epiſcopi Traiectenſis, qui cùm regiam domum Zelo religionis increpaſſet, à nocentibus innocens occiſus, aulam regni cæleſtis perpetuò victurus intrauit.* Priora verba *de regiâ domo increpitâ*, ex Adone deſumpta ſunt, reliqua ex Vſuardo. Vti hîc *regia domus*, ita alibi *regnandi & regni* voces tribuuntur Pippino, eiuſque hæredibus, qui licet Reges non eſſent, pluſquàm regiâ tamen pollebant auctoritate. Ita in breuibus Francorum Annalibus, vt ſuprà dictum, *Pippinus ſenior regnare cæpit.* & Chronicon Hildensheimenſe an. 688. *Pippinus Dux filius Anſchiſi poſt mortem VVlfaldi Ducis cæpit regnare.* Similia in eo habentur ad annum 714, 741, & 747, in Fredegario continuato, & aliis paſſim. In Annalibus Bertinianis dicuntur *anno* IↃCCXLII *Carlomannus & Pippinus in itinere diuiſiſſe regnum.*

At quænam accenderint *Zelum religionis* in S. Lamberto, vt *aulam regiam increparet*, ſilent antiquiores ſcriptores, niſi fuerint contumeliæ & conuicia à Gallo & Rioldo illata, rei familiaris direptio, & intolerabilis miniſtrorum oppreſſio: quæ, Dodone eos protegente, contra ius faſque omne diſſimulabantur à Principe. Poſteriores aliam cauſſam adiunxerunt. Anſelmus Canonicus Leodienſis ſeculo XI ita ſcripſit: *Altera fuit cauſſa, quòd Pippinus Maior. Domus regiæ, face libidinis adulterinæ ſuccenſus, memorati Dodonis ſororem Alpaidem legitimæ coniugi Plectrudi ſuperinduxiſſet. De quâ re Sanctus Dei Lambertus, tantum in Principe perhorreſcens facinus, adulterini criminis eum arguere non reformidabat.* Hæc ille, quæ poſteà aucta adeò ſunt, vt etiam aſſeruerint Plectrudem legitimam vxorem domo eiectam ac repudiatam à Pippino fuiſſe. Ea ſuprà confutauimus.

Succeſſit

Succeſſit Lamberto S. Hubertus vltimus Traiectenſium Epiſcopus, primuſque Leodienſium, mortuus anno DCCXXVII *feriâ ſextâ* XXX *Maij.* Cuius *corpus ab obitu eius anno* XXI, *Carolomanni ac Pippini fratrum* III Chriſti IƆCCXLIII, *die Dominicâ,* III *Nouembris eſt eleuatum.*

VIII.

Primorum Regum Principumq́ prima & ſecundæ ſtirpis in eadem Traiectenſi Diœceſi ſedes.

ILlud poſtremò ad eius, quâ de egimus, Diœceſis Traiectenſis gloriam addendum videtur: primis Francorum Regibus in eâ ſedem, Principibus illis, à quibus ſecunda ſtirps Regum orta, poſſeſſiones peramplas domiciliumque fuiſſe. Non ago hîc de B. Pippino, pâtre SS. Gertrudis & Beggæ, S. Sigeberti Regis Maiore Domus, qui, vt in Annalibus Metenſibus dicitur, *populum inter Carbonariam ſiluam & Moſam fluuium & vſque ad Freſionum fines vaſtis limitibus habitantem iuſtis legibus gubernabat.* Eius nepos Anſigiſi & S. Beggæ filius Pippinus, Craſſus agnomine, in villâ Herſtallo potiſſimùm habitauit, fortaſſis & ibi natus, vnde & illi Herſtallo, aut Herſtallio cognomentum apud ſcriptores. Quamquàm & aliud habuit ex oppoſito Herſtalli palatium in Iupiliâ villâ, quæ in quodam eius diplomate, citato à nobis ſuprà pag. 162, *villa Bagoloſus* dici videtur. Infra Leodium iacet vicus vterque, cis Moſam Herſtallum, trans eum Iupilia. Hîc palatij locus in modico colle oſtenditur. Quod Herſtalli fuit, aiunt ex eius materiâ pontẽ eſſe conſtructum: at neque palatij nunc, neque pontis veſtigium apparet. Vox ipſa *Herſtal,*

Digitized by Google

Exercitus ſtabula ſignificat, quaſi iſthic publicum equile fuerit. Infra Herſtallum iacet pagus alter *Hermal*, quaſi *Exercitus conuentum* dicas. Iis locis potentiam ſuam firmauere illi Maiores-Domus regiæ, ac Regum Reges, Pippinus, Martellus, Pippinus Breuis, qui deinde Rex fuit. Magno denique Carolo & Ludouico Pio, Pippini huius filio ac nepoti, Herſtallum quoque in deliciis fuit, ac Aquæ-Grani in eadem diœceſi (ſed iam tunc Leodienſi) modò vrbs elegans. Aliud in Epiſcopatu eodem domicilium Pippino Herſtallo fuiſſe videtur in Moſariorum diſtrictu, vnde ipſe S. Wironem Epiſcopum *gratiâ confeſſionis diſcalceatus adibat*, vt in huius Vitâ ad VIII Maij dicitur: *nam ſolitus erat illi lubrica lapſus humani detegere.* Ac deinde iſta ſubnectuntur: *Conſultis etiam natu maiorum intereſſe ſæpe accitur, quandoquidem habitus conſilio, nec futilis eloquio.* Non enim exiſtimo bidui triduiue itinere vel ſanctum virum euocatum Iupiliam Herſtallumue fuiſſe, vel hinc Principem ad eum fuiſſe profectum. Erat autem S. Wironis monaſterium ad Ruram flumen, leucâ vnâ ſupra Ruremundam, de quo eadem Vita: *Pippinus B. VVironem mox inter ſuos honoratum, cunctiſq. venerandum locauit, eiuſq. ſanctitati ſe committens, cum ſummâ veneratione vt Patronum excoluit. Locum namq. remotum à mundi negotiis Dux ipſe præfatus prouidens in futurum B. VVironi conceſſit ad manendum, quò liberiùs cum ſuis inibi cæleſtes caperet fructus. Qui locus ore vulgi Mons Petri dicitur, in quo oratorium S. Mariæ ſemper Virginis Deiq. Genitricis honore conſtructum & conſecratum eſt: nec non S. Petri monaſterium decori operis artificio conſtructum ex lapidibus, quod perdurat in præſens.* Nunc Mons S. Odiliæ appellatur, vbi adhuc pars parietum templi ex lapide impolito viſitur. Præpoſitus illic quondam & collegium Canonicorum fuit, ſed Ruremundam poſteà tranſlatum, vt in Chronico

nico

Digitized by Google

nico lib. 2 cap. 16 teſtatur Ioannes Gerbrandus à Leydis & Legenda Sanctorum anno 1485 Louanij excuſa. De Herſtallo, Iupiliâ, Aquis-Grani ſuperuacanea eſt longior diſquiſitio, cùm de iis toties Francorum Annales meminerint.

Antiquorum quoque Regum aſſerenda huic Diœceſi habitatio eſt. Chlodionem ſanè, ſiue Chlogionem, ſcribit S. Gregorius Turonenſis *apud Diſpargum caſtrum habitaſſe*. Quęritur vbi terrarum id fuerit. Conuenit inter pleroſque, *Diſpargum* cuiuſpiam librarij incuriâ ſcriptum, pro *Diſpurgo*, ſiue *Disburgo*, vt eſt in Teutonicâ linguâ facilis mutatio tenuium litterarum in medias, aut etiam aſpiratas, P in B vel F. *Diſpargum* igitur, ſiue *Disburgum*, cenſent Germani nonnulli *Duisburgum* eſſe, oppidum Cliuenſis Ducatus, haud longè ab Ruræ amnis in Rhenum influentis oſtio. Vir quidam eruditus *in Montenſi Comitatu*, (qui *Ducatus* dici debuit, quo à trecentis ferè annis titulo gaudet) atque *ex aduerſo Coloniæ* locat, velut cum Tuitio in vnum conflans oppidum, cùm diſtent bidui itinere. Eſt *Tuitium ex aduerſo Coloniæ*, inque eo inſigne monaſterium à S. Heriberto Archiepiſcopo Colonienſi ante annos IↃCL fundatum, cuius Abbas fuit Rupertus, egregiis in ſacram Scripturam commentariis clarus, è S. Laurentij iuxta Leodium cœnobio ad illud regendum accitus. Quod verò idem ille ſcriptor *Duisburgum, olim Denſonis caſtrum appellatum* ſcribit, apud neminem veterum legi. Cæſi quidem *Saxones Deuſone in regione Francorum* dicuntur in S. Hieronymi Chronico. *Ad Vſonem* legit Pontacus.

Porrò qui *Duisburgum* eſſe *Diſpargum* aſſerunt, habent, quorum auctoritate nitantur, Geſta Regum Francorum. Hæc repetitâ inde à Troianis origine gentis (vt ferè amant clarorum populorum ornari fabulis initia) per Tanaim flumen, paludeſque Mæotidas ad confinia veniſſe Pannonia-

rum Francos aiunt, ibique vrbem *Sicambriam* ædificaſſe. Dein à Valentiniano Auguſto acie victos, *egreſſos à Sicambria veniſſe in extremis partibus Rheni fluminis in Germaniarum oppidis, illicq́ inhabitaſſe.* Ac poſt pauca: *Habitabat itaque Chlodio Rex in Diſpargo caſtello in finibus Toringorum in regione Germaniæ.* Cui veterum nota illa circa Pannoniam *Sicambria*? Fuere tempore Iulij Cæſaris *Sicambri*, ſiue *Sigambri*, *proximi Rheno.* Iidem, qui deinde Franci, aut iis vicini. Ibidem certè Francos ſtatuit S. Hieronymus in Vitâ S. Hilarionis XXI Octobris: *Inter Saxones*, inquit, *& Alamannos gens extat, non tam lata quàm valida, apud hiſtoricos Germania, nunc verò Francia dicitur.* Hi Ripuarij Franci fuerunt, quorum regio vbi fuerit, ex ipsâ illorum Lege intelligitur, dum tit. 36 § 4 ita vicinæ iis gentes indicantur: *Si quis Ripuarius aduenam Alamannum, ſeu Friſionem, vel Bainuarium, aut Saxonem interfecerit* &c. Eorum deinde metropolis fuit Colonia Agrippina. At Ripuariorum Rex neque Chlodio, neque ſucceſſor eius Meroueus, aut Childericus fuêre: huius filius Chlodoueus Sigebertum Claudum Regem Colonienſem à proprio filio fraudulenter trucidari curauit, vltuſque quod ſua ſerat parricidium, filium interemit, & Ripuarios ſibi ſubiecit.

Ceterùm Geſta illa, quæ citauimus, Regum Francorum ſequuntur Rorico monachus, Sigebertus Gemblacenſis, Iuo Carnotenſis, & nuper M. Antonius Dominicus in Aſſertore Gallico cap. 5, qui tamen fatetur *auctorem* horum *Geſtorum incertum eſſe, nec ſemper erroris expertem.* Alioquin non diffitetur Gregorius Turonenſis fuiſſe ſuo æuo, qui vellent Francos è Pannoniâ aduenifſe; quod ipſe neque affirmat, neque refellit. Ita ergo ſcribit lib. 2 Hiſtor. Franc. cap. 29. *Tradunt multi eoſdem ex Pannoniâ fuiſſe digreſſos: & primùm quidem littora Rheni amnis incoluiſſe: dehinc tranſacto Rheno, Tungriam*

giam tranſmeaſſe. Ac paullò pòſt: *Ferunt etiam tunc Chlogionem vtilem ac nobiliſſimum in gente ſuâ Regem Francorum fuiſſe, qui apud Diſpargum caſtrum habitabat, quod eſt in termino Tungrorum.* Non inficior quaſdam editiones hîc habere *Thoringiam* & *Thoringorum*. Sed quis capere poſſit, veniſſe è Pannoniâ ad Rhenum Francos, eius littora accoluiſſe, eo deinde traiecto Thuringiam tranſmeaſſe, atque in eius termino habitaſſe? Erant ad Orientale Rheni latus, à quo procùl itidem in Orientem diſtabat Thuringia. Hanc ſi petere volebant, inutile erat Rhenum tranſmittere; niſi ſi hariolari cuiquam lubet, atque aſſerere, tranſmiſiſſe Rhenum, vt diſſimularent expeditionem; moxque eo rurſus tranſito Thuringiam petiiſſe. At neque eâ ratiocinatione conficietur *Diſpargū* fuiſſe *Duisburgum*, quod procùl à termino Thuringorum diſtat.

Ex verbis Gregorij Turonenſis planè mihi colligi videtur in eâ prouinciâ Belgij, quæ nunc Brabantia dicitur, habitaſſe. Nam indicato Chlodionis domicilio apud *Diſpargum*, iſta ſubnectit: *In his autem partibus, id eſt, vſque ad meridionalem plagam habitabant Romani vſque Ligerim fluuium. . . Chlogio autem miſſis exploratoribus ad vrbem Camaracum, perluſtrata omnia, ipſe ſecutus Romanos proterit, ciuitatem adprehendit.* Hæc igitur ciuitas meridionalis erat, *Diſpargum* Septemtrionale, inter Batauos nimirùm ſiue Friſones & Romanos ſitum, non ad Orientem circa Thuringiæ fines. Et verò quî potuiſſet ab vſque Thuringiæ limite ita improuiſus aduenire, tot vaſtis fluminibus, Rheno præſertim ac Moſâ, tranſmiſſis, ac Romanos iuxta Camaracum obterere? Præſertim ſi verum eſſet, quod habent Geſta Regum Francorum: *In illo tempore,* inquiunt, *in his partibus citra Rhenum vſque Ligere fluuio habitabant Romani.* Quî igitur horum omnia pertranſiit

præſidia? Patetur eorumdem Geſtorum ſcriptor alibi ſæpiùs cum Romanis cõflixiſſe, priuſquàm Camaracum perueniret. *Chlodio autem Rex*, inquit, *miſit exploratores de Diſpargo caſtello Toringorum vſque ad vrbem Camaracum. Ipſe poſteà cum grandi exercitu Rhenum tranſiens, multo populo Romanorum proſtrato, hoſtes fugauit. Carbonariam ſiluam ingreſſus, Tornacenſem vrbem obtinuit, exinde vſque Camaracum vrbem properauit. ibiq; paruo tempore reſidens, Romanos, quos ibi inuenit, interfecit.* Gregorij Turonenſis credibilior eſt narratio, eaque innuit fuiſſe hanc Chlodionis ſubitam irruptionem, Romanis nihil tale metuentibus: non ergo tam diffuſum terrarum ſpatium peragrari, ac ſuperari flumina debuerunt, ſed vix bidui fortaſſis iter impendi.

Diximus alibi ex Ammiano, Francos Salios apud *Toxiandriam-locum* ſedes fixiſſe aſſentiente Iuliano Cæſare. Duabus leucis à *Toxiandria-loco*, vulgo *Teſſenderloo*, diſtat *Dieſthemium* Brabantiæ oppidum, quod ego *Diſpargum*, ſiue *Disburgum*, eſſe omnino autumo. Adſtipulatur Godefridus Wendelinus I. V. D. atque illuſtris Eccleſiæ Tornacenſis Canonicus & Officialis in eruditis ad Legem Salicam commentariis pag. 99 ita ſcribens: *Eſt verò iam alterum Diesborch, oppidum dudum amplum atque inſigne: vtpote cui nihil eorum deeſt, quæ ad Aulæ regiæ maieſtatem poſcuntur, non agri, non prata, non ſiluæ, non paludes, non venatio, non flumina, non piſcatio, non vineæ . . . Et iſtud eſt reuerà hoc ipſum, de quo Gregorius loquitur* Dispargvm *caſtrum, quod ſtetit in vrbis inferiore parte, cliuo ſaxoſo, ambitu pedum* 3000, *altitudine* 70. Idem paginâ ſequenti: *Cùm mænium ambitus, quibus nunc cingitur oppidum, ſatis ſit laxus, duos Burgos complectitur, quorum maior in edito eſt monte, vocaturq; Kakenborch . . . At verò Burgus alter (Dieſ-burch) minor quidem eſt illo Kakenburgo: neque enim mons eſt, ſed cliuus*

tantùm

tantùm oblongui, ſaxeus, in abruptum præcipitium deſinens ambitu, ſicut dixi, pedum 3000, altitudine pedum 70, quomodò iſtud obſeruaui: ſed amœnitate loci propter fluuium proximum Tameram, proſpectumq́; in ſiluas, vineas, agros ac prata vtrimque latiſſima, paludeſq́; piſcoſiſſimas, dignum profectò Principibus domicilium: vt, ſi Faramundus, per iſta Francorum prima exordia, locum vllum voluerit deligere, non alium debuerit, quàm hunc ipſum in totâ Taxandriâ, vel etiam Hasbaniâ, exoptare; vbi Regnum poſſit auſpicari, ac filio Chlodioni excipiendum relinquere, quod anno CCCC-XXVIII fecit. In illo ergo Diſpargo caſtro Regia fuit pro Germanicis moribus Germanica, Francica, hoc eſt, rudis atque incondita, lignea quippe, nec niſi ſubter in fundamentis lapidea vel ſaxea, quorum magnitudo ac moles cum veſtigiis cauearum ſupereſt hodieq́;.

Fuit igitur Burgum primùm, id eſt, caſtrum, quod, ſiue quia Marti ſacrum, ſiue à fundi Domino, ſiue ab habitatore *Dieſtburgum*, ſiue *Dieſtpurgum*, eſt appellatum. Nam diphthongus *ie* Brabantis idē ſonat quod I longum. Cùm adiectis pluribus ædificiis in oppidum excreuiſſet, Dieſt cœpit appellari: pars ea, vbi ſteterat caſtrum, *Burgum* dictum. Idem in *Antuerpia* nomine licet obſeruare. Primùm dicta *Burcht-aen de-vverf*, id eſt, burgum ad crepidinem ſiue ripam. *VVerf* enim dicimus locum iactis in flumen molibus præmunitum, vt commodè appellere naues poſſint, aut ſimpliciter ripam. Conſtat enim ex veteribus monumentis Equeſtrem familiam *van de VVerue* in hac vrbe *à Ripâ* olim cognominari. Cùm ergo adiectis ad caſtrum domibus ampliari cœpiſſet, hoc ſolùm *aen de VVerf*, vel *aen-de VVerp*, ſiue *Andouerpum* dictum, *Burgi* nomine remanente in hanc diem ei parti, quæ caſtro continebatur. Idem *Dieſt-burgo* euenisse videtur, vt oppidum *Dieſt* nuncuparetur, Burgi nomen parti, vbi caſtrum fuerat, adhæreret. Aut certè, more noſtratibus

tibus vſitato, dimidiatum, vt breuiùs pronunciaretur, nomen. Ita, quæ *Rhenoberga* nobis dicitur, *Berck* accolis eſt. Pro *Maeſtricht*, Traiecto ad Moſam, *Tricht* dicunt ciues ac finitimi; pro *S'Hertoghen-Boſch* Silua-Ducis, pleriq; Brabanti *den Boſch*, Silua. Ita quæ initio forsã *Dieſtheim*, quaſi Diſonis domus, dein *Dieſtburg*, Diſonis caſtrum, atque vſu vulgi *Dieſt* eſt appellatum. Multa autem circa Dieſthemium veſtigia Saliorum Francorum extant, vnde colligere poſſimus illic *Diſpargum* regium caſtellum ſeu palatium fuiſſe, recenſita ab eodem Wendelino. Tres pagi vbi Lex Salica conſcripta, *Salheim*, quod Saliorum domicilium ſonat, *Bodersheim*, & *VVindershouen*: tum prope Dieſthemium Salicus vicus, *Selck*; & prata Salica, *Seelbemde*, nec non & agri inter Herkam & Halam oppida *Vranckryck*, id eſt, Francorum regnum, dicti.

Alia V. CL. Ioanni Iacobo Chiffletio in Anaſtaſi Childerici ſuper *Diſpargo* ſedit ſententia: Caſtrum illud fuiſſe in pago, qui Louanium inter & Bruxellam ferè medius iacet, ac *Dusborch* appellatur. Fuiſſe eum locum tunc, ſi non in Diœceſi Tungrenſi, certè ab eius limite non procul. Dieſtenſes quoque negare, qui in oppido ſuo eſt Caſtri veteris locus, *Disburgum* dici, ſed *Burgum*: cuius rei à nobis iam examinata ratio eſt. Sigillo autem, quo pagi Dusburgenſis Scabini ab omni memoriâ ſignare chartas ſoliti ſunt, ait caſtri figuram exprimi, circùm adſcriptis hiſce verbis: S. SCABINORVM DE DVSEBORCH *Supereſſe viros ſenes ac fide dignos, qui viderint rudera & veſtigia veteris caſtri. Referre loci Paſtorem ex antiquis monumentis, ducentis ante Furam annis Disburgum illud Ducum Brabantiæ caſtrum fuiſſe.* Demum *per militarem viam, quæ per Angiam* (ſiue Edingam) *Athum & Lutoſam, Tornacum ducit,* Chlodionem inſtituere iter potuiſſe. Quę argumenta haud-

quaquàm

quaquàm tantum apud me habent ponderis, atque illa, quæ Wendelinus circa Diesthemium extare veſtigia Saliorum Francorum ſcribit: ad quæ *Toxiandriæ-loci* vicinitas accedit, vbi olim conſediſſe eos conſtat. Neque vox *Duſeborch Disburgo* ita affinis: aliud enim *Dis* vel *Dies*, aliud *Duſe*. *In termino Tungrorum* fuiſſe *Diſpargum*, ſcribit S. Gregorius Turonenſis, ditionis videlicet, quæ ad Bethaſios, & forſan aliquātò vltra, pertingebat: longiùs multò Diœceſis, de quâ non meminit Gregorius. Quale porrò in eo pago extitit caſtrum, innumera ſunt paſſim per totum Belgium. Nam quòd Ducum Brabantiæ caſtrum id dicatur ducentis ante Furam annis fuiſſe, nihil admodùm ad rem facit. Annis ferè ſexcentis priùs Disburgi Chlodio habitauit, quàm vlli eſſent Brabantiæ Duces, quorum poteſtatem poſt annum milleſimum demum vſurpauêre Comites Louanienſes, ex Montenſium Comitum, ſiue Hainoënſium Ducum (nam vtroque titulo compellati olim) ſtirpe exorti. Vellem tamen Vir Eruditiſſimus, laudata ſibi à Paſtore Duiſeburgenſi monumenta, inſpicienda popoſciſſet. Forſan certiora inde eruiſſet: forſan etiam ea exploſiſſet; ſi præſertim ridiculam Ducum noſtrorum antiquitatem ſtatuerent: vti ſtatuit Chriſtianus Maſſæus, qui Petrum Taboreū & Ioannem Marium ſecutus, vt profitetur lib. 13 Chronicorum mundi pag. 186, catalogum Ducum Brabantiæ collegit, inque eo vetuſtiſſimum adſtruit nomen Montis frigidi, in quo ædificatum Caudemburgenſe iuxta Palatium in vrbe Bruxellenſi monaſterium eſt, ex cuius archiuo edidit Chifletius iconiſmum ſigilli Duſeborch, eiuſque pagi aſſerit Paſtorem à Præpoſito iſtius monaſterij conſtitui. Hæc ergo excerpo ex Maſſeo: *Godefridus, cognomento Carle, Rex Tungrorum, genuit Carolum Inach, qui Romanos iuuit in bello Mithridatico. Rapuit filiam Iulij*

Proconſulis Arcadiæ: cum quâ fugit per Franciam Cameracum, vallemq́ Cygnorum ad Montem-frigidum apud Bruxellam. Genuit Octanium & Zuanam, quam Saluius Brabo vxorem duxit Louanij in templo Martis & Plutonis præſente Iulio Cæſare: qui dedit ei omnem terram à mari Noruuego vſque ad Tornacum & Scaldam, Hannoniam, ſiluam Carbonariam, titulo Ducatus Brabantiæ. Brabo gigantem occidit, ob id Marchio Antuerpiæ primus creatus ſacri Princeps Imperij: occiſus Romæ in conſpiratione contra Cæſarem. Eiuſmodi multa in quibuſdam Chronicis reperiuntur, quæ tum nemo alius, qui quidquam iudicij habeat, probauerit; tum ego ſanè malim fateri me nihil ſcire, quàm alio loco illa habeam, niſi vaniſſimarum fabularum. At ſi ab illo Paſtore citata monumenta certis nitantur tabulis publicorum edictorum aut teſtamentorum, pactorumúe (quod nemo ſagaciùs expendere quàm Chifletius poteſt) libenter cuiuſmodi ſint addiſceremus. Satis tamen ratione exploratum videtur, non poſſe ea Chlodionis habitationem illi loco vindicare. Neque Chlodionem exiſtimo per confinia illa Scaldis ac præſidiorum Romanorum iter inſtituiſſe. Campi ingentes Hasbaniæ, Brabantiæ Gallicanæ, vt nunc appellatur, & Hannoniæ, multò erant & à periculo remotiores, & ad celeritatem itineris aptiores. Si autem ad penetrandam Carbonariam ſiluam inſiſtere viæ militari oportuit, expeditior erat, quæ Aduatucâ Tungrorum Bauacum Neruiorum ducebat, in quam vſpiam ingredi circa hodiernum Hannoniæ limitem cum copiis poterat. At ſolùm iſta adfero, vt oſtendam non imponi mihi, aut cuiquam, qui mecum antè ſenſerit, prioris ſententiæ retractandæ neceſſitatem: quod alioquin ingenuè facerem, fatererque, ſi mihi certior veritatis lux affulgeret.

IX *Epilogus*

IX

Epilogus. Lectoris compellatio.

AD extremũ Te, LECTOR ERVDITE, obteſtor, DAGOBERTO vt meo faueas, ſecundo (*inquam*) illi Auſtraſio, quem ab exilio in regnum, gloriæque plurimis benefactis partæ poſſeſſionem, reſtitui. Nolui Te ſub exordium ſcriptionis orare hanc gratiam, ne precariò extorta potiùs, quàm illius merito obtenta videretur. Ne autem denuò in Hiberniam relegetur, regnoque exturbetur, haud arbitror magnopere nunc eſſe metuendum. Niſi ſi quis cæco impetu inceſſere quoſuis, nullâ etiam ex cauſsâ, velit. Certè hæc dum eſſet ſub prælo Diatriba, venit in manus meas *Genealogiæ Francicæ plenior aſſertio, auctore Dauide Blondello*, in quâ is folio LXXII ita Io. Iacobum Chifletium arguit: DAGOBERTVM *paruulum, quem Grimoaldus* CONTINVO POST SIGIBERTI REGIS MORTEM *tonderi & in Scotiam deportari iuſſerat, regio, quem numquàm geſtauit, titulo temerè inſignit.* Vbi is prælegi ſibi noſtra (quia captus oculis eſt) curauerit, mutabit, opinor, ſententiam. Atque etiam, licet, vt exiſtimauit Chifletius ac ceteri ſcriptores, reuerſus è Scotiâ ad regnum numquàm fuiſſet DAGOBERTVS; tamen Regis primogenitus, mox vt ille obierat mortem, verè in ius regium legitimus hæres ſuccedebat: eſtque è ſolio abſtractus ac relegatus. Numquàm enim auderet Blondellus aſſerere, (ni ſe maieſtatis vellet crimine alligare) Francorum Reges non illicò in vacuum ius regni, etiam infantes atque in cunis iacentes, ſuccedere, etſi ſub Procerum matrumúe tutelâ ad legitimam ætatem permanere cogantur. Eodem iure Sigebertus Theoderici

 Auſtraſiæ

Auſtraſiæ & Burgundiæ Regis filius, Childeberti nepos patre mortuo verè Rex fuit, etſi fortaſſis numquàm inauguratus, ac proinde iure potuit idem Chifletius S. Sigebertum DAGOBERTI noſtri patrem, tertium eius nominis appellare, gnarus inaugurationem fortaſſis ad regni moderanda gubernacula, non etiam ad ius adeundum regni, titulumque Regis, requiri. Quod immeritò idem Blondellus reprehendit.

Aliis in rebus Te, LECTOR, velim DAGOBERTI honori fauere. Primò, vt, quæ alia eius repereris diplomata, ſignataſque ab eo eiuſue tempore tabulas, ſi quæ opera eius, certis teſtata monumentis, ſi quæ auctorum de rebus ab eo geſtis teſtimonia, ea nobiſcum communices. Sed potiſſimum ſi quid erueris, vnde conſtare poſſit, hunc eum eſſe, cuius eſt Sathanaci Cælitum honoribus conſecrata memoria. Valdè ego quidem in eam ſententiam inclinabam, ſed tantum mihi auſus non ſum auctoritatis arrogare, id vt iudicio meo definirem. Qui plus viderit, magnam à nobis gratiam inibit, ſi ſignificet. Denique ſi quid in hac meâ commentatione repereris, quod tibi videatur cum aliis veteribus certiſque monumentis minùs concordare, liberè me moneas, gratias ingenuè habiturum atque emendaturum.

Si quid autem palàm ſcripto refellere, ſiue ex profeſſo, ſeu caſu ita ferente, volueris, neque impedire id poſſum, nec volo deprecari. Illud ſtipulari iure licet, ne ſcriptum hoc meum refellas, niſi legeris. Quâ in re mihi aliàs iniuriam, ac ſibi etiam maiorem, fecit quidam, diſertior forſan orator quàm peritior hiſtoricus, qui aduersùs meam de Traiectenſi Epiſcopatu & Epiſcopis Diatribam libellum edidit (abſque ſuo tamen nomine, quod nec ego hîc aperiam, licet neutiquam ignotum mihi ſit) ac multa obiecit in eo

mihi,

Digitized by Google

mihi, quæ non ſcripſeram. Nam pag.12 ſcribit, *nouitate non tolerabili in dubium* à me *reuocari,fueritne idem D. Maternus Treuirenſis ab D. Petro ſubmiſſus*, & primus Præſul Tungrenſis. Si mea legiſſet,numquàm ita ſcripſiſſet. Cùm enim tres ſcriptores, quos defendere ſe velle profitetur, nullum Tungris Epiſcopum fuiſſe ante S. Seruatium verè Tungrenſem velint, ſed Treuirenſes ſolùm illic Euangelium prædicaſſe, ſacraque adminiſtraſſe;ego verè omnes illos fuiſſe Tungrenſes Epiſcopos contendi, ſiue vtramque Sedem ſimul rexerint, ſiue priùs Tungrenſem, dein Treuirenſem, ſeu denique aliqui fortaſſis Tungrenſes ſolùm fuerint, non Treuirenſes:vti de S.Martino innuit Martyrologium Romanum xxi Iunij. S.Maternum S.Petri diſcipulum, Apoſtolum & Epiſcopum Tungrorum aſſerui fuiſſe, ac fortaſſis, vt Coloniæ, alium poſteà eiuſdem nominis Epiſcopum. Non legit itidem, quâ ego ratione Borboniorum temporum & Haidrotiorum mentionem fecerim. Nam cùm alius quidam ſcriptor dixiſſet, Leodium prahabitum Traiecto, quia minùs aduersùs Epiſcopos illic tumultuum, quàm Traiecti motum iri præſagirent ſancti illi Præſules, qui Sedem tranſtulerunt; oſtendi nullas proferri excitatas Traiecti ſeditiones, multas extitiſſe Leodij. Hîc ille inuidioſiſſimè, *omni Leodienſi nationi* ea obiici conclamat,ac viciſſim ingerit,quę Louanij, Bruxellis,Gandaui,Brugis aduersùs Principes motæ conſpirationes.Quid illæ ad Traiectenſes attinent?Quid ad Epiſcoporum ſecuritatem? Cur non Vltraiectenſium attulit contra ſuos Antiſtites tumultus, magis iis,quos nos tetigimus, affines? Nec nos *omni nationi* ea *obiecimus*. Scimus ſemper in illis tumultibus maiorem eſſe proborum numerum, inſolentiorem paucorum audaciam.Pag.20 & 21 penè ad nauſeam inculcat Epiſcopos Leodienſes ſeipſos *Tungren-*

Digitized by Google

ſes appellaſſe, atque illud omittit, in quo præcipuam eſſe vim oſtendi, quòd iidem qui ſe *Tungrenſes* ſcribebant, eos, quos ego verè Traiecti ſediſſe affirmo, *Traiectenſes* perpetuò appellarint. Denique illa è triuio ingerit conuicia pag. 9. quòd vni cuipiam è Societate, *decori meiq; non ſatis memor*, *plagij* crimen obiecerim: idemque pag. 24 denuò inculcat, nec ſatis cauiſſe me, quæ aliis obieci. *Si plagij* nomen vel res in totâ illâ Diatribâ à me expreſſa eſt, non recuſo quin ipſe iſta verè ſcripſiſſe exiſtimetur. At ſi nihil tale inueniri poteſt, fateatur ipſe oportet, ſe vel non legiſſe quod ſcripſi, vel finxiſse quod refelleret. Vſque adeò autem lege *plagij* ipſe non teneor, vt ferè nimiùm abierim in contrarium; monitus ſæpe ab amicis, quòd, ingenuè licet, nimis tamen crebrò, exponam, à quibus acceperim, aut didicerim, quæ ſcribo. Quod ſpondet fore vt oſtendatur, non ab Vrtâ Eburones dictos, nec Aduatucam Eburam eſse, ſed Vatucam, quæ Aduatuca dici non debuerit, id auidè expectamus. At numquàm vel ipſe vel alius euincet contra Cæſarem, ipſiuſque Ambiorigis teſtimonium, *Eburones Rhenum inter ac Moſam latè tetendiſſe*. Cetera, quæ ad ipſam Epiſcoporum hiſtoriam ſpectant, refutauimus ad Vitam S. Amandi VI Februarij.

Vale LECTOR, & mirari deſine, quòd non tam citò ac vellent multi, vniuerſum noſtrum de Sanctorum Actis opus prodeat in lucem, cùm ſingulorum Acta Sanctorum, quoad licet, ſeu Gallorum, ſeu Germanorum, ſiue Anglorum aut Hiſpanorum, ſeu Græcorum aut Syrorum, aut quacumque aliâ ex gente, pari atque hæc ſtudio accuremus.

INDEX

INDEX

CHRONOLOGICVS.

An. Chr. AEra vulgaris, ſiue Epocha communis annorum Chriſti incipit Coſs. C. Cæſare & L. Æmilio Paullo. pag. 4

346 *Synodus Colonienſis habita, cui interfuère Amandus Argentinenſium, Ieſſes Nemetum, Victor Vangionum Epiſcopi.* 218

384 *S. Seruatius Epiſc. Traiectenſis moritur.* 222

395 *Theodoſius Magnus Imp. moritur, an menſe Iulio? ſepelitur 8 Nouemb.* 12

Annus 1 *Imperij Arcadij & Honorij ſecundùm Idatium.* 12

396 *Annus* 1 *Imperij Arcadij & Honorij ſecundùm Proſperum, Oroſium, Gregorium Turon.* 12 13

397 *S. Martinus Ep. Turon. obit.* 13

509 *Chlodoueus* 1 *moritur 27 Nouemb.* 13

525 *Epocham vulgarem circa hoc tempus excogitauit Dionyſius Exiguus Abbas.* 5

533 *Theodericus* 1 *Rex Auſtraſ. moritur.* 172

540 *S. Vedaſtus Epiſc. Atrebatenſis moritur.* 8

561 *Chlotharius* 1 *moritur.* 13

Annus 1 *regni Chilperici, Gunthramni & fratrum ſecundùm Fredegarium.* 16

562 *Annus* 1 *regni Chilperici, Gunthramni & fratrum ſecundùm Gregorium Turon.* 13 16 17 18

573 *S. Gregorius hiſtoricus fit Epiſcopus Turonenſis.* 15

575 *Sigebertus* 1 *Rex Auſtraſiorum moritur.* 13

576 *An-*

576 *Annus* I *regni Childeberti Regis Auſtraſ.* 13 16 17 18

584 *Chilpericus Rex obit.* 17

Annus I *regni Chlotharij* II. 17

587 *S. Radegundis Regina obit.* 14

Leonigildo Regi Hiſpaniarum mortuo ſuccedit Recaredus filius. 17

588 *S. Agericus Epiſc. Virdunenſis moritur.* 230

Charimerus ordinatur Epiſc. Virdunenſis. 230

590 *S. Gregorius Magnus creatur Pontifex.* 14

591 *S. Sulpitius Seuerus Epiſc. Bituric. moritur* 29 *Ianuar.* 200

592 *Eclipſis Solis* 18 *Martij.* 18

593 *S. Gunthramnus Rex Burgund. moritur.* 18 19

Annus I *Childeberti apud Burgundiones.* 19

596 *Childebertus Rex Auſtraſ. & Burgund. obit.* 19

Annus I *Theodeberti Regis Auſtraſ. & Theoderici Regis Burgund.* 19

601 *Agilio, ſiue Agiulfus, Epiſcopus Metenſis excipit S. Laurentium Archiep. Cantuarienſem..* 232

602 *Mauritio Imp. interfecto ſuccedit Phocas.* 20

S. Euſtaſius Ep. Bituricenſis moritur 31 *Decemb.* 200

603 *Aridius Epiſc. Lugdunenſis ſucceſſor Secundini.* 211

611 *S. Apollinaris Epiſc. Bituricenſ. menſe Octob. moritur.* 201

612 *Theodebertus R. Auſtraſ. obit.* 20

613 *Theodericus R. Burgund. & Auſtraſ. moritur.* 20 172

Chlotharius II *monarcha Francorum,* 20

Ioannes Epiſc. Conſtantienſis. 31

614 *Concilium Pariſienſe* 79 *Epiſcoporum.* 195

616 *Hermenfridus Epiſc. Virdunenſis moritur.* 230

Godo conſtituitur Epiſc. Virdunenſis, qui Remenſi Concilio ſubſcripſit. 230

619 *Bertetrudis mater* DAGOBERTI I *moritur.* 23

621 DA-

621 DAGOBERTVS I *Rex Auſtraſ. creatur.* 23

622 *S. Modoaldus conſtituitur Epiſc. Treuirenſis.* 224

623 *Samo, fortè Belga, fit Rex Sclauorum.* 36

624 *S. Auſtregiſilus Ep. Bituricenſis moritur* 20 *Maij.* 201

S. Sulpitius Pius creatur Ep. Bituric. qui interfuit Concilio Remenſi. 201

Concilium Remenſe XLI *Epiſcoporum ſub Sonnatio Archiepiſcopo hoc anno aut initio ſequẽtis ſub Chlothario* II. 195 199

625 DAGOBERTVS I *ducit Gomadrudem vxorem.* 24

626 *Priuilegium à* DAGOBERTO I *datum Eccleſiæ VVormatienſi de Lupoduno.* 27 28 29

DAGOBERTI *Referendarius Gadefridus.* 28 43

S. Amandus II *Epiſcopus VVormatienſis.* 28 30

Senocus Epiſc. Eluſanus, qui interfuit Remenſi Concilio, eiicitur in exilium. 199

628 *Chlotharius* II *Rex Franc. moritur.* 33

DAGOBERTI I *annus* I *apud Neuſtrios & Burgundos.* 37

Charibertus frater DAGOBERTI *Rex Aquitaniæ.* 33

630 *S. Arnulphus relicto Epiſcopatu Metenſi, hoc aut ſequenti anno ſecedit in eremum.* 232

631 *S. Amandus impetratis à* DAGOBERTO *litteris prædicat Gandaui.* 35

632 *Diploma* DAGOBERTI *pro Abbatiâ S. Maximini.* 34

DAGOBERTI *Referendarius Henricus.* 34 43

633 *S. Amandus è Belgio abit ad Samonem Regem Sclauorum conuertendum.* 36

634 DAGOBERTVS *repudiata Gomadrude, accipit Nanthildem vxorem* 38

635 DAGOBERTVS *ſedem regni collocat Pariſiis.* 39

S Sigebertus naſcitur. 39 63

636 *Chariberto Rege Aquitaniæ eiuſq́ filio mortuis* DAGOBERTVS

ſit monarcha. 39
Bellum gerit cum Samone Rege Sclauorum. 39 40
Chrodobertus Referendarius Dux belli. 43
Blandinium monaſterium conditur. 8
637 *S. Deſiderius ordinatur Epiſc. Cadurcenſis.* 198
638 *S. Sigebertus fit Rex Auſtraſiorum.* 40
S. Goëricus transfert corpus S. Arnulphi Metas. 232
639 *Chlodoueus* II *naſcitur.* 41
S. Audoënus Referendarius DAGOBERTI. 43
641 *Chadoindus Referendarius Dux exercitus contra Vaſcones.* 45
644 DAGOBERTVS I *moritur* 19 *Ianuarij.* 47
Chlodouei II *annus regni* 1. 47
S. Sigeberti annus regni 1 *in ditionibus Aquitaniæ & Prouinciæ.* 198
646 *SS. Audoënus & Eligius ordinantur Epiſcopi* 14 *Maij.* 48
Foſſatenſe monaſterium fundatur. Primus Abbas S. Babolenus. 151 202
Erchinoaldus Maior-Domus Chlodouei II. 51
S. Ioannes Agnus Epiſc Traiecten. moritur. 234
S. Amandus conſtituitur Epiſc. Traiecten. 234
647 *Fredegarius auctor coæuus finit Chronicon.* 21 51 52
649 *S. Paulus Epiſc. Virdunenſis moritur* 8 *Februarij.* 230
Giſloardus fit Epiſc. Virdunenſis. 230
650 *Concilium Cabilonenſe ſub Chlodoueo circa hoc tēpus.* 202 203
S. Sigebertus Rex circa hoc tempus ducit Immechildem vxorem. 63
S. Agilbertus Saxonum Occidentalium in Britanniâ conſtituitur Epiſcopus. 205
S. Amandus Romam ad S. Martinum Papam proficiſcitur. 234
S. Remaclus creatur Epiſc. Traiectenſis. 235
S. Trudo à S. Remaclo mittitur Metas ad S. Chlodulphum Epiſc.

piſc. 232
S. Amandus cum SS. Landoaldo, Amantio aliiſq; Româ in Belgium redit. 234
654 S. VVandregiſilus fundat Fontanellenſe monaſterium Kal. Martij. 212
657 S. Bauo moritur. 8
659 Radebertus Maior-Domus Chlodouei II. 53
S. Trudo Metis redit ad S. Remaclum Epiſc. Traiectenſem. 233
660 S. Remaclus relicto Epiſcopatu Traiectenſi Stabulaum migrat. 236
S. Theodardus ordinatur Epiſc. Traiectenſis. 236
S. Deſiderius Epiſc. Cadurcenſis moritur 19 Nouemb. ſub S. Sigeberto Rege. 198
662 Chlodoueus II obit, exiſtente Maiore-Domus Ebroino. 53 54
Annus I Chlotharij III. 54
663 S. Sigebertus Rex moritur Kal. Februar. 64, 65.
DAGOBERTVS II in Clericum tonſus in Hiberniam mittitur. 65 66
Childebertus filius Grimoaldi fit Rex Auſtraſiorum. 67
664 Childericus creatur Rex Auſtraſiorum ſub tutelâ Immechildis amitæ, matris DAGOBERTI expulſi. 68
Grimoaldus interimitur. 68
664 S. VVilfridus ab Agilberto tunc Pariſiorum Epiſcopo conſecratur Epiſcopus Eboracenſis. 206
668 S. Theodorus Archiep. Cantuarienſis Romæ ordinatus, ab Agilberto Pariſienſi Epiſcopo excipitur. 206
670 DAGOBERTVS redit circa hoc tempus ab exilio ad regnum Adrhenanum. 71
S. Hildulphus circa hoc tempus Epiſc. Treuir. 227
Sigobrandus circa hoc tempus Epiſcopus Pariſiorum. 206
672 Diploma Childerici ſignatum ab Immechilde & Bilichilde

 Reginis,

Reginis, datum Stabulao & Malmundario. 73 74
S. Theodardus Epiſc. Traiecten. iuſſu Childerici Regis poſſeſſiones Stabulai & Malmundarij deſignat. 236
673 *S. VVandregiſilus* Abbas *Fontanell. moritur.* 212
S. Lantbertus creatur Abbas *Fontanell.* 213
675 *S.* Autbertus *Epiſcopus Cameracenſis obit* 13 *Decemb.* 79
Chlotharius III *ſub huius anni finem, aut initio ſequentis, mortuus eſt.* 59 79
676 *Theodericus Rex Neuſtriæ.* 79
Vindicianus creatur Epiſc. Cameracenſis. 79 139
Childericus Monarcha Francorum. 79
S. Theodardus Ep. Traiect. Martyr occumbit 10 *Septemb.* 236
677 *S. Lambertus conſecratur Epiſc. Traiecten.* 237
Chrodoberto Epiſcopo Pariſienſi mittit S. Audoënus *Vitam S Eligij ſub* Childerico *monarchâ.* 207
678 *S. VVilfridus è Sede Eboracenſi pellitur.* 135
679 *Imnichildis mater* DAGOBERTI II *adhuc viuebat.* 81
Childericus Rex occiditur æſtate. 81
Theodericus regnum recipit. 81
Chlodoueus creditus Chlotharij III *filius, ab Ebroino aſſumitur in Regem* Auſtraſiorum. 81
S. Leodegarius capitur, oculis euulſis ſeruatur apud VVaymerum. 236
S. VVilfridus exul in Friſiam venit. 82 236
680 *S. VVilfridus tempore verno venit ad* DAGOBERTVM II, *qui illi Epiſcopatum* Argentoratenſem *obtulit.* 82 236
Concilium Romanum ſub S. Agathone *Papâ* CL *Epiſcoporum, inter quos S. VVilfridus.* 236
S. Lambertus eiicitur in exilium. 238
Faramundus intruſus in Cathedram *Traiectenſem.* 238
DAGOBERTVS II *Rex* Auſtraſiorum *creatur.* 92
S. Leodegarius ex ædibus VVaymeri in Auſtraſiâ *abductus, ſeruatur*

Digitized by Google

ſeruatur biennio in monaſterio. 137
Concilium VI *Oecumenicum contra Monothelitas Conſtantinopoli menſe Nouembri inchoatum.* 236
681 *S. Amandus teſtamentum ſuum ſignat.* 8
682 *S. Leodegarius, linguâ exectâ, ſeruatur biennio à S. VVaningo in monaſterio Fiſcano.* 137
684 *Diploma monaſteriis Stabulao & Malmundario à* DAGOBERTO II *ſignatum.* 95 96 99
Concilium *Epiſcoporum Galliæ in Villâ regiâ.* 137
S. Leodegarius occiditur 2 Octobris. 137
S. Geneſius Epiſc. Lugdun. 1 *Nouemb. moritur.* 211
S. Lantbertus fit Epiſc. Lugdun. 211
S. Anſ*bertus creatur* Abb*as Fontanell.* 213
685 *Iuſtinianus Rhinotmetus incipit imperare.* 7
686 S. IRMINA *filia* DAGOBERTI II *fundat monaſterium Horreenſe Treuiris.* 107 111
687 *Hiſtoria iuſſu* Childebrandi *ſcripta, & Fredegarij Chronico annexa, incipit.* 53
DAGOBERTVS II *obit, ſepelitur Rotomagi.* 131 133
Vulfoaldus Maior-Domus obit. 132
Pippinus Herſtallus ſuccedit menſe Iunio. 132
S. Lambertus reuocatur ad Sedem Traiectenſem. 239
Victi prælio Pippinus & Martinus Duces. 138
Martinus Dux perfidè ab Ebroino occiditur. 138
Ebroinus ab Hermenfrido confoditur. 138
688 *S. Leodegarij corpus Pictauos transfertur menſe Martio.* 138
VVarado Maior-Domus Neuſtriæ. 138
Pax inter Auſtraſios & Neuſtrios. 138
Giſlemarus patre ſupplantato Maior-Domus. 138
Bellum inter A*uſtraſios & Neuſtrios,* 138
Giſlemarus moritur. 139

Digitized by Google

689 *VVarado iterum Maior-Domus.* 139
Pax inter Auſtraſios & Neuſtrios Colonia facta. 139
S. Audoënus moritur 24 Auguſti. 139 213
VVarado Maior-Domus obit. 140
690 *Berthariùs Maior-Domus Neuſtriæ.* 141
691 *Theodericus Rex Textricij à Pippino victus.* 141
Berthariùs occiditur. 141
692 *Diploma Stabulao & Malmundario à Rege Theoderico circa hoc tempus ſignatum.* 141
692 *Rotomagenſe Concilium ſub S. Ansberto.* 215
693 *Corpus S. Audoëni transfertur.* 216
694 *Theodericus Rex moritur.* 145
Chlodoueus III *Rex Francorum.* 147
695 *Diploma Stabulao & Malmundario à Chlodoueo* III *ſignatum.* 148 150
698 *Chlodoueus* III *Rex moritur.* 147
Childebertus eius frater Rex Francorum. 154
700 *S. Baſino Epiſc. Treuirenſi circa hoc tempus mortuo ſuccedit S. Lutvvinus.* 227
701 S. IRMINA *donat varia Epternacenſi monaſterio.* 112 114
705 *Pippinus & Plectrudis beneficia præſtans Eccleſiæ Virdunenſi.* 159
707 *Ab hoc tempore Annales Francorum per annos Chriſti olim digeſti.* 5
Pippinus & Plectrudis fundant Floriacum monaſterium in pago Velocaſſino. 160
708 *Drogo filius Pippini moritur.* 160
709 *Pippinus & Plectrudis dant poſſeſſiones Epternacenſi monaſterio.* 114 115
711 DAGOBERTVS III *ſuccedit patri Childeberto.* 157
714 *Grimoaldus filius Pippini occiditur.* 161

Pippinus

Pippinus ager donat Suſteram S. VVillibrordo, ſignante Plectrude pro marito menſe Martio. 162
Pippinus moritur 16 Decembris. 162
Theobaldus filius Grimoaldi fit Maior-Domus. 164
715 DAGOBERTVS *ſuggerente Theobaldo Maiore-Domus factam Fontanellenſibus donationem ſignat 9 Iunij Dominicâ.* 168
Pugnatum DAGOBERTVM *inter & Theobaldum in Cociâ ſiluâ.* 164
Raganfridus fit Maior-Domus DAGOBERTI. 164
DAGOBERTVS III *moritur.* 164
Chilpericus filius Childerici, Daniel dictus, fit Rex Francorum. 167
716 *Diploma à Chilperico Corbeienſibus ſignatum 29 April.* 169
Bella geſta inter Chilpericum & Carolum Martellum clade vtrimque acceptâ. 170
717 *Chilpericus Vinciaci 21 Martij victus fugit in Aquitaniam.* 170
S. Rigoberto in exilium pulſo, Milo conſtituitur Epiſc. Remenſis, qui & Treuirenſis fuit. 228
718 *Chlotharius* IV *à Martello Rex creatur.* 171.
Chilpericus iterum vincitur à Martello. 171
Chlotharius Rex moritur. 171
719 *Childericus ab Endone Duce Aquitaniæ traditur Martello.* 171
720 *Childericus Rex moritur.* 172
Theodericus, fortè eius frater, Rex Franc. 172
727 *S. Hubertus Epiſc. Traiect. & Leodien. moritur 30 Maij.* 341
730 *Hugo Epiſc. Pariſien. Rotomagen. & Baiocaſſinus, & Abbas Fontanellenſis ſanctè moritur.* 209
Beda ad annos Chriſti digerit circa hoc tempus Hiſtoriam Anglicanam. 5

731 ADE-

731 ADELA *filia* DAGOBERTI II *facit teſtamentum pro mona-ſterio Palatiolo.* 127 129
734 *Heddo creatur Epiſc. Argentoratenſis.* 221
737 *Theodericus Rex moritur.* 173
Carolus Martellus abſque Rege imperat. 174
741 *Carolus Martellus obit menſe Octobri.* 174
Carlomannus & Pippinus abſque Rege ſuccedunt. 175
743 *Childericus vltimus in Regem aſſumitur.* 175
S. Huberti corpus eleuatur 3 Nouemb. 341
744 *Concilium Sueſſione habetur.* 175
749 *Burchardus Herbipolenſis Epiſc. mittitur ad S. Zachariam Papam pro Pippino.* 177
750 *Pippinus à S. Bonifacio vngitur in Regem.* 176 177
751 *Childericus Rex fit monachus Bertinianus.* 178
Theodericus Childerici filius in monaſterio Fontanellenſi Clericus efficitur. 179
752 *Pippinus reſtituit Eccleſiis ablata bona.* 178
753 *Stephanus Papa in Gallias venit.* 178
754 *Pippinus Rex à Stephano Papâ iterum inungitur cum filiis Carolo & Carlomanno.* 178
Childericus Rex moritur monachus. 178
Dagobertus fit Abbas Bertinianus. 178
S. Bonifacius Martyr occumbit. 130
S. GREGORIVS *pronepos* DAGOBERTI II *hactenus S. Bonifacij laborum ſocius, praeſt diœceſi Vltraiectina.* 130
760 *Heddo Epiſc. Argentoratenſis hoc aut ſequenti anno ſuum teſtamentum ſcribit.* 221
768 *Pippinus Rex moritur 24 Septemb.* 178
850 *Milo monachus Elnonenſis ſcriptor floret.* 7
893 *Engiſcalcus ab Arnulpho Imp. conſtitutus Marchio in Oriente ſiue Auſtriâ.* 37

900 *Regino*

900 *Regino Ab. Prumienſis ſcriptor floret.* 6

1000 *Aimoinus ſcriptor floret.* 22

1026 *Ædificatur monaſterium S. Laurentij Leodij.* 191

1069 *Godefridus Barbatus Dux Lotharingiæ dat monachis Gorzienſibus Eccleſiam Sathanacenſem* S. DAGOBERTI *Martyris.* 179 180

1093 *Godefridus Bullonius reſtituit Gorzienſibus eccleſiam Sathanacenſem* S. DAGOBERTI. 181

1096 *Godefridus iterum confirmat donationem eccleſiæ Sathanacenſis* S. DAGOBERTI. 182

Diſcedit in Terram ſanctam 15 *Auguſt.* 183

1149 *Graffto filius Megenhardi Comitis de Spanheim fit monachus Spanheimenſis.* 121

1158 *Hillinus Archiep. Treuirenſis confirmat Gorzienſibus Sathanacenſem cellam.* 188

Auctor Vitæ S. DAGOBERTI *Martyris hoc eodem ſeculo vixit.* 187 188

INDEX

HISTORICVS.

ADalgiſelus, Adragiſelus, Dux palatij S. Sigeberti 40 74
Adalgiſus Rex Friſiæ 71 103 106
Adela filia DAGOBERTI II 127 mater Alberici 128 auia S. Gregorij Vltraiectenſis 130 Abbatiſſa extruit Palatiolum monaſt. 127
Æga, ſiue Æganes, Maior-Domus DAGOBERTI I 42, & Chlodouei filij 52 moritur 51
Agilbertus Epiſc. Saxonum Occident. in Angliâ 205 dein Pariſienſis S. Wilfridum ordinat Epiſcopum Eboracenſem, ſanctè obit 206
Aigulfus Abbas S. Dionyſij 44 45
Aimoini ſcriptoris ætas 22
Alpais mater Caroli Martelli 160
S. Albericus Epiſc. Vltraiectinus an ex ſtirpe DAGOBERTI II 131
S. Amandus Epiſc. Argentoratenſis ſeculo quarto 32 219 eius ibidem Reliquiæ fuerunt 218
S. Amandus II Epiſc. Wormatienſis ſub DAGOBERTO I, eius illic corpus, & templum dicatum 30
Annorum Chriſti Æra vulgaris, ſiue Epocha communis, quando incipiat 3 antiquis non vſitata 4. à quibus primùm introducta 5
Anni Pontificum non adhibiti ab antiquis Francis 11
Anni Regum à Francis ſolùm adhibiti 10 characteribus hiſtoricis firmandi 13
Annus chronicalis Gregorij Turon. à Kalend. Ianuarij incipit 11
S. Ansbertus Ab. Fontanellenſis, 213 Archiep. Rotomag. 214 Synodum celebrat 215
Anſegiſus pater Pippini Herſtalli interimitur 132 floruit ſub Sigeberto & Childerico 225
S. Arbogaſtus extruit Suraburgum monaſt. 76 86 fit Epiſcopus Argentinenſis 77 filium DAGOBERTI II ad vitam reuocat 83 accipit largas donationes pro Eccleſiâ ſuâ 84 85 & Schutterano monaſterio 86
Arcadij annus Imperij primus 12
Argentoratum antiqua vrbs, Epiſcopalis ante DAGOBERTVM I 32 217, Epiſcopi XXXIV ab anno 346 per quatuor ſecula 219 220 221 error in Catalogis quia Sancti Epiſcopi primo recenſiti 220
Argentoratenſis Eccleſia à DAGO-

BERTO

BERTO II locupletata 83 84
S. Arnulphus Epiſc. Metenſis quando factus 231 inſtituit DAGOBERTVM I tum Regem Auſtraſiæ 23 35 relicto Epiſcopatu eremum petit 35 moritur, transfertur 232
Ardenna latè ſumpta 24
Audebertus Epiſc. Pariſienſis an alius à Leudeberto 202
S. Audoënus Referendarius DAGOBERTI I 43 fit Epiſc. Rotomagenſis 48 Vitam S. Eligij à ſe ſcriptam mittit Chrodoberto Epiſc. Pariſienſi 207 monet Gillemarum Maiorem-Domus 139 pacem inter Auſtraſios & Neuſtrios conciliat 139 moritur Clippiaci 139 213 214. Rotomagi ſepelitur 133 eleuatur 216 ſepelit Childericum Regem & Bilichildem vxorem Rotomagi 233 & fortè DAGOBERTVM II 134 impedit aliquamdiu necem S. Ragneberti 134
Auſtraſiæ ditiones 24 in Aquitaniâ etiam & Prouinciâ 25
Auſtriæ Marchio Engiſchalcus 37

S. Babolenus Abb. Foſſatenſis alius à Papoleno Epiſcopo Abbate Stabulenſi & Malmũdarien. 150 151
Bariſiacum donatum S. Amando à Childerico puero Rege & Imnechilde amitâ 69
S. Bathildis vxor Chlodouei II regit cum Chlothario III filio 54 extruit Kalenſe monaſterium 57 fit ſanctimonialis 58 Childericum conſtituit Regem Auſtraſiorum 68 an huius filios educarit 168
Berthatius Maior-Domus Theoderici, victus Textricij, occiditur 141
Bilichildis vxor Childerici Regis 73 alia ab Imnechilde 75 occiſa ſepelitur Rotomagi. 133
Bituricenſes Epiſcopi SS. Sulpitius Seuerus, Euſtaſius Apollinaris, Auſtregiſilus, Sulpitius Pius 200 201
Bongarſianum ſcriptum de annis Childeberti Regis diſcuſſum 154 155 156
S. Bonifacius Archiep. Moguntinus de conuerſione Friſonum & DAGOBERTO II ad Stephanum Papam ſcribit 103 104 105 S. Gregorium pronepotem DAGOBERTI II ſociũ laborum aſſumit 130 Pippinum Regem inungit 177 Martyr occumbit 178
S. Bonitus Referendarius S. Sigeberti, 63 Iudex Prouinciæ ſub Childerico 26 Epiſc. Aruernorum 63
Brabantiæ Ducum origo fabuloſa 249 250
Bruxella vnde forſan dicta 36
Cabilonenſe Concilium ſub Chlodoueo II 202

Carolus Martellus filius Pippini & Alpaidis 160 à Plectrude detentus, liberatur 164 bella gerit contra Chilpericum Regem 170 ſibi tradi curat 171 Chlotarium conſtituit Regem 171 & Theodericum 172 ſine Rege imperat 174 S. Willibrordo donat villam Eliſte 158

Centunus an Epiſc. Pariſienſis 209

S. Cerannus Epiſc. Pariſienſis an tempore DAGOBERTI III 209.

Chadoindus Referendarius, Dux exercitus DAGOBERTI I 45

Charibertus frater DAGOBERI. I Rex Aquitaniæ 33 patrinus S. Sigeberti 39 moritur 39

Childeberti Regis Auſtraſ. anni characteribus hiſtoricis firmati 13 14 regnum Burgundiæ 18 obitus 19

Childebertus filius Theoderici Rex Franc. ſub Pippino 154 pater DAGOBERTI III 157

Childebertus filius Grimoaldi Rex Auſtraſiorum 67 Eccleſiæ Remenſi indulget telonia 67 anà Sigeberto adoptatus? 68

Childericus Rex Auſtraſ. ſub tutelâ Imnechildis amitæ 68 permittit DAGOBERTO II partem regni in Alſatiâ & vltra Rhenum 70 71 72, pacificè cum illo degit 73 donat S. Amando Bariſiacum 69 confirmat S. Remaclo donationes Stabulao & Malmundario factas 73 dotat Monaſteriũ in Valle S. Gregorij in Alſatiâ 70 Vallem-Galilæam S. Deodato 76 fit etiam Rex Neuſtriæ & Burgundiæ 79 ſtatuit Maiorem-Domus S. Leodegarium 80, amat S. Lambertum Epiſc. Traiectenſem 237 occiditur 81 filius Chilpericus Rex 81.

Childericus vltimus Rex Franc. filius Theoderici 175 abdicato regno monachus Sithiuenſis mortuus 178

Chilperici Regis anni characteribus hiſtoricis firmati 13 14 16.

Chilpericus Daniel dictus filius Childerici Regis in Clericum tonſus Rex Franc. 167 168 170, bella gerit contra Carolum Martellum 170 ab hoc victus 171 moritur 171

Chlodouei I Regis Franc. obitus 13

Chlodoueus II filius DAGOBERTI I & Nanthildis 41 Rex Neuſtriæ & Burgundiæ fit quinque annos natus 41 48 50, habet ex S. Bathilde vxore tres filios Reges 54 moritur 54

Chlodoueus III Theoderici filius. Rex ſub Pippino 147 ſignat diploma pro Stabulao & Malmundario 148

S. Chlodulphus Epiſcopus Metenſis, non Treuirenſis 117

Chlotharij I Regis Franc. obitus 13

Chlotharius II infans Rex Franc. 17, fit monarcha 20.

filio,

filio DAGOBERTO I dat Auſtraſiam limitatam 21, dein auctiorẽ 24, Hunc iuuat in bello Saxonico 27 obit . 33

Chlotharius III paruulus ab obitu Chlodouei II patris regnat ſub tutelâ S. Bathildis matris 54 ſignat diplomata anno V & VII regni 55 S. Leodegarium conſtituit Conſiliarium 56 creat Epiſcopum X annis ante ſuum obitum 57 creditus genuiſſe Chlodoueũ 58 regnat XIV annos 59 moritur 59

Chlotharius à Carolo MartelloRex factus 171

ChrodobertusEpiſc.Pariſienſis tempore Childerici & Theoderici 207

Chrodobertus Dux belli & Referendarius DAGOBERTI I 43

S. Chunibertus Epiſc. Colonienſis 233

S. Claudius Epiſc. Veſontionenſis quando vixerit 196

Clingenſe monaſt.fundatum à DAGOBERTO 126

Corbeienſes Abbates primi 168 169

DAGOBERTVS I. Rex Auſtraſiæ limitatæ 23 dein magis auctæ 26 Neuſtriæ etiam & Burgundiæ 33 relinquit Chariberto fratri partem Aquitaniæ 33, hoc mortuo monarcha 39. inſtitutus à S. Arnulpho Epiſc. Metenſi & B.Pippino Duce 23 dein à S. Chuniberto Epiſc. Colonienſi 35 ducit vxorem Gomadrudem 24 hac repudiatâ Nanthildem 38 accipit varias concubinas 39 eius bella cùm Saxonibus 27 Slauis eorumque Rege Samone 40 & Vaſconibus 47 non fundat Epiſcopatum Argentoratenſem 32 217 dat Wormatienſi Eccleſiæ Laudenburgum 27 ſignat diploma 28 aliud monaſterio S. Maximini 34 S. Amando dat Elnonem 43 dotat monaſterium S. Dionyſij 43 45 etiam ſpolijs aliarum eccleſiarum 45 eius iuſtitia 37 38 S. Sigeberto filio dat Auſtraſiam 40 inter eum & Chlodoueum filium diuidit regnum 41 varios habuit Maiores-Domus & Referendarios 42 43 aurifabrum S.Eligium 45 moritur & ſepelitur in baſilicâ S. Dionyſij 47. In annis regni & obitus ab variis erratum 7 8 49 anniuerſariæ pro eo preces 187 faſtis ſacris perperàm ab aliquibus adſcriptus 186 187

DAGOBERTVS II filius S. Sigeberti & Imnechildis 63 à morte patris Rex appellandus 251 in Clericum tonſus 65 mittitur exul in Hiberniam 66 fingitur mortuus 67 venit ad S. Wilfridum Archiep. Eboracenſem 70 redit in Auſtraſiam, partem regni in Alſatiâ & trans Rhenum accipit 71 Pala-

tia eius in Alſatiâ Kirchemium S. Florentio donatum 87 Senburgum ſiue Iſenburgum,vbi filius eius baptizatus 84 85 86 Argentorati aliud 91, an etiam Heiligenſtadij in Thuringiâ 72 excipit S. Wilfridum, offert Epiſcopatum Strateburgenſem 82 fit Rex Auſtraſiorum 92 bellum gerit contra Theodericum Regem Neuſtriæ 94 Friſiorum conuerſionem ad fidem commendat Epiſcopo Colonienſi 105.dat diploma Stabulao & Malmundario 96 97, confirmatum ab Imperatoribus & Pontificibus Romanis 100 101 fundat aut dotat monaſteria Schutteranum & Suraburgum 86 Haſelacenſe 87 88, Weiſſenburgenſe 122 123 an etiam Clingenſe,Rogiopontanum, Mauri & S. Germani prope Spiram 126. varia donat eccleſiæ Argentoratenſi 84 85. habuit filium à S. Arbogaſto ad vitam reuocatum 83 filiam à S.Florentio ſanatam,fortè Rothildem dictam 87 90, tum S. Irminam Abbatiſſam & fundatricem monaſterij Horreenſis apud Treuiros, 107 *& ſeqq.* tum Adelam matrem Alberici auiam S. Gregorij Vltraiectini,dein fundatricem & Abbatiſſam Palatioli 127 *& ſeqq.* tum denique Regentrudem 129. quo genere mortis, vbi & quando obierit DAGOBERTVS 131, ſepelitur Rotomagi 133. num Martyr habitus 185.

DAGOBERTVS III filius Childeberti puer Rex Franc. ſub Pippino 157 Theobaldo 164 Raganfrido 165 bella gerit contra Theobaldum 164 Auſtraſios 165 fœdus init cum Radbodo 164 moritur iuuenis 165

S. DAGOBERTVS Patronus Sathanacenſis 179, Martyr habitus non indicatâ ſtirpe 180 181 182, non eſt DAGOBERTVS I Rex 185, an DAGOBERTVS II 185, non videtur eſſe DAGOBERTVS III 187, *& ſeqq.* habitauit Sathanaci, à filiolo occiſus 191 an Dux aliquis 192 Vitæ ſcriptor impingit 188 *& ſeqq.*

DAGOBERTVS Abb. Sithiuenſis 178

S. Deodatus Niuernenſi Epiſcopatu relicto extruit monaſterium Vallem-Galilæam 75

S. Deſiderius Epiſc. Cadurcenſis ordinatur 198 moritur ibid.

Dido Epiſc. Pictauorum mittit DAGOBERTVM II in Hiberniam 66, patruus S. Leodegarij, eius proneptis Bildechildis Regina 66 vltra 50 annos fuit Epiſcopus 199

S. Dionyſij monaſterium à DAGOBERTO I dotatum 45 huius monaſterij diplomata adulterata. 43 44 Ordo primorum Abbatum confuſus 44 45

Dieſthemij

Dieſthemij pars eſt Diſburgum caſtrum Chlodionis 245 246 247
Diſpargum Chlodionis nō eſt Duiſburgum in Ducatu Cliuiæ 243, ſed Dieſthemium in Brabantiâ 245 246 247 non eſt Duſeburgum pagus inter Louanium & Bruxellas 248 249 250
S. Drauſcius Epiſc. Sueſſion. 58
Drogo ſeu Drocus filius Pippini Herſtalli Dux Campaniæ 158 moritur 160
Duisburgum oppidum Cliuiæ non eſt Diſpargum Clodionis 243
Duſeborch pagus Brabantiæ non eſt Diſpargum Chlodionis 248

Ebroinus Maior-Domus Chlodouei II 53 Chlotharij III 208 Theoderici 80 Francis odioſus pellitur 80 apud Auſtraſios eleuat in Regem Chlodoueum tāquam Chlotharij III filium 81 fit Maior-Domus Theoderici 82 S. Leodegarium curat capi, effodique oculos 136 occidi 137 inſidias ſtruit S. Wilfrido 83 iubet interfici S. Ragnebertum 135 S. Balduinum 95 & forſan S. Lambertum eiici ab Epiſcopatu 238 vincit prælio Pippinum & Martinum Duces 138 hunc contra fidem datam interimit 138 an etiam DAGOBERTVM II 184 occiditur 137
S. Eligius aurifaber DAGOBERTI I 45 fit Epiſc. Nouiomenſis 48
Epternacum monaſt. extructum à S. Willibrordo 112 dotatum à S. Irminâ filiâ DAGOBERTI II 113 Pippino Herſtallo 114 & Pippino Rege 176
Erchenoaldus Maior-Domus Chlodouei II 51 obit 53 fundum dedit S. Wandregiſilo extruendæ Fotanellæ monaſt. 212

S. Florentius extruit Haſlacum monaſt. 76 ſanat filiam DAGOBERTI II 87 accipit Kirchemium palatium & alias poſſeſſiones 87 88 fit Epiſcopus Argentinenſis 90 extruit Scotis cœnobium 91
Fontanella Abbatia extructa à S. Wandregiſilo, fundum dante Erchenoaldo 212 eius primi Abbates 212 213 216 non S. Geneſius 213
Fredegarius ſcriptor epocham Regum citiùs inchoat quàm Gregorius Turon. 16 17 DAGOBERTO I coæuus 21 apud Burgundiones degit 25 finit Chronicon cap. 90 anno 4 Chlodouei II 51 deinab aliis auctum 52
Friſiorum conuerſio ad fidem à S. Wilfrido cœpta 109 commendatur Epiſcopo Colonienſi à DAGOBERTO II 105 à S. Willibrordo & S. Bonifacio promota 104 106
S. Geneſius Abb. non Fontanellenſis,

ſis, ſed fortè in palatio ita agnominatus, Archiepiſc. Lugdunenſis 213
Geſta Regum Francorum inter fide dignas hiſtorias non admittenda 22 menda notata 49 52 60 243 244
Giſlematus Maior-Domus Theoderici 138 139
Giſloaldus Epiſc. Virdun. 74 76 94
Godefridi Barbati Ducis Lotharingiæ diploma de Sathanacenſi Eccleſiâ 180
Godefridi Bullonij diplomata de Sathanacenſi Eccleſiâ 181 182 iter in Terram ſanctam 183
Godefridus Referendarius DAGOBERTI I 28 43
Goduinus Ab. Stabulenſis & Malmundar. impetrat diploma à DAGOBERTO II 96 & à Theoderico filio Chlodouei II 141 eius ſanctitas 144
S. Gregorius hiſtoricus fit Epiſc. Turonenſis 15 epocham aliquorum Regum præ Fredegario ſeriis inchoat 16 17
S. Gregorius pronepos DAGOBERTI II comes S. Bonifacij Epiſc. Moguntini, præeſt Sedi Vltraiectinæ 130
Grimoaldus filius B. Pippini Maior-Domus S. Sigeberti 11 1, Stabulao & Malmundario varia donat 98 DAGOBERTVM II in Hiberniam ablegat 66, Childebertum filium ſuum creat Regem Auſtraſiorum 67 interimitur 68
Grimoaldus filius Pippini Herſtalli Maior-Domus Childeberti 158 occiditur in baſilicâ S. Lamberti 161
Gundoinus Dux Childerici, filiolus è baptiſmo Anſigiſi Ducis eiuſque interemptor 73 132
S. Gunthramni Regis anni characteribus hiſtoricis firmati 13 14 16 obitus 18

Haſclacenſe S. Florentij monaſterium à DAGOBERTO II dotatum 87 & *ſeqq.*
Heiligenſtadium vrbs Eichfeldiæ apud Thuringos an ſedes DAGOBERTI II 72
Henricus Referendarius DAGOBERTI I 34 43
Herſtallum ſedes Principum, Regũ, Imperatorum 241 242
S. Hildulphus Numeriano ſubrogatus Epiſc. Treuirenſis 125, medianum monaſt. extruit, Abbas I 225 moritur 226 ſuccedit S. Baſinus 227
Hiſtoria iuſſu Childebrandi ſcripta & Fredegario annexa 52
Honorij annus Imperij primus 12
Horreum monaſt. Treuiris, fundatum à S. Irminâ filiâ DAGOBERTI II 108
Hugo Archiep. Rotomag. Epiſc. Pa-

riſ. & Baiocaſſ. Abb. Fontanell. 166 189

Imnechildis Regina vxor S. Sigeberti 63 pro Childerico nepote paruulo Auſtraſiam regit 68 procurat donari S. Amando Bariſiacum 69 confirmari S. Remaclo donationes Stabulao & Malmundario factas 72 fundari Monaſterium-vallis S. Gregorij in Alſatiâ 70 regnum Adrhenanum filio Dagoberto 70 pro Childerico Monarchâ forſan Auſtraſiam adminiſtrat 80 eius protectionem petit S. Præiectus 81

Indictionibus non vſi antiqui Franci 10

S. Irmina filia Dagoberti II 107 111 deſponſata Hermanno Comiti 109 Abbatiſſa Horreenſis fundat monaſterium 108 110 dotat Epternacenſe monaſterium S. Willibrordi 113 ſepelitur Weiſſenburgi 121 dat S. Willibrordo parœciam S. Pauli aliaque 115

Iupilia domicilium Pippini Herſtalli & aliorum 241

Kirchemium palatium Dagoberti II, 72 87 89 91

S. Lambertus Epiſc. Traiectenſis carus Childerico Regi 237 pellitur in exilium, remanet ſub Dagoberto II 238 redit iuſſu Pippini 238 239, interimitur & quâ de cauſſâ 239 240 claret miraculis, ecclesia extruitur 239

S. Landericus Epiſc. Pariſienſis 204

Laudemburgum donatum Eccleſiæ Wormatienſi à Dagoberto I 27

Leutrudis vxor Ebroini fundat monaſterium S. Mariæ Sueſſione 58

S. Leodegarius Abbas S. Maxentij euocatur ad aulam Chlotharij III 56 ordinatur Epiſc. Auguſtodunenſis 57 fit Maior-Domus Childerici 80 iuſſu Ebroini captus, oculis effoſſis detinetur apud Waymerum 136 in monaſteriis diu cuſtoditur, occiditur 137 transfertur ad monaſterium S. Maxentij 138

Lugdunenſes Archiepiſcopi, Secundinus, Aridius, Theodericus, Gaudericus, Viuentius, Annemundus, Geneſius, Lantbertus 210 211

Malmundarium monaſterium vide Stabulaus.

S. Martini Epiſc. Turon. obitus 13

Martinus Dux ab Ebroino victus, contra fidem datam occiditur 138

Medianum monaſt. à S. Hildulfo extruitur 225 eius Abbates vſque ad XI ſeculum 226 227

Metenſes Epiſcopi Agiulfus, Arnoaldus, Pappolus S. Arnulphus, S. Goëricus, Gode, S. Chlodulphus

phus 231 232
Milonis Elnonenſis errores chronici 71
S. Modeſta Abbatiſſa non Horreenſis, ſed Auendenſis 116
Monachus S. Dionyſij Geſta DAGOBERTI I ſcribit 21 non eſt coæuus 21 Aimoino antiquior 22 quantæ auctoritatis 22 23
Monaſterium S. Gregorij in Alſatiâ à Childerico & Imnechilde amitâ fundatum 69
Mons S. Odiliæ prope Ruremundam 242

Nanthildis Regina vxor DAGOBERTI I 38 mater Chlodouei II 41 pro hoc regit, moritur 51
S. Numerianus Archiep. Treuir. 74 76 95 116

S. Papolenus Epiſcopus, Abbas Stabulenſis & Malmundar. 148 defert corpus S. Symmetrij 150 alius à S. Baboleno Abb. Foſſatenſi 151
Pariſienſes Epiſcopi ab an. 620 ad 730, 201 & ſeqq. Synodus Pariſienſis anno 614 habita 195
B. Pippinus ſenior Maior-Domus DAGOBERTI I 34 42 & S. Sigeberti 65
Pippinus Herſtallus patri in præfecturâ militiæ ſuccedit 132 Maior-Domus bella gerit contra Ebroinum 133 Giſlemarum 138 Berthariurn 141 Theodericum Regem ſubigit 141 conſtituit Reges Chlodoueum III 147 Childebertum 154 DAGOBERTVM III 157 ex Plectrude habet Drocum & Grimoaldum 158 ex Alpaide Carolum Martellum 161 dat S. Willibrordo poſſeſſiones pro Epternaco 110 & Suſtera 162 alias Eccleſiæ Virdunenſi 159 extruit Floriacum 160, S. Wironi confitetur, dat Montem S. Odiliæ 242 bella gerit contra Radbodum Friſonem, & Alamannos 160 ægrotat 161 moritur 162 Plectrudem non repudiauit 163
Pippinus Breuis ſine Rege ſuccedit Carolo patri 175 ſuſcipit Childericum Regem 175 eo abdicato inungitur à S. Bonifacio 177 iterum cum filiis Carolo Magno & Carlomanno à Stephano Papâ 178 diploma ſignat pro Epternacenſibus 176 moritur 178
Plectrudis coniux Pippini Herſtalli 158 cum marito confert beneficia S. Willibrordo pro Epternaco 110 & Suſterâ 162, eccleſiæ Virdunenſi 159 Floriaco monaſt. 160, adeſt marito ægro 162 nunquàm repudiata 163 vidua degit Coloniæ 170 171

Radbodus Dux aut Rex Friſiæ 106 164 170
Radobertus Maior-Domus Chlodouei

douci II 53
Regentrudis filia DAGOBERTI II 129
Reginonis Abbatis errores chronici, ab aliis aucti 6
Regiopontanum monaſt. fundatum à DAGOBERTO 126
S. Remaclus Epiſc. Traiectēſis extruit Stabulaum & Malmundarium 235 dein Abbas diploma à S. Sigeberto Rege impetrat 65 à Childerico 73 à Grimoaldo 98 aliquæ eius reliquiæ Bambergæ 73
Remenſis Synodus ſub Sonnatio Epiſcopo habita 195 tempore Chlotharij II 199
Rotomagenſis Synodus ſub S. Ansberto 215
Ruſticus Epiſc. Cadurcenſis quamdiu ſederit 197 199

S. Salaberga Abbatiſſa extruit monaſterium in confiniis Auſtraſiæ & Burgundiæ 93 præuidet bella inter DAGOBERTVM II & Theodericum 94 transfert monaſterium Landunum 94
Samo Rex Sclauorum an ex Belgio oriundus 36 bella gerit cum DAGOBERTO I 39 40
Sathanacum vrbs 179 Gorzienſibus monachis eccleſia data 180 181 182, habet Patronum S. DAGOBERTVM 179 & ſeqq.
Sclauorum ditiones 36 eorum Rex Samo 36
Scotia pro Hiberniâ ſumpta 66
Scutterano monaſt. dat prædium DAGOBERTVS II 86
Senocus Epiſc. Eluſanus in Concilio Remenſi 195 in exilium mittitur 199
Senonagus pagus 36
Sigeberti I Regis Auſtraſ. obitus 13
Sigebertus filius Theoderici Regis à Chlothario II interemptus appellandus eſt Rex Auſtraſiæ & Burgundiæ 251 252
S. Sigebertus filius DAGOBERTI I. 39 fit Rex Auſtraſiæ 40 totam obtinet à morte patris 41 ducit Imnechildem vxorem 63 præter alios liberos habet DAGOBERTVM II 63 moritur 65
Sigobrandus Epiſc. Pariſienſis occiditur 207
Sonnatius Epiſc. Remenſis Synodum habet 195 vixit cum Brunechilde Reginâ 200
Spiræ Epiſc. Ieſſes ſeculo 4 alius an. 613, fortè Athanaſius 31 Principius 31 an hic Abbas Weiſſenburgenſis 122 125
Stabulaus & Malmundarium monaſteria extructa & dedicata 64 diploma Childerici Regis 73 DAGOBERTI II 96 97 Theoderici Regis 141 Chlodouei III 148 Grimoaldi 98 Leonis IX & Gregorij V 100 Ludouici Pij & triũ Ottonum 101 Abbates SS. Remaclus 64 Goduinus 96 141 144

Papolenus Epiſc. 148 alij 101 144

Suraburgum S. Arbogaſti monaſt. à DAGOBERTO II dotatum 86

Suſtera monaſt. poſſeſſiones accipit à Pippino & Plectrude 162

Theobaldus ſiue Theudoaldus filius Grimoaldi Maior-Domus DAGOBERTI III, ab eo in prælio victus 164

S. Theodardus Epiſc. Traiectenſis 236 loca pro Stabulao & Malmundario deſignat iuſſu Childerici 74 Martyr occumbit 236

Theodebertus R. Auſtraſ. filius Childeberti 19 obit 20

Theodericus I Rex Auſtraſ. 172

Theodericus R. Burgundiæ filius Childeberti 19 deuicto Theodeberto fratre Rex Auſtraſ. 20 moritur. 20

Theodericus filius Chlodouei II fit Rex 79 pellitur 80 recipit regnum 136 fingitur mortuus 136 recipit Ebroinum 137 bella gerit contra DAGOBERTVM II 94 Pippinum & Martinum Duces 133 iubet occidi S. Leodegarium 137, à Pippino victus Textricij, illi ſubeſt 141 diploma ſignat pro Stabulao & Malmundario 141. 143 moritur 145, ſepelitur Atrebati 146

Theodericus vltimus Rex Franc. ſuccedit Childerico Danieli, an fratri 168 vnde Calenſis dictus, 172, non fuit DAGOBERTI III filius 173 174

Theodericus filius Childerici vltimi in monaſterio Fontanellenſi Clericus effectus. 179

Theoderici Abb. S. Trudonis errores chronici 8

Theodoſius Magnus Imp. an mortuus menſe Iulio 12

Traiectenſes Epiſc. SS. Ioannes Agnus, Amandus, Remaclus, Theodardus, Lambertus, Hubertus 224 & ſeqq.

Treuirenſes Archiepiſcopi SS. Modoaldus, Numerianus, Hildulphus, Baſinus & Lutwinus 223 & ſeqq. tum intruſus Milo 228

Trithemij errores chronici 10

Tullenſes Epiſcopi Theodefridus, Leudinus, Eborinus 228 229

Turnoaldus Epiſc. Pariſienſis dein Abbas S. Dionyſij 209

S. Vedaſti Vita. 8

Veſontionenſes Epiſcopi SS. Donatus, Claudius, aliique 196 199

S. Vindicianus Epiſc. Cameracenſis 79 138 139 140

Virdunenſes Epiſcopi S. Agericus, Charimerus, Hermenfridus, Godo, S. Paulus, Giſloaldus, Gerebertus, Armonius 230 231

Vulfoaldus Maior-Domus Childerici 138

S. Wandregiſilus Ab. Fontanellam monaſt. extruit 213

Warado,

Warado Maior-Domus Theoderici 138 139 141

Waymerus Dux Campaniæ S. Leodegarium detinet captiuum, fit Epiſcopus, laqueo ſuſpenditur 137

Weiſſenburgenſe monaſt. dotatum à DAGOBERTO II 121 122

S. Wilfridus Archiepiſc. Eboracenſis ordinatus ab Agilberto Ep. Pariſ. 206 excipit DAGOBERTVM II 70 ab Epiſcopatu pellitur 135, declinat inſidias Theoderici Regis & Ebroini 82 adit AdalgiſumRegem Friſiæ 82 venit ad DAGOBERTVM II, qui ei Epiſcopatum Strateburgenſem offert 70 71 intereſt Romæ Synodo 136 moritur 206

S. Willibrordus conuertit Friſios 104 extruit Epternacum monaſt. 112 impetrat poſſeſſiones à S. Irminâ 113 115. & Pippino Herſtallo 114 liberat peſte Horreum 115

Wormatienſis Eccleſia accipit Laudemburgum à DAGOBERTO I 27 Donationis diploma 27 28 29 ab aliis confirmatum 29 30 Wormatienſes Epiſcopi 122

FACVLTAS R. P. PROVINCIALIS

EGo infraſcriptus Societatis IESV per Flādro-belgicam Præpoſitus Prouincialis, poteſtate ad hoc mihi ab Admodùm Reudo P. Goſuino Nickel eiuſdem Societatis Præpoſito Generali datâ, facio facultatem Iacobo Meurſio, Typographo Antuerpienſi, excudendi librum, cui titulus eſt: De tribus DAGOBERTIS Francorum Regibus Diatriba Godefridi Henſchenij è Societate IESV. Quem librum tres Societatis noſtræ Theologi legerunt, & ſolidum publicoque vtilem cenſuerunt. In cuius rei fidem nominis mei ſubſcriptione, Officiique mei ſigillo has firmaui. Antuerpiæ XVII Octobris CIϽIϽCLIV.

THOMAS DEKENS.

Digitized by Google

APPROBATIO CENSORIS.

LIbrum R.P. Godefridi Henſchenij Societatis Ieſu Religioſi, cui titulus eſt: De tribus DAGOBERTIS Francorum Regibus Diatriba, doctè & ſolidè concinnatum, vtilem qui peritorum hiſtoricorũ manibus teratur, adeoque publico digniſſimum cenſui. Ant. 17 Octobris 1654. In cuius rei teſtimonium ſubſcripſi ſigilloque ordinario muniui

T. VOOCHT S. T. L.
Protonotarius Apoſtolicus, Canonicus & Archipresbyter Ant. librorum cenſor.

FACVLTAS REGIA.

HIc Liber vtiliter imprimi poteſt. Antuerpiæ 24 Octob. 1654.

P. STOCKMANS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google